

2019

VOLVOKONCERNEN

ÅRS- OCH HÅLLBARHETS- REDOVISNING

BIDRA TILL ÖKAT
VÄLSTÅND MED
VÅRA TRANSPORT-
LÖSNINGAR

VOLVO

Volvo Group

INNEHÅLL

EN GLOBAL KONCERN

ÖVERBLICK

Detta är Volvokoncernen	2
VD-kommentar	4

STRATEGI

Volvokoncernens resa fortsätter	8
Mission	10
Vision	12
Ambitioner	14
Värderingar	15
Globalt sammanhang	16
Strategi	19
Finansiella mål	23
Materialitetsanalys	26

AFFÄRSMODELL

Värdekedja	30
Kunder	32
Produktutveckling	38
Inköp	48
Produktion & Logistik	50
Distribution & Service	54
Återanvändning	56
Det är våra anställda som gör jobbet	58
Vår roll i samhället	64

KONCERNENS UTVECKLING

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE 2016

Global styrka	76
Viktiga händelser	78
Resultatutveckling	80
Finansiell ställning	83
Kassaflödesanalys	86
Lastbilar	88
Anläggningsmaskiner	92
Bussar	95
Volvo Penta	97
Financial Services	99
Finansiell styrning	101
Förändringar i eget kapital	102
Aktien	103
Risker och osäkerhetsfaktorer	106

NOTER

Noter och kommentar	112
Moderbolaget AB Volvo	160

BOLAGSSTYRNING

Bolagsstyrningsrapport 2016	170
Styrelsens ledamöter	178
Koncernledning	184

ÖVRIG INFORMATION

Förslag till riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare	188
Förslag till vinstfördelning	189
Revisionsberättelse för AB Volvo (publ)	190
11-årsöversikt	193
Förklaring till justerat rörelseresultat	202
Definitioner	204
Årsstämma	205
Preliminära publiceringstillfällen	205

Volvokoncernens formella finansiella rapporter återfinns på sidorna 76–169, 188–189 och 202–203 i den tryckta versionen och är reviderade av bolagets revisorer.

VÅR MISSION ÄR
ATT BIDRA TILL ÖKAT
VÄLSTÅND MED VÅRA
TRANSPORT-
LÖSNINGAR.

VÅR VISION ÄR ATT
VOLVOKONCERNEN
SKA VARA VÄRLDENS
MEST EFTERTRAKTADE
OCH FRAMGÅNGSRIKA
LEVERANTÖR AV
TRANSPORTLÖSNINGAR.

VÅRA AMBITIONER
ÄR VÄGVISARNA PÅ VÅR
UTVECKLINGSRESA.

ATT BYGGA EN VIN-
NANDE KULTUR. VÅR
FÖRETAGSKULTUR
ÄR HUR VI INTERAGERAR
MED VARANDRA, MED
VÅRA KUNDER OCH
SAMHÄLLET I STORT.

2016 | KORTHET

Förbättrad underliggande lönsamhet på lägre volymer

■ Lägre nettoomsättning i Nord- och Sydamerika vägdes delvis upp av tillväxt i Europa och Asien. Nettoomsättningen minskade totalt sett med 3% till 302 miljarder kronor.

■ Minskade kostnader och ökad produktivitet tillsammans med en fördelaktig produkt- och marknadsmix vägde upp påverkan från lägre volymer. Den justerade rörelsemarginalen steg till 7,0% (6,5).

■ Operativt kassaflöde i industriverksamheten på 3,5 miljarder kronor trots en negativ påverkan på 6,5 miljarder kronor från EU:s konkurrensutredning och en negativ marknadsmix.

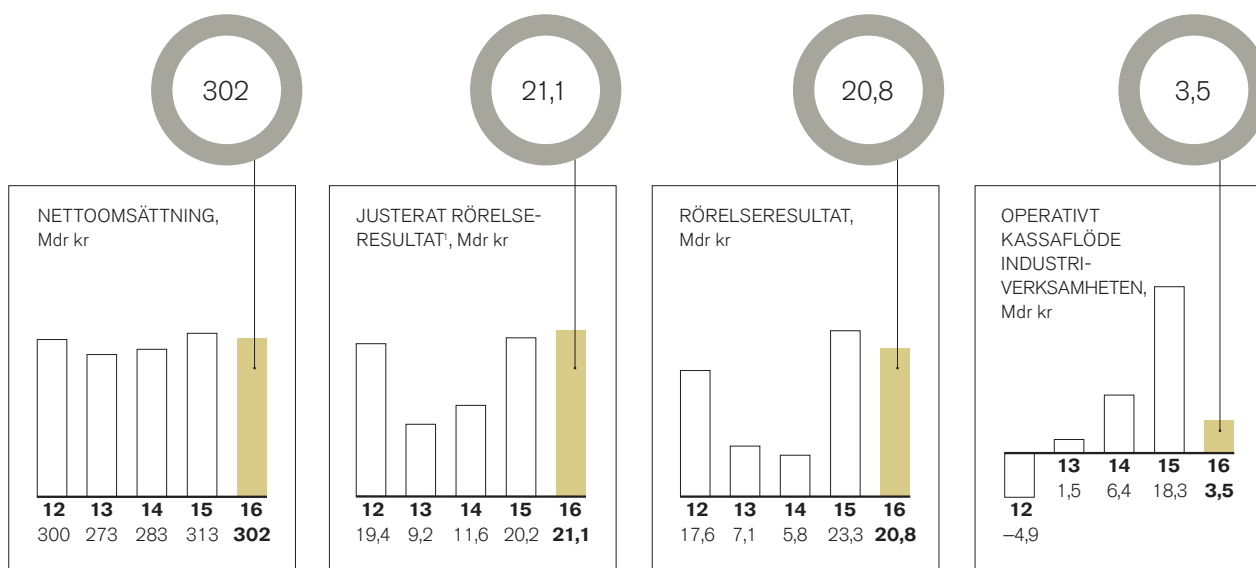
■ Stark finansiell ställning med en finansiell nettoskuld på 1,3% av eget kapital i industriverksamheten, exklusive pensioner och liknande förpliktelser.

■ En varumärkesbaserad organisation med tydligt kommersiellt ansvar för samtliga koncernens lastbilsvarumärken implementerad.

■ Ny Mission – Bidra till ökat välbefinnande med våra transportlösningar. Ny Vision – Volvokoncernen ska vara världens mest eftertraktade och framgångsrika leverantör av transportlösningar.

■ Nya ambitioner:

1. Ha ledande kundnöjdhet för alla våra varumärken i respektive segment.
2. Vara den mest eftertraktade arbetsgivaren i branschen.
3. Ha en branschledande lönsamhet.

NYCKELTAL	2016	2015
Nettoomsättning, Mkr	301.914	312.515
Justerat rörelseresultat¹, Mkr	21.094	20.235
Justerad rörelsemarginal, %	7,0	6,5
Rörelseresultat, Mkr	20.826	23.318
Rörelsemarginal, %	6,9	7,5
Resultat efter finansiella poster, Mkr	19.230	20.418
Periodens resultat, Mkr	13.223	15.099
Resultat per aktie efter utspädning, kronor	6,47	7,41
Utdelning per aktie, kronor	3,25	3,00
Operativt kassaflöde, industriverksamheten, Mdr kr	3,5	18,3

¹ För mer information om justerat rörelseresultat, se sidan 202.

NYCKELTAL	2016	2015
Avkastning på eget kapital, %	14,9	18,4
Totalt antal anställda	94.914	99.501
Andel kvinnor, %	17	18
Andel kvinnor i ledande befattning, %	24	22
Andel engagerade medarbetare, %	72	71
Energiförbrukning, MWh/Mkr	7,1	6,8
Totala koldioxidutsläpp, ton/Mkr (scope 1&2)	1,4	1,4
Vattenförbrukning, m³/Mkr	15,2	16,2
Andel inköp av direktmaterial som kommer från leverantörer som genomfört CSR-självutvärdering, %	88	87

ÖVERBLICK

Våra kunder får samhällen att fungera

Volvokoncernens produkter och tjänster bidrar till mycket av det vi alla förväntar oss av ett väl fungerande samhälle. Våra lastbilar, bussar, motorer, anläggningsmaskiner och finansiella tjänster är delar av många av de samhällsfunktioner de flesta av oss är beroende av varje dag. De flesta av Volvokoncernens kunder är företag verksamma inom transportindustrin eller i bygg- och anläggningsindustrin. Tillförlitligheten och prestandan i koncernens produkter är viktiga och i många fall avgörande för våra kunders framgång och lönsamhet.

Starka positioner globalt

Tack vare konkurrenskraftiga produktprogram, starka återförsäljare och allt mer kompletta erbjudanden med tjänster som finansiering, försäkringar, leasing, olika servicekontrakt, tillbehör och reservdelar som stödjer kärnprodukterna har Volvokoncernen etablerat ledande positioner på en global marknad.

Baserat på försäljningsvolym är koncernen nummer 2 inom tunga lastbilar, nummer 3 inom anläggningsmaskiner, nummer 2 inom bussar i utvalda segment och marknader, nummer 2 inom tunga dieselmotorer och nummer 1 inom dieselmotorer för fritidsbåtar.

#2

inom tunga lastbilar

#3

inom anläggningsmaskiner

#2

inom tunga dieselmotorer

#2

inom bussar i utvalda segment och marknader

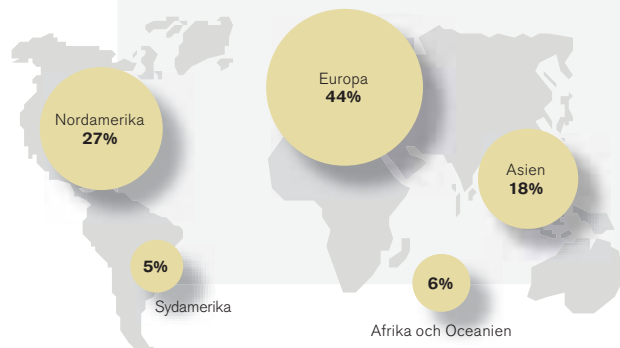

#1

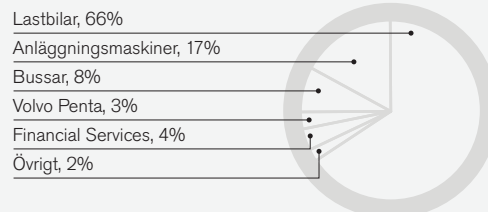
inom dieselmotorer för fritidsbåtar

NETTOOMSÄTTNINGENS FÖRDELNING PER MARKNAD 2016

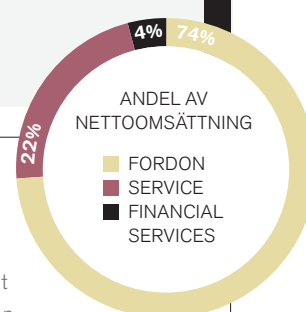

ANDEL AV KONCERNENS NETTOOMSÄTTNING 2016

Starka varumärken

Volvokoncernens varumärkesportfölj består av Volvo, Volvo Penta, UD, Terex Trucks, Renault Trucks, Prevost, Nova Bus och Mack. Vi samarbetar i allianser och samriskbolag med varumärkena SDLG, Eicher och Dongfeng. Genom att erbjuda produkter med olika varumärken bearbetar koncernen många olika kund- och marknadssegment på både mogna marknader och tillväxtmarknader.

Konkurrenskraftiga produkter

Samtliga av Volvokoncernens produkter är utvecklade för att bidra till effektiva transport- och infrastrukturlösningar. Försäljningen av nya fordon, maskiner och motorer samt begagnade fordon och maskiner, påbyggnader och specialfordon svarade för 74% av koncernens omsättning under 2016. Försäljningen av fordon och maskiner bygger en population av produkter som genererar reservdelsförsäljning och serviceintäkter.

Förstklassig service

Volvokoncernens erbjudande omfattar utöver fordon och maskiner även olika typer av försäkringar, hyrtjänster, reservdelar, förebyggande underhåll, serviceavtal, assistanstjänster och IT-tjänster. Bredden och flexibiliteten i erbjudandet innebär att lösningarna kan skräddarsys efter varje kunds behov. Serviceaffären bidrar till att balansera upp- och nedgångar i försäljningen av nya produkter och är ett prioriterat område. Under 2016 stod service för 22% av koncernens nettoomsättning. Volvokoncernen erbjuder även finansiering för kunder och återförsäljare. Under 2016 svarade Financial Services omsättning för 4% av koncernens nettoomsättning.

VD-KOMMENTAR

Ett år på resande fot

Under mitt första hela år i Volvokoncernen har jag spenderat mycket tid på resa för att träffa såväl kunder, återförsäljare och affärspartners som koncernkollegor i alla delar av världen. Dessa resor bekräftade att vi har många skickliga och kunniga medarbetare i alla våra verksamheter samt engagerade återförsäljare som ser om våra kunder.

Med passion för att stödja kunder

Resorna stärkte också min uppfattning att koncernen är väl-investerad med nya och konkurrenskraftiga produkter och attraktiva serviceerbjudanden. Vi ligger verkligen i framkant av ny teknik som ger fördelar för både våra kunder och för samhället i stort.

Decentralisering och fokus på ständiga förbättringar

Vi har sedan en tid fokuserat på ständiga förbättringar men jag anser att vi kan utveckla detta ytterligare. Vi har identifierat förbättringsområden bland annat när det gäller att snabba upp beslutsfattandet och att stärka vår förmåga att hantera marknadens upp- och nedgångar. Bland de verktyg vi använder för att åstadkomma detta finns att decentralisera beslutsfattandet och ansvaret. Ett steg i denna riktning togs med införandet av en varumärkesbaserad organisation i vår lastbilsverksamhet. Vart och ett av varumärkena har nu ansvar för sin egen kommersiella utveckling och lönsamhet. Att flytta mer ansvar ut i regionerna är något som vi kommer att fortsätta med inom våra tio affärs-

områden – målet är att ha så mycket av det dagliga beslutsfattandet så nära kunden som möjligt.

Med de omfattande omstruktureringarna nu genomförda och efter betydande produktanseringar de senaste åren, utökar vi nu ansträngningarna att höja produktiviteten och produktkvaliteten genom ständiga förbättringar och kontinuerliga introduktioner av nya tekniklösningar i våra produkter.

Vi har också stärkt vårt fokus på att växa serviceaffären, vilken kan bidra till att minska påverkan på vår lönsamhet från cykliska nedgångar i försäljningen av fordon. Och vad viktigare är – genom att växa och hela tiden utveckla vårt utbud av tjänster ser vi till att fordon och maskiner hela tiden är igång och tjänar pengar åt våra kunder.

Ny strategisk inriktning – mission, vision, värderingar, ambitioner och strategiska prioriteringar

Vår mission är att bidra till ökat välbefinnande med våra transportlösningar. Modern logistik är en förutsättning för ekonomisk välfärd eftersom transporter bidrar till att bekämpa fattigdom. Välfärd i ett land eller ett samhälle beror på flera olika komplexa faktorer, och att ha rätt transportlösningar och att utveckla effektiva transportsystem är en komponent i ekonomisk konkurrenskraft och socialt välbefinnande. Volvokoncernens nya vision är att vara världens mest eftertraktade och framgångsrika leverantör av transportlösningar. Det är ett djärvt uttalande och det finns bara ett sätt att nå dit. Det är genom att lyssna på våra tusentals kunder och förstå deras unika behov. Kunderna har ett val och det är en bra sak, eftersom konkurrens främjar kreativitet och innovation. En passion för kundernas framgång är själva kärnan i vår strategi.

- **KUNDFOKUS**
- **DECENTRALISERAT
BESLUTFATTANDE**
- **STÄNDIGA FÖRBÄTTRINGAR**
- **ORGANISK TILLVÄXT**

Produktivitet och sänkta kostnader bakom förbättrad lönsamhet för koncernen

Under 2016 gick volymerna ned på samtliga marknader med undantag för Europa där aktiviteten var fortsatt hög. Koncernens globala försäljning minskade med 3% till 302 miljarder kronor. Trots den minskade försäljningen, steg det justerade rörelseresultatet till 21,1 miljarder kronor jämfört med 20,2 miljarder under 2015. Detta motsvarar en justerad rörelsemarginal på 7,0%. Vi står finansiellt starka med i stort sett ingen skuld i vår industri- verksamhet, pensionsskulder oräknade.

Förbättrad lönsamhet inom Lastbilar

Leveranserna av lastbilar minskade med 8%, framförallt på grund av svagare efterfrågan i Nordamerika och fortsatt låg efterfrågan i Sydamerika och andra tillväxtmarknader. Lägre nettoomsättning hade en negativ påverkan på resultatet, men lönsamheten förbättrades ändå tack vare vår förmåga att sänka kostnaderna och förbättra produktiviteten. Koncernen visade också en bra volymflexibilitet i tillverkningen, som hanterade en betydande produktionsneddragning i Nordamerika och produktionsökning i Europa. Lastbilsverksamheten hade en justerad rörelsemarginal på 8,7%, vilket var ett kliv uppåt från 7,6% under 2015.

Under året stärkte vi vår produktportfölj. Bland höjdpunkterna var lanseringen av flera nya integrerade drivlinor i Nordamerika för både Mack och Volvo, som ger förbättrad bränsleeffektivitet, produktivitet och pålitlighet. Vi fortsätter att investera i framtidens teknik och deltog i EU Truck Platooning Challenge där tre Volvo-lastbilar körde tätt efter varandra med hjälp av trådlös kommunikation i en konvoj från Göteborg till Rotterdam i Nederländerna. Vi stöttade Platooning Challenge för att belysa de förändringar som krävs i europeisk transportlagstiftning för att införa platooning och även dess positiva konsekvenser med minskad bränsleförbrukning och lägre utsläpp.

Vi visade också en helt självkörande lastbil, som en del av våra ansträngningar att skapa bättre förståelse för och dialog omkring framtidens teknik. Lastbilen kör i en gruva djupt under jord och är en del av ett utvecklingsprojekt med autonoma fordon som avsevärt kommer att förbättra säkerheten, bränsleeffektiviteten och produktiviteten, till en början för kunder i gruvindustrin.

GENOM EU VÄXA OCH HELA TIDEN UTVECKLA VÅRT UTBUD AV TJÄNSTER SER VI TILL ATT FORDON OCH MASKINER HELA TIDEN ÄR IGÅNG OCH TJÄNAR PENGAR ÅT VÅRA KUNDER.

Stärkt konkurrenskraft för Volvo CE

Anläggningsmaskinverksamheten har påverkats av en global nedgång. Volvo CE:s marknader var överlag svaga under året, med den globala efterfrågan på ungefär samma nivå som under det svaga 2015. Dock finns det vissa tecken på förbättrad efterfrågan. Vad som också var positivt var att Volvo CE fortsatte att ta marknadsandelar i sina kärnsegment – grävmaskiner, hjullastare och ramstyrda dumper. Tack vare hårt internt arbete med att sänka kostnaderna förbättrades den justerade rörelsemarginalen något till 4,4%, trots de oförändrade volymerna och en ofördelaktig produktmix.

Det pågående arbetet med att stärka Volvo CE:s konkurrenskraft ger resultat men vi har ytterligare steg att ta. En ny och effektivare produktutvecklingsorganisation kommer införas, och vi har också beslutat att Volvo CE ska utrusta sina medeltunga grävmaskiner och hjullastare med koncernens egen 8-litersmotor, som kommer att ersätta externt köpta motorer. Ytterligare en åtgärd är flytten av Volvo CE:s huvudkontor till Göteborg för att möjliggöra ett närmare samarbete med koncernens andra affärsområden och verksamheter. Vi ser fram emot att välkomna Volvo CE till Göteborg.

Vi kommer att fortsätta implementeringen av förbättringsprogrammet och fokusera på Volvo CE:s styrkor. Volvo CE har en bra och lönsam kärnverksamhet, vilken är en väldigt stark bas att bygga en mer lönsam affär på.

För att AB Volvos styrelse på ett effektivare sätt ska kunna följa upp och stödja den positiva utvecklingen i Volvo CE, samtidigt som man har fullt fokus på utvecklingen i koncernens lastbilsverksamhet, beslutade styrelsen i januari 2017 att inrätta en Volvo CE-kommitté. För att skapa enkelhet, transparens och flexibilitet är avsikten att öka Volvo CE:s strukturella oberoende inom Volvokoncernen.

Under året visade Volvo CE en serie innovationer, såsom en hybridbjullastare med potential att sänka bränsleförbrukningen med upp till 50% samt prototyper av autonoma hjullastare och lastbärare. Volvo CE lanserade även en gigantisk dumper i 60-tonsklassen, Volvo CE:s största någonsin, och en ny grävmaskin i 90-tonsklassen. Dessa nya produkter erbjuder avsevärt högre produktivitet för kunder och innebär att man ger sig in i nya marknadssegment.

Fler framsteg - Volvo Bussar och elektrifiering

Volvo Bussar banar väg för Volvokoncernens utveckling på området elektromobilitet, och sedan lanseringen av den första hybridbussen 2010 har man sålt fler än 3.000 sådana bussar. Volvo Bussars starka position på området tydliggjordes nyligen av en order på de första serietillverkade helt elektriska bussarna tillsammans med laddningsstationer från en operatör i Luxemburg. Volvo 7900 Electric sänker energiförbrukningen med 80% jämfört med en vanlig dieselbuss.

Under 2016 fortsatte den europeiska bussmarknaden att förbättras och Nordamerika var stabilt på en bra nivå. Totalt sett ökade Volvo Bussars leveranser med 8%. Lönsamheten var något lägre än under 2015, med en justerad rörelsemarginal på 3,4%, positivt påverkad av volymer och interna effektiviseringsåtgärder och negativt av en ofördelaktig valutauteffekt.

Volvo Penta och Volvo Financial Services

Volvo Penta fortsatte att förbättra sin lönsamhet med en rörelsemarginal på 12,8%. Detta var framförallt tack vare en bra utveckling i Europa och innovativa produkter som ger Volvo Penta en konkurrensfördel på marknaden. Tillsammans med sina branschledande båtmotorer, fortsätter Volvo Penta att utnyttja koncernens motorteknologi för att attrahera nya kunder i industri-motorsegmentet.

Volvo Financial Services (VFS) stärker sina aktiviteter för att leverera helhetslösningar till våra kunder, vilket är viktigt eftersom VFS kan bidra till att växa koncernens serviceaffär. Kreditportföljen fortsatte att utvecklas väl och VFS levererade nästan 2,1 miljarder kronor i rörelseresultat och hade en avkastning på eget kapital på 13,7%.

En kommentar till avyttringar av verksamheter

Vi utvärderar regelbundet våra affärer för att identifiera sätt att förenkla verksamheten och fokusera investeringarna på kärnaffären. I april slutförde vi försäljningen av vår externa IT-verksamhet och outsourcingen av driften av IT-infrastrukturen. Denna åtgärd kommer att ge oss långsiktigt uthålliga kostnadsbesparingar och samtidigt erbjuda oss den infrastruktur som vi behöver för framtiden. Vi meddelade också vår avsikt att avyttra vår verksamhet inom Governmental Sales. Vi anser att en ny ägare är bättre lämpad att fortsätta utveckla affären. Därutöver sålde vi icke-strategiska fastigheter i Göteborg.

Tillbaka till framtiden

Det är tack vare prestationerna och professionalismen hos medarbetare och team runt om i Volvokoncernen som vi kan bidra till våra kunders framgång och högre lönsamhet för koncernen. Våra medarbetare är nyckeln till koncernens framtida utveckling.

Det som gör vårt arbete så tillfredsställande är det faktum att vi är i en framtidsbransch. På grund av demografisk och ekonomisk utveckling, ökar efterfrågan på transporter och infrastruktur. Transporter gör det möjligt för människor att ta sig till jobbet, skolan eller hemmet, de är ett sätt att koppla samman olika samhällen och att få varor till sina marknader samt en avgörande faktor för att underlätta handel och allmän utveckling. De produkter och tjänster vi utvecklar för att stödja våra kunder att driva denna utveckling måste vara hållbara, säkra och väl integrerade med andra transportslag.

I denna års- och hållbarhetsredovisning kan du läsa mer om automation, uppkoppling, elektrifiering, alternativa bränslen och utveckling inom andra områden som utan tvekan kommer att skapa fördelar för kunder, samhälle och miljön.

Martin Lundstedt
VD och Koncernchef

Volvokoncernens resa fortsätter

Efter mer än ett decennium med en aktiv förvävsstrategi för att nå erforderlig storlek för att vara konkurrenskraftig inom kommersiella fordon, är Volvokoncernen i en fas med fokus på organisk tillväxt, ökad effektivitet, förbättrad lönsamhet och att komma närmare kunderna.

Under perioden 1999–2011 var Volvokoncernens strategi framförallt inriktad på tillväxt, inte minst via förvärv samtidigt som verksamheten fokuserades till kommersiella fordon. På lastbilsidan omfattade förvärven Renault Trucks, Mack Trucks och Nissan Diesel (nu UD Trucks), samriskbolaget med Eicher Motors i Indien och, under 2015, den strategiska alliansen med ett ägande om 45% i Dongfeng Commercial Vehicles i Kina. Volvo Construction Equipment förvärvade 70% i den kinesiska hjul-lastartillverkaren Lingong (SDLG) samt Ingersoll Rand Road Development och Terex dumperverksamhet.

Förvärven i kombination med organisk tillväxt har gjort det möjligt för Volvokoncernen att nå positionen som världens näst största tillverkare av tunga lastbilar, en av världens största tillverkare av anläggningsmaskiner, bussar och tunga dieselmotorer samt en ledande leverantör av marin- och industrimotorer. Dessa positioner möjliggör skalekonomi i produktutveckling, tillverkning, inköp och finansiella tjänster. Renodlingen till kommersiella fordon

har även omfattat avyttringen av icke-kärnverksamhet såsom Volvo Aero, Volvo Rents och fastigheter.

Under perioden 2012–2015 genomgick Volvokoncernen ett omstruktureringsprogram med målet att omorganisera företaget för att ta bort överlappande verksamheter, minska de strukturella kostnaderna samt öka effektiviteten och lönsamheten efter perioden med förvärvsdriven tillväxt. Bland aktiviteterna i programmet för att minska koncernens strukturella kostnadsnivå som lanserades mot slutet av 2013 och som genomfördes under 2014 och 2015 fanns betydande minskningar av antalet tjänstemän och konsulter, sänkta utgifter för forskning och utveckling, optimering av försäljnings- och servicekanalen och det industriella systemet samt en konsolidering och optimering av reservdelsdistributionen på global basis.

Nu har koncernen gått in i nästa fas med fokus på organisk tillväxt och förbättrad lönsamhet.

1999–2011

Förvärvsdriven tillväxt

Skalekonomi, synergier och geografisk expansion.

2012–2015

Transformation för att minska gapet

Produktförnyelse, omstrukturering och kostnadseffektivitet.

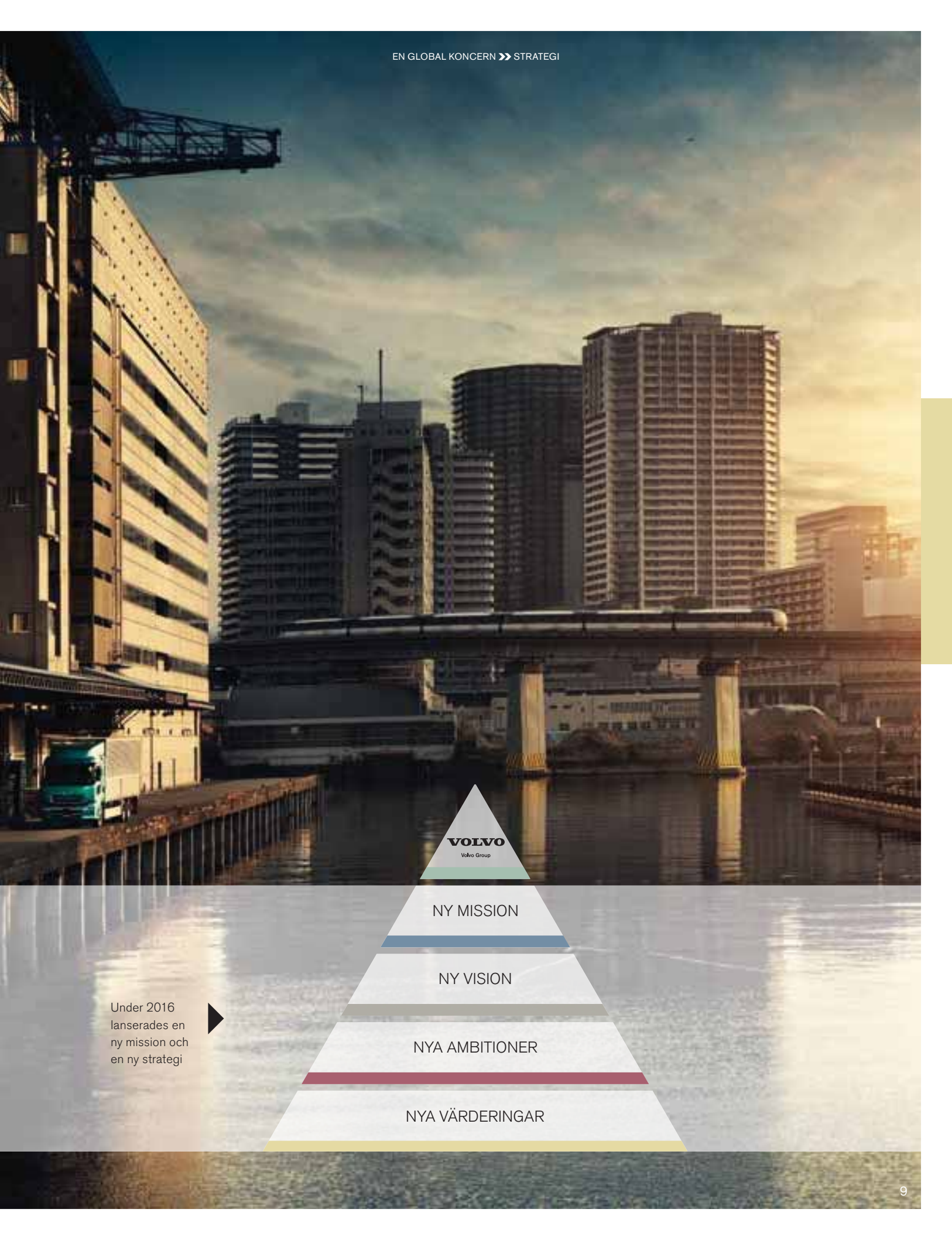

2016 >

Förbättrad lönsamhet

Kundfokus, enkelhet, snabbhet, ständiga förbättringar och organisk tillväxt.

VOLVO
Volvo Group

NY MISSION

NY VISION

NYA AMBITIONER

NYA VÄRDERINGAR

Under 2016
lanserades en
ny mission och
en ny strategi

MISSION

"Bidra till ökat välstånd med våra transportlösningar"

Vi har en ny mission som uttrycker en bred ambition – att bidra till att skapa välstånd. Modern logistik är en förutsättning för vår ekonomiska välfärd: transporter bidrar till att bekämpa fattigdom. Transporter är inte ett mål i sig självt, utan snarare ett medel som ger människor möjlighet att ta del av det de behöver såväl ekonomiskt som socialt.

På vägen

Våra produkter bidrar till att människor har mat på bordet, kan resa till sin destination och vägar att köra på.

I staden

Våra produkter är en del av vardagen. De tar människor till jobbet, distribuerar varor och hämtar sopor. Vi utvecklar även morgondagens kollektivtrafik.

I terräng

Vi bidrar i arbetet med att utvinna världens viktiga råvaror. Våra motorer, maskiner och fordon finns på plats längst ner i gruvan eller mitt inne i skogen.

På sjön

Våra produkter och tjänster är med dig, oavsett om du reser med färjan till arbetet eller är på semester i din fritidsbåt.

ATT GÖRA SKILLNAD SOM FÖRETAG

Volvokoncernens nya mission är att "bidra till ökat välbefinnande med våra transportlösningar", men vad betyder det egentligen? När Reef Larsson, Director of Strategic Research & Studies i Volvokoncernen, förklarar koncernens nya uttalade mission utgår hon från den sociala och ekonomiska omvärld vi lever i.

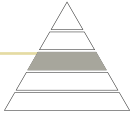
– Många människor förknippar nog ordet välbefinnande med materiell välfärd, men det handlar om så mycket mer. Välfärd är också sådant vi behöver för en god livskvalitet, till exempel utbildning, hälsovård, infrastruktur och säkra transporter. Och förstås en god miljö, säger Reef Larsson.

Över hela världen bidrar Volvokoncernens kunder till samhällets välbefinnande på olika sätt. De transporterar människor och varor, bygger hus och vägar och utför all tänkbar service. Volvokoncernens varor och tjänster hjälper till att göra det möjligt. Att göra skillnad handlar också om att utveckla lösningar som alla kan ta del av.

Med sin forskningskapacitet och globala räckvidd kan Volvokoncernen också driva på utvecklingen inom snabbväxande områden som automation, uppkopplade fordon och alternativa drivlinor. Det är viktigt för att bidra till ökad säkerhet, produktivitet och miljömässig hållbarhet, anser Reef Larsson. Att använda ett brett begrepp som "välbefinnande" för att beskriva koncernens mission ger människor möjlighet att påverka och vara delaktiga.

– Hur koncernen förverkligar missionen kan utvecklas efter hand. Vi växer och förändras som företag, samtidigt som transportlösningar hela tiden måste anpassas till en föränderlig omvärld, säger Reef Larsson.

VISION

Vara världens mest eftertraktade och framgångsrika leverantör av transportlösningar

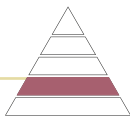
Under 2016 ändrade vi vår vision till "Att vara världens mest eftertraktade och framgångsrika leverantör av transportlösningar." Det här är vad vi menar med det. Vi gör affärer med människor. Även när det handlar om företag så är det människorna som fattar besluten. Förtroende och relationer är lika viktiga som det totala erbjudandet. Vi har konkurrenskraftiga produkter och tjänster och det är med dessa och med våra människor som vi bygger hållbara relationer med våra kunder. Genom att föra samman det bästa av allt från erbjudandet till relationerna kommer vi att bli kundernas önskade samarbetspartner.

Hållbarhet är en viktig del i det pussel som det är att bidra till välbefinnande. Transporter driver tillväxt, tillväxt driver våra kunders affärsverksamhet och våra kunders affärer driver vår verksamhet. För Volvokoncernen är det av betydelse att driva tillväxt som bidrar till hållbar utveckling genom att ta hänsyn till samtliga tre dimensioner – ekonomiska, sociala och miljömässiga. Vi skapar ekonomiskt värde genom att leverera tekniskt avancerade, rena, effektiva och säkra transport- och infrastrukturlösningar. Vi investerar i ny teknik som driver effektivitet, säkerhet och minskade emissioner till nytta för våra kunder och för samhället. Vi investerar i människor, stödjer hållbar tillväxt och samhälls utveckling samtidigt som vi minskar påverkan på miljön.

Bygger samhällen runt om i världen

Våra produkter såsom lastbilar och anläggningsmaskiner hjälper till med att bygga och underhålla viktig infrastruktur som vägar, järnvägar, broar, sjukhus och skolor.

AMBITIONER

Vägvisarna på vår resa

Vår vision beskriver var vi vill vara i framtiden. Ambitionerna finns där för att leda oss på vår resa. Genom att arbeta med dessa i sikte säkerställer vi att vi är på rätt väg.

1

Ha ledande kundnöjdhet för alla våra varumärken i respektive segment

Det enda sanna måttet på framgång är nöjda kunder.

På sidan 35 står det mer om hur vi mäter kundnöjdhet och varför Volvo FH placerade sig i toppen i det prestigefyllda Fehrenkötter-testet.

Vara den mest efter- traktade arbetsgivaren i branschen

Genom att vara den mest eftertraktade arbetsgivaren kan vi attrahera och behålla de bästa medarbetarna.

2

På sidan 58 kan du läsa mer om de många sätt på vilka

Volvokoncernen arbetar med att attrahera och behålla talanger och att skapa en kultur av högt engagerade medarbetare.

3

Ha en branschledande lönsamhet

En god lönsamhet gör att vi kan investera i produkter, tjänster och människor – och vår egen framtid.

Volvokoncernens finansiella mål består av tillväxt och lönsamhet för koncernens olika verksamheter uppmätta och jämförda med konkurrenterna. Mer information finns på sidan 23.

VÄRDERINGAR

Bygga en vinnande kultur

Vår företagskultur bygger på hur vi interagerar med varandra, med våra kunder och med samhället som helhet, för att uppnå våra affärsmål. Den har sina rötter i vår historia och är avgörande för vår långsiktiga framgång. Den är grunden för allt vi gör. Volvokoncernens kultur beskrivs i fem noga utvalda värderingar. De fungerar som en guide i vårt dagliga arbete och de driver våra beslut på alla nivåer i företaget. Vi har en kultur där medarbetarnas engagemang skapar resultat.

Framgång för kunden

- Vi förstår våra kunders verksamhet.
- Vi lyssnar på och pratar med våra kunder om deras behov, önskemål och utmaningar.
- Vi fokuserar på transportlösningar som gör kunderna framgångsrika och skapar mervärde för samhället.
- Vi håller vad vi lovar.

Tillit

- Vi är öppna och respekterar varandra.
- Vi litar på att andra team gör sitt bästa och vi respekterar beslut.
- Vi når enastående resultat genom samarbete och öppen dialog.
- Vi har befogenheten och modet att agera.

Passion

- Vi är stolta över vårt arbete och vår affär.
- Vi är engagerade och fast beslutna att nå våra mål.
- Vi vet att mångfald stärker oss och vi strävar efter att ta fram det bästa i var och en.
- Vi erkänner våra misstag, rättar till dem och lär oss av dem.
- Vi är stolta över det vi uppnått, har roligt och firar våra framgångar.

Förändring

- Vi är nyfikna på vår omvärld.
- Vi är innovativa och hittar smarta sätt att skapa nya lösningar och affärsmöjligheter.
- Vi ser förändring och omvandling som en källa till inspiration och ny kraft.
- Vi har ett öppet sinne och delar med oss av vår kunskap.

Prestation

- Vi har en stark affärsinstinkt.
- Vi har kompetensen och intuitionen som krävs för att göra det rätta.
- Vi har höga förväntningar på oss själva och andra och gör vårt yttersta för att nå ett bra resultat.
- Vi ser helheten och förstår när vi inte ska ta en idé, ett projekt eller en plan vidare.

- **FRAMGÅNG FÖR KUNDEN**
- **TILLIT**
- **PASSION**
- **FÖRÄNDRING**
- **PRESTATION**

GLOBALE SAMMANHANG

Dra fördel av trender och utmaningar i världen omkring oss

Vi är ett globalt företag. Som en del i våra affärs- och hållbarhetsstrategier analyserar vi kontinuerligt såväl globala megatrender och utmaningar som regionala variationer för att utvärdera deras påverkan på Volvokoncernen och dess kunder. Detta hjälper oss att identifiera nya affärsmöjligheter och att positionera oss själva och våra samarbetspartners för att svara upp mot framtidens transportbehov.

1

Klimatförändring och brist på naturresurser

Förbränningen av fossila bränslen, inklusive olja och diesel, är en betydande källa till utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser som orsakar klimatförändringar. Regeringar, företag och andra intressenter som arbetar för en hållbar transportsektor svarar upp mot detta genom att förbättra bränsleeffektiviteten och förflytta sig mot alternativ med lägre utsläpp av koldioxid samt mot nya affärsmodeller för bättre resursanvändning. Oro för miljön ökar intresset för och möjligheterna inom elektromobilitet samt alternativa, förnybara energikällor. Utvecklingen i olika regioner och på stadsnivå skiljer sig åt i hastighet och riktning beroende på tillgången till naturresurser och bränslen, infrastruktur, politisk

vilja och stimulansåtgärder. På längre sikt kommer regeringar och partnerskap mellan olika intressenter rikta ett än skarpare fokus mot och stimulera förnybar energi och lägre utsläpp. Vi arbetar också med att hantera bristen på naturresurser genom att hitta bättre sätt att återvinna, återanvända och reparera produkter och komponenter.

**BRÄNSLE-
EFFEKTIVITET OCH
ALTERNATIV MED
LÄGRE
CO₂-UTSLÄPP**

2

Urbanisering

Idag bor det cirka 7,5 miljarder människor på jorden. FN:s befolkningsfond räknar med att vi kommer att vara åtta miljarder år 2025 och fler än nio miljarder 2050. Hälften av världens befolkning lever redan nu i städer, men urbaniseringen varierar avsevärt mellan olika regioner. Det närmaste decenniet kommer vi att se ett mycket snabbare skifte från landsbygd till städer i framförallt Asien och Afrika. När befolkningen i städerna växer, ökar även kraven på transporter. Städer står inför stigande sociala och miljömässiga utmaningar med trafikstockningar, buller, trafikolyckor och luftföroreningar. Transport- och infrastrukturbranschen måste

fortsätta att bygga hållbara modeller för att erbjuda säkrare, renare och effektivare lösningar för varje typ av stad, oavsett om de är små, medelstora eller riktigt stora. Utvecklingen i tillväxtländerna för med sig en växande medelklass, och invånare med stigande disponibla inkomster kommer att spendera mer på konsumtion och boende. Dessa faktorer är också betydelsefulla för den ökade efterfrågan på transporter och infrastruktur i dessa delar av världen.

**OLIKA
LÖSNINGAR
FÖR STÄDER**

3

Uppkoppling och digitalisering

Idag lever vi en värld där mycket är uppkopplat med många olika tekniker, så som sakernas internet (The Internet of Things, IoT) och molnbaserade lösningar – vilka alla bidrar till nya kundupplevelser. År 1995 hade 1% av världens befolkning internetuppkoppling – idag har omkring 40% det. Uppskattningarna om hur många uppkopplade enheter det kommer att finnas år 2020 varierar från 25–30 miljarder till 200 miljarder eller fler. Tillväxten inom IoT kommer att fortsätta med ett ökande antal sensorer i alla möjliga typer av maskiner och apparater. Digitaliseringen driver på en förändring av såväl enskilda företag som hela branscher. Samtidigt som det skapas möjligheter för företag och kunder så innebär framstegen inom digitalisering att det uppstår osäkerhet och en

kontinuerlig utmaning att fullt ut dra nytta av förändringen. Idag har Volvokoncernen fler än 550.000 uppkopplade fordon i drift hos kunder i fler än 50 länder. Vår bransch följer och analyserar fordonsdata och använder den för att kontinuerligt skapa värde för kunden tack vare ökad produktivitet och drifttid, bättre bränsleeffektivitet och nya säkerhetslösningar. Produktivitetsförbättringar inom logistik och bättre utnyttjande av infrastrukturen kommer successivt ge fördelar för våra kunder och samhället i stort. Baserat på kunskap om denna data arbetar Volvokoncernen med att utveckla nya tjänster för kunderna som en del av vårt helhetserbjudande och att knyta kunderna närmare oss genom att erbjuda högkvalitativa, differentierade och attraktiva upplevelser.

**550
TUSEN
UPPKOPPLADE
FORDON**

4

Autonoma fordon och utveckling inom säkerhet

Det sker stadiga framsteg inom automation för kommersiella fordon och maskiner. Vi förväntar oss att denna utveckling kommer att intensifieras samtidigt som vi räknar med ytterligare automatisering inom tillverkning. Några av nyckelfaktorerna bakom utvecklingen är behovet av att öka trafiksäkerheten och utmaningen att förbättra transporteffektiviteten samt minska transporterens miljöbelastning. Varje år dör 1,2 miljoner och skadas 50 miljoner människor i trafikolyckor. Ökad utbildning inom trafiksäkerhet och bättre planering av trafikleder är en del av lösningen. Den ökade automatiseringen av transporter och infrastrukturlösningar genom användning av självkörande fordon kommer också ge branschen

möjlighet att tillhandahålla ökad säkerhet, bränslebesparingar och transporteffektivitet. Med framstegen inom industrirobotar och allt mer sofistikerade automatiseringslösningar i tillverkningsindustrin, kommer vi också att få förbättrad kvalitet och nya möjligheter till smartare produktutveckling. Teknik för automatiserade transporter, inklusive automatiseringen av vissa anläggningsmaskiner, ska ses som ett komplement till förarens kunskap och förmåga. Helt automatiserad körning är inte en generell lösning för alla transporter eller maskinuppdrag, men kan passa vissa applikationer såsom gruvor och andra avgränsade områden.

**SJÄLV-
KÖRANDE
FORDON**

5

Utveckling inom handel och på lagstiftningsområdet

Våra transport- och infrastrukturlösningar efterfrågas på olika marknader världen över. Handelsregler, transportrelaterade regleringar, kundkrav och konkurrensförhållanden varierar mellan såväl olika marknader som inom enskilda marknader. Vår bransch står inför utmaningen att svara upp mot olika konjunkturella och regelmässiga förhållanden, att få tillgång till och utveckla humankapital runt om i världen och att kontinuerligt arbeta med förbättringar inom hållbarhet, effektivitet och säkerhet i leverantörskedjan. Som tidigare nämnts ser vi en enorm potential för kundvärde kopplat till digitaliseringen, men samtidigt måste regeringar, företag och andra intressenter snabbt anpassa sig för att efterleva den snabba utvecklingen av lagar och regler på dataområdet och säkerställa dataintegritet i marknader med skiftande förhållanden.

**OLIKA FÖR-
HÅLLANDEN
RUNT OM I
VÄRLDEN**

**STRATEGISKA
PRIORITERINGAR**
NÄR VI UTVECKLAS VIDARE

STRATEGI

Med fokus på att skapa värde för våra kunder

För att vara framgångsrik är nyckeln att skapa värde för våra kunder genom att bidra till deras lönsamhet. Genom att förstå våra kunders prioriteringar och utmaningar kan vi erbjuda produkter och tjänster som ökar kundernas intäkter och sänker deras kostnader. Detta är grunden för vår strategi.

1

Förstärka **Volvo** som ett globalt **premiumvarumärke** inom tunga lastbilar och **återta position och marknadsandelar** med **Renault Trucks, Mack och UD** som regionalt starka varumärken.

2

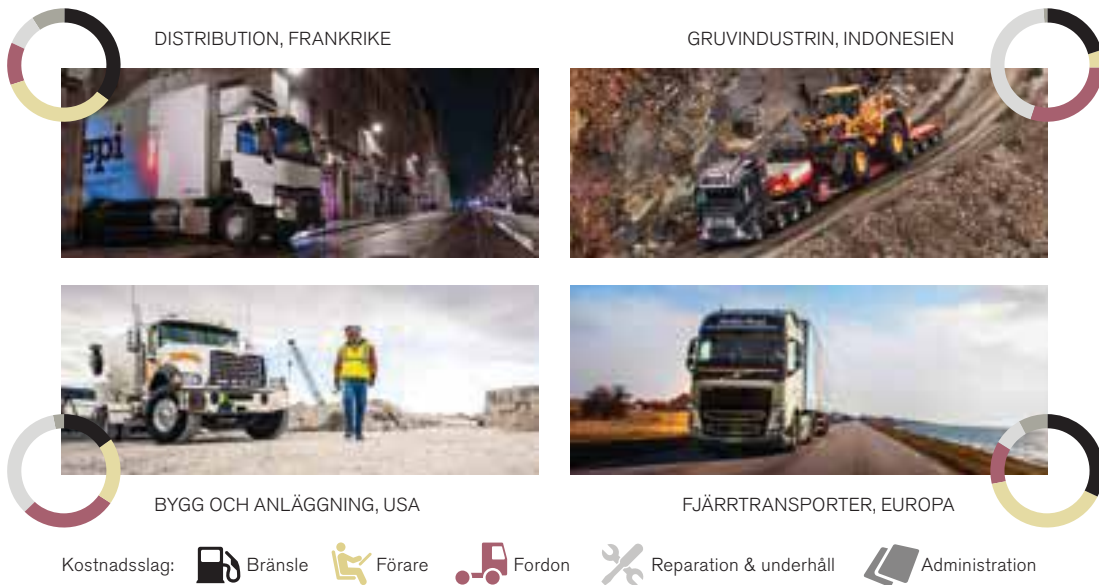
Fånga tillväxten i Asien genom att ha samriskbolagen DFCV i Kina och VECV i Indien samt koncernens så kallade value-lastbilar i en separat värdekedja – och utnyttja dem på andra utvecklingsmarknader.

3

Skapa den mest eftertraktade portföljen av produkter och tjänster inom tunga lastbilar

anpassad till utvalda marknader och segment. Olika kunder har olika kostnadsstruktur och vill därför ha olika erbjudanden beroende på var de verkar och vilken typ av transporter de utför. Att skapa kundvärde genom att förbättra våra kunders lönsamhet betyder att vi erbjuder lastbilar som är anpassade efter varje användningsområde.

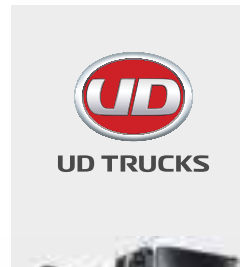
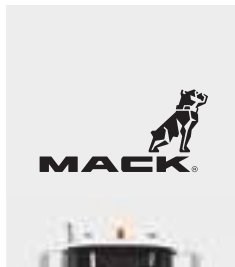
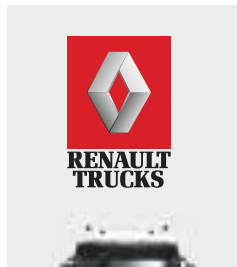
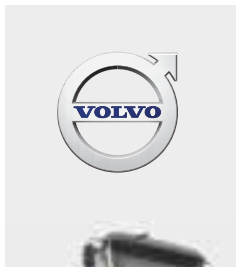

4

Säkerställa god lönsamhet genom att ha ledande FoU, kvalitet, inköp och tillverkning med hjälp av **Volvo Production System**, som är koncernens verktyg för att driva ständiga förbättringar inom produktutveckling, tillverkning, försäljning och administration samt på servicemarknaden.

5

Varumärkesspecifika försäljningsorganisationer med fokus på **driva en återförsäljarverksamhet i världsklass** och en växande **serviceaffär** där beslut fattas snabbare och i nära samarbete med kunden. Varje varumärke har ett utökat mandat över att styra och utveckla sin egen verksamhet med ett uttalat ansvar för lönsamheten.

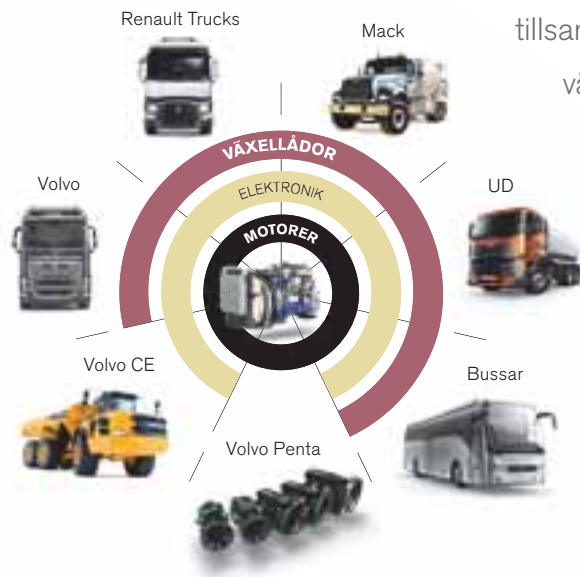
6

Utnyttja koncernens tillgångar i övriga affärsområden

och på så sätt skapa ytterligare lönsamhet, synergier och teknologiskt ledarskap. Många av koncernens produkter har gemensam arkitektur och delad teknologi, så kallad CAST (Common Architecture and Shared Technology) baserat på ett modulkoncept och standardiserade gränssnitt. I centrum av strategin finns

koncernens motorplattformar, vilka

tillsammans med elektronik och växellådor är koncerngemensamma resurser som affärsområdena kan utnyttja.

7

Återuppliva Volvokoncernens kultur med fokus på **Framgång för kunden, Tillit, Passion, Förändring** och **Prestation**. Vi är övertygade om att en stark kultur leder till engagerade människor, vilket i sin tur driver företagets prestation.

FINANSIELLA MÅL

Förbättrat utfall jämfört med 2015

Sedan 2012 utgörs de finansiella målen för Volvokoncernen av tillväxt och lönsamhet i koncernens affärsområden där dessa mäts och jämförs med konkurrenternas på årlig basis. Därigenom skapas en tydlig bild av hur koncernens verksamheter utvecklas gentemot branschen. Information om hur jämförelsen med konkurrenterna har gjorts finns under rubriken Aktieägare på www.volvokoncernen.se.

INDUSTRIVERKSAMHETEN

LASTBILS- OCH BUSSVERKSAMHETEN

MÅL

Den årliga organiska **försäljningsökningen** inom lastbilsverksamheten och bussverksamheten ska vara lika med eller högre än ett viktat genomsnitt för jämförbara konkurrenter.

Rörelsemarginalen för lastbilsverksamheten och bussverksamheten ska varje år vara bland de två högsta vid en jämförelse med respektive konkurrenter.

JÄMFÖRELSEGRUPP

Daimler, Iveco, MAN, Navistar, Paccar, Scania och Sinotruk.*

* Navistar och Scania baserade på rullande fyra kvartal till och med det tredje kvartalet 2016 och MAN och Sinotruk baserade på rullande fyra kvartal till och med det andra kvartalet 2016.

PRELIMINÄRT UTFALL*

Den organiska **försäljningen** minskade med 5,0% inom koncernens lastbils- och bussverksamhet, vilket var mindre än det viktade genomsnittet om -7,3% för konkurrenterna.

Rörelsemarginalen om 7,4% inom Volvo-koncernens lastbils- och bussverksamhet var rankad som nummer ett i jämförelse med konkurrenterna.

ANLÄGGNINGSVERKSAMHETEN OCH VOLVO PENTA

MÅL

Den årliga organiska **försäljningsökningen** inom anläggningsmaskinsverksamheten och Volvo Penta ska vara lika med eller högre än ett viktat genomsnitt för jämförbara konkurrenter.

Rörelsemarginalen för anläggningsmaskinsverksamheten och Volvo Penta ska varje år vara bland de två högsta vid en jämförelse med respektive konkurrenter.

JÄMFÖRELSEGRUPP

Brunswick, Caterpillar, CNH, Cummins, Deere, Hitachi och Komatsu.*

* Deere baserat på rullande fyra kvartal till och med det tredje kvartalet 2016. Från och med 2016 har Terex tidigare segment Construction avvecklats som ett resultat av en ny rapporteringsstruktur och verksamhet. Således har Terex exkluderats från jämförelsegruppen.

PRELIMINÄRT UTFALL*

Den organiska **försäljningen** ökade med 0,9% inom Volvokoncernens anläggningsmaskinsverksamhet och Volvo Penta vilket var mer än det viktade genomsnittet om en minskning med 13,6% för konkurrenterna.

Rörelsemarginalen om 5,0% inom Volvo-koncernens anläggningsmaskinsverksamhet och Volvo Penta var rankad som nummer fyra i jämförelse med konkurrenterna.

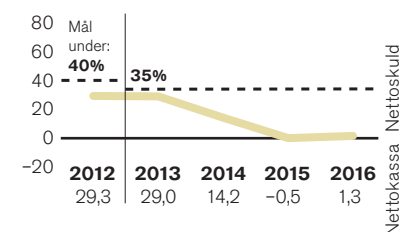
INDUSTRIVERKSAMHETEN

MÅL OCH UTFALL

Den **finansiella nettoskuldssättningen** för industriverksamheten exklusive pensionsskulder ska under normala förhållanden ligga under 35% av eget kapital. Vid slutet av 2016 var nettoskulden 1,3% av eget kapital jämfört med en finansiell nettokassa om 0,5% vid slutet av 2015.

Den 1 januari 2013 infördes förändringar i redovisningsreglerna för pensioner. Därför beslutade AB Volvos styrelse att exkludera pensionsskulder från målet. Målet på 35% motsvarar det tidigare målet på 40% med pensionsskulder inkluderade.

Finansiell nettoskuld som andel av eget kapital, %

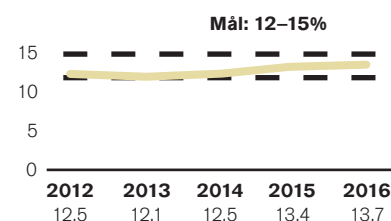

FINANCIAL SERVICES

MÅL OCH UTFALL

Målen för kundfinansieringsverksamheten Financial Services är en avkastning på eget kapital om 12-15% och en soliditet på 8% eller mer. Under 2016 uppgick avkastningen till 13,7% (13,4). Soliditeten var vid slutet av året 8,0% (8,0).

Avkastning på eget kapital, %

SOM GÖR RENAULT TRUCKS STARKARE

Säljaren är en viktig länk mellan kunden och varumärket. Här skapas relationer som bygger på lyhördhet och förtroende. Här är ett exempel från Renault Trucks.

EMILIE RUIZ jobbar med försäljning av Renault Trucks tunga lastbilar i Corbas, i närheten av Lyon i Frankrike

– Våra kunder vill ha specialiserad rådgivning och tar för givet att vi är väldigt professionella, säger Emilie Ruiz.

Hon har sedan 2014 jobbat som säljare av tunga lastbilar efter åtta år inom lätta lastbilar.

– Kunderna i det tunga segmentet är färre och konkurrensen hårdare. Det är jätteviktigt att vi vinner deras förtroende så att de vänder sig till oss när de ska förnya sina vagnparker.

Hennes mål är att kunden alltid ska vända sig till henne när det är dags att köpa nytt. Till sin hjälp har hon en stor konkurrensfördel: styrkan i Renault Trucks varumärke och den kvalitetsstämpel det innebär.

– Men det räcker inte med det. Som säljare har jag även en viktig rådgivande roll. Jag måste både kunna rekommendera rätt fordon och erbjuda bra lösningar för service, underhåll, garanti och finansiering, säger Emilie Ruiz.

Det tänket hjälper henne att ro hem affärer. I höstas sålde Emilie Ruiz en Renault Trucks T till en kund som tidigare nästan uteslutande hade jobbat med Mercedes. Patrick Folléas, vd för BFT Transport, har ett familjeföretag med 45 medarbetare som erbjuder transport- och uthyrningstjänster.

– Jag känner en särskild koppling till Renault Trucks varumärke eftersom jag började min karriär i en R390, säger han. Patrick Folléas tycker också att

tillförlitligheten hos Renault Trucks lastbilar är en viktig faktor, särskilt efter att Euro 6-programmet kom.

– Men det som verkligen gör skillnad är kvaliteten på servicen, lyhördheten och medarbetarnas snabba respons.

Patrick Folléas berättar om en gång när BFT behövde en hyrlastbil.

– Vi var tvungna att ha ett mångsidigt fordon. Lösningen blev ett alternativ som gav oss maximal flexibilitet till en låg kostnad, säger Patrick Folléas.

För att övertyga sin kund lät Emilie Ruiz honom låna lastbilen för att testa den.

– Jag är kapten för ett racingteam och kunde nu köra ned min tävlingslastbil till Le Mans 24-timmarslopp i en Renault Trucks T, säger Patrick Folléas.

Enligt både kunden och säljaren börjar det riktiga jobbet först när affären är klar.

– Då är det upp till oss att bevisa att vi kan hålla den utlovade servicenivån, särskilt när det gäller underhållsavtalet som vi tecknat med BFT, säger Emilie Ruiz. Säljaren fungerar som affärssamordnare och mellanlänk.

– Representanter från verkstaden och säljarna från lätta lastbilar och tunga lastbilar träffas varje måndagsmorgon, säger hon.

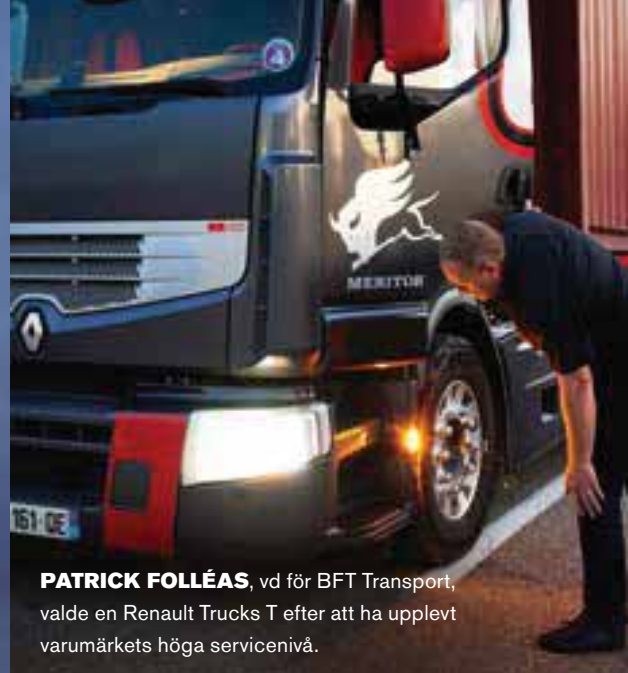
Syftet med veckomötena är att utbyta information och ta upp problem och möjligheter så att kommunikationen gentemot kund blir enhetlig.

– Genom konsekvens och transparens kan vi uppnå hög kundnöjdhet som varar. Vi får inte ta något för givet, säger Emilie Ruiz. ■

”

**VÅRA KUNDER VILL HA
SPECIALISERAD RÅDGIVNING
OCH TAR FÖR GIVET ATT VI ÄR
VÄLDIGT PROFESSIONELLA.**

**Emilie Ruiz,
säljare av Renault Trucks
tung lastbilar.**

PATRICK FOLLÉAS, vd för BFT Transport,
valde en Renault Trucks T efter att ha upplevt
varumärkets höga servicenivå.

EMILIE RUIZ har jobbat hos
återförsäljaren Renault Trucks
Grand Lyon i Corbas i tio år.
Efter åtta år som säljare av lätta
lastbilar började hon sälja
tung lastbilar 2014.

VÄSENTLIGA FRÅGOR

Tar hänsyn till påverkan på affären och betydelse för intressenter

Vårt angreppssätt till väsentlighet reflekterar hur vi bestämmer relevanta aspekter att adressera och rapportera baserat på deras påverkan på affären och deras betydelse för våra intressenters beslut.

Väsentlighetsprocess

Väsentlighetsbegreppet är viktigt för både finansiell och icke-finansiell rapportering av data och det appliceras av de mest använda rapporteringsramverken. I likhet med tidigare års processer, har rapporteringsprinciperna från Global Reporting Initiative (GRI) G4 beaktats i denna redovisning.

I vår väsentlighetbedömning adresseras de ekonomiska, sociala och miljömässiga frågor som har störst påverkan på koncernens verksamhet och för dess intressenter. I år hölls en intern workshop där de mest väsentliga frågorna ur ett hållbarhetsperspektiv identifierades. Därefter utvärderades frågorna av ett antal kollegor som representerade en majoritet av koncernens funktioner, segment, varumärken och geografiska områden i en webbenkät. Utvärderingen fokuserade på frågor relaterade till påverkan på affären och sannolikheten för dem att inträffa.

Volvokoncernens viktigaste intressentgrupper är kunder, medarbetare och investerare samt samhället, leverantörer och andra

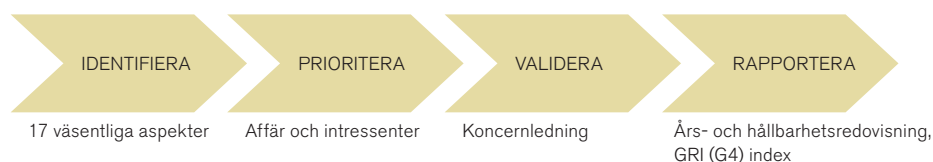
affärspartners. Vi identifierade de viktigaste faktorerna för att de ska engagera sig med Volvokoncernen genom att med hjälp av de senaste intressentdialogerna kvalitetssäkra redan insamlad data från våra viktigaste intressentgrupper, segment och geografiska områden. Analysen från både interna och externa intressenter resulterade i en prioritering av 17 aspekter.

Medlemmar ur koncernledningen fastställde att de materiella aspekterna ger en rättvisande bild av organisationens väsentliga hållbarhetsfrågor och validerade nio prioriterade områden för rapportering med ytterligare detaljer i denna rapport.

Det finns inga signifikanta förändringar i resultatet från årets väsentlighetsanalys jämfört med 2015. Produktsäkerhet rankades något högre 2016 samtidigt som leverantörskedjan rankades något lägre jämfört med föregående år.

För ytterligare information om väsentlighetsprocessen, inklusive hantering av intressenter samt definitioner av alla aspekter hänvisas till GRI (G4) indexet, på volvogroup.com. ■

VÅR VÄSENTLIGHETSPROCESS

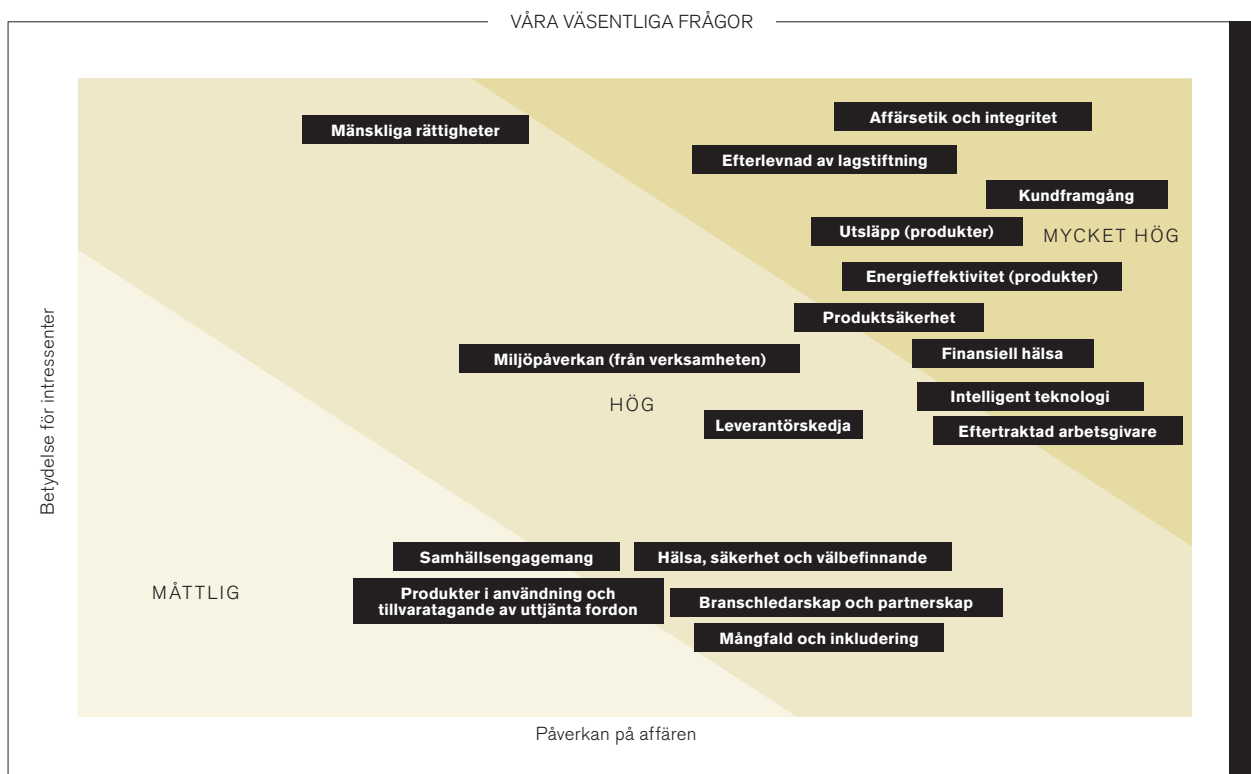
DEFINITIONER AV DE MEST VÄSENTLIGA ASPEKTERNA

EFTERTRAKTAD ARBETSGIVARE – att vara den mest eftertraktade arbetsgivaren i branschen. Att leda och välkomna förändring. Att attrahera anställda med stark affärsinstinkt och att utveckla en kompetent och högpresterande arbetsstyrka med optimal kunskap och kompetens på alla nivåer. Att ha förtroende för och kunna delegera till kollegor så att de kan använda sitt omdöme för att ta rätt beslut.

AFFÄRSETIK OCH INTEGRITET – att skapa, leda och bibehålla en ansvarsfull kultur baserat på affärsetik, mänskliga rättigheter, sociala och miljömässiga principer beskrivna i vår uppförandekod. Det inkluderar principer gällande antikorruption, beskattning och politisk involvering. Det innebär även hänsynstagande till våra värderingar, det vill säga kundframgång, tillit, passion, förändring och prestation.

EFTERLEVNADE AV LAGSTIFTNING – att säkerställa efterlevnad av lagar och förordningar samt direktiv, internationella standarder och allmänt erkända initiativ. Det innebär även kontinuerlig utveckling av företagets styrning, policy och praxis för att säkerställa efterlevnad.

KUNDFRAMGÅNG – att engagera oss för att verkligen förstå våra kunders affärsutmaningar, behov och ambitioner. Vi skapar värde för våra kunder genom att leverera transportlösningar som ökar deras lönsamhet genom lägre driftskostnader och högre intäkter tack vare förbättrad drifttid, bränsleeffektivitet och produktivitet.

UTSLÄPP (PRODUKTER) – att utveckla renare transportlösningar utformade för att minska förbrukningen av fossila bränslen och ge lägre utsläpp av koldioxid (CO₂), kväveoxid (NO_x), partiklar och buller.

ENERGIEFFEKTIVITET (PRODUKTER) – att utveckla innovativa lösningar för produkter och tjänster som är utformade för att minska energiförbrukning, driftskostnader och miljöpåverkan.

FINANSIELL HÄLSA – hantering av ekonomiska och finansiella risker för att kunna hantera marknadens volatilitet. Fokusering på våra nya strategiska prioriteringar att förstärka och återta marknadsandelar, att växa genom att möta våra kunders behov i specifika segment, att säkerställa branschledande lönsamhet samt generera och distribuera ekonomiskt värde till olika intressenter.

INTELLIGENT TEKNOLOGI – investeringar i banbrytande forskning och utveckling för innovativ teknik, transport- och servicelösningar för att bidra till ett effektivt transportsystem. Det inkluderar investeringar i uppkoppling, automatisering, säkerhet och dataskydd samt att anpassa produkter och tjänster för att minska trängseln och förbättra den ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionen av mobilitet, distribution och infrastruktur.

PRODUKTSÄKERHET – forskning om och utveckling av produkt-, teknik-, och utbildningslösningar designade för att förbättra förar- och operatörsäkerhet, trafik- och arbetsplatsäkerhet samt säkerhet för gods.

W
C
O
V
O
V

LANSERADE NYA FLAGG- SKEPP

För att manifesteras sitt långsiktiga engagemang på marknaden lanserade Volvo Construction Equipment under 2016 flera nya flaggskeppsprodukter och intelligenta maskintjänster – inklusive företagets största dumper och största grävmaskin hittills.

#1

STÖRSTA DUMPERN HITTILLS

Volvo Construction Equipment utvecklade idén med en ramstyrda dumper. Runt om i världen är Volvo CE fortfarande den odiskutabla ledaren när det gäller dumper för de mest krävande förhållandena, miljöerna och uppdragen. Under 2016 lanserade

Volvo CE nya Volvo A60H, sin största 6x6-konfigurerade ramstyrda dumper hittills. Volvo A60H erbjuder imponerande 40% högre lastkapacitet än företagets dittills största dumper, A40G.

#2

STÖRRE ÄR BÄTTRE MED BANDGRÄVAREN VOLVO EC950E

De stora jobben görs bättre, mer kraftfullt och snabbare med Volvos nya 90-tonns bandgrävare EC950E. Grävmaskinen erbjuder den perfekta kombinationen av kraft och stabilitet för att klara av uppdrag som kräver hög kapacitet i de tuffaste applikationerna.

För Volvo CE:s största bandgrävare är inga uppdrag för svåra. Bandgrävaren levererar fler ton per timme tack vare sin höga skopvolym, kraftfulla prestanda och höga slitstyrka. EC950E ger överlägsen grävkapacitet, särskilt i arbete med hårda och tunga material.

#3

VOLVO CO-PILOT FÅR PRIS INOM MÄNNISKA MASKIN-INTERAKTION

Volvo CE lanserade även det egenutvecklade systemet Volvo Co-Pilot, som besejrade internationella innovationer och charmade domarpanelen när man fick pris som "mest innovativa människa-maskin-funktion" vid Car HMI Awards 2016 (vilka, trots sitt namn, inte bara är för bilar). Volvo Co-Pilot är utvecklad för att användas på maskiner så olika som grävmaskiner och välfärter. Systemet använder en pekskärm för att leverera en ny generation av intelligenta maskintjänster såsom Load Assist, Dig Assist, Compact Assist och Pave Assist. Volvo Co-Pilot och assistfunktionaliteterna hjälper operatörerna till högre kvalitet på kortare tid och med minskad ansträngning.

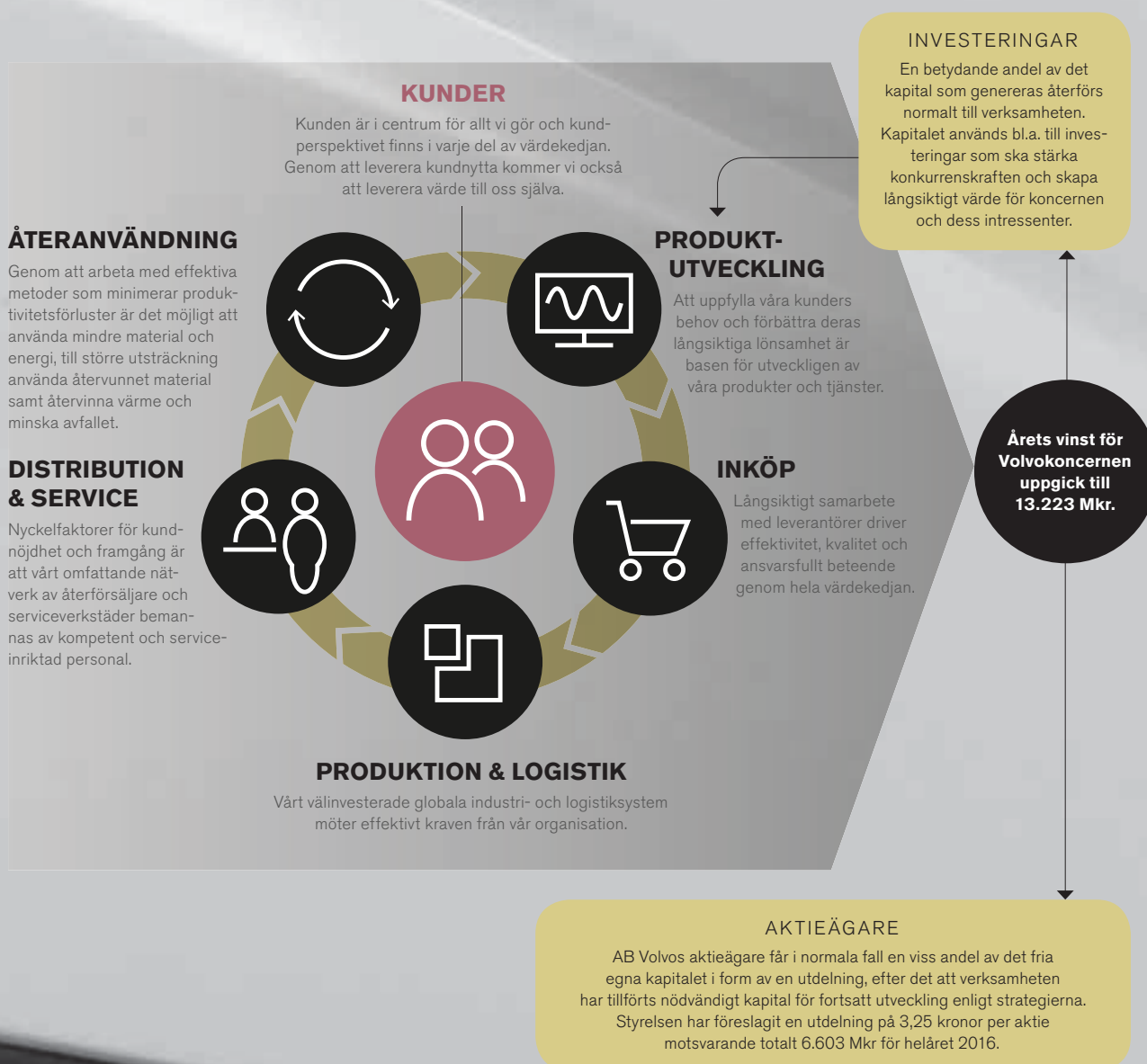
Dig Assist gör det möjligt för operatören att genomföra grävuppdrag med större precision och på kortare tid. Säkerheten

förbättras också eftersom den minimerar behovet av att gå ut ur hytten och titta på hur grävningen ser ut i fråga om djup eller lutning. Load Assist levererar exakt lastinformation i realtid till maskinföraren. Genom att undvika under- eller överlastning gör systemet det möjligt för hjullastare att jobba med maximal effektivitet. Compact Assist erbjuder två moduler – Intelligent Compaction och Intelligent Compaction med Density Direct. Intelligent Compaction innehåller passeringsmappning och temperaturmappning medan Density Direct realtidsmappar 100% av densiteten. Pave Assist är en familj av moduler och applikationer som automatiskt loggar många av de parametrar vid asfaltering som idag måste hanteras manuellt för att klara de krav på strikta rapporter som många vägmyndigheter kräver.

VÄRDEKEDJA

Vi sätter kunden i centrum för värdeskapandet

Volvokoncernen utvecklar långsiktig konkurrenskraft genom att maximera värdeskapandet i alla delar av värdekedjan med ökad effektivitet, kvalitet och prestanda samt genom att agera ansvarsfullt gentemot affärspartners, anställda och samhället omkring oss.

KUNDER

- Globalt rullar det över 2 miljoner lastbilar och 100.000 bussar som koncernen tillverkat de senaste tio åren.
- Enligt våra uppskattningar levereras ungefär 15% av all mat i Europa av våra lastbilar och fler än 10 miljoner människor runt om i världen kan dagligen åka med våra bussar.
- Våra anläggningsmaskiner finns vid byggarbetsplatser världen över. Vi har levererat omkring 500.000 maskiner de senaste tio åren.
- Våra supporttjänster ser till att tusentals kunders lastbilsflottor rullar på vägarna, vilket bidrar till produktivitet och tillväxt. Idag är cirka 550.000 av Volvokoncernens fordon uppkopplade via olika telematiklösningar.

PRODUKTION & LOGISTIK

- Vid slutet av 2016 hade Volvokoncernen 84.039 (88.464) tillsvidareanställda och 10.875 (11.037) visstidsanställda och konsulter, varav 40.798 (47.368) tillsvidareanställda och 4.946 (4.341) visstidsanställda och konsulter var industriarbetare.
- Volvokoncernen har fabriker i 18 länder.
- 55% av Volvokoncernens anställda finns i Europa, 17% i Nordamerika, 6% i Sydamerika, 19% i Asien och 3% i resten av världen.
- År 2016, levererade Volvokoncernens helägda lastbilsverksamheter 190.424 (207.475) lastbilar. Därutöver levererade koncernen 9.553 (8.825) bussar, 44.306 (44.718) anläggningsmaskiner, 18.016 (17.413) marinmotorer och 19.251 (15.295) industrimotorer.
- Samtliga av Volvokoncernens helägda produktionsenheter har tredjepartscertifierade kvalitetsledningssystem och 98% har miljöledningssystem.

PRODUKTUTVECKLING

- Investeringar i forskning och utveckling uppgick till 14,6 (15,4) miljarder kronor under 2016, motsvarande 4,8% (4,9) av koncernens nettoomsättning.
- Produktutvecklingen utgår från kundernas behov, lagstiftning, samhällsförändringar och ny teknik.
- Ungefär 98% av miljöpåverkan från en lastbil uppkommer vid användning. Därför är hållbara transportlösningar ett viktigt område för produktutveckling.
- Våra huvudsakliga fokusområden är förbättringar av nuvarande produkter och tjänster samt automation, uppkoppling, elektromobilitet och alternativa bränslen.
- Volvokoncernens samarbeten med externa forskningspartners och vårt deltagande i olika offentliga forskningsprogram ger en ökad kunskap både vårt företag och de samhällen vi verkar i.

DISTRIBUTION & SERVICE

- Under 2016, svarade serviceförsäljningen för ca 22% (21) av Volvokoncernens omsättning.
- Volvokoncernens produkter säljs och distribueras till kunder genom både egna och fristående återförsäljare.
- Vårt servicenät stödjer kunderna och ser till att deras produkter kan utnyttjas maximalt.
- Samtliga av Volvokoncernens helägda återförsäljare omfattas av koncernens uppförandekod och ska följa etiska, sociala och miljömässiga krav. 90% av distributionscentren är certifierade enligt ISO 14001.

INKÖP

- År 2016, gjorde koncernen inköp av varor och tjänster för totalt 205,9 (210,6) miljarder kronor.
- Vi har ca 41.000 leverantörer i första ledet, varav ca 7.000 levererar komponenter till koncernens produkter.
- Vi strävar efter att ha långsiktiga relationer med våra leverantörer som levererar tekniskt avancerade komponenter.
- Som en del av inköpsprocessen tillämpar Volvokoncernen principerna i uppförandekoden för att utvärdera leverantörer.
- Under 2016 köptes 88% (87) av inköpsvärdet från leverantörer av fordonskomponenter som genomgått CSR-utvärdering (Corporate Social Responsibility – Ansvarsfullt företagande). Motsvarande 83% (80) av värdet godkändes.
- Omkring 73% av Volvokoncernens inköp av fordonskomponenter gjordes från leverantörer som är certifierade enligt ISO 14001 eller motsvarande.

ÅTERANVÄNDNING

- År 2016 uppgick det totala försäljningsbeloppet för fabriksrenoverade komponenter till 9 miljarder kronor, en ökning med nästan 8% jämfört med 2015.
- Volvokoncernen har åtta center för fabriksrenovering av komponenter runt om i världen, vilka hanterar begagnade komponenter från samtliga av våra varumärken.
- Resurseffektivitet och möjligheten till återvinning av våra produkter utformas redan i produktutvecklingen.
- Fabriksrenoverade komponenter är en viktig del av erbjudandet för att sänka ägande- och driftskostnaderna för kunderna.
- Fabriksrenovering är mera arbetsintensivt än tillverkningen av nya produkter och ställer krav på högkompetent arbetskraft.

KUNDER

Allting börjar med kunden

Våra kunders framgångar är våra framgångar. Genom att förstå kundernas affär och deras behov, önskemål och utmaningar kan Volvokoncernen erbjuda transportlösningar som skapar framgång för kunderna och värde för samhället.

Kundfokus är därför integrerat i alla delar av vår värdekedja.

Genom att betrakta vår värdekedja utifrån kundens synvinkel blir det lättare att arbeta för att nå våra strategiska mål. För att uppnå målen krävs att kundfokus finns med i alla beslut.

Inom produktutveckling innebär det att vi utvecklar rätt produkter och tjänster vid rätt tidpunkt. Inom produktion fokuserar vi på en kostnadseffektiv process med hög produkt- och servicekvalitet. För våra inköpare betyder kundfokus att säkerställa leveranser genom långsiktiga relationer samt att ha en urvalsprocess som baseras på kvalitet, pris och ansvarsfullt agerande. Inom våra distributions- och servicenätverk är det viktigt att prioritera tillgänglighet och säkerställa drifttid för kunden.

Strategiskt kundfokus

Volvokoncernens nya strategi har ett tydligt kundfokus. Det innebär att vi ska utveckla och expandera våra servicetjänster, att beslutshastigheten ska öka samt att vi ska arbeta ännu närmare våra kunder. Strategin betonar samtidigt förbättrad kostnadseffektivitet genom koncernsynergier gällande drivlinor och viktiga komponenter liksom för gemensamma teknikplattformar inom nyckelområden som t.ex. automatisering, uppkoppling, elektromobilitet och alternativa bränslen.

Vi vet utifrån kundintervjuer, ett antal undersökningar om kundnöjdhet och vår väsentlighetsanalys att våra kunder värderar bränsleeffektivitet, drifttid och produktivitet högst.

Bränsleeffektivitet

Den senaste generationen Euro 6-motorer från Volvo Lastvagnar och den integrerade, intelligenta Volvo I-Shift-växellådan ökar fordonets prestanda samtidigt som bränsleförbrukningen minskar. Graden av bränslebesparing beror på lastbilens specifikationer och användningsområden men för fjärrtransporter med en Volvo FH är besparingen betydande. För tunga transporter, som timmertransporter, kan besparingarna bli ännu större om motorn kombineras med Volvo Lastvagnars nyligen introducerade I-Shift-växellåda med krypväxel och tandemaxellyft, en unik, höjbar bakaxel.

I Nordamerika lanserade både Mack Trucks och Volvo Lastvagnar nyligen 2017 års motorer, vilka ökar produktivitet och bränsleeffektivitet samtidigt som utsläpp av växthusgaser minskar. Mack Trucks introducerade ett flertal uppgraderingar och förbättringar och ökade därigenom sin bränsleeffektivitet med mellan 2% och 9% jämfört med tidigare motormodeller. Volvo Lastvagnar införde flera motorförbättringar för att öka bränsleeffektiviteten och jämfört med den tidigare generationens motorer har Volvos nordamerikanska 2017 motorer mellan 2% och nästan 7% bättre bränsleeffektivitet.

I Renault Trucks T från 2016 är både chassi och drivlina förbättrade, vilket gör det möjligt att reducera förbrukningen med ytterligare 2% samtidigt som lastkapaciteten ökar. Med den nya

Skapa värde för kunderna

**Bränsle-
effektivitet
Drifttid
Produktivitet**

versionen introduceras även Optivision, en intelligent farthållare med GPS.

Förartränning och system för bränslehantering är andra sätt att öka bränsleeffektiviteten och minska CO₂-utsläppen.

Bättre drifttid genom uppkoppling och tillgänglighet

För att säkra drifttid eller uptime har fordon som utvecklats av Volvo-koncernen utrustats med uppkopplade enheter för att förebygga oplanerade stopp, schemalägga planerade stopp samt erbjuda snabb och enkel support genom hög tillgänglighet och rätt kompetens. Du kan läsa mer om vår distribution och service på sidan 54.

Vid slutet av 2016 var fler än 550.000 fordon från Volvokoncernen

UPPKOPPLADE FORDON

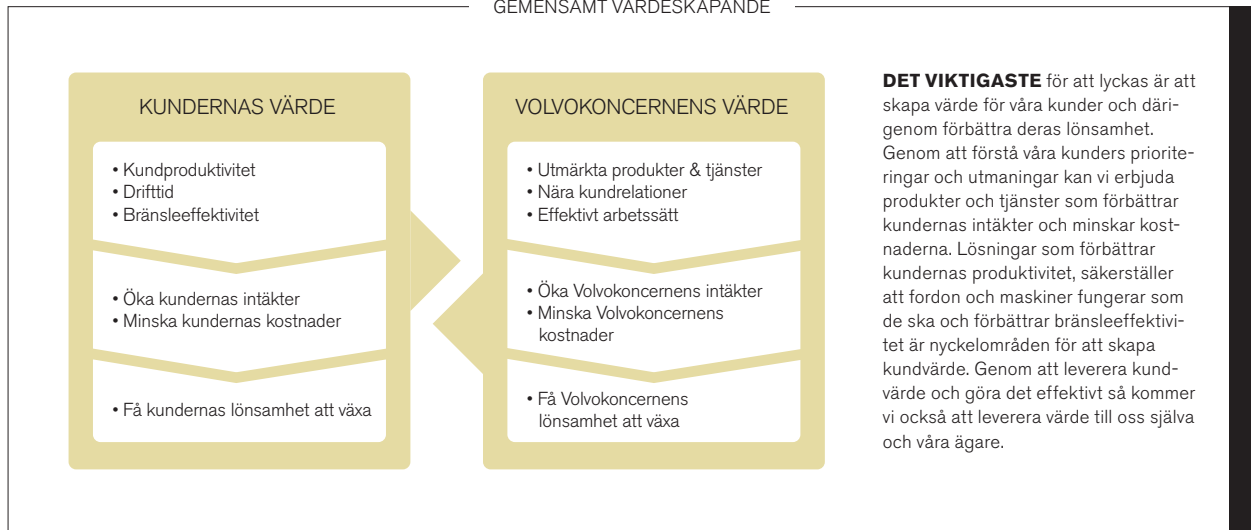
550.000

anslutna till olika telematiklösningar och antalet fortsätter att öka. Datan från de anslutna enheterna ger Volvo-koncernen information om hur kundernas drifttid kan förbättras. Volvo

Group Telematics möjliggör för kommersiella fordon att utföra tjänster såsom att ringa efter hjälp vid olyckshändelser, spåra och till och med stänga av stulna fordon, övervaka förartid, ansluta och hantera fordonsflottor, bidra till bränslebesparingar och förvärma fordonet vintertid.

Lösningar från Volvo Group Telematics finns nu både i våra egna och andras produkter inom fordonsindustrin i Europa, Asien, USA och Sydamerika under namnen Volvo Dynafleet, Volvo Vehicle Remote Diagnostics, Renault Trucks OptiFleet, UD Telematics och Volvo CE CareTrack. Ett annat exempel är GuardDog Connect från Mack Trucks, som nu finns i nästan 50.000 lastbilar. Dessa tjänster bidrar till en minskad tid för diagnostisering och reparation vilket i sin tur leder till en högre drifttid för fordonen.

GEMENSAMT VÄRDESKAPANDE

Produktivitet omvandlad till lönsamhet

På många marknader finns det en brist på, eller är hård konkurrens om, de bästa chaufförerna och operatörerna. Därför strävar vi efter att förstå förarnas och operatörernas förutsättningar så att vi kan erbjuda dem bästa möjliga support och arbetsmiljö så att produktivitet omvandlas till lönsamhet för våra kunder. Ett bra exempel på detta är kampanjen i Brasilien som beskrivs nedan.

Ett annat exempel på en produktivetsförbättring som gjordes nyligen är Volvo Co-Pilot-servicedisplay som designats för Volvo CE-maskiner med så skilda användningsområden som grävmaskiner och vältar. Se mer information på sidan 29.

Ett tredje exempel är Volvo Lastvagnars I-Shift med krypväxlar. Systemet är unikt för serieproducerade tunga lastbilar och ger fantastisk startförmåga i krävande situationer för lastbilar med tunga laster. Krypväxlar ger dessutom betydande flexibilitet och möjligheter till bränslesparningar för åkeriföretag som kör tunga transporter både på krävande underlag och vid vanlig motorvägskörning.

En vetenskaplig studie bekräftade nyligen de positiva ergonomiska effekterna av Volvo Dynamic Steering (VDS). Styrhjälpen bygger på ett stabiliseringssystem och minskar risken för arbets-

relaterade skador genom ökad säkerhet och komfort för buss- och lastbilschaufförer. År 2016, ett år efter att systemet introducerades, är mer än hälften av Volvos långdistansbussar som sålts i Europa utrustade med VDS.

Utbildning i säkerhet för förare och operatörer

Volvokoncernen har utbildningar i trafik- och säkerhetsfrågor för förare och operatörer över hela världen:

- Utbildningsprogrammet för förare i Indien i samarbete med Eicher utbildade fler än 30.000 förare under 2016. Antalet utbildade förare uppgår över 196.000 sedan programmet startade
- Operatörsutbildningen som drivs av Volvo Construction Equipment i Indien har utbildat mer än 1.300 operatörer under 2016 och det totala antalet utbildade sedan starten 2007 är över 11.600
- TransForm-programmet har varit igång sedan 2008 i Brasilien och sedan 2009 i Peru. Totalt har nästan 3.300 förare utbildats
- Volvo Driver Academy är ett utbildningsprojekt som inleddes på prov i Kina för att förare ska köra säkrare och mer effektivt.

Fortsättning »

Förarengagemang

Volvo Lastvagnar i Brasilien samlade in synpunkter från fler än 3.000 brasilianska lastbilschaufförer i syfte att öka förståelsen för deras situation. Detta gjordes som en del av en kampanj där Jairo Cesar slumpvis valdes ut för en veckas resa till Sverige. Undersökningens resultat kommer att användas för att fastställa relevanta åtgärder för att betona betydelsen av yrket.

>>

Mäta kundframgång

För Volvokoncernen är kundnöjdhet det enda riktiga måttet på framgång. Volvokoncernens vision om att vara den mest eftertraktade och framgångsrika leverantören av transportlösningar i världen sammanfattar i vilken riktning vi vill röra oss framåt och kan kopplas till vår strävan efter att vara ledande i kundnöjdhet inom respektive segment för alla våra märken samt till kundframgång som är en av våra värderingar.

Varje varumärkesorganisation inom Volvokoncernen följer upp kundnöjdhet och hur varumärket uppfattas genom undersökningar över hela världen. Resultatet integreras genom rapporteringen av våra nyckeltal och används för att förbättra förståelsen för våra kunders behov. Undersökningar och studier görs av ledande internationella organisationer och beslutsfattare bland både kunder och ickekunder intervjuas.

Som beskrivits på sidan 33 är kundframgång att skapa värde för kunden genom att leverera transportlösningar som ökar deras lönsamhet genom minskade driftkostnader och högre intäkter. Vi strävar efter framgång för våra kunder genom närmare kundrelationer, långsiktig varumärkeslojalitet och affärspartnerskap.

Uppföljning av våra viktigaste varumärken på de viktigaste marknaderna

Enligt de senaste kundnöjdhets- och benchmarkundersökningarna med fokus på bränsleeffektivitet, drifttid, produktivitet och kundlojalitet för våra viktigaste varumärken på våra viktigaste marknader under de senaste tre åren, har varumärket Volvo en stark position både på lastbils- och anläggningsmaskinsmarknaden.

Kundnöjdhetsindex i Asien och Stillahavsområdet, Europa, Nordamerika och Brasilien är stabila för Volvo Construction Equipment (Volvo CE) och kunderna håller med om att våra maskiner skapar bra produktivitet och att Volvo erbjuder bra driftservice. Kundernas lojalitet till varumärket Volvo är stark på dessa marknader. I Kina, där marknadsförutsättningarna är svåra för hela industrin, ser vi en negativ trend för kundnöjdhet. Volvo CE:s position är emellertid stabil relativt konkurrenternas. Bilden av att Volvo erbjuder fordon med låg bränsleförbrukning är stark hos både kunder och sådana som ännu inte är kunder.

På de viktigaste europeiska marknaderna indikerar kundnöjdhetsindex för Volvo Lastvagnar att kunderna håller med om att Volvo erbjuder bränsleeffektiva fordon, att de är nöjda med drifttid och produktivitet och det allmänna kundbemötandet inom service och försäljning.

I Nordamerika visar kundnöjdhetsundersökningar bra resultat för bränsleeffektivitet, drifttid, produktivitet och allmänt kundbemötande både jämfört med de viktigaste konkurrenterna och med marknaden i stort.

I Brasilien ligger undersökningsresultaten stabilt på en hög nivå för utvalda attribut. Jämfört med föregående år har värdena för drifttid förbättrats väsentligt avseende tillförlitlighet men värdena för bränsleeffektivitet har minskat. Produktivitet ligger på en fortsatt hög nivå. Den generella uppfattningen om hur vi tar hand om våra kunder i Brasilien ligger på en bra nivå men det finns utrymme för förbättring gällande klagomålshantering.

På de större sydasiatiska marknaderna ligger resultaten för drifttid och bränsleeffektivitet på en genomsnittlig nivå. På mogna asiatiska marknader som Korea får Volvo Lastvagnar betydligt högre betyg, särskilt vad gäller bränsleeffektivitet och förarproduktivitet. ■

#1

TOTAL
VINNARELÄGST
TOTAL
ÄGANDE-
KOSTNADBÄST
BRÄNSLE-
EKONOMI

Volvo FH i topp i Fehrenkötter-test

AA är Europas ledande branschmässa för transport och logistik. Vid 2016 års mässa i Hannover tillkännagavs att Volvo FH kom på första plats i det prestigefulla Fehrenkötter-testet, i konkurrens mellan sju nya Euro 6-lastbilar från de största europeiska varumärkena. Utöver att bli testets totalvinnare, baserat på lägsta totalkostnad för ägande, vann Volvo FH också i kategorin bäst bränsleekonomi. Flervarumärkes-testet sträcker sig över 2,5 år i verklig kundverksamhet och visar att Volvo FH har en ledande position i Euro 6-utförande.

UPTIME

SUPPORT PÅ ZULU 24/7

I Sydafrika finns elva officiella språk. Teamet vid Uptime Solutions-kontoret i Johannesburg talar dem alla för att svara upp mot behoven hos kunder i alla delar av landet.

**IDAG GER VOLVOKONCERNENS
UPTIME SOLUTIONS
CENTERS STÖD ÅT KUNDER
TILL VOLVO LASTVAGNAR,
VOLVO BUSSAR, VOLVO PENTA,
MACK TRUCKS, RENAULT
TRUCKS OCH UD TRUCKS
RUNT OM I VÄRLDEN.**

ETT GLOBALT FÖRETAG är ett flerspråkigt företag. Att kunna möta kunder på deras eget språk och att kommunicera tydligt i en allt mer globaliserad värld är en konkurrensfördel. I Sydafrika finns elva officiella språk. Medarbetarna på Uptime Solutions Centre i Johannesburg kan ge kunderna runt om i landet service på alla språk.

Jabulani Mkhwebane är transportansvarig på SMP CUB Logistics, ett medelstort åkeri med bas i Johannesburg. Företaget har 116 lastbilar, huvudsakligen Volvo. När det blir problem har Jabulani Mkhwebane kontakt med Uptime Solutions Centre, vars främsta ansvarsområde är sydöstra Afrika: Sydafrika, Namibia, Zambia, Zimbabwe, Botswana och Moçambique. Från och med i år ska kontoret hantera Angola, Somalia, Sudan och Etiopien och man assisterar även ytterligare några afrikanska länder.

Varje minut som någon av SMP CUB:s lastbilar står stilla kostar pengar. Stora pengar. Men att hitta reservdelar och mekaniker är inte alltid lätt och därför, konstaterar han, är supporten från Uptime Solutions helt avgörande. Jabulani Mkhwebane gillar att han kan få hjälp på modersmålet zulu.

– Det kan vara små och stora problem. Förarna ringer mig och jag sköter kontakten med Uptime Solutions. Jag kan visserligen prata engelska, men när det gäller komplicerade frågor så är det skönt att jag kan diskutera ärenden på mitt modersmål zulu. Det Jabulani Mkhwebane uppskattar allra mest med Uptime Solutions är att de inte bara löser hans problem, de håller honom dessutom underrättad om varje steg. – De jobbar snabbt och jag får hela tiden information så att jag kan hålla föraren uppdaterad och göra alternativa planer om det behövs. Det underlättar vår verksamhet mycket, säger han. ■

11

officiella
språk

Uptime Solutions kontor för södra Afrika håller till på Volvokoncernens anläggning i Johannesburgs utkant. Elva koordinatörer arbetar i skift dygnet runt, alla dagar på året, med att hjälpa företagets kunder runt om i regionen. Nästan all kommunikation sker på något av de fyra vanligaste språken i Sydafrika: engelska, afrikaans, xhosa och zulu. Teamet klarar alla Sydafrikas elva officiella språk samt ytterligare några av de språk som förekommer i grannländerna.

PRODUKTUTVECKLING

För och med våra kunder

Utvecklingen av våra produkter och tjänster grundar sig på legala krav och våra kunders behov och förväntningar. Därför följer vi noga utvecklingen inom lagstiftningen och lyssnar på våra kunder. Vissa av våra kunder är dessutom direkt involverade i utvecklingsprocessen.

En av våra strategiska prioriteringar är att säkra robust lönsamhet. Ska vi lyckas med att bli ett av de mest lönsamma företagen i vår bransch, krävs att vår forskning och utveckling är världsledande.

Värdeskapande och kundinvolvering

Grunden för värdeskapande inom produktutveckling är att vi skaffar oss korrekt information om vilka produkter och tjänster som kommer att motsvara marknadens krav framöver och att vi har kompetenta medarbetare.

Våra kunder har en central roll i utvecklingsprocessen eftersom deras krav styr vad vi utvecklar. I praktiken handlar det om att ständigt vidareutveckla och förbättra de produkter och tjänster vi erbjuder idag samtidigt som vi skapar banbrytande innovationer för nya marknader, teknikområden eller värdekedjor.

Vi har en väl utvecklad process för produktutveckling, där vi innan vi går vidare i de olika stegen i processen, måste ha uppnått tydliga mål när det gäller t.ex. kvalitet, kostnader och tillförlitlighet. Som en del av vårt arbete med ständiga förbättringar stärker vi vårt kvalitetsarbete ytterligare.

Kunder och förare deltar på olika sätt i vår produktutveckling. I olika skeden av utvecklingen bjuds de in för att få se och testa olika funktioner så att de i ett tidigt skede kan ge sin syn på vad som fungerar bra och vad som kan förbättras. I slutet av processen testas våra nya fordon i olika fältprov, hos kunderna, innan lansering.

Ett exempel på nära samarbete under utvecklingsprocessen är Electric Site-projektet som lanserades i september 2016 i Sverige. I det projektet samarbetade Volvo Construction Equipment (Volvo CE) med flera olika partners i syfte att utveckla teknologi för att minska kundernas produktionskostnader (kostnader per ton) med upp till 25% och samtidigt minska koldioxidutsläppen med upp till 95% förutsatt klimatneutral elektricitet. För mer detaljer om detta pilotprojekt, se sidan 45.

Anpassning till förändringar omkring oss

Som vi beskrivit i kundavsnittet är bränsleeffektivitet, drifttid och produktivitet viktiga aspekter att beakta i utvecklingsprocessen eftersom de har stor inverkan på kundens lönsamhet. Andra viktiga områden är säkerhet, förarmiljö samt hur produkter och tjänster bidrar till kompletta och hållbara transportlösningar. För framtida transportlösningar prioriterar vi automatisering, uppkoppling samt elektromobilitet och alternativa bränslen eftersom vi tror att de är viktiga byggstenar för förändringen av dagens transportindustri.

Automatiseringens fördelar för kunder och samhälle

Vi tror att automatisering kommer att förändra transportindustrin som den ser ut idag. Automatisering kommer att skapa fördelar både för våra kunder och för samhället när det gäller drifttid, produktivitet, säkerhet samt energi- och bränsleeffektivitet.

Tre nyckelområden

Automatisering Uppkoppling Elektromobilitet & alternativa bränslen

Det finns emellertid utmaningar kopplade till den här sortens teknik. Några av dem är IT-säkerhetsfrågor, ansvarsfrågor, standardisering och reglering.

Volvokoncernen uppmuntrar arbetet med att säkerställa dataintegritet och stöttar utvecklingen av säkra och tillförlitliga kommunikationsstandarder och protokoll.

Den optimala automatiseringsnivån avgörs utifrån hur mycket värde som kunder och samhället erhåller, se grafen på sidan 40. Volvokoncernen kommer gradvis att införa automatiserade tillämpningar.

Läs mer på sidan 40 om den första självkörande Volvo FMX lastbilen i en underjordisk gruva och på sidan 46 om Volvo Lastvagnars deltagande i European Truck Platooning Challenge.

Uppkoppling öppnar för nya möjligheter

Uppkoppling, "sakernas internet" och möjligheten att analysera stora mängder data leder till nya tjänster och produkter och öppnar upp nya möjligheter. Uppkoppling är en grundförutsättning för hantering av fordonsflottor, driftsäkerhetstjänster samt avancerade fordonstjänster så som förarassistans och bränsleekonomi. Uppkopplade tjänster som t.ex. dataanalys har stor potential för att öka kundens produktivitet. Just nu utvecklar och utvärderar vi olika uppkopplade tjänster och lösningar i nära samarbete med våra viktigaste kunder via ett antal olika pilotprogram. Läs mer på sidan 32 om våra erbjudanden för våra olika varumärken gällande integrerade transportsystem baserade på trådlös kommunikationsteknologi.

Elektromobilitet på frammarsch

Elektriska och hybridiserade fordon bidrar till att förbättra energieffektivitet samt minska utsläpp och buller.

Urban Lab för att spara bränsle

Renault Trucks Urban Lab 2, är en testversion av en distributionslastbil utvecklad tillsammans med partners i ett projekt kallat Efficient Distribution Truck. Genom att kombinera innovativ teknik inom aerodynamik, hybridisering av motorn, däck och fordonets kommunikation med infrastruktur är målet att förbättra bränsleeffektiviteten med 13%. Ambitionen är att de nya tekniska lösningarna skall vara tillgängliga 2020.

Fler och fler städer investerar i elektrifierade kollektivtrafikssystem eftersom stadsbussmarknaden alltmer lämnar dieseldrivna fordon. Redan 2012 beslutade Volvo Bussar att endast erbjuda kompletta låggolvbussar som hybrider på den europeiska marknaden.

Volvo Bussar erbjuder nu hela sortimentet av elektrifierade stadsbussar, inklusive hybrider, elhybrider och helelektriska bussar. Under 2016 passerade försäljningen totalt 3.000 (2.300) hybridbussar i 22 (20) länder sedan starten 2010. Under året introducerades Volvohybrider i Mumbai i Indien.

Det behövs ytterligare forskning för att säkerställa att elektricitet kan användas effektivt och tillförlitligt för att driva medeltunga lastbilar. Som en del av denna forskning testar våra kunder Nestlé i Schweiz och Guerlain i Frankrike helelektriska Renault Trucks D.

På lång sikt tror Volvokoncernen att en dynamisk eltillförsel från vägnätet skulle kunna driva lastbilar under fjärrtransporter och vi skaffar oss praktisk erfarenhet genom att delta i konceptstudier för elektriska vägsystem.

Anläggningsmaskiner kan också drivas av el och Volvo CE utvecklar för närvarande en hybridiserad hjullastare som testas inom avfallshantering i Kalifornien i USA.

Alternativa bränslen för att möta efterfrågan

Volvokoncernen inser att det inte finns något enskilt bränsle som tillfredsställer alla behov. Konventionella dieselbränslen med en större andel förnybart eller syntetiskt innehåll kommer med stor sannolikhet att vara den dominerande bränsletypen för kommersiella transporter under många år. Volvokoncernens position vad gäller alternativa bränslen hjälper oss att prioritera forskning och utveckling för följande applikationer:

- Långdistans: flytande metan (LNG) och dimetyleter (DME) är våra huvudsakliga alternativ. Elvägar är ett ytterligare alternativ på längre sikt.
- Medeldistans: komprimerad metan (CNG) och DME är våra huvudsakliga alternativ. Elvägar är ytterligare ett alternativ på längre sikt.
- Stadsmiljö: el, CNG och DME.

Under 2016 lanserades Renault Trucks D Wide som körs på komprimerad naturgas (CNG) på den spanska marknaden. Lastbilen är ett alternativ för kunder som söker efter lösningar med minskad miljöpåverkan.

Volvo Lastvagnar har utökat sitt erbjudande av alternativa bränslen för fordon, såsom metan och hydrerade vegetabiliska oljor (HVO) samt testar DME bland annat för att minska miljöpåverkan och möta behov från kunder. I Europa kommer Volvo Lastvagnar att introducera en ny högeffektiv gaslastbil med Euro 6-motor. CO₂-utsläppet från denna lastbil är ungefär 20% lägre än för en motsvarande dieseldriven lastbil.

I Nordamerika var Volvo Lastvagnar och Mack Trucks de första tillverkarna som godkände användningen av förnybar diesel (HVO) och syntetisk diesel från biomassa – BTL i alla sina produkter. Den största utmaningen med förnybar diesel är inte kompatibilitet eller utsläpp, utan snarare bristen på tillräckligt utbud av bränsle. Volvo Lastvagnar och Mack Trucks erbjuder också lastbilar utrustade med 9- och 12-liters naturgasmotorer, vilket även Nova Bus gör. Dessa fordon har fördelen av ett bränsle som är inhemskt producerat med lägre emissionsnivåer.

Tar ett livscykelperspektiv

Volvokoncernen genomför livscykelanalyser för våra viktigaste produkter och tar miljöpåverkan från produktion, drift och skrotning i beaktande. Information om resursanvändning och utsläpp under produktens livscykel samlas in, sammanfattas och kopplas till miljöpåverkan och mäts bland annat som bidrag till den globala uppvärmningen.

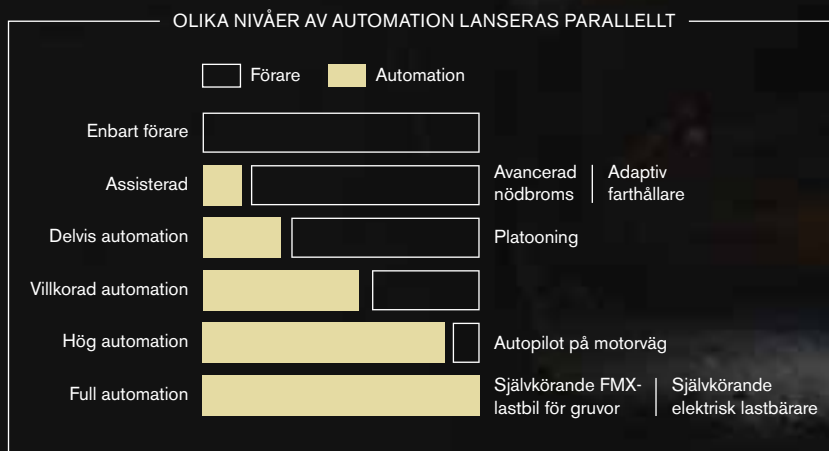
Resultaten visar att en majoritet (98%) av bidraget till den globala uppvärmningen går att koppla till lastbilens drift. Detta baseras på uträkningar för en Volvo FH som under sin livstid körs 1.000.000 km och drivs med konventionellt dieselbränsle.

Säkerhet är en förutsättning

Volvokoncernens ambition är att noll olyckor ska ske med våra fordon eller maskiner. Säkerhet i trafiken och i till exempel grustag och byggarbetsplatser är globala utmaningar och viktiga områden för Volvokoncernen. Säkerhet handlar om att minska risken för

FÖRARLÖS LASTBIL I EN GRUVA

Volvos helt självkörande lastbil testas i drift under jord i Kristinebergsgruvan. Den självkörande lastbilen ingår i ett utvecklingsprojekt med syftet att förbättra transportflödet och säkerheten i gruvan. Lastbilen kör en sträcka på ca sju kilometer och tar sig ned 1.320 meter under jord i de trånga gruvgångarna.

Olika lösningar kommer att krävas beroende på vilken grad av automation som eftersträvas och komplexiteten i de miljöer där transportlösningen ska verka.

Enbart förare: Föraren har hela kontrollen hela tiden.

Assisterad: Föraren har hela kontrollen och kan ta över omedelbart – men kan ha en "fot i luften" t.ex. vid användning av farthållare.

Partiell automation: Föraren kan ha både "fötterna i luften" och "händerna från ratten" men ha blicken på vägen och kunna ta över omedelbart.

Villkorad automation: Föraren kan ha såväl "fötterna i luften" som "händerna från ratten" och "blicken från vägen" men måste kunna ta över kontrollen snabbt.

Hög automation: Självkörande vid vissa förhållanden. Föraren förväntas inte ha uppsikt över vägen och har heller inget ansvar vid självkörning.

Full automation: Föraren behöver inte vara på plats i fordonet och har inget ansvar under körning.

”

Genom samarbetet med Boliden går vår utveckling av autonoma fordon in i en ny, spännande fas. Resultaten kommer att ge värdefull input till vårt fortsatta arbete med att omsätta tekniska landvinningar till praktisk nytta för våra kunder, säger Volvo Lastvagnars vd Claes Nilsson.

NU HAR VOLVOKONCERNEN tagit ytterligare ett viktigt steg i utvecklingen av autonoma fordon. En självkörande Volvo FMX-lastbil testas i trafik i Bolidens gruva i Kristineberg. Målet är att undersöka hur tekniken kan bidra till säkra och produktiva transporter i en tuff men geografiskt avgränsad miljö.

Det forsknings- och utvecklingsprojekt som lastbilen ingår i pekar på att självkörande lastbilar kan bli ett betydelsefullt bidrag till ökad transporteffektivitet och produktivitet. I synnerhet i gruvor, hamnar och andra tydligt avgränsade och väl kontrollerade miljöer med en stor andel repetitiv körning.

Nu är det alltså dags att pröva hur tekniken fungerar under verkliga förhållanden. Platsen där den första självkörande Volvo FMX-lastbilen är i drift är Bolidens gruva i Kristineberg i norra Sverige. Trafiken ska successivt utökas med ytterligare tre sådana fordon. Lastbilarna som ska användas i gruvan är fabrikstillverkade Volvo FMX som utrustats med ny funktionalitet. Bland annat ingår ett system med radar/laserbaserade sensorer. Systemet används initialt för att läsa av gruvans geometri och skapa en karta över den väg som lastbilen ska följa. Den insamlade informationen används sedan för att reglera fordonens styrning, växling och hastighet. Vid varje ny körning utnyttjas sensorerna för att kontinuerligt känna av området runt lastbilen och ytterligare optimera drift och rutt.

Tekniken som används i de självkörande lastbilarna gör det möjligt att optimera logistiken i gruvan på ett helt annat sätt än idag. Lastbilarna kan gå i kontinuerlig drift och genom exakt ruttplanering och jämn hastighet slipper man köbildning och kan korta tiderna för lastning och lossning. Vid sprängning måste förarna i vanliga fall vänta på att gruvgången vädras innan malmen kan lastas men med en självkörande lastbil finns inga sådana restriktioner. Allt detta betyder att varje lastbil kan utnyttjas effektivare och utföra fler transportuppdrag under varje skift. Fordonen blir en integrerad del av gruvans totala produktionssystem. Med ett smidigare transportflöde och jämnare hastighet följer också en lägre bränsleförbrukning och mindre slitage.

Säkerheten prioriteras

En självkörande lastbil måste vara minst lika säker och tillförlitlig som en manuellt hanterad lastbil. Om ett hinder skulle dyka upp i lastbilens närhet stannar den automatiskt, samtidigt som transportledningen varnas. Av de sex sensorer som ingår i utrustningen är det alltid två som läser av samma del av omgivningen. Skulle ett fel inträffa på lastbilen kan den fjärrstyras från transportledningscentralen. ■

Säkerhetsteknik för oskyddade trafikanter

Ett system som varnar fotgängare och cyklister kommer att introduceras på Volvos stadsbussar 2017. Systemet varnar trafikanter som är i närheten om att bussen närmar sig genom ett konstgjort bakgrunds ljud. Om det finns en olycksrisk aktiveras bussens signalhorn och föraren varnas både genom ljud och visuella signaler.

olyckor och att mildra konsekvenserna av de olyckor som ändå inträffar. Därför är säkerhet en viktig del av produktutvecklingen.

Volvokoncernens eget Volvo Accidents Research Team har undersökt olyckor med tunga lastbilar i nästan 50 års tid. Genom att kombinera olycksdataanalys med Volvokoncernens egna forsknings- och testprogram får vi bra kunskap om orsakerna till olyckor och skador. Informationen är viktig för att kunna utveckla ännu säkrare produkter för våra kunder.

Volvokoncernen har banat väg för en mängd olika förarassistanssystem, inklusive Driver Alert Support och Lane Changing Support, vilka ökar medvetenheten och varnar föraren innan en situation blir kritisk. Kollisionsvarning med nödbroms är ett annat sofistikerat system som erbjuder marknadsledande nödbromsfunktioner.

Förarkomfort för bättre körupplevelse

Att förbättra förarens arbetsförhållanden och generella körupplevelse leder till en mer avslappnad, säkrare och hälsosammare körning.

En publikation från Arbetsmiljöverket beskriver att lastbilschaufförer är överrepresenterade i olycksstatistiken gällande arbets-skador. Under årens lopp har Volvokoncernen utvecklat en mängd olika funktioner för att förbättra förarens komfort och körupplevelse.

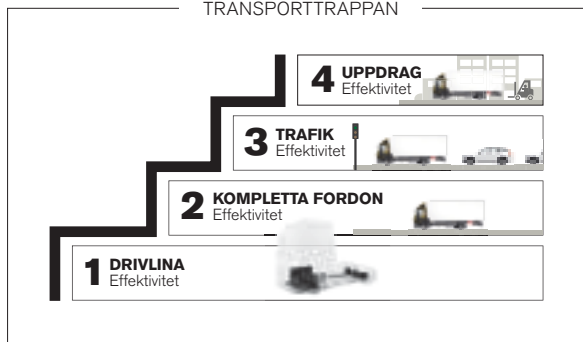
En av nyheterna är den batteridrivna luftkonditioneringen för vissa av Volvos lastbilsmodeller på den nordamerikanska marknaden. Luftkonditioneringen gör det möjligt för förarna att hålla en behaglig temperatur i hytten och sovutrymmet utan att behöva köra motorn på tomgång, vilket gör den till den mest miljövänliga och effektiva lösningen för bra komfort när fordonet är parkerat.

Kompleta och hållbara transportlösningar

Utöver att erbjuda enskilda produkter och tjänster så levererar vi kompletta transport- och anläggningslösningar. Bilden transporttrappan till höger, visar att vårt arbete inkluderar alla delar i utvecklingen, från drivlinan och fordonet till det önskade resultatet. Målet är att förbättra kundernas produktivitet genom att fokusera på hur uppdraget kan göras mest effektivt.

Med hjälp av intelligenta, uppkopplade system med effektiv schemaläggning för trafik och frakt kan kundernas driftstopp minimeras. För att lyckas behövs teknisk lösningar för kommunikation fordon-till-fordon och fordon-till-infrastruktur, vilka minskar olyckor,

TRANSPORTTRAPPAN

trängsel och förbättrar trafikflöden samtidigt som de uppfyller behovet av helhetslösning för kunden. Samma tankesätt tillämpas vid utvecklingen av lösningar för lastbilar, bussar och anläggningsmaskiner.

Volvokoncernen arbetar aktivt med olika program som är inriktade på smart teknologi, integrerade transportsystem, avancerad teknik och innovativa fordonskombinationer.

Ett exempel är laddstationen för elektriska bussar i Göteborg, i Sverige. Lösningen bygger på det gemensamma OppCharge-gränssnittet som är en del av ett gemensamt referensprojekt mellan Volvo Bussar och ABB. OppCharge gör det möjligt att använda elektriska bussar tillsammans med laddstationer från olika tillverkare. Målet är att förenkla införandet av elektriska bussystem över hela världen.

ElectriCity är ett exempel på en hållbar lösning och ett tvärfunktionellt samarbete med partners från industrin, akademien och samhället. En busslinje i Göteborg körs med tre helelektriska och sju elektriska hybridbussar från Volvo. Målet är att använda elektriska bussar och nya uppkopplingstjänster och produkter för att skapa attraktiva kollektivtrafiklösningar och stadsutvecklingsprojekt. För att ElectriCity skulle kunna fungera som en modern test- och demonstrationsarena för innovativa utvecklingsprojekt skapades en digital innovationsplattform för informationsutbyte och kommunikation.

I juni 2016 efter ett års drift, stod det klart att förväntningarna hade överträffats med råge. Bussar och busshållplatser fick högt betyg av både passagerare och förare och tekniken har varit mycket pålitlig. Mellan juni 2015 och juni 2016 transporterades omkring 1,2 miljoner passagerare på linjen.

Volvo Bussar är också en ledande leverantör av bussar till transportsystem med hög kapacitet, Bus Rapid Transit (BRT).

Andra exempel från Volvo Bussar är City Mobility-programmet och Zone Management. City Mobility-programmet utvecklar och implementerar skräddarsydda, integrerade och innovativa pilotprojekt för hållbara transportlösningar i städer. Zone Management är en tjänst som möjliggör efterlevnad av restriktioner i olika känsliga områden. Tack vare GPS vet bussen var den befinner sig

och kan automatiskt välja bränslekälla och se till att den inte överskrider hastighetsbegränsningen.

Volvo Pentas förbättrade Glass Cockpit-system är designat för kunder som ser smart teknologi som ett sätt att leva. Nya generationens Glass Cockpit vidareutvecklar allt-i-ett-systemet som gör det möjligt för kunden att övervaka och kontrollera varje aspekt av båtkörning, från framdrivningssystem till navigationövervakning och hyttmiljö. Systemet ökar prestanda, säkerhet och komfort genom ett ergonomiskt utformat gränssnitt för att förenkla båtlivet ytterligare.

Samarbete för minskade utsläpp och ökad energieffektivitet

Volvokoncernen var den första fordonstillverkaren som godkändes av Världsnaturfonden (WWF) för deltagande i Climate Savers. Det nuvarande programmet omfattar perioden mellan 2015 och 2020 och inkluderar följande åtaganden:

- Sammantaget minska utsläppen från Volvokoncernens produkter och produktion med minst 40 miljoner ton CO₂ år 2020 jämfört med 2013.
- Förbättra energieffektiviteten i produktion genom att införa åtgärder som ger 150 GWh/år i besparingar. Detta motsvarar 8% av energin som används vid Volvokoncernens produktionsanläggningar jämfört med 2013.
- Minska CO₂-utsläppen per producerad enhet inom Volvo-koncernens godstransporter med 20%.
- Utveckla lastbilsprototyper vars bränsleförbrukning är betydligt lägre än förbrukningen hos dagens motsvarande lastbil.
- Volvo CE kommer att utveckla och visa teknik med betydligt förbättrad bränsleeffektivitet.
- Starta upp City Mobility-konceptet i minst fem städer.
- Arrangera Construction Climate Challenge (CCC), där representanter för anläggningsindustrin, akademiker och politiker träffas för att utbyta erfarenheter och adressera gemensamma förbättringsprojekt.

Uppföljning av resultat

Resultaten verifieras av oberoende experter. Det överenskomna målet skall utmana oss till att vara mer progressiva än om vi inte varit deltagare och det ska visa att vi är ledande i vår bransch när det gäller minskningen av växthusgaser.

Resultatet visar att CO₂-utsläppen från produkter som sålts under 2015 och 2016, under sin livstid minskar med 9 Mton.

Under 2015 och 2016 implementerades ungefär 400 projekt för att spara energi i produktion. Dessa resulterade i en besparing på 71 GWh/år. ■

VOLVO GRAN ARTIC

Världens största buss

I slutet av 2016 lanserades världens största busschassi, Gran Artic 300. Bussen är 30 meter lång och kan transportera upp till 300 passagerare, vilket ersätter tre busar av standardlängd. Gran Artic 300 har utvecklats i Brasilien speciellt för högkapacitetsystem inom stadsbustrafik (Bus Rapid Transit, BRT). Högkapacitetsbus-

sar minskar antalet fordon i busskörfälten, vilket ökar medelhastigheten i systemet och minskar utsläppen. Volvo Bussar levererar produkter och tjänster till fler än 30 BRT system globalt, inklusive Colombia, Brasilien, Chile, Mexico, Indien, Sydafrika och Sverige.

EXO FRÅN ELEFANTER TILL MYROR...

Vinnare av svenskt innovationspris

Prototypen av den autonoma, batteridrivna lastbäraren HX1, tilldelades utmärkelsen Quality Innovation of the Year 2016 av SIQ, Institutet för kvalitetsutveckling samt utmärkelserna International Quality Innovation Award och Innovation of Innovations Award i början av 2017. Motiveringen till priserna pekade på konceptet som ett helt nytt och revolutionerande angreppssätt till transportsystem genom introduktionen av mindre och autonoma elektrifierade fordon. Konceptet bryter ny mark i branschen och ger en glimt av hur framtiden kan komma att bli.

INEFFEKTIVITET PÅ MÅNGA

ANLÄGGNINGAR kan spåras tillbaka till användningen av ett fåtal mycket stora maskiner för att slippa kostnaden för att anställa operatörer till ett antal mindre maskiner. Att förlita sig på större maskiner begränsar dock möjligheterna för anpassning av produktionskapaciteten. Små autonoma maskiner erbjuder en kostnadseffektiv lösning för förbättrad anläggningseffektivitet.

Ett flertal Volvo Construction Equipment (Volvo CE)-innovationer för att driva hållbar förändring presenterades för kunder, internationell media, regeringsföreträdare och akademien på Xploration Forum i Eskilstuna, i Sverige. Bland höjdpunkterna fanns:

- en prototyp av en hybrid hjullastare med potential att förbättra bränsleeffektiviteten med upp till 50%

- ett nytt koncept med autonoma, batteridrivna lastbärare, del av Electric Site projektet
 - en autonom hjullastarprototyp som arbetar tillsammans med en dumper.
- Som del i pågående forskningsprojekt är dessa innovationer inte del av något kommersiellt erbjudande, men de kan komma att bli framtidens utrustning.

Renare, resurseffektivare och smartare

Volvo CE:s Electric Site-projekt syftar till att förändra stenbrotts- och aggregatindustrin genom att minska koldioxidutsläpp med upp till 95% och den totala ägarkostnaden med upp till 25%. Alla innovationer har utvecklats i nära samarbete med kund.

Genom automation och elektrifiering blir den förenklade, hyttfria och förarlösa dumpern möjlig. Till skillnad från den större ramstyrda dumpern är

den mindre dumpern designad till att arbeta på relativt jämn mark med repetitiva uppgifter. Lastade av en hjullastare kan flera dumperar, liknade vid en koloni av myror, göra samma jobb som en större maskin, liknad vid en elefant. Automation gör det mer effektivt medan elektrifieringen gör det renare.

PLATOONING TRÅDLÖS KOMMUNIKATION

I april 2016 körde tre Volvolastbilar, som kommunicerar trådlöst, tätt efter varandra i så kallad platoon från Göteborg i Sverige till Rotterdam i Nederländerna.

VOLVOKONCERNENS RESA genom Europa och deltagande i EU Truck Platooning Challenge blev en stor framgång med mycket positiva reaktioner från beslutsfattare, politiker och allmänhet.

– Vi har kört i konvoj i över 150 mil på allmän väg och fått med oss många bra erfarenheter hem, om själva tekniken men också om trafikmiljön. Allt har fungerat helt enligt plan vilket känns väldigt bra, säger Anders Kellström som var projektledare för Volvokoncernens deltagande.

Syftet med resan var att belysa och diskutera de förändringar som krävs i europeisk transportlagstiftning för att införa platooning.

Platooning innebär att lastbilar kör tätt efter varandra och kommunicerar trådlöst. Tack vare att luftmotståndet blir mindre minskar fordonens bränsleförbrukning. Idag står luftmotstånd för upp till 25% av en lastbils totala bränsleförbrukning och ju närmare varandra bilarna kör, desto större blir bränslebesparingspotentialen. Genom att kommunicera med varandra trådlöst följer lastbilarna varandras hastighet och inbromsningar automatiskt vilket betyder att reaktionstiden i princip krymper till noll vid en inbromsning. Det i sin tur ger en ökad säkerhet och minskad så kallad dragspelseffekt vid trafikstockningar. ■

MINSKAR BRÄNSLE-FÖRBRUKNINGEN

I september visade Volvo Lastvagnar i Nordamerika upp sin innovativa SuperTruck demonstrationslastbil vars kombination av avancerad aerodynamik samt fordons- och drivlineteknik ökade bränsleeffektiviteten med 70%. – mer än det mål om en förbättring med 50% som satts upp av det amerikanska energidepartementet för försöket.

FRÅN SOLPANELER på hyttens tak som laddar batterierna och försörjer innerbelysningen till sin ultralätta kaross och avancerade 425-hästkrafter starka Volvo-motor, gjorde SuperTruck det möjligt för Volvokoncernens ingenjörer att tänja på gränserna för effektiviteten hos en tung lastbil.

SuperTruck-programmet var ett femårigt forsknings- och utvecklingsinitiativ som drevs av det amerikanska energidepartementet för att förbättra frakteffektiviteten vilket betyder att lasterna skulle vara större samtidigt som bränsleförbrukningen skulle minska.

Det amerikanska energidepartementet har nu valt ut Volvokoncernen till att delta i deras SuperTruck II-projekt. Även om inte all teknik som visas i Volvo SuperTruck kommer att kommersialiseras så finns två av motorförbättringarna som utvecklats genom utvecklingen i SuperTruck redan i Volvo Lastvagnars och Mack Trucks amerikanska motorer med modellår 2017 – en vågformad kolv och

turbo compound. Likaså finns ett antal aerodynamiska förbättringar som härstammar från Super Truck på dagens Volvo VNL-dragbilar.

I Europa utvecklade Volvokoncernens ingenjörer konceptlastbilen Volvo Concept Truck med stöd från Energimyndigheten. Lastbilen är resultatet av ett fem år långt forskningsprojekt där målet var att ta fram mer energieffektiva fordon. Konceptlastbilen minskar bränsleförbrukningen med mer än 30%. En av nyckelfaktorerna bakom den låga bränsleförbrukningen är betydande aerodynamiska förbättringar på både dragbil och trailer.

Arbetet med Volvo Concept Truck inleddes 2011. Efter som konceptlastbilen är en del av ett forskningsprojekt kommer den inte att finnas tillgänglig på marknaden. Men redan i dag är en del av lastbilens aerodynamiska nyheter införda på serietillverkade lastbilar och fler lösningar kan komma i framtiden. ■

Super Truck I

Volvo Concept Truck

INKÖP

Strategiska partnerskap för en ledande position

Att bygga långsiktiga relationer med våra leverantörer främjar kostnadseffektivitet och hög kvalitet samt säkerställer leverans av våra produkter och tjänster. Volvokoncernen förväntar sig att våra leverantörer är konkurrenskraftiga och ansvarsfulla hela vägen från projektplanering till produktion och fabriksleveranser samt för produktens hela livscykel.

Under 2016 köpte Volvokoncernen varor och tjänster till ett totalt värde av 205,9 miljarder kronor från våra leverantörer. De flesta av våra inköp gör vi från leverantörer nära våra produktionsanläggningar för att säkerställa ett effektivt flöde. Det innebär att en majoritet av våra leverantörer är lokaliserade i Europa och Nordamerika även om Volvokoncernens expansion i Asien har lett till ett ökat antal nya leverantörer där. Vår strategiska prioritering att fånga upp tillväxt i Asien kommer innebära fortsatt ökat fokus på att säkerställa en ansvarsfull leverantörskedja i denna del av världen.

Ansvarsfulla inköp

Att vara en ansvarsfull affärspartner leder till hög produktivitet och stabila långsiktiga affärsrelationer. Detta går i båda riktningar och Volvokoncernen måste arbeta för att motsvara leverantörernas förväntningar. Våra leverantörer värderar efterlevnad, ansvar och rättvisa i affärsrelationer samt miljö-, säkerhets- och kvalitetsaspekter. Vi fokuserar ständigt på dessa områden för att vidareutveckla långsiktiga relationer.

När det gäller Volvokoncernens förväntningar på leverantörer är principer och minimistandarder för ansvarsfullt beteende baserade på principerna i vår uppförandekod. Vårt program för ansvarsfulla inköp har sedan 1996 stegvis ökat kraven på våra leverantörer i frågor om miljö, affärsetik och mänskliga rättigheter.

Vi kräver att våra leverantörer av fordonskomponenter har tredjepartscertifierade miljö- och kvalitetsledningssystem. Omkring 73% av Volvokoncernens kostnader för fordonskomponenter kommer från leverantörer som är ISO 14001-certifierade eller motsvarande.

Både Volvokoncernen och dess leverantörer måste följa EU-kraven för kemikalier och hälsovådliga substanser, REACH (Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals). Alla leverantörer måste också uppfylla ytterligare krav på kemikaliehantering från Volvokoncernen.

Cirka 70% av våra inköpare och kvalitetsingenjörer har utbildats inom affärsetik, mänskliga rättigheter och miljöfrågor i inköpsprocessen.

Efter att ha utfört en CSR-utbildning baserad på vår uppförandekod för leverantörer i Turkiet, Polen och Indien under föregående år så utvidgade vi utbildningen till Kina 2016.

Kontinuerlig utveckling

Volvokoncernen använder sig av självutvärdering för att utvärdera potentiella och nuvarande leverantörers prestation och efterlevnad av kraven i vår uppförandekod. Detta är i linje med praxis inom fordonsindustrin. Vår leverantörutvärderingsmodell kräver att de viktigaste leverantörerna och specifikt de i högriskländer eller högrisksegment, uppdaterar sina utvärderingar i vårt leverantörssystem innan nya kontrakt skrivs på. För mer information om hur vi rankar länder ur ett riskperspektiv, se sidan 54.

CSR-UTVÄRDERINGAR AV LEVERANTÖRER

%	2012	2013	2014	2015	2016
CSR utvärderade FK-leverantörer*	66	72	80	87	88
av vilka godkändes	53	62	72	80	83
FK-leverantörer* i högriskländer	13	15	12	9	9
av vilka godkändes	84	80	92	92	94
av vilka godkändes	51	63	75	79	87

* Fordonskomponent.

%-siffrorna är baserade på kostnader/värde.

2016 startade vi ett pilotprojekt för att få ytterligare kunskap om sociala faktorer i ett av våra högriskländer. Utifrån resultaten kommer en process att sättas upp för att granska leverantörer med fokus på högriskländer.

Under året fortsatte vi arbetet med att säkerställa att potentiella konfliktmineraler i en av våra Volvo Penta-motorer kommer från godkända smältverk. Detta kan nu bekräftas. Processen har utformats för att möta lagkrav både från amerikanska Dodd Frank Act och från EU.

Inom lagens gränser arbetar Volvokoncernen för branschinitiativ som syftar till att öka harmonisering och främja en mer hållbar leverantörskedja inom fordonsindustrin. Som medlem i den europeiska bilindustrins arbetsgrupp för hållbara leverantörskedjor (European Automotive Working Group on Supply Chain Sustainability) fortsatte Volvokoncernen detta arbete under 2016.

Utvärderingsresultat

Under 2016 utvärderades 88% av värdet av alla inköp från leverantörer inom fordonsindustrin utifrån ett CSR-perspektiv jämfört med 87% år 2015. Motsvarande 83% (80) av leverantörerna godkändes.

Under året gjordes 9% (9) av alla inköp från leverantörer inom fordonsindustrin lokaliserade i högriskländer. Av dessa CSR-utvärderades 94% (92). Vi utvärderar även leverantörer av indirekt material från högrisksegment. Detta inkluderar leverantörer av indirekta komponenter och tjänster som t.ex. IT och logistik. Under 2016 utvärderades runt 400 av dessa leverantörer som verkade inom högrisksegment och 80% (70) godkändes.

PRIS

LEVERANTÖRER UPPMÄRKSAMMAS

2016 mottog elva företag Volvo Group Purchasing Supplier Award. De uppmärksammades av Volvokoncernen för sin strävan mot utomordentlig prestation och kontinuerlig förbättring.

De bästa leverantörerna utsågs baserat på sex kategorier: kostnad, bränsleeffektivitet och innovation, projektgenomförande, leverans, eftermarknad och totalvärde. Utmärkelsen visar betydelsen av att vi, tillsammans med våra leverantörer, är i framkant när det gäller forskning och utveckling och innovation för alla våra produkter, även utifrån ett kostnads- och lönsamhetsperspektiv.

Åtgärdsplan för leverantörer som inte lever upp till kraven

Utvärderingen enligt vår uppförandekod inkluderar krav på åtgärdsplan om en leverantör inte uppfyller kritiska aspekter. Brist på tillräckliga efterlevnadsprocesser och system för att föra vidare Volvokoncernens krav till leverantörens egna underleverantörer är bland de vanligaste anledningarna till att en leverantör inte godkänns. Vi förväntar oss att leverantörer som uppfyller kraven åtgärdar bristerna och ser till att våra krav efterlevs. ■

PRODUKTION & LOGISTIK

Ständiga förbättringar

För att säkra robust lönsamhet har Volvokoncernen utvecklat ett förhållningssätt som bygger på ständiga förbättringar samt verktyg, processer och produktionssystem som bidrar till kostnadseffektivitet.

Vårt industri- och logistiksystem är välinvesterat med modern produktionsutrustning och tillräcklig teknisk kapacitet. För att möta kundernas förväntningar fokuserar Volvokoncernen på kvalitet, ledtid och leveransprecision samtidigt som hälsa, säkerhet och välmående på jobbet för våra anställda säkerställs. Volvokoncernen har fabriker i 18 länder runtom i världen. Utöver produktionsanläggningarna så inkluderar den globala industriverksamheten ett flertal produktutvecklingscenter och ett flertal anläggningar för logistik och distribution av reservdelar.

Fabriker och monteringsanläggningar för att möta efterfrågan

Vårt industriella system för tillverkning av lastbilar består både av kapitalintensiva komponentfabriker och av arbetskraftsintensiva monteringsanläggningar. Komponentfabrikerna levererar till Volvokoncernens globala produktionssystem medan monteringsanläggningarna i de flesta fall är belägna nära slutmarknaden för att kunna tillgodose lokala behov och specifikationer samt förkorta leveranstider.

Alla Volvokoncernens helägda produktionsanläggningar och distributionscenter revideras av tredje part. Vi har följande certifikat:

- ISO 9001 Kvalitetsledningssystem: 100% av produktionsanläggningarna och 90% av distributionscentren
- ISO 14001 Miljöledningssystem: 98% av produktionsanläggningarna och 90% av distributionscentren
- ISO 50001 Energiledningssystem: Fabriker i Lehigh Valley, Hagerstown och New River Valley i USA.

De stora omstrukturingsprogrammen gjorda

För att öka effektiviteten i tillverkningen och bli mer konkurrenskraftiga i Europa har vi under de senaste åren arbetat med att omstrukturera den europeiska monteringsverksamheten för lastbilar. Vi har uppnått önskad effekt och från och med nu kommer förändring drivas av kontinuerliga förbättringar och anpassning till externa faktorer.

Fortsatt standardisering och processharmonisering kommer att bidra till förbättrad produktivitet inom alla produktions- och logistikområden.

I Asien har Volvokoncernen såväl en egen industristruktur samt etablerade försäljnings- och distributionskanaler med bl.a. UD Trucks, Volvo Trucks, Volvo CE och SDLG.

Därutöver finns affärsområdet Group Trucks Asia & JV's med ansvar för koncernens egenutvecklade tunga lastbil UD Quester, samt för samriskbolagen VE Commercial Vehicles (VECV) i Indien och Dongfeng Commercial Vehicles (DFCV) i Kina. VECV, i vilket Volvokoncernen äger 45,6%, tillverkar och säljer lastbilar och bussar i Indien. DFCV, där ägarandelen uppgår till 45%, verkar inom kommersiella fordon i Kina.

En av de strategiska prioriteringarna som presenterades i början av 2016 handlar om att ta tillvara på tillväxten i Asien genom att ha UD Quester samt samarbetena med DFCV och VECV i en separat värdekedja. Genom att ha produktutveckling, tillverkning och försäljning i ett eget system samt att på ett bättre sätt än tidigare dra fördel av de möjligheter som samriskbolagen ger skapas förutsättningar för att erbjuda rätt produkter till rätt kostnad.

Miljöprestanda

År 2016 hade Volvokoncernen 14 tillståndspliktiga anläggningar i Sverige. Tillstånden omfattar t.ex. tillåten produktionsvolym och miljöprestanda. Alla tillstånd innehåller anläggningsspecifika krav relaterade till påverkan på grannar och på den lokala miljön. Vi bedömer inte att några miljörelaterade tillstånd kommer att behöva förnyas under 2017 till följd av regleringar eller krav från myndigheter. Under 2016 inträffade inga betydande miljöincidenter i Sverige.

Volvokoncernen har rapporterat miljödata sedan 1991. Den senaste kvantitativa datan visas i graferna på sidan 52 och i 11-årssammanfattningen på sidan 200. Se GRI-indexet (G4) på volvogroup.com för mer information gällande kemiska och skadliga substanser samt avfall och vatten.

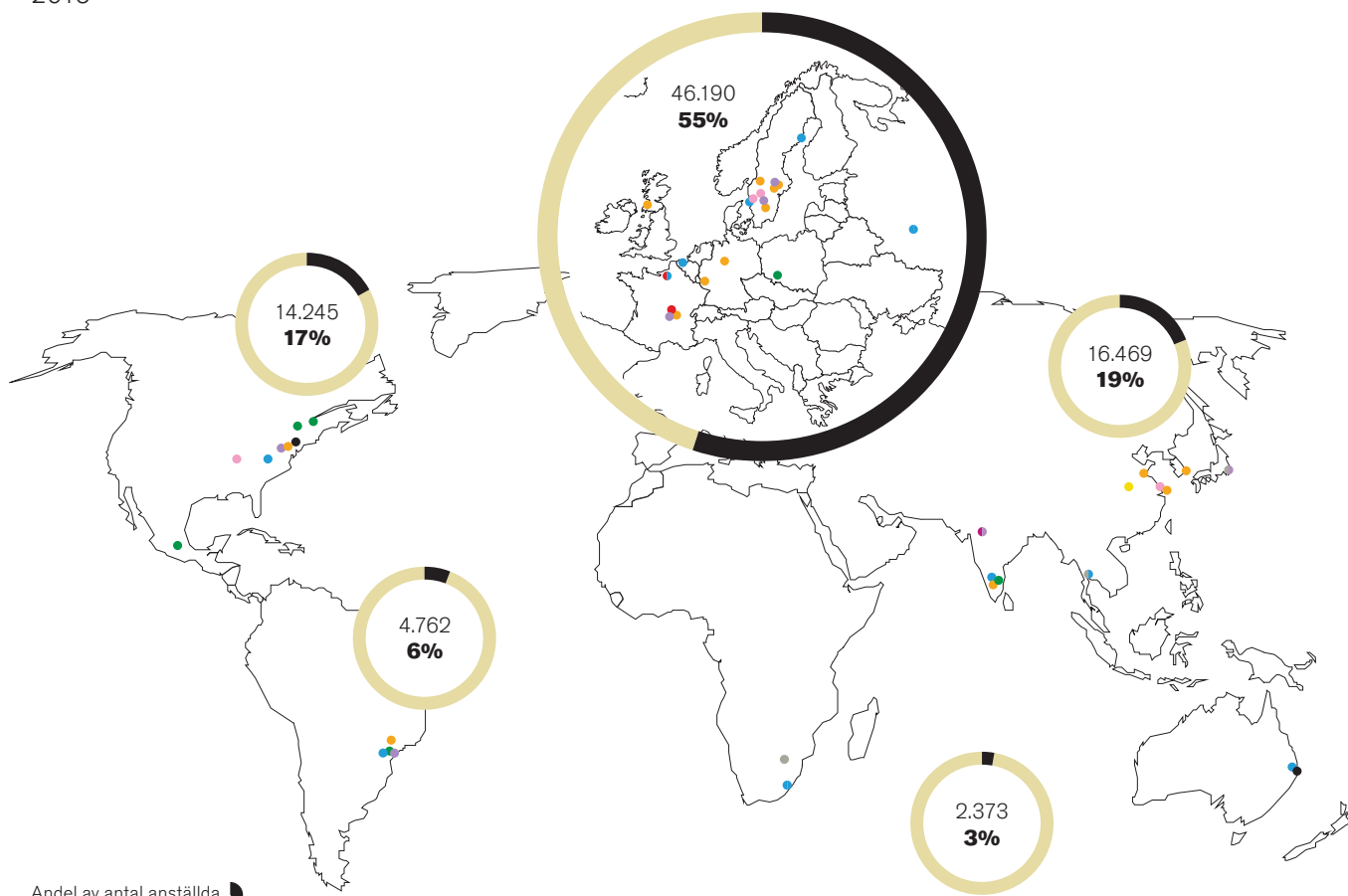
Utsläppsmätningar

Greenhouse Gas (GHG) Protocol har utvecklats av World Resources Institute (WRI) och World Business Council on Sustainable Development (WBCSD). Det sätter den globala standarden för hur man mäter, hanterar och rapporterar utsläpp av växthusgaser. Enligt GHG Protocol Corporate Standard kan ett företags utsläpp av växthusgaser delas in i tre områden eller scope. Scope 1: direkta utsläpp från ägda eller kontrollerade källor. Scope 2: indirekta utsläpp från inköpt energi. Scope 3: indirekta utsläpp som inte inkluderas i scope 2 och som uppstår i det rapporterade bolagets värdekedja.

Fortsättning på sidan 52 ►►

GLOBAL INDUSTRIELL STRUKTUR

Tillsvidareanställda
2016

STÖRRE PRODUKTIONSANLÄGGNINGAR

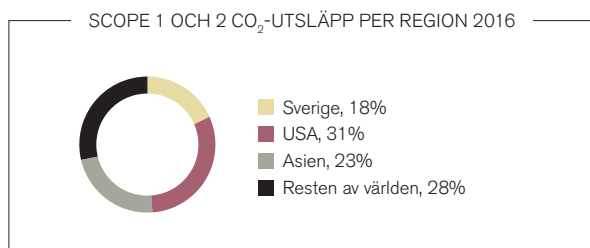
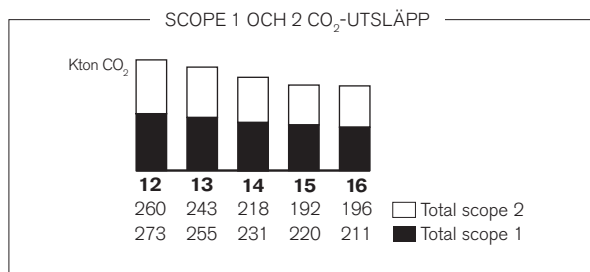
	NORDAMERIKA	SYDAMERIKA	EUROPA	ASIEN	AFRIKA OCH OCEANIEN
Volvo Lastvagnar	New River Valley (US)	Curitiba (BR)	Blainville (FR), Göteborg, Umeå (Hytter, SE), Gent (BE), Kaluga (RU)	Bangalore (IN), Bangkok (TH)	Brisbane (AU), Durban (ZA)
UD Trucks				Ageo (JP), Bangkok (TH)	Pretoria (ZA)
Renault Trucks			Blainville, Bourg-en-Bresse (FR)		
Mack Trucks	Lehigh Valley (US)				Brisbane (AU)
Eicher*				Pithampur* (IN)	
Dongfeng Trucks*				Shiyan* (CN)	
Motorer och växellådor	Hagerstown (US)	Curitiba (BR)	Köping, Skövde (SE), Vénissieux (FR)	Ageo (JP), Pithampur* (IN)	
Anläggningsmaskiner	Shippensburg (US)	Pederneiras (BR)	Arvika, Braås, Eskilstuna, Hallsberg (SE), Konz-Köhen, Hameln (DE), Belley (FR), Motherwell (UK)	Changwon (KR), Shanghai, Linyi* (CN), Bangalore (IN)	
Bussar	St Claire, St Eustache (CA), Mexico City (MX), Plattsburgh (US)	Curitiba (BR)	Borås, Wrocław (PL)	Bangalore (IN),	
Volvo Penta	Lexington (US)		Göteborg, Vara (SE)	Shanghai (CN)	

* Ägarandel ≥ 45%

Koldioxidutsläpp i produktionen

Under 2016 minskade Volvokoncernens totala CO₂-utsläpp från produktionsanläggningar, inklusive scope 1 direkta utsläpp och scope 2 indirekta utsläpp, med 1% från 412.000 ton till 407.000 ton. Cirka 40% av vår totala energiförbrukning kom från förnybara källor med lågt koldioxidinnehåll, däribland el från vattenkraft och uppvärmning från biomassa.

Volvokoncernen har koldioxidneutrala anläggningar i Gent i Belgien samt i Vara, Tuve och Braås i Sverige.

ENERGIKÄLLOR	GWH
Elektricitet	953
Fjärrvärme	188
Naturgas	556
Diesel	191
Övrigt	188
Totalt	2.076

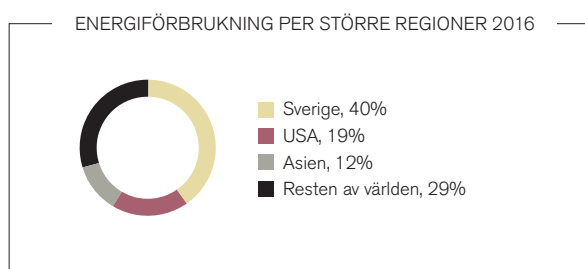
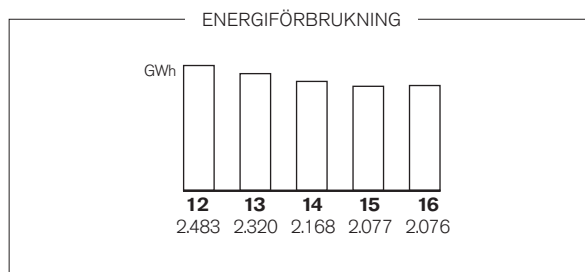
Energieffektivitet i produktion

Volvokoncernens totala energiförbrukning under 2016 var 2.076 GWh, på samma nivå som 2015-års energianvändning på 2.077 GWh.

Vårt energieffektivitetsindex, som jämför energiförbrukning med nettoförsäljning, låg på 7,1 MWh/Mkr. De senaste fem åren har energieffektiviteten ökat med 16%.

Det långsiktiga målet är att införa aktiviteter för energibesparing på totalt 150 GWh/år senast 2020. Sedan 2015 har ungefär 400 projekt genomförts för att öka energieffektiviteten, vilket har resulterat i en årlig besparing på 71 GWh. Denna besparing bör ses i ett längre perspektiv då tidpunkten för när besparingen får effekt inte följer kalenderår. Genom att minska energiförbrukningen minskas både kostnader och utsläpp. Mellan 2006 och 2016 minskade Volvokoncernens energiförbrukning i de egna produktionsprocesserna med ungefär 20% i absoluta termer. Detta betyder att energikostnaderna för 2016 har minskat med mer än 300 Mkr jämfört med 2006. De sammanlagda besparingarna är betydligt större.

Ett exempel är hyttfabriken i Umeå där ett flertal aktiviteter minskat energiförbrukningen med 10 GWh/år jämfört med 2013.

Detta kan liknas vid att var tionde hytt produceras helt utan användning av energi.

Genom sitt medlemskap i Department of Energy's Better Buildings Better Plants program uppfyllde Volvo Lastvagnar i Nordamerika sitt energibesparingsmål på 25% på fem år istället för på tio. Detta var möjligt tack vare ett stort engagemang bland de anställda för minskad energianvändning och interna och externa samarbeten för att lära och tillämpa bästa praxis. Anläggningarna i New River Valley, Lehigh Valley och Hagerstown står för ungefär 85% av Volvokoncernens energikonsumtion i USA. Alla tre är rankade bland de tio bästa av Department of Energy när det gäller energibesparing.

Värdekedjemätningar

Volvokoncernen mäter även de 15 faktorerna i GHG Protocol scope 3. Våra produkters användning utgör 98% av Volvokoncernens totala koldioxidavtryck, därför fokuserar vi på att minska utsläppen under deras användning. Vårt åtagande i Världsnaturfonden (WWF) Climate Savers omfattar att vi skall reducera CO₂-utsläppen under produkternas livstid med 40 miljoner ton mellan 2015 och 2020, jämfört med 2013. För perioden 2015 och 2016 uppgick besparingarna till 9 miljoner ton CO₂.

Som en del av scope 3-rapporteringen fokuserar vi även på CO₂-utsläpp från godstransporter av materialleveranser och leverans till kunder. Dessa utsläpp är i samma storlek som de direkta och indirekta CO₂-utsläppen från våra produktionsanläggningar. De är därför prioriterade och det långsiktiga målet är att minska CO₂-utsläppen från godstransporter per producerad enhet inom Volvokoncernen med 20% till år 2020.

Utsläpp av koldioxid, baserat på den transporterade volymen till vår tillverkning, beräknades till 409.000 ton för 2016 jämfört med 435.000 ton 2015. Sedan basåret 2013 har CO₂-utsläppen per såld produkt minskat med 11%.

Under 2016 påbörjades ett projekt för att optimera fullastade transporter från materialleverantörer till Volvo Lastvagnars och Renault Trucks produktionsanläggningar i Europa. Detta resulterade i en årlig minskning av utsläppen på cirka 380 ton CO₂, vilket motsvarar utsläpp för 800 flygresor tur och retur mellan Göteborg i Sverige och Lyon i Frankrike. ■

VAR BÄTTRE VARJE DAG

Hemligheten bakom förbättring är att hålla ögonen öppna och ständigt omvärdera arbetssätt.

STÄNDIGA förbättringar har alltid varit viktiga för Volvokoncernen. Under åren har utvecklings- och mognadsgraden ständigt ökat. Arbetet med Volvo Production System (VPS) säkerställer en systematisk och hållbar metod för kontinuerlig förbättring. Systemet hjälper oss att producera de bästa produkterna på marknaden genom att fokusera på lägre kostnader, förbättrad kvalitet och minskade ledtider. Under 2016 infördes ett nytt VPS-system för att fånga upp Volvokoncernens fulla potential. Det nya systemet är en utveckling av tidigare system. Systemet har en flexibel design vilket gör att det kan anpassas till alla sorters arbetsmiljöer. Försäljning, produktutveckling och administration är bara några av många möjliga tillämpningar. Målsättningen med VPS är att skapa en kultur där vi ständigt förbättras och blir bäst inom vårt område genom att öka kundvärdet och involvera alla för att minska produktivitetsförlusterna. På våra produktionsanläggningar finns säkerhetsansvariga, kvalitets- och miljökoordinatorer, och vi mäter och följer upp arbetet för att kontinuerligt utvecklas.

Ett bra exempel på kontinuerlig förbättring är Volvokoncernens monteringsanläggning i Bourg-en-Bresse i Frankrike där anledningarna till gapet mellan produktions- och leveransprocessen identifierades, en åtgärdsplan utformades och anläggningen ökade sin prestation från 80% leveranser i tid till 95%.

DISTRIBUTION & SERVICE

Stöd till kunder över hela världen

Kunder är lojala till varumärken och våra varumärken formas i stor utsträckning av vår service- och försäljningspersonal. En av våra strategiska prioriteringar är att etablera varumärkesspecifik försäljningsverksamhet med fokus på försäljningskompetens och en växande servicemarknad.

De olika varumärkesorganisationerna inom Volvokoncernen stöttar kunderna bland annat via effektiva verkstäder samt service- och underhållsavtal. Globala nätverk med kompetenta servicetekniker maximerar drifttiden och minskar risken för oplanerade avbrott för kunderna. Våra servicekontrakt gör att kunderna vet när deras fordon eller maskiner behöver service och vad kostnaderna kommer att bli för underhåll och reparationer. Vägassistans på kundens språk finns tillgänglig när kunden behöver det.

Kundlojalitet börjar hos återförsäljaren

Under 2016 utgjorde reservdelar och service tillsammans cirka 22% av Volvokoncernens nettoförsäljning jämfört med 21% 2015. Service behövs under hela produktens livslängd, och bidrar därmed till att balansera ut variationer i affärscykeln.

Tydlig och transparent information om produkt, marknadsföring och försäljning är viktig för att kunden ska kunna fatta ett informerat beslut om våra produkter och tjänster. För många av våra produkter, finns information om miljöaspekter som baseras på livscykelutvärderingar. För mer information se GRI-indexet (G4) på volvogroup.com.

Certifierade drifttidscentrum

Under 2016 började både Volvo Lastvagnar och Mack Trucks i Nordamerika implementera certifierade så kallade UpTime Centers. I certifieringsprocessen utvärderas återförsäljare utifrån olika processfaktorer; från butiksorganisation till implementering av diagnosverktyg. Tack vare de certifierade UpTime-centren, som erbjuder standardiserade arbetsflöden och serviceprocesser samt omdesignade servicehallar, blir kundernas serviceupplevelse snabbare och mer effektiv. Resultat från pilotstudier visar en ökning av antalet lastbilar som reparerats klart under en 24-timmarsperiod och positiv återkoppling från kunderna. Läs mer om våra UpTime-centers på sida 36.

Uppmuntrar till bästa praxis

Volvokoncernen organiserar lokala, regionala och globala tävlingar för servicepersonal i syfte att uppmuntra utbyte av bästa praxis och för att öka kunskap och kompetens.

I juni 2016 vann Team Harju från Finland Volvo International Service Training Award, (VISTA). VISTA är världens största tävling för verkstadspersonal och den är öppen för Volvo Lastvagnars och Volvo Bussars servicenätverk. Det huvudsakliga syftet är att utveckla och förbättra deltagarnas kunnande, färdighet och samarbetsförmåga – faktorer som på sikt förbättrar kundservice och ökar kundnöjdheten.

Gemba Challenge är UD Trucks servicetävling och plattform för erfarenhetsutbyte för personal i Asien och Afrika. Tävlingen testar de deltagande serviceteamens kunskaper, kompetens och förmåga att arbeta i grupp. År 2016 vann UD Trucks sydafrikanska lag tävlingen, där totalt 186 lag deltog.

Nästa Road to Excellence Championship, Renault Trucks europeiska servicetävling, kommer att äga rum 2017. Tävlingen syftar till att lyfta fram Renault Trucks-nätverkets expertis inom servicekvalitet för kunden.

Vartannat år samlas de bästa teknikerna från Volvo CE:s globala återförsäljarnätverk för tävlingen Volvo Construction Equipment Global Masters. Tävlingen testar mekanikernas och reservdelspersonalens tekniska kompetens. År 2015/2016 vann Rudd Equipment från USA tävlingen som hade det största deltagarantalet under de tolv år som tävlingen genomförts.

Kundriskbedömning

Under 2016 vidareutvecklades vårt riskanalysverktyg som omfattar affärssetik samt sociala- och miljöfaktorer för kundfinansiering. En pilotstudie påbörjades för att utvärdera en ny databas som sökverktyg samtidigt som det geografiska området utvidgades. Under året genomfördes 46 utvärderingar för våra lastbils- märken, 34 för Volvo Construction Equipment och 7 för Volvo Bussar. I 11% av fallen identifierades risker och åtgärder genomfördes för att hantera dem.

Projektet påbörjades till följd av den svenska regeringens utökade krav på Exportkreditnämnden (EKN) att inkludera mänskliga rättigheter vid kreditbedömning av kunder. Verktyget används för kunder i högrisksegment eller i extrem- och högriskländer enligt definitionerna i vår CSR-riskatlas. Atlasen är skräddarsydd för Volvokoncernen och använder riskindex från ett globalt riskanalysföretag baserat på principerna i vår uppförandekod. ■

ÖVER- ALLT NÄR- SOM- HELST

Den lokala Volvo Penta-återförsäljaren känner sina kunders motorer bättre än någon annan och kan erbjuda service och support som är anpassad till kundernas individuella behov, vilket gör att kunderna kan fokusera på sin kärnverksamhet.

EFTERSOM FLER OCH FLER operatörer använder sig av Volvo Pentas industri-motorer runtom i världen utvecklas Volvo Pentas industriella återförsäljarnätverk ständigt allteftersom vi anpassar oss och expanderar vår geografiska närvaro för att möta kundernas behov – oberoende av var de befinner sig. Volvo Pentas industriella återförsäljarnätverk med cirka 750 auktoriserade återförsäljare världen över erbjuder service och support för att hjälpa kunderna att maximera produktiviteten genom motorns hela livscykel. Volvo Pentas industriella återförsäljare är utbildade inom den senaste teknologin och reparationsprocesserna samt i att följa Volvo Pentas driftstandarder för industriella återförsäljare som utformats för att garantera en konsekvent, högkvalitativ service och support. I linje med Volvo Pentas kärnvärden kvalitet, säkerhet och omsorg om miljön fokuserar återförsäljarens verksamhet på:

- teknisk kompetens, inklusive avancerad diagnos
 - tillgänglighet 24/7
 - hjälp på plats
 - utmärkt reservdelstillgänglighet
 - snabba reparationer och svar på frågor
- För att garantera bästa möjliga service och support tillhandahåller Volvo Penta kontinuerlig produktutbildning för sina industriella återförsäljare samt regelbunden kompetensutvärdering för att säkra den lokala expertis som behövs för att hålla kundens verksamhet i drift – oavsett var de arbetar.

**GENOM ATT UTNYTTJA
VOLVO PENTAS BREDA
UTBUD AV SERVICE OCH
SUPPORTTJÄNSTER KAN
KUNDERNA MAXIMERA SIN
PRODUKTIVITET OCH
VÄRDET PÅ SIN
INVESTERING.**

ÅTERANVÄNDNING

Stor potential med cirkularitet

Ökad cirkularitet är positivt för affären. Effektiv resursanvändning, lägre energiförbrukning och minskade utsläpp leder till lägre kostnader för företaget, lägre kostnader för kunden och mindre miljöpåverkan för samhället.

Bättre möjligheter att reparera, renovera, återanvända och återvinna komponenter och reservdelar minskar kostnaderna, vilket är extra viktigt i det så kallade value-segmentet. Det främjar även cirkularitet, vilket är eftertraktat av kunden i premiumsegmentet. Vår verksamhet för fabriksrenoverade komponenter ökar i betydelse och beaktas redan i produktutvecklingsprocessen för att bättre fånga upp möjligheterna.

Under 2016 uppgick Volvokoncernens totala försäljning av fabriksrenoverade komponenter till 9 miljarder kronor, en ökning med nästan 8% jämfört med 2015. De senaste sju åren har försäljningen från Volvokoncernens fabriksrenoverade komponenter ökat med ett genomsnitt på 10% årligen.

Våra kunders och kunders kunders ökade efterfrågan på effektiv resursanvändning och minskat miljömässigt fotavtryck gör att vi ser stor potential i denna verksamhet.

Volvokoncernens första anläggning för fabriksrenoverade komponenter öppnade 1960 i Flen. Andra center finns i Frankrike, Japan, Brasilien, USA, Kina och Indien.

Lägre kostnader för kunden

Volvokoncernen erbjuder fabriksrenoverade komponenter till sina kunder världen över. Utbytessystemet fungerar på så vis att kunden tar emot och installerar en fabriksrenoverad komponent och återlämnar den utbytta delen till återförsäljaren. Motorer, växellådor, avgasfilter och drivande bakväxlar kan genom inbyte renoveras till samma skick som nya delar. Kunderna får

ta del av samma kvalitet och full garanti, men till ett lägre pris.

Under 2016 utvidgade Volvo Penta sitt erbjudande av fabriksrenoverade utbyteskomponenter för marina produkter med drev och komponenter till Inboard Performance-systemet (IPS). Genom att garantera samma kvalitet, tillförlitlighet och prestanda som

nya, original reservdelar från Volvo Penta ger detta utbytessystem kunderna möjligheten att ersätta komponenter

snabbare och blir därmed ett kostnadseffektivt alternativ till reparation och översyn. Idag erbjuder Volvo Penta fler än 600 komponenter för utbyte.

Volvo Lastvagnar och Renault Trucks har lanserat nya basversioner av de manuella automatväxellådorna (AMT) för utbyte. Produkterna erbjuder en mer hållbar och kostnadseffektiv lösning för kunder med äldre fordon. Växellådorna renoveras i fabrik, vilket kräver 80% mindre energi och material än att tillverka helt nya komponenter. Dessutom är de billigare att tillverka och har ett

VOLVO PENTA IPS

**ÅR 2016, ÖKADE DEN
TOTALA FÖRSÄLJNINGEN
AV FABRIKSRENOVERADE
KOMPONENTER MED
NÄSTAN 8% JÄMFÖRT
MED 2015.**

lägre försäljningspris än "fullständiga" versioner av de rekonditionerade växellådorna då de levereras utan vissa elektroniska funktioner. Detta gör det möjligt för Volvo Lastvagnar och Renault Trucks att utvidga utbytesverksamheten bortom den nuvarande målgruppen och locka till sig kunder med ännu äldre fordon.

Finansiella och miljömässiga fördelar

En lastbil från Volvokoncernen är till stor del återvinningsbar eftersom cirka 85% av vikten består av metaller – i huvudsak järn, stål och aluminium. Övrigt material är framförallt plast, gummi och material från elektroniska komponenter.

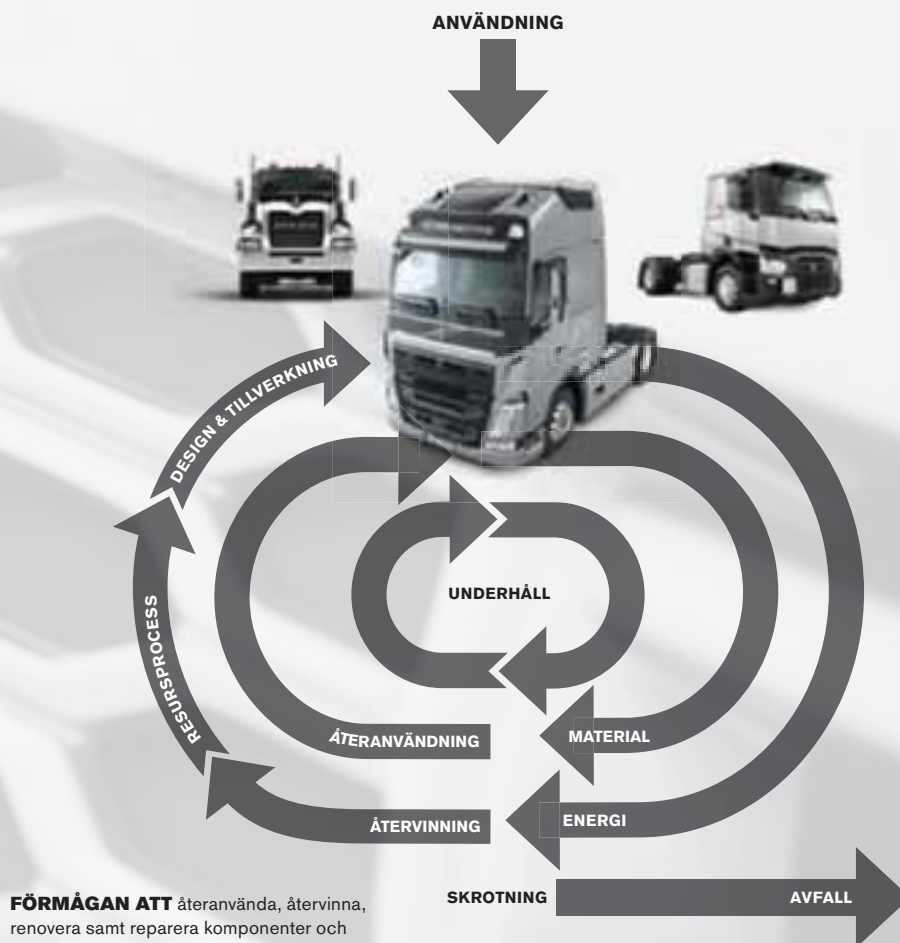
Volvokoncernen arbetar konsekvent med så kallade lean-metoder för att använda mindre material samt med processer för att integrera mer återvunnet material, minska spill och energi, öka värmeåtervinning och utvärdera vår vattenförbrukning. Förutom att förlänga livslängden på våra produkter och minska kostnaderna för våra kunder garanterar fabriksrenoveringsprocessen att potentiellt hälsovådliga eller miljöskadliga rester inuti slitna komponenter hanteras korrekt.

Främjar cirkularitet

Volvo Construction Equipment tog initiativ till Climate Construction Challenge (CCC) för att sammanföra huvudaktörer inom anläggningsindustrin. Syftet är att minska koldioxidavtrycket, främja hållbarhet, öka medvetenhet om produkters livscyklar och resurseffektivitet genom hela värdekedjan. Som en del av programmet har CCC stöttat forskningsprojekt som rör cirkulära affärsmodeller samt resurs- och energieffektivitet.

I Sverige kommer litiumjonbatterier från Volvo Bussars elektriska bussar som trafikerar linje 55 i Göteborg att få nytt liv i ett byggprojekt vid namn Positive Footprint Housing. Återanvända batterier kommer att användas tillsammans med solpaneler för lokal lagring och produktion av energi. Syftet är att studera energihantering och värde över tid. Energilagringen i byggnaden

Tar tillvara på möjligheterna

FÖRMÅGAN ATT återanvända, återvinna, renovera samt reparera komponenter och reservdelar beaktas redan i produktutvecklingsfasen. Det stödjer en växande affär för fabriksrenoverade komponenter, mindre avfall och lägre miljöpåverkan.

utvecklas i ett samarbete mellan energisektorn, byggsektorn och fordonssektorn för att demonstrera och forska om framtida energilösningar. Batterier för att lagra solenergi finns redan på marknaden, men projektets mål är att förlänga livslängden på batterier som konstruerats för snabbladdning vid busshållplatser och se om deras livslängd kan förlängas med 10–15 år om de används i byggnader med lägre belastning. Baserat på den potential som finns hos elektriska fordon och maskiner är återanvändning och förlängd livslängd av batterier positivt både för bussoperatörens ägarkostnader och ur ett miljöperspektiv. ■

LITIJONBATTERIER

ANSTÄLLDA

Det är våra anställda som gör jobbet

Volvokoncernens ambition att vara den mest eftertraktade arbetsgivaren i vår bransch är en förutsättning för visionen om att bli världens mest eftertraktade och framgångsrika leverantör av transportlösningar. För att lyckas är det viktigt att vi kan attrahera rätt kompetens och skapa en kultur med stort engagemang från de anställda.

EFTERTRAKTAD ARBETSGIVARE

Dagens företag verkar i en allt osäkrare omgivning och kan därför förlita sig mindre på erfarenhet och etablerade processer. Värderingar kommer i större utsträckning styra hur människor och organisationer agerar och fattar beslut. Att arbeta för ett ansvarsfullt företag som bidrar till samhället blir allt viktigare för nuvarande och potentiella anställda.

I samband med lanseringen av koncernens nya strategi i början av 2016 startade arbetet med att blåsa nytt liv i vår kultur och att bygga en mer värderingsdriven organisation. Våra värderingar: kundframgång, tillit, passion, förändring och prestation, vägleder oss i vårt dagliga arbete och är grunden till en högpresterande kultur. Arbetet med att bygga en ännu starkare kultur drivs av medarbetare och ledare på alla nivåer via utbildning, seminarier och workshops.

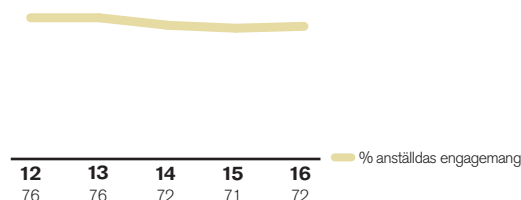
En global arbetsgivare

Volvokoncernen är ett globalt företag och som sådant måste vi vara medvetna om de olika utmaningarna som finns för att attrahera och behålla kunniga medarbetare runt om i världen. Vi lägger stor kraft på att balansera behovet av olika yrkesgrupper och nationaliteter samt att överbrygga olika generationers kunskaps- och kompetensgap.

Det finns många sätt att attrahera och behålla rätt kompetens för att bli den mest eftertraktade arbetsgivaren i vår bransch. Volvokoncernen använder sig av kompetensutveckling, student- och forskarprogram, personliga affärsplaner och ett brett utbud

Utveckling av medarbetarengagemang

2016 års resultat visar en förbättring från 71% engagerade anställda 2015 till 72% 2016.

av utbildningar vid vårt eget Volvo Group University. Andra viktiga faktorer är personlig utveckling, kompensation och medarbetarengagemang samt att företaget är välkänt för att arbeta på ett etiskt och ansvarsfullt sätt.

Engagemang och prestation

Medarbetarengagemang är drivkraften i högpresterande organisationer och Volvokoncernen har en lång tradition av att arbeta

Campus Lundby - Volvokoncernens nya hem i Göteborg

Inom en tioårsperiod kommer majoriteten av Volvokoncernens tjänstemän i Göteborg att samlas i Lundbyområdet. Lundby är historisk mark för Volvokoncernen och den plats där allt började 1927. Redan idag finns produktions-, försäljnings- och produktutvecklingsenheter samt Volvo Penta i området. Genom att fysiskt flytta närmare varandra kommer det bli lättare att samarbeta, bolla idéer och dra nytta av all den kunskap som finns i olika delar av organisationen. Med Campus Lundby vill Volvokoncernen vara en positiv drivkraft för stadens utveckling och samtidigt öka engagemang bland medarbetarna.

VAD VÄRDESÄTTER DU HOS EN ARBETSGIVARE?

GIACOMO MONDINI
SALES MANAGER, VOLVO PENTA,
MILANO, ITALIEN:

"Det största värdet kommer från att hantera människor, affären och problem med hjälp av olika ledarskapskompetenser och förmågan att kontinuerligt hitta sätt att engagera människor i deras dagliga arbete. Andra värden är transparens, integritet och en ärlig attityd till människor och deras sätt att tänka."

ANNA BODIN

GROUP MANAGER, GROUP TRUCKS
TECHNOLOGY, GÖTEBORG:

"Jag värdesätter verkligen möjligheten att arbeta med smarta människor, spännande produkter och lastbilsteknologi i världsklass samtidigt som jag kan balansera arbetet med mitt familjeliv. Tilliten och respekten som Volvokoncernen visar genom att erbjuda flexibla arbetsvillkor gör mig till en bättre person, både på arbetet och hemma."

ROSANGELA PEREIRA DA SILVA
MONTÖR, GROUP TRUCKS
OPERATIONS, CURITIBA, BRASILIEN:

"Det handlar om livskvalitet. Företaget måste respektera de anställda och skapa en relation som bygger på tillit. Enligt min uppfattning kan Volvokoncernen uppfylla målet att bli den mest eftertraktade arbetsgivaren i branschen genom att uppmuntra personlig och professionell utveckling för alla anställda."

THILAK BALUCHAMY

UD PRODUCT QUALITY MANAGER,
GROUP TRUCKS ASIA & JVS, SINGAPORE:

"Arbetsgivaren bör visa uppskattning för mina ansträngningar och ge råd när det behövs. Företaget ska stötta mig och behandla mina kollegor med opartiskhet. Ersättning är också viktigt men efter ett visst stadi i karriären blir den sekundär. Jag värdesätter en arbetsgivare som utvecklar och upprätthåller ett starkt, inkluderande och förstående ledarskap."

med engagemang och att följa upp det i den årliga attitydundersökningen (Volvo Group Attitude Survey, VGAS).

För 2016 svarade 93% av alla anställda. Efter tre år av försämrat medarbetsengagemang ökade andelen engagerade medarbetare från 71% 2015 till 72% 2016. Även om resultatet var över den globala normen så uppnådde vi inte målet att bli ett av världens 25% främsta företag gällande engagemang jämfört med den databas bestående av omkring 15 miljoner medarbetare i fler än 400 företag.

För att fortsätta den uppgående trenden har vi fokus på att kommunicera vår vision om framtiden, att länka den till varje

arbetsgrupp och anställd samt uppmuntra till öppen och ärlig kommunikation mellan ledare och anställda. Andra viktiga områden är ökat samarbete och dialog om våra värderingar.

Attrahera kunniga medarbetare runt om i världen

Volvokoncernen samarbetar med framstående tekniska universitet och handelshögskolor runt om i världen. Vi upprätthåller en nära dialog med utvalda studentmålgrupper genom studiebesök och praktik hos Volvokoncernen och genom aktiviteter på olika högskoleområden.

Vårt tolv månader långa Volvo Group International Graduate Program syftar till att stödja koncernens fortsatta utveckling genom att rekrytera de bästa studenterna och därmed stärka Volvokoncernen som en attraktiv arbetsgivare.

Vårt Academic Partner Program (APP) är ett mycket exklusivt program för utvalda universitet som arbetar med forskning, utbildning och kompetensutveckling inom områden som stödjer Volvokoncernens långsiktiga affärsbehov. Programmet består av tolv APP-partners i Sverige, Frankrike, USA, Kina, Indien och Japan. För att komplettera de nuvarande Preferred Research Partners och Preferred Talent Partners adderades en tredje del till APP, Learning Partners. Denna del kommer att fokusera på kompetensutveckling och se till att vårt eget Volvo Group University får tillgång till de bästa pedagogiska metoderna som utvecklas av den akademiska världen.

En stor satsning i Sverige är Volvosteget. Programmet hjälper unga människor ut ur arbetslöshet och säkerställer framtida kompetens till koncernen. Läs mer om detta och om våra yrkesskolor i Afrika i avsnittet om samhällsengagemang på sidan 72.

Strategisk utveckling av ledare

I Volvokoncernen ser vi kompetens som en strategisk tillgång och våra anställda som den viktigaste komponenten för att skapa värde. Verktygslådan för kompetensutvärdering inkluderar en strukturerad och formaliserad analys av prestationer och ledarpotential. Den innehåller successionsplanering för ledningsgrupper för att säkerställa framtida kompetensbehov. Våra ledarskapsprogram och andra utbildningserbjudanden riktar sig mot ledare runt om i världen i olika faser av karriären.

Personlig affärsplan för att framgångsrikt göra rätt saker

Alla anställda förväntas ha en personlig affärsplan som kopplar företagets strategiska mål till individuella mål och insatser. Den

innehåller affärs- och utvecklingsmål och ger viktig återkoppling till den individuella utvecklingen på både kort och lång sikt. Anställda uppdaterar årligen sin plan tillsammans med sin chef för att säkerställa en ömsesidig förståelse för roller, prestation, kompetensutveckling och förväntningar.

Volvo Group University stödjer affären

Varje år genomförs ungefär en halv miljon utbildningsdagar av anställda och återförsäljarorganisationer världen över. Volvo Group University är etablerat som navet för fortbildning och erbjuder kompetensinsatser och utbildningslösningar inom de viktigaste kompetensområdena. De olika akademiernas utbildningserbjudande styrs av verksamheten och universitetet förbättrar kvalitet och enhetlighet i utbildningarna så att önskade effekter kan uppnås i affärsverksamheten.

Första linjens chefer och anställda inom teknik- och produktutveckling är identifierade som viktiga målgrupper för värdeskapande och affärsframgång.

Under 2016 deltog totalt 2.000 personer i olika ledarskapsprogram. Coachning och utveckling av medarbetare är kompetenser som adresseras. De prioriterade utbildningsinsatserna inom produktutveckling syftar till att förbättra kvalitet och minska ledtider.

Harmoniserade lönesättningsverktyg

Volvokoncernen har utvecklat en global strategi gällande riktlinjer för lönesättning i våra 15 största länder. Denna globala strategi fokuserar på rättvis lön i förhållande till prestation samtidigt som den är marknadsanpassad. Under 2017 och 2018 kommer fler länder implementera strategin för lönesättning. Under samma period kommer koncernen även att utforma en övergripande strategi för ersättning och förmåner som stöttar arbetet med att attrahera och behålla framtida medarbetare. ■

ARBETSTAGARRELATIONER – SAMARBETE FÖR ATT PRESTERA

För Volvokoncernen är en bra relation med fackföreningar och de olika företagsråd avgörande för långsiktig affärsframgång. Principer för arbetstagarrelationer ingår som en del i Volvokoncernens uppförandekod och omfattar alla anställda. Våra anställda är representerade i flera dialogforum för ha möjlighet att föra fram deras åsikter:

- I AB Volvos styrelse finns det tre ordinarie arbetstagarrepresentanter och två suppleanter utsedda av arbetstagarorganisationer.
- Volvo European Works Council (EWC) sammanträder två gånger per år med fokus på europeiska frågor och för att dela med sig av bästa praxis. Under 2016 ägde åtta formella informations- och konsultationsmöten rum.
- Volvo Global Works Council (GWC) omfattar fackliga representanter från EWC och från Volvokoncernens helägda bolag i länder utanför Europa med fler än 500 ordinarie anställda. Under 2016 representerade 50 deltagare, 25 olika länder, i detta råd.

- Volvo Global Dialogue (VGD) ger arbetstagarrepresentanter från GWC möjlighet att träffa koncernledningen årligen. Under 2016 samlades 46 representanter från 20 olika länder. Fokus var på Volvokoncernens nya mission, vision, ambitioner och värderingar.

Stöd för föreningsfrihet

Det framgår i vår uppförandekod att alla anställda har rätt att gå med i en fackförening som kan representera deras intressen samt organisera sig och förhandla kollektivt eller individuellt på arbetstagarens vägnar. En anställds rättighet att avstå från att gå med i en fackförening ska likaledes respekteras.

För 2016 redovisar koncernen kollektivavtal i 22 (22) länder. Den senaste kartläggningen inkluderar nästan 95% av alla tillsvidareanställda och sammantaget omfattas 72% (71) av de anställda i dessa länder av kollektivavtal. Vi räknar med att mer än 41% (43) av tillsvidareanställda är medlemmar i en oberoende fackförening.

Under 2016 förlorades inom Volvokoncernen ungefär 0,33% (0,25) av möjliga arbetsdagar på grund av lockout eller strejker. Dessa strejker var till största del relaterade till löneförhandlingar på den vikande brasilianska marknaden och nationella protester i Belgien där Volvokoncernens anställda deltog. Alla frågor löstes genom kommunikation och samarbete med våra arbetstagarrepresentanter.

Lösningar genom samarbete

Som svar på ekonomiska förhållanden och försäljningsvolym, minskade antalet ordinarie anställda med ungefär 3.000 (3.400) under 2016. Ofrivilliga uppsägningar stod för mindre än 3,5% (4,0) av totalt antal anställda. Utöver detta var omkring 2.800 anställda del av ett outsourcingprojekt 2016 med IT-partnern HCL Technologies som sköter leveranser av infrastruktur och drifttjänster.

I enlighet med Volvokoncernens uppförandekod och lagkrav meddelar vi arbetstagarrepresentanter och berörda statliga myndigheter när vi gör stora förändringar i vår organisation. Fackliga organisationer informeras via formella forum.

Volvokoncernen konsulterar och förhandlar med fackföreningarna och/eller företagsråden gällande förändringar som påverkar deras medlemmar. Under 2016 hölls 61 (105) konsultationer med fackföreningar och 84 (126) konsultationer med företagsråden gällande organisatoriska förändringar (t.ex. omstruktureringar, outsourcing, uppsägningar).

I enlighet med Volvokoncernens kultur och uppförandekod arbetar vi med att hitta rimliga lösningar för de anställda som blir permitterade. Detta inkluderar exempelvis interna mobilitetsforum som stödjer etableringen av nya företag samt stöd för utlokalisering. ■

AKTIVT ARBETE MED HÄLSA, SÄKERHET OCH VÄLBEFINNANDE

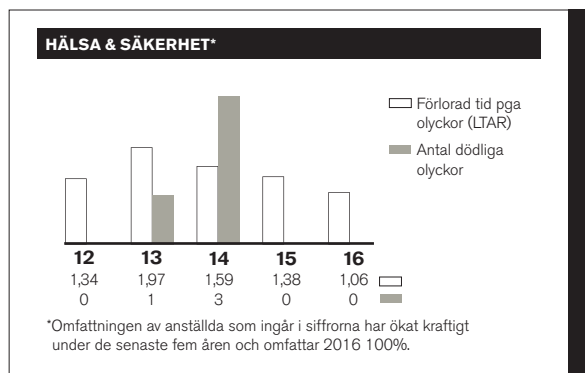
Genom att investera i en bra arbetsmiljö, bidrar vi inte bara till god hälsa och välbefinnande hos den enskilda individen, utan även underlätta rekrytering, behålla anställda samt förbättra engagemang och produktivitet. Volvokoncernen arbetar aktivt för att skapa säkra och hälsosamma arbetsplatser för anställda, besökare, leverantörer och kunder och har åtagit sig att hjälpa anställda att möta dagliga utmaningar och samtidigt hålla sig friska och må bra. Psykisk hälsa är en del av detta arbete och vi har en övergripande plan för att öka medvetenheten och arbeta mer förebyggande inom detta område.

Vår hälso- och säkerhetspolicy är baserad på tron att olyckor, tillbud och arbetsrelaterade sjukdomar kan förebyggas. Policyn anger var minimistandarder, utbildning, medvetenhet samt var integration i våra produkt- och arbetsprocesser ska tillämpas. Det är nödvändigt att tillhandahålla en arbetsplats som minimerar fysiska och psykiska risker för att säkerställa välbefinnandet hos våra anställda och andra människor som vistas i våra lokaler.

Ökat antal arbetsplatser utan olyckor

År 2016 var andelen förlorad tid på grund av olyckor (Lost Time Accident Rate – LTAR) 1,06 (1,38) och omfattade 100% (91) av de anställda. Resultatet var en förbättring med 23% jämfört med 2015. För andra året i rad skedde inga arbetsplatsrelaterade dödsolyckor i vår verksamhet.

Volvokoncernen arbetar med arbetsmiljö på många olika sätt. Det är viktigt att vi definierar minimikrav genom riktlinjer, rutiner och/eller praxis som säkrar resultatet genom OHSAS 18001-certifiering, Volvo Production System och hälso- och säkerhetsrevisioner på våra arbetsplatser.

År 2016 var över 30 (29) av produktionsenheterna OHSAS 18001-certifierade.

År 2016 uppnådde vi noll olyckor på 16 anläggningar jämfört med 13 under 2015.

Pris för hälsa, säkerhet och välbefinnande

Under tio år har Volvokoncernen internt uppmärksammat bästa praxis inom hälsa och säkerhet. 34 innovations- och förbättringsinitiativ, från 16 olika länder, nominerades år 2016. Volvokoncernens hälso- och säkerhetspris 2016 tilldelades ett eftermarknadsteam på Volvo Bussar i Nordamerika för deras arbete för att förebygga olyckor i samband med att personer arbetar ensamma. Lösningen inkluderar en policy och en telefonapplikation för anställda som arbetar ensamma hos kund eller på väg. ■

MÅNGFALD OCH INKLUDERING SOM KONKURRENSFÖRDEL

Vårt långsiktiga mål är att koncernens anställda och chefer ska spegla mångfalden i omgivningen där vi gör affärer. Eftersom våra kunder och andra intressenter har olika bakgrund behöver vi medarbetare med olika bakgrund för att underlätta förståelsen. För att utveckla våra produkter och tjänster samt uppfylla våra mål är det viktigt att acceptera varje individs förmåga och förstå hur mångfald stärker oss.

Ledarskapsträning i mångfald och inkludering

För tredje året i rad firades Volvokoncernens mångfalds- och inkluderingsvecka i september 2016 med fokus på det starka sambandet mellan mångfald, inkludering och våra värderingar.

Alla våra värderingar; framgång för kunden, tillit, passion, förändring och prestation kan kopplas samman med mångfald och inkludering. Inkludering bygger på tillit och ett öppet sinne, vilket gör oss öppna för nya idéer som utmanar sättet vi gör saker på och skapar en positiv förändring.

Ledarna för varje division och affärsenhet är ansvariga för att mångfald och inkluderande ledarskap är en del av det dagliga arbetet. Vid slutet av 2016 hade fler än 2.600 chefer utbildats i mångfald och inkluderande ledarskap.

Mätning av framsteg

Trots att mångfald anses vara ett globalt konkurrensmedel måste hanteringen ske lokalt eftersom utmaningarna med mångfald ser olika ut på olika platser. Därför krävs många olika lokala och affärsspecifika mångfaldsmål och aktivitetsplaner för att maximera det positiva resultatet från mångfald.

Globalt använder vi två nyckeltal för att mäta mångfald:

- Teambalans (Balanced Team Indicator) är ett kvantitativt mått som omfattar nationalitet, kön, ålder och erfarenhet för alla Volvokoncernens enheter. Resultatet har förbättrats 2016, särskilt för koncernledningen när det gäller nationalitet. Det genomsnittliga resultatet för nivån under koncernledningen var stabilt.

Mångfald och inkludering varje dag

Ledarna för varje division och affärsenhet är ansvariga för att mångfald och inkluderande ledarskap är en del av den dagliga affären.

- Inkluderingsindexet baseras på hur anställda bedömer sin arbetsplats när det gäller inkludering. Inkluderingsindexet visade ett blandat resultat för 2016 med förbättringar gällande respekt mellan chefer och anställda jämfört med föregående år. Det pågående arbetet med att blåsa nytt liv i vår kultur och våra värderingar bör påverka resultatet positivt framöver.

Vi mäter också könsfördelning totalt och på ledningsnivå enligt könsfördelningstabellen:

- Könsbalansindikatorn visar att kvinnor utgjorde 17% av Volvo-koncernens globala arbetsstyrka, vid slutet av 2016
- Andelen kvinnor i ledande befattningar var 24%.

Under 2016 deltog en grupp medarbetare med hög ledarskaps-potential i det externa pilotprojektet Women Up Mentoring Program som ett sätt att utveckla successionsplanen för kvinnliga ledare och ge våra manliga mentorer ökad förståelse för de kulturella förändringar som behövs för att bli ännu mer inkluderande. Del-

KÖNSFÖRDELNING AV ANSTÄLLDA I VOLVOKONCERNEN

%	2016	2015	2014	2013	2012
Andel kvinnor	17	18	17	17	17
Andel kvinnor i ledande befattning	24	22	21	19	20

tagarna kommer att vara mentorer för framtida kvinnliga ledare för att skapa en kaskadeffekt på vår successionsplanering. För mer information om mångfald samt ytterligare data för Volvokoncernen, se GRI-indexet (G4) på www.volvogroup.com. ■

VÅR ROLL I SAMHÄLLET

Värdeskapande för affären, våra intressenter och samhället

Volvokoncernens angreppssätt till Corporate Social Responsibility (CSR) och hållbarhet fokuserar på att bedriva verksamheten på ett ansvarsfullt sätt, att skapa värde för våra intressenter och för samhället samt att bidra till affären, hållbara transportlösningar och hållbar utveckling generellt.

Genom att bidra till ökat välbefinnande genom transportlösningar kan vi generera värde för Volvokoncernen, våra intressenter och samhället i stort. Våra bidrag till några av våra intressenter under 2016 visas i tabellen nedan.

För att vara ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar måste värdeskapandet ske ansvarsfullt. Affärsetik och integritet, efterlevnad av skatteregler och lagar samt mänskliga rättigheter är därför integrerat i detta arbete. Det ger oss en stabil grund att bygga vårt samhällsengagemang på och att visa ledarskap för en hållbar utveckling.

Nytt angreppssätt

Som undertecknare av Förenta Nationernas (FN:s) Global Compact, partner med Världsnaturfonden (WWF) Climate Saver och supporter av FN:s 2030 agenda för hållbar utveckling, tar vi hänsyn till globala trender och utmaningar, internationella principer för ansvarsfullt företagande och förväntningar från våra intressenter när vi utvecklar vårt arbete. Se mer information om vårt engagemang med våra intressenter i GRI-indexet (G4) på volvogroup.com.

Under 2016 såg vi över och uppdaterade vårt angreppssätt och våra aktiviteter relaterade till CSR och hållbarhet för att säkerställa att vi fokuserar på områden som stödjer Volvokoncernens nya mission, vision, ambitioner, värderingar och strategiska prioriteringar. Vår plan ligger både i linje med och utnyttjar vår affärsstrategi och våra styrkor för att kunna erbjuda lösningar som är förmånliga för flera parter samtidigt. Vår CSR- och hållbarhetsplan är uppdelad i tre delar:

1. Våra aktiviteter i värdekedjan – tar ett livscykelperspektiv för att utveckla och leverera produkter och tjänster både ansvarsfullt och hållbart. Se exempel i avsnittet om värdekedjan i denna rapport.

2. Hållbara transportlösningar – förändrar vår affär och samhället genom produkter och tjänster som bidrar till en ekonomisk, social och miljömässig utveckling. Vi ska leda omställningen till hållbara transportsystem genom att förstå våra kunders behov och fokusera på policy och regleringar i linje med våra affärsprioriteringar samt engagemang i strategiska samarbeten. Se exempel på hållbara transportlösningar i avsnittet om värdekedjan och Volvokoncernens definition på nästa sida.

VÄRDE FÖRDELAT PER INTRESSENT, Mkr

	2016	2015
Till leverantörer		
– Inköp av varor och tjänster	205.910	210.598
Till medarbetare		
– Löner och ersättningar ¹	39.069	40.458
Till samhället		
– Sociala kostnader ¹	8.228	8.995
Till samhället		
– Pensionskostnader ¹	3.884	4.340
Till samhället		
– Betalda inkomstskatter	4.219	3.110
Till långivare – Erlagda räntor	1.584	1.683
Till Volvokoncernen		
– Investeringar i materiella anläggningstillgångar	6.643	6.561
Till aktieägare – Utdelning	6.603 ²	6.093

¹ För ytterligare information se not 27 till koncernens räkenskaper.
² Enligt styrelsens förslag.

STRATEGISKT BIDRAG TILL MÅLEN

EN NY CSR- OCH HÅLLBARHETSPLAN utvecklades 2016 för att säkerställa att vi fokuserar på områden som stödjer Volvokoncernens nya mission, vision, ambitioner, värderingar och strategiska prioriteringar. FN:s mål för hållbar utveckling fungerar både som förutsättningar och som målsättning.

3. Vår roll i samhället – genom att adressera samhällsproblem som rör vår bransch bidrar vi till ökat välbefinnande och en större motståndskraft i samhället. Se exempel på följande sidor.

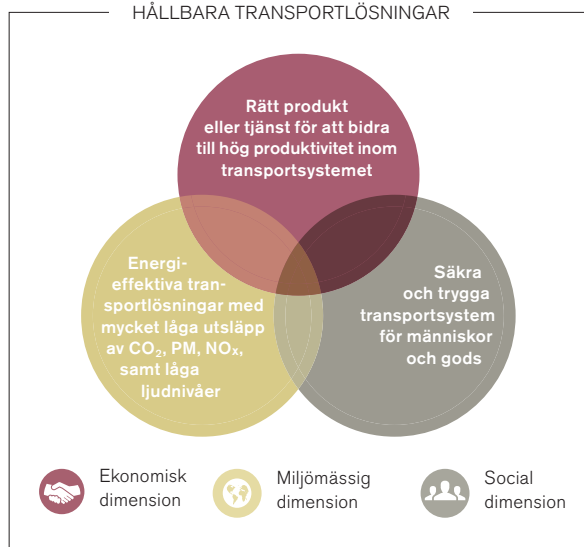
Genom att integrera CSR och hållbarhet i det dagliga arbetet kan vi anpassa och förebygga risker samt länka samman dessa tre delar. Vi förtydligar ansvarsuppdeleningen genom att Group CSR and Sustainability-funktionen ansvarar för att utveckla den strategiska modellen för arbetet samtidigt som affärsområdet eller den berörda enheten ansvarar för leverans.

I vår nya plan definierar verksamheten prioriteringar och sätter mål och nyckeltal för fokusområdena för att säkerställa affärsvärde och integration med FN:s mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals – SDGs). Innovation, teknik och förbättrad modern logistik kommer att vara grunden till Volvokoncernens bidrag till utvecklingsmålen.

Bidrar till hållbara transportlösningar

Aktiviteterna i vår värdekedja har beskrivits i värdekedjedelen i den här rapporten och vår roll i samhället kommer beskrivas ytterligare på följande sidor. Exempel på hållbara transportlösningar återfinns i värdekedjan men för att förstå helheten bakom vårt angreppssätt till hur CSR och hållbarhet bidrar till värdeskapande för affären så måste vi förstå hur Volvokoncernen definierar hållbara transportlösningar. Vi använder rekommendationen från FN:s generalsekreterares rådgivande panel för hållbara transporter, där Volvokoncernen var ordförande under tre år. Hållbara transporttjänster och infrastruktur transporterar människor och varor och avancerar därmed ekonomisk och social utveckling till fördel för dagens och framtida generationer, på ett sätt som är säkert, prisvärt, tillgängligt, effektivt och motståndskraftigt samtidigt som det minimerar påverkan från koldioxid och andra utsläpp. Detta visas i illustra-

HÅLLBARA TRANSPORTLÖSNINGAR

tionen här bredvid. För mer information om Volvokoncernens arbete i FN:s rådgivande panel för hållbara transporter, se sidan 73.

Strävar mot målen för hållbar utveckling

Den 1 januari 2016 trädde de 17 målen för hållbar utveckling i kraft som en del av FN:s agenda 2030 för hållbar utveckling. Agenda 2030 för hållbar utveckling är en handlingsplan för människor, planet och ökat välbefinnande och den är antagen av FN:s generalförsamling. Målen för hållbar utveckling är inte legalt

MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

bindande men regeringar förväntas ta ägarskap och etablera nationella ramverk för att uppnå målen. För att lyckas uppmuntras och främjas samarbeten i det offentliga, mellan det offentliga och privata och i civilsamhället. Vår ambition är att bidra till alla mål med våra aktiviteter men att fokusera på de mål som är mest relevanta för vår affär och där vi bäst kan bidra. För Volvokoncernen innebär det att fokusera på:

FN:s utvecklingsmål 3 – God hälsa och välbefinnande och särskilt målet att halvera antalet omkomna och skadade från trafikolyckor år 2020. Exempel på våra aktiviteter:

- Säkerhetsfokus i produktutveckling, sidorna 39 och 42
- Säkerhetsfunktioner i våra fordon och maskiner, sidorna 33 och 41
- Säkerhetsträning för förare och operatörer, sidan 33
- Säkerhetskampanjer för skolbarn, cyklist och andra trafikanter, sidan 72.

FN:s utvecklingsmål 9 – Bygga motståndskraftig infrastruktur, främja inkluderande och hållbar industrialisering och stödja innovation, inklusive utveckling i utvecklingsländer genom förbättrad finansiell, teknologisk och teknisk support till afrikanska länder. Exempel på våra aktiviteter:

- Effektiva och tillförlitliga lastbilar och maskiner i anläggningssegmentet, sidorna 28, 29, 32 och framåt

- Investeringar i innovativa tekniker såsom automation, elektromobilitet och uppkopplade anläggningsmaskiner, sidorna 38 till 45
- Yrkesskolor i Afrika, sidan 72.

FN:s utvecklingsmål 11 – Hållbara städer och samhällen och målet att erbjuda åtkomst till säkra, prisvärda, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla år 2020 genom expansion av kollektivtrafik.

Exempel på våra aktiviteter:

- ElectriCity och försäljning av hybridbussar, sidan 39
- Leveranser till Bus Rapid Transport system och zone management system, sidorna 42 till 44.

FN:s utvecklingsmål 13 – Skydda planeten och vidta omedelbara aktiviteter för att bekämpa klimatförändringen och dess konsekvenser. Exempel på våra aktiviteter:

- Fokus på bränsleeffektivitet och alternativa bränslen i produktutveckling, sidorna 32, 33 och 39
- Aktiviteter för att minska energikonsumtion och utsläpp från verksamheten, sidorna 50 och 52
- Första fordonstillverkaren som godkänts för WWF Climate Savers program, sidan 44
- Värdskap för Construction Climate Challenge, sidan 44. ■

TAR HÄNSYN TILL ETIK OCH INTEGRITET

För Volvokoncernen är vår uppförandekod basen för allt vi gör. Till följd av dagens digitala samhälle medför effekterna av att inte agera etiskt eller med integritet inte bara konsekvenser för hur Volvokoncernen uppfattas, de kan även påverka vår lönsamhet.

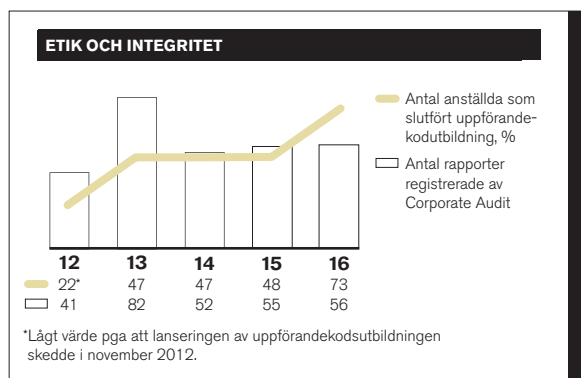
För oss innebär affärsetik och integritet att vi hanterar risker och är transparenta kring vårt arbete med antikorruption och konkurrenslagstiftning, skattestrategier, politisk neutralitet och risk för kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Uppförandekod

Volvokoncernens uppförandekod är en obligatorisk, koncerngemensam policy för att agera etiskt ansvarsfullt i vår affär och i förhållande till våra intressenter. Innehållet bygger på internationella normer, bland annat Förenta Nationernas (FN:s) Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Koden har antagits av AB Volvos styrelse och den är publikt tillgänglig på www.volvogroup.com. Volvokoncernens uppförandekod kompletteras med ett tjugotal andra policies som beskriver mer i detalj hur kodens minimikrav ska tillämpas.

Stor förbättring med Game of Conduct

Under 2016 lanserades spelet Game of Conduct i syfte att öka medvetenheten och kunskapen om ansvarsfullt företagande i koncernen. Spelet ersätter den tidigare internetbaserade utbildningen. Spelet finns tillgängligt på 14 språk och följs upp av gruppdiskussioner kring etiska dilemman. En förbättring jämfört med den tidigare utbildningen är möjligheten för anställda att spela Game of Conduct på mobiltelefon.

Målet är att 90% av alla tjänstemän inom en treårsperiod skall slutföra Game of Conduct. Under 2016 slutförde nästan 73% utbildningen. Detta var en förbättring jämfört med 48% slutförda utbildningar mellan 2012 och 2015. Nästan 4.000 gruppchefer hade diskussioner om etiska dilemman. För att öka medvetenheten och kunskapen om ansvarsfullt beteende i koncernen för våra externa intressenter, finns spelet även tillgängligt utanför Volvokoncernen på www.volvogroup.com/gameofconduct.

Uppföljning av efterlevnad

Efterlevnad av uppförandekoden följs upp genom management-system, interna kontroller, revisioner och den årliga medarbetar-

Global Compact

År 2001 undertecknade Volvokoncernen Global Compact, FN:s initiativ för ansvarsfullt företagande.

"Vår uppförandekod bygger på internationella normer, bland annat FN:s Global Compact. Vi tror starkt på att upprätthålla dess principer." Martin Lundstedt, VD och koncernchef.

undersökningen. Alla anställda förväntas och uppmuntras till att rapportera misstänkta överträdelser till sina chefer. Om det av olika orsaker inte är möjligt så finns det en whistleblower-process som möjliggör anonymitet, där detta är lagligt, samt ger anställda möjlighet att rapportera eventuella överträdelser till chefen för Corporate Audit. Volvokoncernen tolererar inte repressalier mot personer som anmält ett misstänkt, otillåtet beteende, om anmälan gjorts i god tro. Under 2016 registrerades sammanlagt 56 (55) rapporter av Corporate Audit, varav 27 (22) incidentrapporter skickade från ledningsgrupper. Samtliga fall hanterades, undersöktes och rapporterades till styrelsens revisionskommitté. Totalt var 4 (2) whistleblower-ärenden och 8 (8) rapporter från ledningsgrupper bekräftade. De vanligaste rapportkategorierna var intressekonflikter och personalärenden.

Förbättrad rapportering i whistleblowerprocessen

Under 2016 utformades och godkändes en säker, webbaserad rapporteringsmekanism under namnet Volvo Group Whistle för

implementering tidigt 2017. Verket kommer finnas tillgängligt för alla anställda, leverantörer, konsulter och annan tredje part för att rapportera överträdelser eller misstänkta överträdelser av lagar, regleringar eller andra områden i uppförandekoden.

De vanligaste affäretiska frågorna

Under 2016 rörde de vanligaste affäretiska frågorna från intressenter följande områden:

- Uppgårelsen med EU-kommissionen angående utredningen om en eventuell överträdelse av EU:s konkurrensbestämmelser. Denna resulterade i böter på 6,5 miljarder kronor. Volvokoncernens fullständiga samarbete med kommissionen resulterade i en betydande sänkning av böterna. För mer information se not 21 och 24 på sidorna 146 och 150.
- Affärer på komplexa marknader såsom Israel, Palestina, Burma/Myanmar, Saudiarabien och Iran. Volvokoncernen anser att handel är något bra som generellt sett bidrar positivt till ett lands eller regions utveckling. Vi följer de lagar och regler som gäller i de länder vi verkar. I länder med svagare åtagande gällande affäretik, mänskliga rättigheter, miljöskydd och efterlevnad av lagar ska affärsaktiviteter utföras i enlighet med principerna i vår uppförandekod.
- Governmental Sales och användningen av de fordon som affärsområdet säljer. I november 2016 meddelades det att Volvokoncernen har genomfört en strategisk utvärdering av affärsområdet Governmental Sales och har som avsikt att inleda en process för avyttring. Volvokoncernens försäljning av försvarsmateriel, som de definieras i Förordning (1992:1303) om krigsmateriel del A, svarade för 0,26% (0,32) av nettoomsättningen under 2016. ■

SKATT – ETT SAMHÄLLSANSVAR

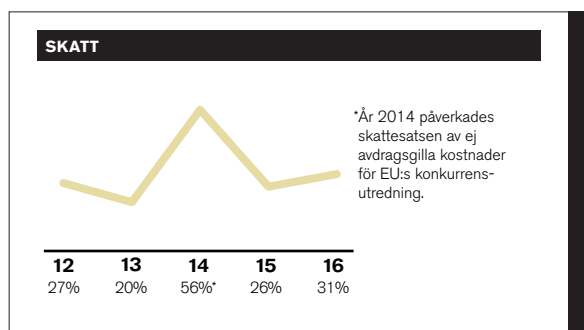
Volvokoncernens nya mission att bidra till ökat välbefinnande med våra transportlösningar inbegriper att på olika sätt bidra till samhället. Med hänsyn till skatternas roll som ett sätt att finansiera den offentliga välfärden, ser vi efterlevnad av skatteregler som en del av ansvarsfullt företagande.

Volvokoncernen ska följa skattelagar och förordningar i alla länder där den är verksam. Vi deltar inte i aggressiv skatteplanering eller bedriver skatteplanering genom strukturer i skatteparadis eller liknande.

I de fall skattelagar och förordningar inte ger tydlig vägledning ska ansvarstagande och öppenhet vara de vägledande principerna. En grundläggande målsättning med vår skattepolicy är att säkerställa att dessa principer efterlevs i hela koncernen samtidigt som verksamheten bedrivs på ett skattemässigt effektivt sätt.

Skatterapportering enligt nya regler

Inom ramen för OECD:s projekt om Base Erosion och Profit Shifting (BEPS) har nya internationella principer för land-för-land rapportering av bolagsskatt utvecklats. Volvokoncernen kommer att rapportera i full överensstämmelse med dessa nya regler så som de implementeras i lokal lagstiftning.

Under den senaste femårsperioden uppgår den genomsnittliga bolagsskattesatsen för Volvokoncernen till cirka 30%, varav 7 miljarder kronor eller 43% av aktuell skatt avsåg tillväxtmarknader som de definieras av IMF. ■

EFTERLEVNADE AV LAGSTIFTNING

Att följa gällande lag utgör basen för allt vi gör inom Volvokoncernen. Efterlevnad av lagstiftning omfattar flera olika områden och involverar många anställda med expertis och kunskap i alla delar av koncernen. Exempelvis kan du hitta mer information om vårt arbete för att uppfylla emissionslagstiftning här bredvid.

Två exempel från uppförandekoden är våra åtaganden att uppfylla konkurrens- och antikorrupsionslagstiftning i alla länder där vi är verksamma. Koden säger att vi ska konkurrera rättvist och med integritet och inte delta i eller stödja korruption. Dessa efterlevnadsprinciper är implementerade genom Volvo Group Compliance Policy och särskilda complianceprogram.

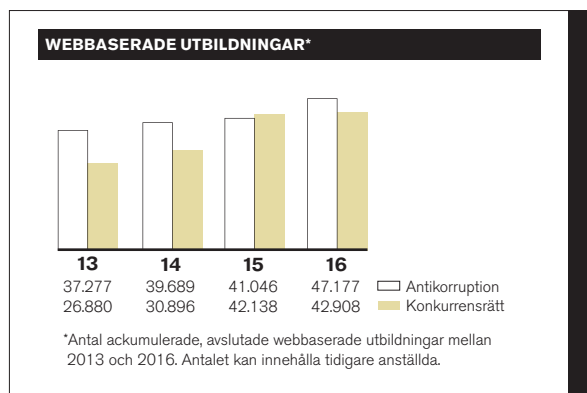
Medvetenhet om efterlevnad

I Volvokoncernen finns program som består av ett antal faktorer såsom policy och riktlinjer, ett omfattande utbud av webbaserad utbildning, lärlarleda och skräddarsydda utbildningar, rådgivning och stöd samt revision och översyn. Volvokoncernens whistleblowerprocess omfattar även våra efterlevnadsprogram.

Granskningsprocessen för anti-korrupsionsbedömningar av affärspartners syftar till att förbättra nuvarande processer för att förebygga att mutor används av tredje part när de bedriver verksamhet på uppdrag av Volvokoncernen. Bedömningen inkluderar användning av externa verktyg och gäller befintliga och nya affärspartners.

Uppföljning av efterlevnadsutbildning

Webbaserade samt lärlarleda complianceutbildningar genomförs enligt ett rullande schema med olika fokusområden varje år. Under 2015 och 2016 var fokus på lärlarleda utbildningar och under denna period undervisades fler än 13.800 (10.200) anställda i efterlevnad. Under samma period slutfördes dessutom vår webbaserade utbildning i konkurrensrätt av fler än 42.900 (42.100) anställda. Detta motsvarar ungefär 90% av alla tjänstemän. ■

Emissionslagstiftning

Under de senaste decennierna har tillsynsmyndigheter i Europa, USA och Japan successivt infört striktare utsläppsnormer för nya, tunga motorer för lastbilar och bussar.

Trots stora framsteg, speciellt relaterat till lägre nivåer av kväveoxider (NO_x) och partiklar (PM), så kvarstår luftföroreningar och klimatproblem. Tillsynsmyndigheterna kommer framöver att fokusera mer på emissionerna från motorerna när de används istället för på en generisk motormodell i en testcell. Volvokoncernen följer aktivt utvecklingen för att säkerställa regelefterlevnad genom att utveckla motorer som uppfyller alla legala krav.

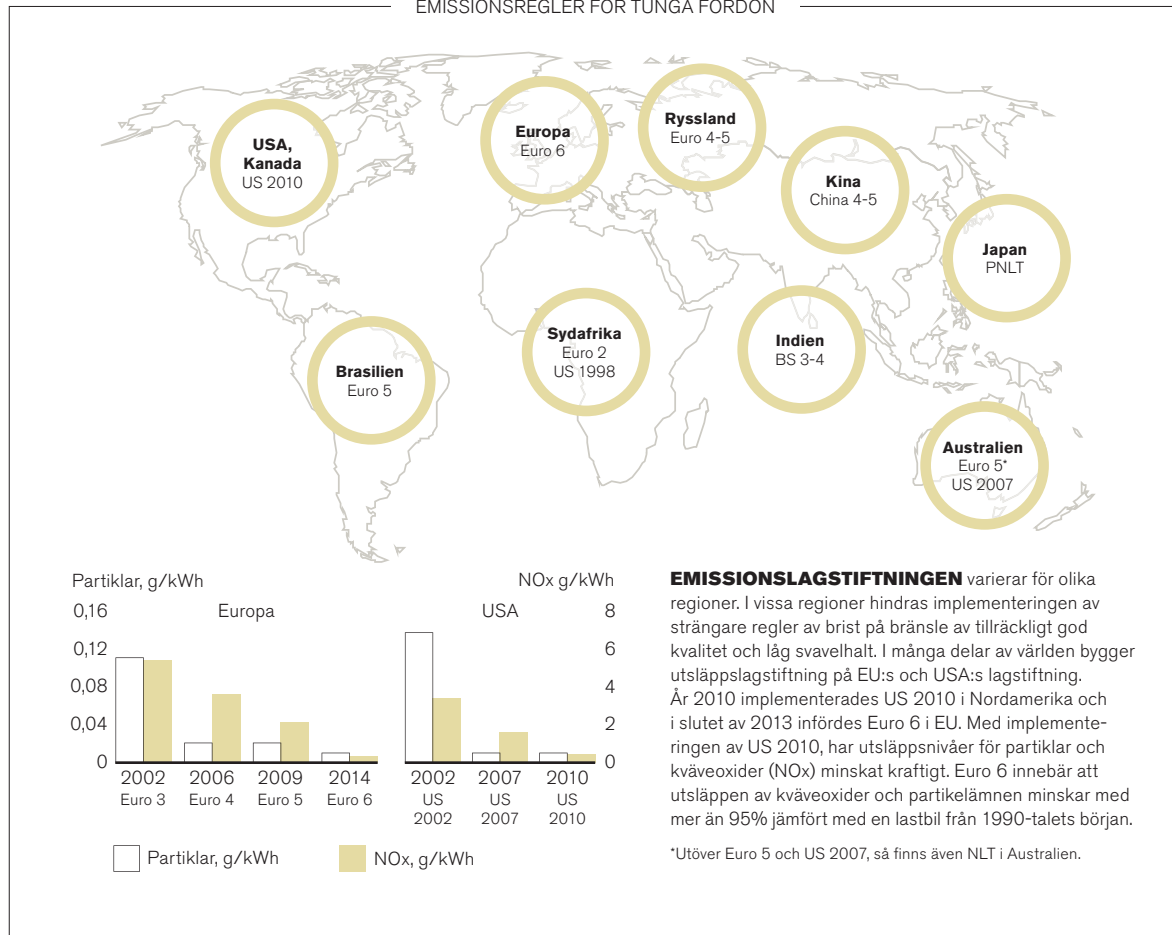
Europa

Under 2016 publicerades en ny reglering, Stage V, för off-road motorer i EU. De viktigaste förändringarna jämfört med Stage IV avser partiklar. De nya kraven gäller från 2018/2019 och innebär en prestandanivå som i dagsläget förväntas kunna uppnås med partikelfilter.

Även emissionslagstiftningen för vägfordon uppdaterades med Euro VI step D och träder i kraft 2018/2019. De huvudsakliga uppdateringarna rör överensstämmelse för provningar med portabla emissionsmätningssystem (PEMS) där begränsningarna gällande last och kraft har ändrats till att bättre inkludera låga belastningscykler.

En reglering för certifierade deklarerationer av CO₂-utsläpp och bränslekonsumtion, inklusive rapportering och övervakning, utvecklas just nu av EU-kommissionen med brett stöd från Volvokoncernen och branschen via European Automobile Manufacturers' Association (ACEA). Den certifierade deklarerationen baseras på certifierade mätningar av komponenter och beräkningar av CO₂-utsläpp för kompletta fordon. Den planeras att träda i kraft i början av 2019 och kommer då att vara världens mest avancerade. Systemet kommer att ge kunderna en möjlighet till, att på lika och rättvisa villkor, jämföra CO₂-utsläpp från olika produkt erbjudanden och specifikationer. Detta kommer ytterligare stärka och stödja marknadskrafterna gällande CO₂ och bränslekonsumtion. Deklarerationen kommer att följas av en rapporterings- och övervakningsreglering, så att EU Kommissionen kan följa utvecklingen och vidta ytterligare åtgärder vid behov.

EMISSIONSREGLER FÖR TUNGA FORDON

USA

I USA har EPA (Environmental Protection Agency) och NHTSA (National Highway Traffic Safety Administration) publicerat US Greenhouse Gas (GHG) regulation phase II final rule. Liksom tidigare innehåller den särskilda regler för motorer och fordon men även en ny reglering speciellt för släp som träder i kraft 2018. En stor skillnad jämfört med nuvarande lagstiftning är att fordonsregleringen innehåller verklig motorprestanda för fordonet istället för en generisk motormodell. Alla gränsvärden för motorer och fordon har blivit uppdaterade med nya värden. Nivån på kraven ska enligt EPA öka med upp till 27% mellan år 2017 och 2027.

När det gäller luftföroreningar så har California Air Resources Board (CARB) frivilligt antagit egna utsläppsregler för lastbilar och bussar. Utsläppsnivåerna är upp till 90% lägre än nuvarande federala NOx-nivåer.

Lokala initiativ

Utöver dessa regleringar finns det andra, lokala initiativ där städer runtom i världen sätter strängare regler för att förbättra luftkvaliteten i städer. Ett exempel är åtagandet som gjordes på C40 Mayors Summit* från Paris, Mexico City, Madrid och Aten om att inte tillåta dieselfordon i sina städer år 2025.

*C40 är ett nätverk där världens megastäder deltar och åtar sig att adressera klimatförändringar.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER – EN DEL AV AFFÄREN

Våra produkter byggs av människor, används av människor och förser människor med varor och tjänster. Det är därför som mänskliga rättigheter är viktiga för Volvokoncernen. Människor står i centrum för vad vi gör och ett ansvarsfullt förhållningssätt till humankapital, inklusive respekt för mänskliga rättigheter, är viktigt för vår långsiktiga affärsframgång.

Social hållbarhet är en del av välbefinnande

Hållbara transportlösningar är en förutsättning för Volvokoncernens mission om att bidra till ökat välbefinnande. Hållbara transportlösningar främjar både social och ekonomisk utveckling samtidigt som de minskar miljöpåverkan.

Som ett globalt företag har vi verksamhet, leverantörer, kunder och andra affärspartners över hela världen, även i länder med högre risk för kränkningar av mänskliga rättigheter. Alla länder har sina egna lagar, kulturella normer, sociala och ekonomiska utmaningar samt varierande grad av skydd av och respekt för mänskliga rättigheter.

Vägledning från uppförandekoden

Arbetet med mänskliga rättigheter är en integrerad del av vårt övergripande arbete gällande ansvarsfullt och etiskt företagande, inspirerat av FN:s riktlinjer för företag och mänskliga rättigheter. Arbetet vägleds av specifika policyer såsom vår uppförandekod, vår hälso- och säkerhetspolicy samt direktivet för en ansvarsfull leverantörskedja.

Uppförandekoden säger tydligt att Volvokoncernen ska stödja och respektera internationellt erkända mänskliga rättigheter och se till att koncernen inte är delaktig i brott mot mänskliga rättigheter. Vi uppmuntrar därför alla affärspartners att respektera mänskliga rättigheter. Läs mer om Volvokoncernens uppförandekod på sidan 66.

Arbetet med granskning av mänskliga rättigheter

Vårt due diligence arbete av mänskliga rättigheter är huvudsakligen baserat på principerna i vår uppförandekod. Likt arbetet med efterlevnad inom andra områden fortskrider detta arbete.

Under 2016 utvecklade vi en due diligence-process skräddarsydd för Volvokoncernens egna verksamhet. Målet är att identifiera, utvärdera, förebygga och åtgärda eventuella kränkningar av mänskliga rättigheter. Ett pilotprojekt inleddes och det kommer att slutföras under första kvartalet 2017. Ett andra pilotprojekt kommer att starta i ett annat land under det första halvåret 2017 för att få ytterligare kunskap.

När det gäller ansvarsfulla inköp finns mer information på sidan 48, inklusive vårt pilotprojekt gällande sociala faktorer i ett högriskland.

Under 2016 genomfördes självutvärderingar baserat på uppförandekoden, inklusive mänskliga rättigheter, hos två fristående monteringspartners. Under 2017 planerar vi att fortsätta dessa självutvärderingar hos fristående monteringspartners i identifierade högriskländer.

Volvokoncernen tillverkar kommersiella produkter som används för att bygga och underhålla samhällen runt om i världen. Vi följer alla legala regler och bestämmelser för exportkontroll och produkterna säljs öppet och utan restriktioner. Vi har endast begränsad möjlighet att påverka hur produkterna kommer till användning.

Koncernens riskanalysverktyg, som tar hänsyn till affäretik, sociala och miljömässiga faktorer för kundfinansiering, är ett sätt att identifiera och förebygga sådana risker, läs mer på sidan 54.

Vid försäljning av militära produkter följer vi även ett direktiv för militär försäljning till vissa destinationer, inklusive överväganden om mänskliga rättigheter.

Under första halvåret 2017 kommer vi att publicera Modern Slavery Statement för relevanta bolag inom Volvokoncernen.

För mer information, vänligen se GRI-indexet (G4) på volvogroup.com. ■

SAMHÄLLENGAGEMANG

Volvokoncernens angreppssätt på samhällsengagemang inkluderar aktiviteter för delat värdeskapande, katastrofhjälp, donationer och samhällsstöd. Det innebär att driva Corporate Social Responsibility (CSR) initiativ, etablera strategiska partnerskap och uppmuntra anställda att delta i volontärarbete. I tillägg till våra globala insatser har vi ett landbaserat angreppssätt till CSR.

Gå från att dela redan skapat värde till delat värdeskapande

Vår princip om "delat värdeskapande" beskrivs närmare i diagrammet nedan. För att maximera det delade värdeskapandet är vårt program direkt kopplat till Volvokoncernens mission, affärs- och kärnkompetenser. Den största potentialen för att skapa ömsesidig nytta är där Volvokoncernens affär påverkar samhället mest. Därför är fokusområdena: utbildning och kompetensutveckling, trafik- och arbetsplats säkerhet samt miljömässig hållbarhet. För 2016 var andelen aktiviteter kopplade till dessa fokusområden 38% jämfört med 45% 2015.

Yrkesskolor med utmärkt resultat

Vi fortsätter den långsiktiga planen med att utveckla yrkesskolor för mekaniker, förare och operatörer för lastbilar, bussar och anläggningsmaskiner, framförallt i Afrika och Sydostasien.

I slutet av 2016 deltog 289 studenter i lärlingsprogram i Etiopien, Zambia och Marocko. I Zambia och Marocko kommer de första studenterna att ta examen i början av 2017. Av de 43 studenter som utexaminerats i Etiopien har alla arbete.

Sent 2016 fattade Volvokoncernen beslutet att även etablera en yrkesskola för förare i Etiopien.

Totalt kommer utbildningar ges till cirka 4.500 ungdomar för att underlätta anställning inom transportindustrin och göra det möjligt för Volvokoncernens kunder att hitta kompetenta förare, operatörer och kunnig eftermarknadspersonal.

Utbildning inom industriproduktion

I Sverige fortsätter Volvokoncernens initiativ Volvosteget som en del av vår affärsverksamhet. Det syftar till att säkerställa en långsiktig tillgång av kompetenta medarbetare och förbättra ungdomars chanser på arbetsmarknaden. Det ettåriga programmet ges till 100 ungdomar vid 11 Volvoenheter i Sverige. En undersökning från 2016 visar att 80% av de certifierade deltagarna mellan 2012 och 2015 har arbete och 28% har fortsatt med vidareutbildning.

Stanna, titta, vinka

Vi har ett brett utbud av trafiksäkerhetsprogram i en majoritet av de länder där vi är verksamma. Trafiksäkerhetskampanjen "Stanna, titta, vinka" fokuserar på yrkesförare, skolbarn och lokalsamhällen. Programmet uppmuntrar till en ökad säkerhetsmedvetenhet bland

SKAPAR ARBETEN

Vår yrkesskola i Etiopien uppvisar ett utmärkt resultat. Vid utgången av 2016 hade samtliga utexaminerade jobb.

barn i deras närmiljö med hjälp av specialutvecklade utbildningspaket. Sedan lanseringen 2015 har vi nått ut till fler än 60.000 barn.

Se och bli sedd

I likhet med "Stanna, titta, vinka" så syftar Volvo Lastvagnars "Se och bli sedd" program till att förbättra förståelsen av hur oskyddade trafikanter och lastbilar kan fungera tillsammans i trafiken. Initiativet lanserades 2016 och fokuserar specifikt på cyklister och skolbarn från tolv år men det är även lämpligt för trafiksäkerhetsorganisationer som arbetar med vuxna. Med dagens snabba trafik är det viktigt att så många människor som möjligt är medvetna om riskerna för att undvika olyckor.

Utbildning av allmänheten om säkerhet på motorvägen

Under 2016 meddelade Mack Trucks och Volvo Lastvagnar i Nordamerika sitt fortsatta stöd till American Trucking Associations' Share the Road och Road Teams uppsökandeprogram. Share the Road sponsras av Mack och är ett säkerhetsprogram som skickar iväg yrkesförare som varit olycksfria i miljoner mil, runt om i USA, för att lära allmänheten om hur motorvägen kan delas med lastbilar. America's Road Team som sponsras av Volvo Lastvagnar, representerar 3.1 miljoner yrkesförare i USA och främjar lastbilsbranschens budskap om säkerhet, väsentlighet och professionalism till åhörare runt om i landet.

Partner till FN:s livsmedelsprogram

Som partner till Förenta Nationernas Livsmedelsprogram (WFP) använder Renault Trucks en mobil enhet för att utbilda lokala WFP-grupper i Afrika inom lastbilsunderhåll, hantering av lastbilsflottor och verkstadsarbete. Efter succén med det första samarbetet 2012 och det växande behovet från WFP av ytterligare utbildning, förlängde Renault Trucks sitt åtagande till 2017. Under fem år har Renault Trucks personal genom volontärarbete, utbildat 190 WFP anställda i tio länder.

Miljöpriset

Volvokoncernens miljöpris har sedan 1990 tilldelats forskare för framstående innovationer eller vetenskapliga upptäckter inom ett brett miljöområde. 2016 års pristagare var professor Carlos Nobre, en pionjär i arbetet med att förstå och skydda Amazonas, ett av världens viktigaste ekosystem.

Katastrofhjälp och donationer

Volvokoncernen har en katastroffond godkänd av styrelsen. Fonden används för att stödja arbetet i samband med globala naturkatastrofer genom att erbjuda våra produkter eller finansiella medel till relevanta hjälporganisationer.

Under 2016 donerade exempelvis Volvokoncernen till Japan och Ecuador för att stödja arbetet i de omedelbara efterdyningarna av jordbävningar.

Volvokoncernens julgåva på 10 Mkr distribuerades på uppdrag av våra anställda till 14 lokala, sociala projekt i olika länder. ■

Volvokoncernen överlämnar rekommendationer på hållbara transportlösningar

I oktober 2016 överlämnade Volvokoncernens VD Martin Lundstedt, i rollen som ordförande i Förenta Nationernas (FN:s) rådgivande panel för hållbara transporter, en rapport till FN:s generalsekreterare Ban Ki-Moon. Rapporten **Mobilizing Sustainable Transport for Development**, innehåller tio rekommendationer på hur hållbara transporter kan främja en hållbar utveckling. Rapporten uppmanar till ökad internationell utvecklingsfinansiering, stödjande lagstiftning och incitament för att uppmuntra till ny transportteknik.

Transportsektorn är stor, varierad och komplex och beslut om infrastruktur och investeringar har särskilt lång livstid. Detta medför att valen vi gör idag är avgörande för imorgon. Därför behövs modiga beslut för att ta tillfället i akt, engagera allmänheten och dra fördel av nya angreppssätt inom planering och policyutveckling, ny teknik samt strävan efter att uppfylla FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och Klimatavtalet i Paris.

Som en av två ordföranden har Volvokoncernen lett arbetet i rådgivningsgruppen i vilken representanter från alla transportslag både från offentlig och privat sektor var representerade.

Teknik för att driva utvecklingen

I rapporten dras slutsatsen att teknik driver på utveckling och att alla transportslag skall göras så effektiva som möjligt inom de områden de gör mest nytta. Rapporten lyfter fram ett antal hållbara transportlösningar varav en är ElectriCity, Volvokoncernens heelelektriska busslinje i Göteborg, vilken beskrivs som ett innovativt samarbete inom området för ny och renare kollektivtrafik.

VOLVOKONCERNEN

BIDRAR TILL VÄLSTÅND I INDIEN

Eicher i ledningen

Eicherlastbilar står för ungefär en tredjedel av marknaden för lätta och medeltunga lastbilar i Indien. Marknadsandelen inom tunga lastbilar har vuxit på senare år och uppgick till 4,8% under 2016. På bussmarknaden är cirka 15% Eicher. Eichers lastbilar och bussar är en del av VE Commercial Vehicles, ett joint venture mellan Eicher Motors Limited och Volvo-koncernen, i vilket Volvo har 45,6%.

Med effektiva transporter och smarta lösningar på framtidens utmaningar bidrar Volvokoncernen till ökat välbefinnande. I Mumbai underlättar Volvobussar och maskiner vardagen för stadens invånare.

ÅR 2030 BERÄKNAS antalet invånare i de indiska städerna ha stigit till 600 miljoner människor – en urbanisering som kommer att kräva åtskilliga miljarder dollar i investeringar. I detta historiskt viktiga skede vill Volvokoncernen vara en bra samarbetspartner. Med sin breda produktportfölj av lösningar för allt från infrastrukturutveckling till transporter finns definitivt de rätta förutsättningarna. För koncernen innebär det både ekonomiska möjligheter och en chans att bidra till högre livskvalitet i ett land med över 1,2 miljarder invånare.

– Allteftersom urbaniseringstakten i Indien ökar har det blivit en nationell angelägenhet att hitta hållbara lösningar. Här kan Volvo-koncernen vara med och bidra till den positiva utvecklingen. Oavsett om det handlar om att utveckla infrastrukturen eller motivera invånarna att lämna bilen hemma, kan våra lösningar med bussar, anläggningsmaskiner, lastbilar och motorer hjälpa till att förändra situationen till det bättre, säger Kamal Bali, Managing Director, Volvo Group India.

Volvokoncernen har redan gjort avtryck i städer som Mumbai. Det var bland annat lastare från Volvo CE som användes för att bygga påfarten till Mumbai Bandra-Worli Sea Link, en hängbro, som i rusningstid kapar pendlingstiden från norr till söder med en timme. Och det var maskiner från Volvo CE som rev den gamla flygplatsen och gjorde plats för den nya, som enligt många är en av världens bästa flygplatser.

Dessutom blir Volvobussar i allt högre grad förstahandsvalet för pendlare. Bussen som Anrullah Husaini åker med går till Navi Mumbai, som ligger öster om Mumbai och är en nyare stad med över en miljon invånare. Linjen trafikeras även av bussar från andra premiumtillverkare, men lokalbefolkningen kallar den ändå "Volvobussen".

– Med alla andra transportmedel är man helt slut när man kommer fram, men inte med Volvobussen, säger Anrullah Husaini.

Neha Dulera och Prajakta Diwan reser regelbundet med luftkonditionerade Volvobussar från Mumbai till Belapur, det centrala

affärsdistriktet i Navi Mumbai. De gillar att åka buss eftersom det är så tyst att de kan koppla av och småprata under resan. ■

GLOBAL STYRKA

I en föränderlig värld

Sedan renodlingen mot kommersiella fordon inleddes för mer än tjugo år sedan har Volvokoncernen vuxit till världens näst största tillverkare av tunga lastbilar och en av de största tillverkarna av bussar och anläggningsmaskiner och är idag också en ledande tillverkare av tunga dieselmotorer samt marin- och industrimotorer. År 2016 karaktäriserades av en blandad utveckling på marknaderna runt om i världen.

”

5

KONCERNENS STÖRSTA MARKNADER

- USA
- FRANKRIKE
- STORBRITANNIEN
- JAPAN
- TYSKLAND

AFRIKA OCH OCEANIEN

- Nettoomsättning: 19.137 Mkr (19.955)
- Andel av koncernens nettoomsättning: 6% (6)
- Antal anställda: 2.373 (2.430)
- Andel av koncernens anställda: 3% (3)
- Största marknader: Australien, Sydafrika, Algeriet, Marocko och Nya Zeeland.

- I Australien steg efterfrågan på lastbilar.
- I Nordafrika stabiliserades efterfrågan, särskilt i Algeriet och Marocko.
- Efterfrågan i Sydafrika minskade som en konsekvens av en svag konjunkturutveckling.

NORDAMERIKA

- Nettoomsättning: 80.701 Mkr (101.952)
- Andel av koncernens nettoomsättning: 27% (33)
- Antal anställda: 14.245 (15.534)
- Andel av koncernens anställda: 17% (18)
- Största marknader: USA, Kanada och Mexiko.

- Marknaden för tunga lastbilar minskade med 19%, påverkad av minskat utbytesbehov och stora lager av nya och begagnade lastbilar.
- Mack Trucks ökade sina marknadsandelar medan Volvo Lastvagnar tappade viss andel på grund av en svag efterfrågan i segmentet för fjärrtransportlastbilar.
- Fortsatta framgångar för koncernens egna motorer och växellådor, med rekordhög andel för båda för såväl Volvo som Mack.
- Marknaden för anläggningsmaskiner minskade något, med tillväxt för kompaktmaskiner medan efterfrågan på stora maskiner minskade.

SYDAMERIKA

- Nettoomsättning: 14.863 Mkr (16.725)
- Andel av koncernens nettoomsättning: 5% (5)
- Antal anställda: 4.762 (5.380)
- Andel av koncernens anställda: 6% (6)
- Största marknader: Brasilien, Peru, Chile och Argentina.

- Efterfrågan på den viktiga brasilianska marknaden minskade, framförallt på grund av den svaga konjunkturen.
- Efterfrågan i övriga sydamerikanska marknaden höll uppe bättnen, med en svag minskning i Chile men tillväxt i Peru och Argentina.
- Den brasilianska marknaden för anläggningsmaskiner fortsatte att påverkas negativt av fortsatt ekonomisk osäkerhet och lågt förtroende i näringslivet.

Fördelning av koncernens nettoomsättning per marknad 2016

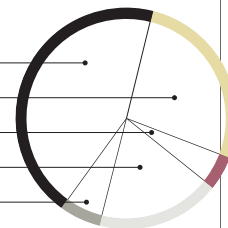
Europa, 44%

Nordamerika, 27%

Sydamerika, 5%

Asien, 18%

Afrika och Oceanien, 6%

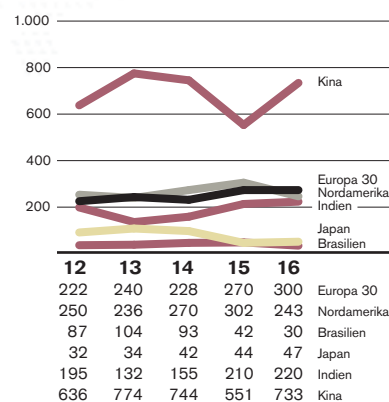
EUROPA

- Nettoomsättning: 131.712 Mkr (120.413)
- Andel av koncernens nettoomsättning: 44% (39)
- Antal anställda: 46.190 (48.074)
- Andel av koncernens anställda: 55% (54)
- Största marknader: Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Sverige och Spanien.

- Registreringarna av tunga lastbilar i Europa 28 (EU minus Bulgarien och Storbritannien plus Norge och Schweiz) steg med 14%
- Marknadsandelen för Volvo steg något medan den minskade för Renault Trucks.
- Anläggningsmaskinmarknaden växte framförallt driven av en stark återhämtning i Frankrike och betydande tillväxt i Tyskland och Italien.

Marknadens utveckling, tunga lastbilar, Tusental

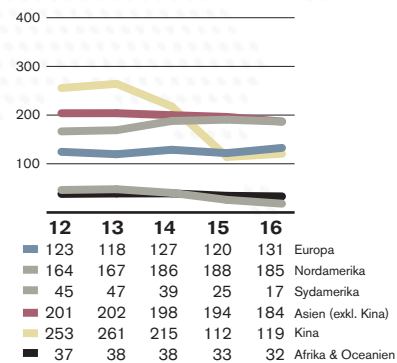
ASIEN

- Nettoomsättning: 55.501 Mkr (53.470)
- Andel av koncernens nettoomsättning: 18% (17)
- Antal anställda: 16.469 (17.046)
- Andel av koncernens anställda: 19% (19)
- Största marknader: Japan, Kina, Sydkorea, Indien och Turkiet.

- Den kinesiska marknaden för anläggningsmaskiner steg med 6% efter en svag inledning på året och en återhämtning i efterfrågan under det andra halvåret.
- Koncernens större lastbilsmarknader i Japan, Kina och Indien visade tillväxt.
- Bra utveckling i VECV i Indien och en turnaround i lönsamheten för DFCV i Kina.

Marknadens utveckling, anläggningsmaskiner, Tusental

VIKTIGA HÄNDELSE PUBLICERADE I KVARTALSRAPPORTER Under 2016

2016 karaktäriserades av blandade förhållanden på marknaderna, en fortsatt renodling av koncernen med fokus på kärnverksamheten samt förbättrad lönsamhet som en effekt av lägre kostnader och ökad effektivitet.

Ny lastbilsorganisation

Den 27 januari meddelades det att Volvokoncernen inför en varumärkesbaserad organisation med tydligare affärsansvar för koncernens olika lastbilsvarumärken. Fem separata enheter skulle skapas; Volvo Trucks, UD Trucks, Renault Trucks, Mack Trucks samt Group Trucks Asia & JVs, var och en med eget resultatansvar för respektive affär. Den nya organisationen gäller från den 1 mars 2016. Volvokoncernen består efter det av tio affärsområden: Volvo Trucks, UD Trucks, Mack Trucks, Renault Trucks, Group Trucks Asia & JVs, Volvo Construction Equipment, Volvo Buses, Volvo Penta, Governmental Sales och Volvo Financial Services.

Volvo slutförde försäljningen av IT-verksamhet

Den 31 mars slutförde Volvokoncernen affären med HCL Technologies om försäljning av den externa IT-affären och därtill relaterade tillgångar och överlåtelse av driften av IT-infrastrukturen. Transaktionen gav upphov till en reavinst på 885 Mkr, som hade en positiv påverkan på rörelseresultatet det första kvartalet 2016.

Årsstämma i AB Volvo

Vid årsstämman i AB Volvo den 6 april 2016 beslutades, i enlighet med styrelsens förslag, att till aktieägarna dela ut 3,00 kronor per aktie.

Till styrelseledamöter omvaldes Matti Alahuhta, Eckhard Cordes, James W. Griffith, Kathryn V. Marinello, Martina Merz, Hanne de

**VOLVOKONCERNEN INFÖRDE
EN VARUMÄRKESBASERAD
LASTBILSORGANISATION
MED TYDLIGT
RESULTATANSVAR FÖR
RESPEKTIVE AFFÄR**

Mora, Carl-Henric Svanberg och Lars Westerberg. Till nya ledamöter valdes Martin Lundstedt, Håkan Samuelsson och Helena Stjernholm. Till styrelsens ordförande omvaldes Carl-Henric Svanberg.

Till ledamöter i valberedningen valdes Bengt Kjell, representerande AB Industrivärden, Lars Förberg, representerande Cevian Capital, Yngve Slyngstad, representerande Norges Bank Investment Management, Pär Boman, representerande Handelsbanken, SHB Pension Fund, SHB Employee Fund, SHB Pensionskassa och Oktogonen, samt styrelsens ordförande.

Riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare antogs i enlighet med styrelsens förslag.

VOLVOKONCERNENS PRESSMEDDELANDEN 2016

DET FÖRSTA KVARTALET

22/1/2016 Inbjudan till press- och analytikerkonferens i Stockholm **27/1/2016** Ändringar i Volvos koncernledning och lastbilsorganisation med tydligare affärsansvar **5/2/2016** Volvokoncernen – det fjärde kvartalet och helåret 2015 **16/2/2016** Volvo har tecknat slutgiltigt avtal om försäljningen av IT-verksamhet **23/2/2016** Helena Stjernholm, Håkan Samuelsson och Martin Lundstedt föreslås som nya styrelseledamöter i AB Volvo **26/2/2016** Volvostipendium till människorna bakom krockdockan **29/2/2016** AB Volvo publicerar års- och hållbarhetsredovisning för 2015 **2/3/2016** Årsstämma i AB Volvo **17/3/2016** Johanna Flanke får Årets Hederspris för sitt engagemang inom Employer Branding **18/3/2016** Lastbilar på Europaturné för platooning **30/3/2016** Save the date för uppdatering från Volvokoncernens ledning

DET ANDRA KVARTALET

1/4/2016 Volvo har slutfört försäljning av IT-verksamhet **6/4/2016** Lars Stenqvist ny i Volvokoncernens ledning **6/4/2016** Elbussen belönas med Volvos Teknikpris **6/4/2016** Årsstämma i AB Volvo **7/4/2016** Prestigefyllt HR-pris till Kerstin Renard **8/4/2016** Inbjudan till press- och analytikerkonferens i Stockholm **8/4/2016** Succéfärd för Volvos lastbilskonvoj genom Europa **20/4/2016** Två unga forskare tilldelas Assar Gabrielssons pris för forskning kring leukemi respektive screening för prostatacancer **22/4/2016** Volvokoncernen – det första kvartalet 2016 **26/4/2016** Små världar visar Volvos storhet i ny film **28/4/2016** Årsredovisning för Volvo Treasury AB (publ) **4/5/2016** Volvo visar framtiden inom automation redan nu **16/5/2016** Inbjudan till Volvokoncernens uppdatering för investerare **20/5/2016** Jan Ohlsson medlem i Volvokoncernens ledning **27/5/2016** 100.000 barn över hela världen har gått Volvo Lastvagnars trafiksäkerhetsutbildning **1/6/2016** Andrea Fuder ny medlem i Volvokoncernens ledning **25/6/2016** Volvo gör ytterligare avsättning med anledning av EU:s konkurrensutredning

Se och bli sedd

Volvo Lastvagnars initiativ Se och bli sedd fokuserar på uppmärksamhet i trafiken. De flesta olyckor orsakas av mänskliga faktorer såsom bristande uppmärksamhet, dålig förståelse och missbedömningar. Se och bli sedd omfattar aktiviteter som visar hur man kan förbättra säkerheten i samspelet mellan cyklister och lastbilschaufförer.

Ytterligare avsättning för EU:s konkurrensutredning

Den 25 juni 2016 meddelade Volvokoncernen att man gjorde ytterligare en avsättning på 250 miljoner euro (2,3 miljarder kronor) relaterat till den utredning där EU-kommissionens preliminära ståndpunkt är att Volvo och andra lastbilsföretag kan ha brutit mot EU:s konkurrensbestämmelser under tiden före den 18 januari 2011. Avsättningen påverkade rörelseresultatet i det andra kvartalet 2016.

Volvo nådde uppgörelse med EU-kommissionen

Den 19 juli 2016 meddelade Volvokoncernen att den nått en uppgörelse med EU-kommissionen vilket avslutade en lång utredning om överträdelse av EU:s konkurrensbestämmelser. Som en del av överenskommelsen betalade Volvo i oktober böter om 670 miljoner euro, motsvarande ca 6,5 miljarder kronor. Summan täcktes till stora delar av avsättningar gjorda 2014 och 2016, totalt 650 miljoner euro (6,1 miljarder kronor). Ytterligare en avsättning påverkade rörelseresultatet negativt i det tredje kvartalet 2016 med motsvarande 20 miljoner euro (190 Mkr).

Volvo sålde fastigheter i Göteborg

Den 21 oktober tecknade Volvokoncernen avtal med fastighetsbolaget Platzer Fastigheter om försäljning av fastigheter i områdena Arendal, Torslanda och Säve i Göteborg. Transaktionen genomfördes den 15 december. Försäljningspriset uppgick till

2,7 miljarder kronor på skuldfri basis och försäljningen medförde en reavinst på 1.371 Mkr, vilken påverkade koncernens rörelseresultat det fjärde kvartalet 2016. Det operativa kassaflödet och den finansiella nettoskulden påverkades positivt med 2,6 respektive 2,3 miljarder kronor.

Inledning av process för att avyttra Governmental Sales

Den 4 november 2016 meddelade Volvokoncernen sin avsikt att inleda en process för att avyttra affärsområdet Governmental Sales, vars omsättning motsvarar ca 1,5% av koncernens totala omsättning. Verksamheten, som har ca 1.300 medarbetare varav de flesta är i baserade i Frankrike, tillverkar och säljer specialutvecklade fordon till regeringar, försvarsmakter, fredsbevarande styrkor och hjälporganisationer.

HÄNDELSER EFTER BALANSDAGEN

Volvo CE ska flytta huvudkontoret till Göteborg

Den 12 januari 2017 meddelade Volvo Construction Equipment att deras globala huvudkontor kommer att flytta från Bryssel till Göteborg. Omlokaliseringen kommer att underlätta samarbete med koncernens övriga affärsområden och på ett bättre sätt ge möjligheter att ta tillvara på hela koncernens resurser och kompetens. ■

DET TREDJE KVARTALET

5/7/2016 Inbjudan till press- och analytikerkonferens i Stockholm **19/7/2016** Volvokoncernen – det andra kvartalet 2016 **19/7/2016** Volvo når uppgörelse med EU-kommissionen **29/7/2016** Nytt antal röster i AB Volvo **31/8/2016** Nytt antal röster i AB Volvo **31/8/2016** Volvokoncernen deltar i det amerikanska forskningsprogrammet Super Truck II **7/9/2016** Volvo först i världen med självkörande lastbil i underjordisk gruva **29/9/2016** Provkörning av Volvos lastbilar ska locka tjejer att koda **30/9/2016** Nytt antal röster i AB Volvo

DET FJÄRDE KVARTALET

7/10/2016 Inbjudan till press- och analytikerkonferens i Stockholm **14/10/2016** Gold Dolphin för Volvokoncernen i Cannes **17/10/2016** Volvokoncernen investerar 435 MSEK i ny line för ytbehandling hyttfabriken i Umeå **21/10/2016** Volvokoncernen – det tredje kvartalet 2016 **21/10/2016** Volvo säljer fastigheter i Göteborg **24/10/2016** Regnskogens väktare får Volvos miljöpris 2016 **31/10/2016** Nytt antal röster i AB Volvo **31/10/2016** Volvokoncernen ger råd till FNs generalsekreterare i rapport om hållbara transporter **4/11/2016** Volvokoncernen avser inleda process för att avyttra Governmental Sales **8/11/2016** Åtta av tio har fått jobb efter Volvosteget **11/11/2016** Save the date för Volvokoncernens kapitalmarknadsdag 2017 **30/11/2016** Nytt antal röster i AB Volvo **15/12/2016** Volvos försäljning av fastigheter i Göteborg slutförd **30/12/2016** Nytt antal röster i AB Volvo

RESULTATUTVECKLING

Förbättrad underliggande lönsamhet

För Volvokoncernen var 2016 ett år med en förbättrad underliggande lönsamhet trots lägre volymer.

KONCERNENS RESULTATRÄKNINGAR

		Industriverksamheten		Financial Services		Elimineringar		Volvokoncernen	
Mkr		2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Nettoomsättning	Not 6, 7	291.459	303.582	11.242	11.199	-787	-2.265	301.914	312.515
Kostnad för sålda produkter		-225.797	-236.311	-6.591	-6.607	787	2.265	-231.602	-240.653
Bruttoresultat		65.662	67.271	4.651	4.591	-	-	70.312	71.862
Forsknings- och utvecklingskostnader		-14.631	-15.368	-	-	-	-	-14.631	-15.368
Försäljningskostnader		-24.946	-25.857	-1.920	-1.837	-	-	-26.867	-27.694
Administrationskostnader		-5.081	-5.728	-40	-41	-	-	-5.121	-5.769
Övriga rörelseintäkter och kostnader	Not 8	-2.531	-3.473	-605	-706	-	-	-3.135	-4.179
Resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag	Not 5, 6	156	-143	-	-	-	-	156	-143
Resultat från övriga aktieinnehav	Not 5	112	4.610	-	-2	-	-	112	4.609
Rörelseresultat		18.740	21.312	2.086	2.006	-	-	20.826	23.318
Ränteintäkter och liknande resultatposter		240	257	-	-	-	-	240	257
Räntekostnader och liknande resultatposter		-1.847	-2.366	-	-	-	-	-1.847	-2.366
Övriga finansiella intäkter och kostnader	Not 9	11	-792	-	-	-	-	11	-792
Resultat efter finansiella poster		17.144	18.411	2.086	2.006	-	-	19.230	20.418
Inkomstskatter	Not 10	-5.377	-4.687	-631	-633	-	-	-6.008	-5.320
Periodens resultat		11.767	13.725	1.455	1.373	-	-	13.223	15.099
Hänförligt till:									
Moderbolagets aktieägare								13.147	15.058
Minoritetsandelar i resultat								75	41
								13.223	15.099
Resultat per aktie före utspädning, kronor								6,47	7,42
Resultat per aktie efter utspädning, kronor								6,47	7,41

ÖVRIGT TOTALRESULTAT

Mkr	2016	2015
Periodens resultat	13.223	15.099
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen:		
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	-304	2.783
Poster som senare kan komma att omklassificeras till resultaträkningen:		
Omräkningsdifferenser avseende utlandsverksamhet	5.585	-2.481
Andel övrigt totalresultat för joint ventures och intresseföretag	-97	24
Ackumulerade kursdifferenser återförda till resultatet	-48	45
Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	-57	-3.837
Förändring av säkringsreserv	Not 19	68
Förändring av säkringsreserv	-32	
Övrigt totalresultat, netto efter inkomstskatter	5.147	-3.498
Periodens totalresultat	18.370	11.601
Hänförligt till:		
Moderbolagets aktieägare	18.249	11.527
Minoritetsandelens resultat	121	74
	18.370	11.601

VOLVOKONCERNEN

Nettoomsättning

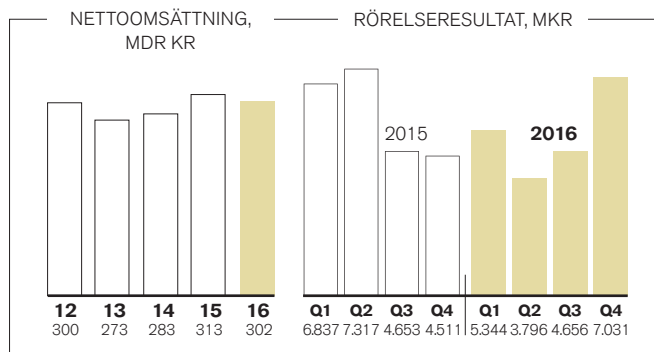
Nettoomsättningen minskade med 3% till 302 miljarder kronor. Justerat för förändrade valutakurser samt förvärvade och avytttrade enheter var minskningen fortfarande 3%. Minskningen förklaras framförallt av den lägre efterfrågan på fordon i Nordamerika som till viss del kompenseras av den ökade serviceförsäljningen.

Försäljningen av tunga lastbilar påverkades av den minskade efterfrågan och att återförsäljarna fokuserade på att minska sina lager i Nordamerika och för Sydamerika påverkades marknaden av den fortsatta lågkonjunkturen i Brasilien med minskade volymer. Detta motverkades något av den ökade försäljningen i Europa där kapacitetsutnyttjad i lastbilsflottorna var hög och lönsamheten hos kunderna god på grund av hög efterfrågan på transporter, vilket resulterade i ökade volymer för 2016.

Nettoomsättning per rörelsessegment, Mkr	2016	2015	%
Lastbilar	200.650	213.978	-6
Anläggningsmaskiner	50.731	51.008	-1
Bussar	25.386	23.580	8
Volvo Penta	9.893	9.406	5
Koncernfunktioner och övrigt	7.754	8.346	-7
Elimineringsar	-2.955	-2.736	-
Industriverksamheten¹	291.459	303.582	-4
Financial Services	11.242	11.199	0
Omklassificeringar och elimineringsar	-787	-2.265	-
Volvokoncernen	301.914	312.515	-3

1 Justerat för ändrade valutakurser samt förvärvade och avytttrade enheter minskade nettoomsättningen med 3%.

Rörelseresultat per rörelsessegment, Mkr	2016	2015
Lastbilar	15.020	19.517
Anläggningsmaskiner	2.246	2.044
Bussar	911	860
Volvo Penta	1.269	1.086
Koncernfunktioner och övrigt	-679	-2.189
Elimineringsar	-28	-6
Industriverksamheten	18.740	21.312
Financial Services	2.086	2.006
Volvokoncernen	20.826	23.318

Försäljningen av Anläggningsmaskiner var i stort sett oförändrad vilket förklaras av att nedgången i Mellanöstern, Nord- och Sydamerika inte fullt ut kompenseras av den ökade försäljningen i Europa. Både Bussar och Volvo Penta ökade sin försäljning genom ökade volymer samt en bättre produktmix för Volvo Penta.

Serviceförsäljningen ökade något, +2%, med ökning på alla marknader förutom Afrika och Oceanien.

Rörelseresultat

Trots lägre volymer och en negativ valutaeffekt på 0,4 miljarder kronor så ökade det justerade rörelseresultatet med 0,9 miljarder kronor till 21 miljarder kronor (20). Lönsamheten ökade med en justerad rörelsemarginal på 7,0% (6,5) för helåret 2016, vilket beror på koncernens förmåga att hantera volymförändringar i olika marknader liksom fortsatta kostnadsänkningar och produktivitetsförbättringar.

Volvokoncernens bruttoresultat påverkades av den generella volymnedgången vilken hade en negativ effekt på kapacitetsutnyttjandet i det industriella systemet medan lägre material- och logistikskostnader påverkade resultatet positivt. En bättre marknadsmix inom Lastbilar, volymökningen av Bussar och den förbättrade produktmixen i Volvo Penta motverkades av de lägre volymerna på Lastbilar och Anläggningsmaskiner. De lägre forsknings- och utvecklingskostnaderna, vilket var en effekt av ökad kapitalisering i lastbilsprojekt samt en lägre kostnadsnivå, hade en positiv påverkan på resultatet med 0,7 miljarder kronor. Den

Rörelsemarginal, %	2016	2015
Lastbilar	7,5	9,1
Anläggningsmaskiner	4,4	4,0
Bussar	3,6	3,6
Volvo Penta	12,8	11,5
Industriverksamheten	6,4	7,0
Volvokoncernen	6,9	7,5

Förändring av rörelseresultatet Mdr kr	Förändring (exklusive valuta)	Valuta-effekt	Totalt
Rörelseresultat 2015			23,3
Förändring av bruttoresultat Industriverksamheten	-1,3	-0,3	-1,6
Förändring av bruttoresultat Financial Services	0,1		0,1
Lägre kreditförluster	0,3		0,3
Förändring i koncernens sammansättning	0,1		0,1
Högre kapitalisering av utvecklingskostnader	0,5	0,1	0,6
Lägre forsknings- och utvecklingskostnader	0,2	-0,1	0,1
Lägre försäljnings- och administrationskostnader	1,5	-0,1	1,4
Försäljning av aktier i Eicher Motors Limited 2015	-4,6		-4,6
Gynnsamt utfall i skiljedomstol 2015	-0,8		-0,8
Avsättning relaterad till EU:s konkurrensutredning	-2,5		-2,5
Avyttring av externa IT-verksamheten	0,9		0,9
Avyttring av fastigheter i Göteborg, Sverige	1,4		1,4
Omstruktureringskostnader och effektiviseringsprogram	1,9		1,9
Övrigt	0,2		0,2
Rörelseresultat 2016	-2,1	-0,4	20,8

underliggande minskningen av försäljnings- och administrationskostnader motverkade den negativa valutaeffekten och resulterade i en nettoeffekt av 1,4 miljarder kronor i lägre kostnader. Det rapporterade rörelseresultatet uppgick till 20,8 miljarder kronor och justeringen är ett netto av: avyttring av den externa IT-verksamheten, +0,9 miljarder kronor, avsättning relaterad till EU:s konkurrensutredning, -2,5 miljarder kronor och avyttring av fastigheter i Göteborg, +1,4 miljarder kronor. Poster av väsentlig betydelse som påverkade 2015 års resultat var försäljning av aktier i Eicher Motors Limited, +4,6 miljarder kronor, det gynnsamma utfallet i skiljedomstolen, +0,8 miljarder kronor, samt omstruktureringkostnader på 1,9 miljarder kronor.

Finansnetto

Jämfört med föregående år minskade räntekostnaderna på grund av lägre utestående skuld. Räntenettot uppgick till -1,6 miljarder kronor (-2,1).

Övriga finansiella intäkter och kostnader påverkades positivt med 0,4 miljarder kronor som en effekt av realiserat resultat samt realiserad omvärdering av derivat, jämfört med en negativ påverkan på 0,5 miljarder kronor föregående år.

» Läs mer i Not 9 Övriga finansiella intäkter och kostnader.

Inkomstskatter

Årets skattekostnad uppgick till 6,0 miljarder kronor (5,3) vilket motsvarar en skattesats om 31% (26). Skattesatsen påverkades

Operativa nyckeltal, % Industriverksamheten	2016	2015
Bruttomarginal	22,5	22,2
Forsknings- och utvecklingskostnader i % av nettoomsättning	5,0	5,1
Försäljningskostnader i % av nettoomsättning	8,6	8,5
Administrationskostnader i % av nettoomsättning	1,7	1,9
Rörelsemarginal	6,4	7,0

Nettoomsättning per marknadsområde, Mkr	2016	2015	%
Europa	127.352	117.346	9
Nordamerika	76.500	97.971	-22
Sydamerika	13.628	15.611	-13
Asien	55.056	52.923	4
Afrika och Oceanien	18.924	19.731	-4
Industriverksamheten	291.459	303.582	-4
Varav:			
Fordon	223.996	237.430	-6
Service	67.463	66.152	2

Valutakursernas inverkan på rörelseresultatet

Jämfört med föregående år, Mkr

Industriverksamheten	
Nettoomsättning ¹	-91
Kostnad för sålda produkter	-169
Forsknings- och utvecklingskostnader	-30
Försäljnings- och administrationskostnader	-107
Övriga	-45
Sammanlagd effekt av valutakursförändringar på rörelseresultatet	-443

1 Koncernens försäljningsvärde redovisas till månatliga genomsnittskurser.

främst av en tillkommande ej avdragsgill kostnad om 2,5 miljarder kronor relaterad till EU:s konkurrensutredning.

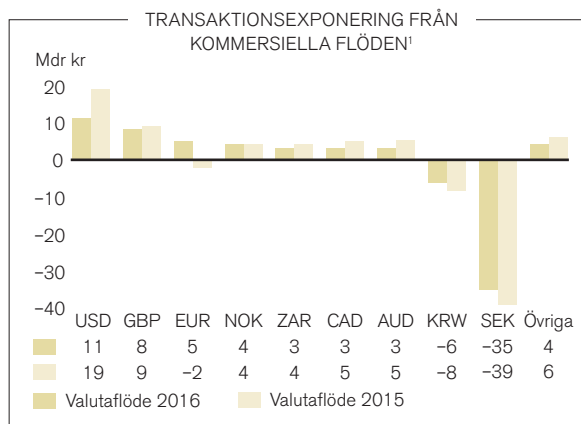
Periodens resultat och resultat per aktie

Periodens resultat för 2016 uppgick till 13.223 Mkr (15.099). Resultatet per aktie efter utspädning uppgick till 6,47 kronor (7,41). Avkastningen på det egna kapitalet uppgick till 14,9% (18,4).

Valutapåverkan på rörelseresultatet

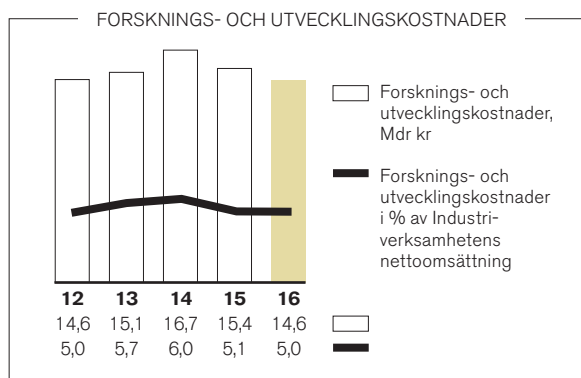
Rörelseresultatet för 2016 i Industriverksamheten påverkades negativt med 0,4 miljarder kronor på grund av förändrade valutakurser. Den negativa effekten var främst relaterad till flöden i utländsk valuta med 1,2 miljarder kronor, minskat med en positiv effekt om 0,5 miljarder kronor från omvärdering av utestående fordringar och skulder i utländsk valuta.

Nettoflödena i utländsk valuta påverkades negativt av försvagning av GBP and ZAR, vilket motverkades av en positiv effekt från förstärkning av EUR och USD.

1 Stapeldiagrammet avser transaktionsexponeringen från kommersiella kassaflöden i utländsk valuta i Industriverksamheten, uttryckt som netto överskott/underskott i viktiga valutor. Underskott i SEK och KRW beror främst på höga tillverkningskostnader i Sverige och Korea samtidigt som externa intäkter i dessa valutor är begränsade. Överskottet i USD är främst relaterat till externförsäljningen till USA och tillväxtmarknader runt om i världen.

» Läs mer i Not 4 Mål och policy med avseende på finansiell risk om Industriverksamhetens transaktionsexponering från kommersiella flöden samt valutakursernas påverkan på försäljningen och rörelseresultatet.

FINANSIELL STÄLLNING

Bibehållen finansiell ställning

Den finansiella nettoskulden i Volvokoncernens Industriverksamhet ökade med 2,4 miljarder kronor under 2016, vilket motsvarade 18,1% av eget kapital den 31 december 2016.

Vid utgången av 2016 uppgick den **finansiella nettoskulden** i Industriverksamheten, exklusive pensioner och liknande förpliktelser till 1,2 miljarder kronor, vilket var en ökning med 1,5 miljarder kronor och motsvarande 1,3% av eget kapital. Inklusive pensioner och liknande förpliktelser uppgick Industriverksamhetens nettoskuld till 15,7 miljarder kronor, vilket motsvarar 18,1% av eget kapital. Förändringen under året förklaras till största del av ett positivt operativt kassaflöde om 3,5 miljarder kronor, försäljningen av den externa IT-affären om 1,1 miljarder kronor, vilket motverkades av utdelningen till Volvokoncernens aktieägare om 6,1 miljarder kronor och omvärderingen av förmånsbestämda pensionsplaner om 0,4 miljarder kronor. Under 2016 har förändrade valutakurser ökat den finansiella nettoskulden med 2,7 miljarder kronor.

» **Läs mer i Not 3** Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag.

» **Läs mer i Not 20** Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser.

Volvokoncernens **kortfristiga placeringar och likvida medel** uppgick sammantaget till 25,2 miljarder kronor den 31 december 2016. Därutöver finns beviljade men inte utnyttjade kreditfaciliteter på 42,5 miljarder kronor. Per den 31 december 2016 innehåller likvida medel och kortfristiga placeringar 0,8 miljarder kronor (0,8) som inte är tillgängliga för användning av Volvokoncernen och 6,0 miljarder kronor (5,4) där andra begränsningar råder.

» **Läs mer i Not 18** Kortfristiga placeringar och likvida medel.

» **Läs mer i Not 22** Skulder, om löptid på kreditfaciliteterna.

Volvokoncernens **totala tillgångar** uppgick till 398,9 miljarder kronor den 31 december 2016, en ökning med 24,8 miljarder kronor jämfört med föregående år, varav 23,9 miljarder kronor hänförs till valutaeffekter vid omvärdering av utländska dotterbolag.

Volvokoncernens **immateriella tillgångar** uppgick till 37,9 miljarder kronor den 31 december 2016. Investeringar i forskning och utveckling uppgick till 2,9 (2,3) miljarder kronor, vilket resulterade i att kapitaliserade utvecklingskostnaders nettovärde uppgick till 12,2 miljarder kronor vid slutet av året. Jämfört med föregående år ökade kapitaliseringen medan avskrivningarna motsvarade 2015 års nivå. Volvokoncernens totala goodwillvärde uppgick till 23,4 miljarder kronor den 31 december 2016. Detta var en ökning med 1,3 miljarder kronor jämfört med föregående år, vilket i huvudsak avsåg valutaomräkningseffekter från omvärdering av tillgångar. Goodwill genomgår årlig prövning av nedskrivning.

» **Läs mer i Not 12** Immateriella anläggningstillgångar, om goodwill och årlig prövning av nedskrivning.

Volvokoncernens materiella anläggningstillgångar ökade med 4,4 miljarder kronor under 2016. Detta avsåg i huvudsak valutaomräkningseffekter från omvärdering av tillgångar. Ökningen motverkades delvis av försäljning av fastigheter i Göteborg.

Värdet på varulagret ökade med 3,9 miljarder kronor under 2016. Ökningen var främst relaterad till färdiga produkter inom Lastbilar och Anläggningsmaskiner. Under året har Volvo slutfört avyttringen av den externa IT-verksamheten och överlåtelsen av driften av Volvokoncernens egen IT-infrastruktur. Detta samt den avbrutna avyttringsprocessen av den nordamerikanska verksamheten för begagnade lastbilar, Arrow Truck Sales, minskade tillgångar och skulder som innehas för försäljning.

» **Läs mer i Not 3** Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag, i avsnittet om tillgångar och skulder som innehas för försäljning.

Nettovärdet av tillgångar och skulder relaterade till **pensioner och liknande förpliktelser** den 31 december 2016 uppgick till 14,6 miljarder kronor, en ökning med 1,0 miljard kronor jämfört med årsskiftet 2015. Under 2016 redovisade Volvokoncernen en negativ omvärderingseffekt på 2,4 miljarder kronor avseende avsättningar till pensioner och liknande förpliktelser, främst på grund av en lägre diskonteringsränta i Sverige och Storbritannien. En motsvarande positiv omvärderingseffekt på 2,0 miljarder kronor redovisades på tillgångarna. Totalt sett uppgick omvärderingseffekten till 0,4 miljarder kronor vilket till största del redovisades i övrigt totalresultat.

» **Läs mer i Not 20** Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser.

Vid utgången av året uppgick Volvokoncernens **eget kapital** till 97,8 miljarder kronor jämfört med 85,6 miljarder vid utgången av 2015. Soliditeten uppgick till 24,5% jämfört med 22,9% per den 31 december, 2015. Soliditeten i Industriverksamheten var vid samma tidpunkt 30,9% (28,6). ■

KONCERNENS BALANSRÄKNING - TILLGÅNGAR

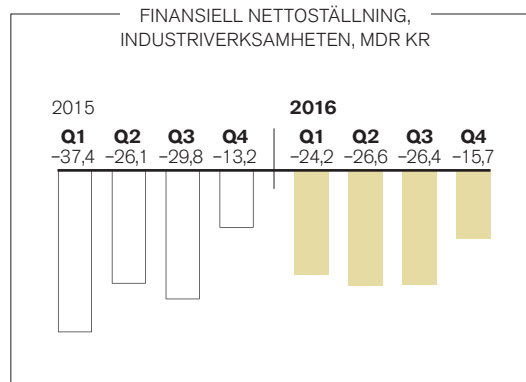
		Industriverksamheten		Financial Services		Elimineringar		Volvokoncernen	
Mkr		31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Tillgångar									
Anläggningstillgångar									
Immateriella anläggningstillgångar	Not 12	37.768	36.314	149	102	-	-	37.916	36.416
Materiella anläggningstillgångar									
Fastigheter, maskiner och inventarier	Not 13	55.778	53.271	64	64	-	-	55.841	53.335
Förvaltningsfastigheter		34	283	-	-	-	-	34	283
Tillgångar i operationell leasing		22.752	20.616	19.556	18.253	-7.615	-6.338	34.693	32.531
Finansiella anläggningstillgångar									
Andelar i joint ventures och intresseföretag	Not 5	11.643	11.148	-	-	-	-	11.643	11.148
Övriga aktier och andelar	Not 5	766	893	11	8	-	-	776	902
Långfristiga kundfinansieringsfordringar	Not 15	965	3	57.830	52.163	-968	-1.204	57.827	50.962
Förutbetalda pensioner	Not 20	79	34	-	-	-	-	79	34
Långfristiga räntebärande fordringar	Not 16	2.481	1.138	-	500	-1.222	-487	1.258	1.150
Övriga långfristiga fordringar	Not 16	4.083	3.271	211	140	-147	-143	4.148	3.268
Uppskjutna skattefordringar	Not 10	13.332	12.582	1.068	868	-	-	14.399	13.450
Summa anläggningstillgångar		149.679	139.552	78.888	72.098	-9.953	-8.172	218.615	203.478
Omsättningstillgångar									
Varulager	Not 17	48.080	44.194	206	196	-	-	48.287	44.390
Kortfristiga fordringar									
Kortfristiga kundfinansieringsfordringar	Not 15	733	9	53.082	52.404	-821	-792	52.994	51.621
Aktuella skattefordringar		1.166	1.537	193	624	-	-	1.359	2.161
Räntebärande fordringar	Not 16	1.935	2.600	191	14	-991	-827	1.135	1.788
Intern finansiering ¹		7.503	7.963	-	-	-7.503	-7.963	-	-
Kundfordringar	Not 16	33.593	28.577	826	525	-	-	34.419	29.101
Övriga fordringar	Not 16	16.003	14.259	1.348	1.327	-940	-1.667	16.410	13.920
Icke räntebärande tillgångar för försäljning	Not 3	525	3.314	-	-	-	-	525	3.314
Kortfristiga placeringar	Not 18	1.223	3.344	-	-	-	-	1.223	3.344
Likvida medel	Not 18	19.653	17.866	5.175	3.651	-879	-469	23.949	21.048
Summa omsättningstillgångar		130.414	123.664	61.021	58.741	-11.134	-11.717	180.301	170.687
Summa tillgångar		280.093	263.216	139.910	130.839	-21.087	-19.890	398.916	374.165

1 Intern finansiering avser intern utlåning från Industriverksamheten till Financial Services.

Förändring av finansiell nettoställning

Industriverksamheten, Mdr kr	2016	2015
Finansiell nettoställning vid periodens början	-13,2	-26,4
Kassaflöde från den löpande verksamheten	9,9	26,7
Investeringar i anläggningar och leasingtillgångar	-9,6	-9,1
Avyttringar	3,2	0,7
Operativt kassaflöde	3,5	18,3
Investeringar i aktier och andelar, netto	0,2	-2,0
Förvärv och avyttringar av aktier, netto	1,4	0,4
Kapitalöverföring till/från Kundfinansieringsverksamheten	2,1	0,1
Valutaeffekt	-2,7	0,4
Utdelning till AB Volvos aktieägare	-6,1	-6,1
Utdelning till minoritetsägare	-0,2	0,0
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	-0,4	3,5
Pensioner, netto utbetalningar och kostnader	0,3	-0,6
Övriga förändringar	-0,6	-0,9
Total förändring	-2,4	13,1
Finansiell nettoställning vid periodens slut	-15,7	-13,2

FINANSIELL NETTOSTÄLLNING, INDUSTRIVERKSAMHETEN, MDR KR

KONCERNENS BALANSRÄKNING – EGET KAPITAL OCH SKULDER									
		Industriverksamheten		Financial Services		Elimineringar		Volvokoncernen	
Mkr		31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Eget kapital och skulder									
Eget kapital hänförligt till moderbolagets aktieägare									
	Not 19	84.876	73.350	11.185	10.460	–	–	96.061	83.810
Minoritetsintresse									
	Not 11	1.703	1.801	–	–	–	–	1.703	1.801
Summa eget kapital		86.579	75.151	11.185	10.460	–	–	97.764	85.610
<i>Långfristiga avsättningar</i>									
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser									
	Not 20	14.608	13.621	61	53	–	–	14.669	13.673
Avsättningar för uppskjutna skatter									
	Not 10	1.842	546	3.429	2.949	–	–	5.270	3.495
Övriga avsättningar									
	Not 21	9.540	9.286	252	214	13	35	9.804	9.536
Summa långfristiga avsättningar		25.989	23.453	3.742	3.216	13	35	29.744	26.704
<i>Långfristiga skulder</i>									
	Not 22								
Obligationslån									
		60.653	47.776	–	–	–	–	60.653	47.776
Övriga lån									
		13.578	17.123	11.287	11.581	–968	–1.204	23.898	27.500
Intern finansiering ¹									
		–52.487	–42.442	48.071	42.712	4.415	–270	–	–
Övriga skulder									
		24.631	20.359	934	733	–5.243	–4.554	20 322	16.538
Summa långfristiga skulder		46.376	42.816	60.293	55.026	–1.795	–6.028	104.873	91.814
Kortfristiga avsättningar		Not 21	11.164	14.104	82	67	87	6	11.333
<i>Kortfristiga skulder</i>									
	Not 22								
Lån									
		47.976	50.339	10.165	8.480	–1.644	–1.488	56.497	57.331
Intern finansiering ¹									
		–35.777	–40.234	49.964	49.013	–14.187	–8.780	–	–
Icke räntebärande skulder för försäljning									
	Not 3	148	573	–	–	–	–	148	573
Leverantörsskulder									
		54.790	55.250	474	398	–	–	55.264	55.648
Aktuella skatteskulder									
		544	1.113	141	209	–	–	685	1.322
Övriga skulder									
	Not 22	42.305	40.652	3.864	3.970	–3.560	–3.635	42.608	40.986
Summa kortfristiga skulder		109.985	107.693	64.609	62.071	–19.391	–13.902	155.202	155.860
Summa eget kapital och skulder		280.093	263.216	139.910	130.839	–21.087	–19.890	398.916	374.165

¹ Intern finansiering avser intern utlåning från Industriverksamheten till Financial Services.

Finansiell nettoställning, Mkr				
	Industriverksamheten		Volvokoncernen	
	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Långfristiga räntebärande tillgångar				
Långfristiga kundfinansieringsfordringar	–	–	57.827	50.962
Långfristiga räntebärande fordringar	2.481	1.138	1.258	1.150
Kortfristiga räntebärande tillgångar				
Kortfristiga kundfinansieringsfordringar	–	–	52.994	51.621
Räntebärande fordringar	1.935	2.600	1.135	1.788
Intern finansiering	7.503	7.963	–	–
Kortfristiga placeringar	1.223	3.344	1.223	3.344
Likvida medel	19.653	17.866	23.949	21.048
Summa räntebärande finansiella tillgångar	32.793	32.911	138.386	129.913
Långfristiga räntebärande skulder				
Obligationsslån	–60.653	–47.776	–60.653	–47.776
Övriga lån	–13.578	–17.123	–23.898	–27.500
Intern finansiering	52.487	42.442	–	–
Kortfristiga räntebärande skulder				
Lån	–47.976	–50.339	–56.497	–57.331
Intern finansiering	35.777	40.234	–	–
Summa räntebärande finansiella skulder	–33.944	–32.562	–141.048	–132.607
Finansiell nettoställning exkl. pensioner och liknande förpliktelser	–1.151	349	–2.662	–2.693
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser, netto	–14.529	–13.586	–14.590	–13.639
Finansiell nettoställning inkl. pensioner och liknande förpliktelser	–15.679	–13.237	–17.252	–16.332

KASSAFLÖDESANALYS

Det operativa kassaflödet påverkat av en ökning av rörelsekapitalet

Under 2016 var det operativa kassaflödet i Industriverksamheten positivt 3,5 miljarder kronor (18,3).

Kassaflödet påverkades negativt av en utbetalning på 6,5 miljarder kronor relaterad till EU:s konkurrensutredning. Detta vägdes delvis upp av försäljningen av fastigheter som påverkade kassaflödet positivt med 2,6 miljarder kronor. Justerat för dessa poster uppgick det operativa kassaflödet till 7,4 miljarder kronor. Det lägre kassaflödet är framförallt hänförligt till en ökning av rörelsekapitalet vilket huvudsakligen förklaras av en ökning i kundfordringar och övrigt rörelsekapital. Ökningen i kundfordringarna förklaras av förändrad geografisk mix med högre försäljning i Europa, där betalningstiderna är längre, och minskad försäljning i Nordamerika, där betalningstiderna är kortare.

Finansiella poster och betalda inkomstskatter påverkade kassaflödet i Industriverksamheten negativt med 5,7 miljarder kronor huvudsakligen som en följd av betalda räntor och skatteinbetalningar. Den högre nivån av inbetalda inkomstskatter är främst relaterad till Sverige.

Det operativa kassaflödet i Financial Services var positivt med 2,8 miljarder kronor (-5,9), vilket framförallt förklaras av att förändringen av kundfinansieringsfordringarna under året varit på en stabil nivå, medan förgående år ökade kundfinansieringsfordringarna.

>> **Läs mer i Not 10** Inkomstskatter.

Investeringar och försäljningar

Under 2016 avslutades försäljningen av fastigheter i Göteborg, Sverige, vilket påverkade Industriverksamhetens operativa kassaflöde positivt med 2,6 miljarder kronor.

Industriverksamhetens investeringar i anläggningar och kapitaliserade utvecklingskostnader uppgick under 2016 till 9,5 miljarder kronor (8,8).

Lastbils investeringar i anläggningar och kapitaliserade utvecklingskostnader uppgick till 7,0 miljarder kronor (6,3). De stora investeringarna var fortsatt kopplade till industriella effektiviseringsåtgärder som genomförs i koncernens fabriker med effektiviseringar och uppgraderingar av fabrikerna i USA, samt installationen av en ny ytbehandlingsprocess i Umeå, Sverige. Investeringar i Köping, Sverige har fortsatt för att öka kapaciteten för AMT-transmissioner. Investeringarna avser även anpassning, för att uppfylla nya emissionskrav i USA och Japan, med både utvecklingskostnader och anpassningar i fabriker.

Investeringar i återförsäljarnät och verkstäder har främst skett i Europa och Japan, men också USA och avser huvudsakligen uppgraderingar och ersättningsinvesteringar.

Investeringarna inom Anläggningsmaskiner uppgick till 0,9 miljarder kronor (1,1). De större investeringarna i fabrikerna var främst relaterade till produktuppgraderingar och nödvändiga anpassningar, främst i Europa och Asien. Produktrelaterade investeringar under året var framförallt kopplade till verktyg och anpassningar i koncernens fabriker för nya dumpers och grävmaskiner.

Investeringarna i Bussar var under året 0,3 miljarder kronor (0,3), och i Volvo Penta 0,2 miljarder kronor (0,3).

Investeringsnivån i maskiner och inventarier under 2016 var i linje med tidigare år. Under 2017 bedöms investeringar i maskiner och inventarier att vara ungefär på samma nivå som 2016. Investeringarna kommer fortsatt framförallt att inkludera optimering av den industriella och logistiska strukturen, återförsäljarinvesteringar och produktrelaterade verktyg samt utvecklingen av Campus Lundby, Göteborg, Sverige.

Förvärv och avyttringar av aktier och andelar

Under året har Volvokoncernen minskat sitt joint venture-innehav i Shanghai Sunwin Bus Co från 50% till 19,5% efter ett ensidigt kapitaltillskott från partnern i koncernens joint venture. Till följd av transaktionen redovisas innehavet inte längre enligt kapitalandelsmetoden. Det kvarvarande innehavet i bolaget har omklassificerats till Övriga aktier och andelar. Joint venture-innehavet i DONGVO Truck Co., Ltd. (DVT) China har också avyttrats under 2016.

Förvärv och avyttringar av aktier och andelar påverkade kassaflödet positivt med totalt 0,2 miljarder kronor (-2,0) 2016.

>> **Läs mer i Not 5** Andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga aktier och andelar.

Förvärv och avyttringar av dotterföretag och andra affärsenheter

Volvokoncernen har slutfört försäljningen av den externa IT-verksamheten med tillhörande tillgångar och driften av IT-infrastrukturen under 2016. Försäljningen resulterade i en positiv effekt på rörelseresultatet och den finansiella nettoställningen med 885 Mkr. Volvokoncernen har inte gjort några andra förvärv eller avyttringar som, enskilt eller sammantaget, haft någon väsentlig påverkan på koncernens räkenskaper under 2016.

Förvärvade och avyttrade verksamheter 2016 påverkade kassaflödet positivt med 1,4 miljarder kronor (0,4).

>> **Läs mer i Not 3** Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag.

Finansiering och utdelning

Nettoförändring av lån under 2016 minskade likvida medel med 2,2 miljarder kronor. Under 2015 minskade motsvarande post med 13,2 miljarder kronor.

>> **Läs mer i Not 29** Kassaflöde om förändring av lånen under 2016.

Under året betalades utdelning till AB Volvos aktieägare med 6,1 miljarder kronor, vilket motsvarar 3:00 kronor per aktie.

Förändring av likvida medel

Volvokoncernens likvida medel ökade under året med 2,9 miljarder kronor och uppgick till 23,9 miljarder kronor per den 31 december 2016. ■

>> **Läs mer i Not 29** Kassaflöde om principerna för upprättande av kassaflödesanalysen.

>> **Läs mer i Not 18** om redovisningsprinciperna för Kortfristiga placeringar och likvida medel.

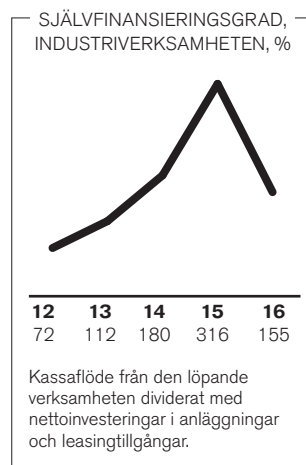
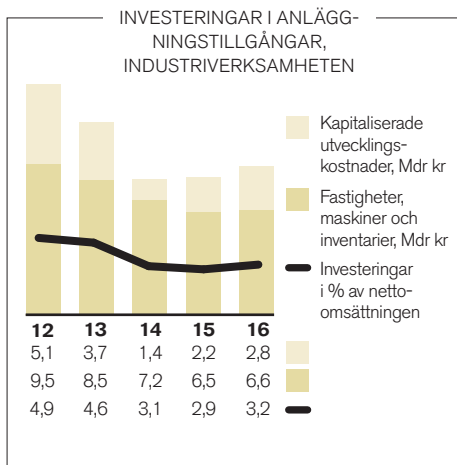
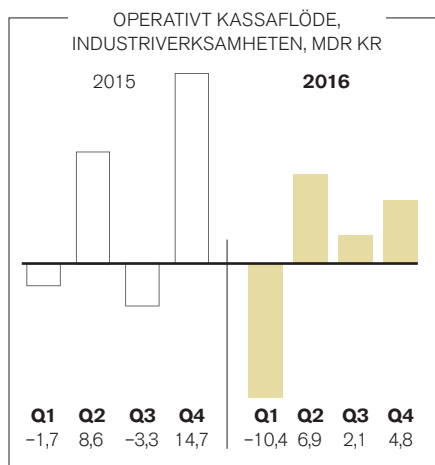
KONCERNENS KASSAFLÖDESANALYSER

Mkr	Industriverksamheten		Financial Services		Eliminerings		Volvokoncernen	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Den löpande verksamheten								
Rörelseresultat ¹	18.740	21.313	2.086	2.006	-	2	20.826	23.321
Avskrivningar materiella anläggningstillgångar	Not 13	6.327	6.431	13	13	-	6.339	6.443
Avskrivningar immateriella anläggningstillgångar	Not 12	3.398	3.314	33	31	-	3.431	3.344
Avskrivningar leasingtillgångar	Not 13	2.907	2.830	4.087	4.190	0	6.994	7.020
Övriga ej kassapåverkande poster ^{2,3}	Not 29	-1.116	-1.083	733	796	-47	-431	-452
Total förändring i rörelsekapital varav	-14.688	-1.979	892	-7.485	-97	315	-13.893	-9.149
<i>Förändring i kundfordringar</i>	-3.747	642	-296	-126	0	-2	-4.043	514
<i>Förändring i kundfinansieringsfordringar</i>	266	140	1.003	-8.346	-207	-108	1.062	-8.313
<i>Förändring i lager</i>	-1.601	-2.234	33	-90	0	0	-1.568	-2.324
<i>Förändring i leverantörsskulder</i>	-2.973	-1.210	50	114	0	-2	-2.923	-1.098
<i>Övriga förändringar i rörelsekapital¹</i>	-6.633	683	102	963	111	427	-6.420	2.073
Erhållna räntor och liknande poster	300	374	-	-	46	1	346	375
Erlagda räntor och liknande poster	-1.586	-1.665	-	-	2	-18	-1.584	-1.683
Övriga finansiella poster	-253	-252	-	-	-	-	-253	-252
Betalda inkomstskatter	-4.095	-2.573	-124	-531	0	-5	-4.219	-3.110
Kassaflöde från den löpande verksamheten	9.934	26.709	7.720	-981	-97	129	17.559	25.858
Investeringsverksamheten								
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-6.619	-6.539	-24	-22	-	-	-6.643	-6.561
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar	-2.829	-2.241	-53	-16	-	-	-2.882	-2.257
Investeringar i leasingtillgångar	-125	-328	-10.692	-10.201	0	-	-10.817	-10.529
Försäljning av anläggningar och leasingtillgångar ²	3.170	668	5.865	5.356	-	-4	9.035	6.020
Operativt kassaflöde	3.531	18.270	2.816	-5.865	-97	126	6.251	12.531
Förvärv och avyttringar av aktier och andelar, netto	Not 5, 29						224	-1.984
Förvärv och avyttringar av dotterföretag och andra affärsenheter, netto ³	Not 29						1.425	408
Räntebärande fordringar inklusive kortfristiga placeringar, netto							2.531	3.552
Kassaflöde efter nettoinvesteringar							10.431	14.507
Finansieringsverksamheten								
Nettoförändring av lån	Not 29						-2.245	-13.247
Utdelning till AB Volvos aktieägare							-6.093	-6.090
Utdelning till minoritetsägare							-206	0
Övrigt							-9	14
Förändring av likvida medel exkl. omräkningsdifferenser							1.878	-4.815
Omräkningsdifferenser på likvida medel							1.023	-378
Förändring av likvida medel							2.901	-5.194
Likvida medel vid årets början	Not 18						21.048	26.242
Likvida medel vid årets slut	Not 18						23.949	21.048

¹ Betalningen till följd av uppgörelsen med EU kommissionens konkurrensutredning har påverkat Rörelseresultatet om 2,6 miljarder kr från avsättningar gjorda under årets tidigare kvartal och Övriga förändringar i rörelsekapital har påverkats från avsättningar om 3,9 miljarder kr gjorda under 2014.

² Reavinsten från avyttring av fastigheter om 1,4 miljarder kr har omklassificerats från Övriga ej kassapåverkande poster till Försäljning av anläggningar och leasingtillgångar. Den totala positiva påverkan på det operativa kassaflödet från försäljningen var 2,6 miljarder kr.

³ Reavinsten från försäljningen av den externa IT-affären om 0,9 miljarder kr har omklassificerats från Övriga ej kassapåverkande poster till Förvärv och avyttringar av dotterföretag och andra affärsenheter, netto. Den totala positiva påverkan på det operativa kassaflödet från försäljningen var 1,1 miljarder kr.

LASTBILAR

Förbättrad underliggande lönsamhet på lägre volymer

Under 2016 varierade marknadsförhållandena avsevärt mellan olika delar av världen.

Volvokoncernens totala leveranser av lastbilar minskade med 8% jämfört med 2015.

Trots detta lyckades lastbilsverksamheten förbättra sin lönsamhet under året.

Andel av koncernens nettoomsättning

Lastbilsverksamhetens produkterbjudande omfattar allt från tunga lastbilar för fjärrtransporter och anläggningsarbete till lätta lastbilar för distribution. Erbjudandet omfattar även service och reparationer samt finansiering och leasing.

Position på världsmarknaden Volvokoncernen är världens näst största tillverkare av tunga lastbilar.

Varumärken Volvo, UD, Renault Trucks, Mack, Eicher och Dongfeng Trucks.

Antal tillsvidareanställda 52.154 (54.668).

De minskade lastbilsleveranserna var i huvudsak en konsekvens av en marknadsjustering och en minskning av förhöjda lager hos återförsäljarna i segmentet för fjärrtransportlastbilar i Nordamerika. Den europeiska marknaden var fortsatt stark, medan Sydamerikas största marknad, Brasilien, kännetecknades av en fortsatt låg efterfrågan. Den kinesiska marknaden vände och började växa efter ett par års negativ trend. Totalt sett minskade de globala leveranserna av lastbilar med 8%.

Växlande marknadsförhållanden

Lastbilsmarknaden i Europa var stark under 2016 med cirka 300.000 registreringar av nya tunga lastbilar, jämfört med 270.000 registreringar under 2015. Efterfrågan på transporter var fortsatt god, vilket medförde att kapacitetsutnyttjandet i lastbilsflottorna var högt och lönsamheten hos kunderna bra. Efterfrågan på nya lastbilar drevs också av att vissa kunder förnyade sina flottor.

Den nordamerikanska branschen för tunga lastbilar genomgick en korrigering under 2016 med låg produktion till följd av minskad efterfrågan och förhöjda lagernivåer på nya lastbilar hos återförsäljarna. Trots en hygglig konjunktur, minskade totalmarknaden för tunga lastbilar med 19% under 2016, jämfört med den exceptionellt starka marknaden under 2015. I stort sett hela nedgången var hänförlig till segmentet för fjärrtransportlastbilar. I slutet av 2016 hade nybilslaget minskat till en mer hälsosam nivå. Det finns dock fortfarande ett överskott av begagnade lastbilar, vilket förväntas dämpa efterfrågan på nya lastbilar under 2017.

Registreringarna av tunga lastbilar i Brasilien minskade med 29% under 2016 på grund av den svaga konjunkturen i landet. Marknaden verkar dock ha planat ut.

I Indien steg registreringarna av tunga lastbilar med 5% under 2016, tack vare fortsatt god ekonomisk utveckling och framtids-tro i näringslivet. Den goda utvecklingen dämpades mot slutet av året, främst till följd av demoneterisering i Indien.

I Kina steg registreringarna av tunga lastbilar med 33% och av medeltunga lastbilar med 14% under 2016. Ökningen i efterfrågan på tunga lastbilar under det andra halvåret 2016 drevs delvis av ny lagstiftning om maxlast för kommersiella fordon.

I Japan växte efterfrågan från redan höga nivåer med cirka 5% under 2016 för både tunga och medeltunga lastbilar.

Överlag bibehöll Volvokoncernen sina starka positioner på de stora marknaderna även om marknadsandelarna minskade något på vissa marknader. I Europa (EU28) steg den sammanlagda marknadsandelen inom tunga lastbilar till 25,0% (24,3) framförallt som ett resultat av tillväxt för Volvo. I Nordamerika sjönk koncernens sammanlagda andel till 17,7% (19,6), med minskningen relaterad till Volvo som ett resultat av att marknaden gick ned mer i Volvos kärnsegment än i andra segment. Macks marknadsandel steg något tack vare en god efterfrågan på bygg- och anläggningslastbilar. I Brasilien uppgick marknadsandelen inom tunga lastbilar till 18,9% (20,1) medan den var 17,5% (18,9) i Japan. I Indien uppgick Eichers marknadsandel inom medeltunga lastbilar till 33,0% (33,3) och till 4,8% (3,7) inom tunga lastbilar. I Kina hade Dongfeng Trucks en marknadsandel på 12,8% (13,8) inom tunga lastbilar och 15,2% (18,9) i det medeltunga segmentet.

Volvo I-Shift med krypväxlar

Våren 2016 lanserade Volvo Lastvagnar en ny växellåda, Volvo I-Shift med krypväxlar, idealisk för applikationer som kräver låg fart och manövrerbarhet och med en förmåga att starta från stillastående med laster på upp till 325 ton.

Order och leveranser

Under 2016 levererades totalt 190.424 lastbilar från koncernens helägda verksamheter, en minskning med 8% jämfört med 207.475 lastbilar 2015. Leveranserna steg i Europa men minskade i Nordamerika och Sydamerika.

Orderingången till koncernens helägda verksamheter minskade med 5% till 188.898 lastbilar (198.057) med en ökning i Europa, men en minskning i Nordamerika.

Förbättrad underliggande lönsamhet

Under 2016 minskade nettoomsättningen i lastbilsverksamheten med 6% till 200.650 Mkr (213.978). Justerat för förändrade valutakurser minskade nettoomsättningen med 7%. Justerat för valuta minskade nettoomsättningen från försäljningen av fordon med 9% medan serviceförsäljningen steg med 1%.

Det justerade rörelseresultatet steg till 17.472 Mkr (16.170) motsvarande en rörelsemarginal om 8,7% (7,6). För mer information om justerat rörelseresultat se sidan 202. Resultatförbättringen var huvudsakligen ett resultat av sänkta rörelsekostnader, lägre materialkostnader och en positiv marknadsmix med högre lönsamhet i Europa, delvis motverkade av ett lägre kapacitetsutnyttjande i Nordamerika och negativ valutautveckling. I rörelseresultatet finns också en mindre, positiv effekt från förbättrat resultat i koncernens joint ventures och intresseföretag, framförallt i DFCV. För mer information, se Not 5.

Det rapporterade rörelseresultatet uppgick till 15.020 Mkr (19.517). Förändrade valutakurser hade en negativ påverkan på rörelseresultatet om 260 Mkr jämfört med 2015.

NETTOOMSÄTTNING OCH RÖRELSERESULTAT		
Mkr	2016	2015
Europa	91.468	83.767
Nordamerika	51.849	73.017
Sydamerika	10.613	11.624
Asien	33.464	31.589
Afrika och Oceanien	13.256	13.982
Total nettoomsättning	200.650	213.978
Varav:		
Fordon	150.911	165.029
Service	49.739	48.949
Justerat rörelseresultat¹	17.472	16.170
Justeringar ¹	-2.453	3.347
Rörelseresultat	15.020	19.517
Justerad rörelsemarginal, %	8,7	7,6
Rörelsemarginal, %	7,5	9,1

¹ För mer information om justerat rörelseresultat, se sidan 202.

LEVERANSER PER MARKNAD		
	2016	2015
Antal lastbilar		
Europa	97.909	86.448
Nordamerika	39.193	64.507
Sydamerika	9.442	11.069
Asien	31.502	31.979
Afrika och Oceanien	12.378	13.472
Totala leveranser	190.424	207.475
Tunga lastbilar (>16 ton)	158.025	176.589
Medeltunga lastbilar (7-16 ton)	15.691	14.749
Lätta lastbilar (<7 ton)	16.708	16.137
Totala leveranser	190.424	207.475
Volvo	102.857	113.066
UD	20.738	20.025
Renault Trucks	47.983	46.973
Mack	18.846	27.411
Totala leveranser	190.424	207.475
Ej konsoliderad verksamhet		
VE Commercial Vehicles (Eicher)	42.929	35.751
Dongfeng Commercial Vehicle Company (Dongfeng Trucks)	128.501	113.931

Höjdpunkter under 2016

Bland höjdpunkterna för lastbilsverksamheten under 2016 var lanseringarna av flera nya integrerade drivlinor i Nordamerika, för både Mack Trucks och Volvo Lastvagnar, som erbjuder lägre bränsleförbrukning samt förbättrad produktivitet, pålitlighet och mer effektiv chassipackning. Volvo Lastvagnar lanserade också en ny växellåda globalt, Volvo I-Shift med krypväxlar, med möjlighet att starta från stillastående med upp till 325 tons last, idealisk för arbeten som kräver låga hastigheter och manövrerbarhet.

Volvokoncernen deltog i EU Truck Platooning Challenge där tre Volvolastbilar, som kommunicerar trådlöst, körde tätt efter varandra i en så kallad platoon från Göteborg till Rotterdam. Platooning är ett sätt att minska bränsleåtgången och utsläppen.

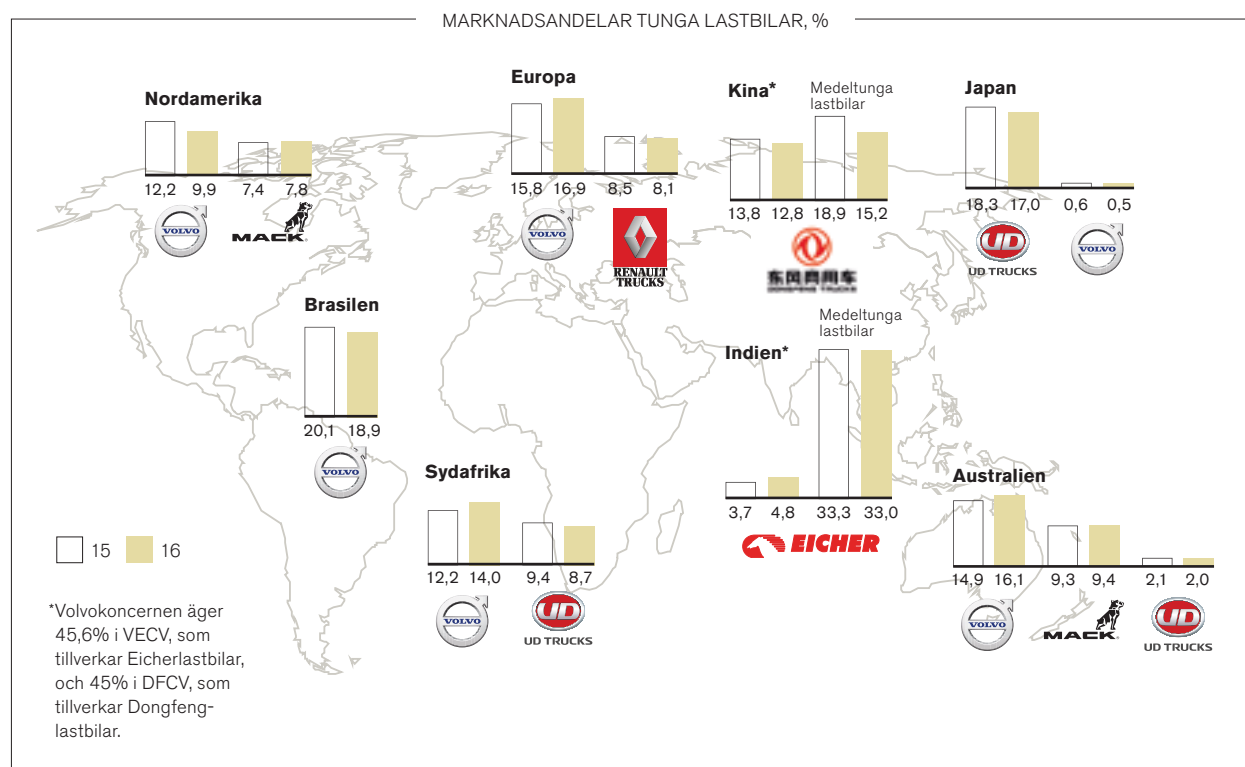
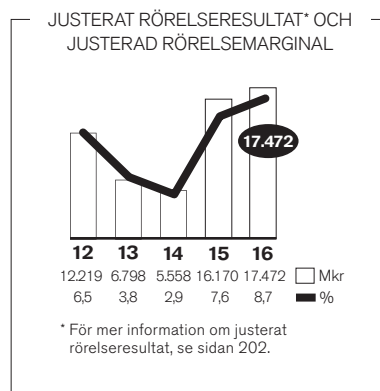
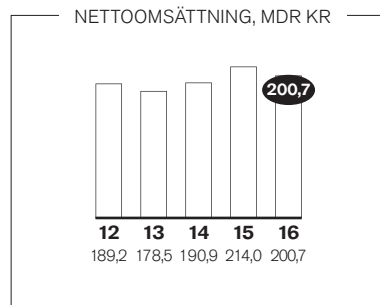
På IAA-mässan i Hannover i September, blev Volvo FH utsedd till vinnare av det prestigefulla Fehrenkötter-testet efter mer än 30 månaders test i verksamhet hos kund. Volvo FH vann den totala utvärderingen baserat på lägst ägandekostnad och hade också bäst bränsleekonomi.

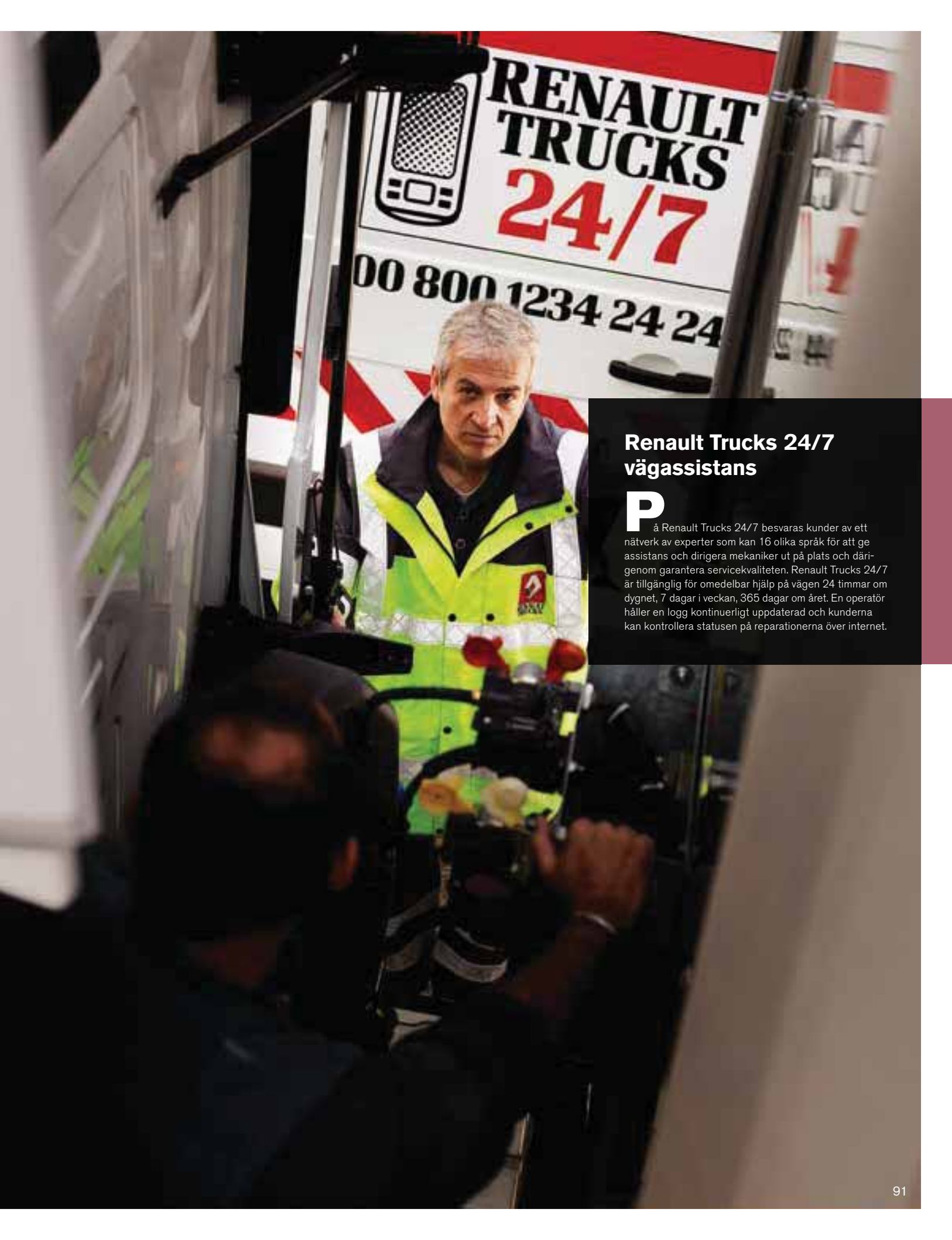
Sedan september 2016 testas en självkörande Volvo FMX i underjordisk verksamhet i Kristinebergsgruvan i Sverige. Den självkörande lastbilen ingår i ett utvecklingsprojekt som syftar till att förbättra transportflödet och säkerheten i gruvan.

Renault Trucks startade ett samarbetsprojekt med BSF Souakri Industrial Group för en ny monteringsfabrik i Algeriet, Renault Trucks näst största marknad. Fabrikens kapacitet kommer gradvis att byggas ut till 2.000 lastbilar.

Fokus på ständiga förbättringar

Under 2016 såg också lastbilsverksamheten den fulla finansiella effekten av de aktiviteter som har genomförts under de senaste årens omstrukturingsprogram. Verksamheten är nu fullt fokuserad på att höja effektiviteten genom ständiga förbättringar i syfte att ytterligare öka produktiviteten efter en period av omfattande omstruktureringar. Den decentraliserade, varumärkesbaserade lastbilsorganisationen kommer bland annat att fokusera på att fånga servicepotentialen i marknaden för att ännu bättre stödja kunderna. ■

Renault Trucks 24/7 vägassistans

På Renault Trucks 24/7 besvaras kunder av ett nätverk av experter som kan 16 olika språk för att ge assistans och dirigera mekaniker ut på plats och därigenom garantera servicekvaliteten. Renault Trucks 24/7 är tillgänglig för omedelbar hjälp på vägen 24 timmar om dygnet, 7 dagar i veckan, 365 dagar om året. En operatör håller en logg kontinuerligt uppdaterad och kunderna kan kontrollera statusen på reparationerna över internet.

ANLÄGGNINGSMASKINER

Fokus på lönsamma produkter och segment

Efterfrågan på många av Volvo Construction Equipments (Volvo CE) marknader fortsatte att minska under 2016, vilket Volvo CE till stor del lyckades motverka genom ökade marknadsandelar för de större maskinerna. Maskinleveranserna minskade med 1%.

Produkterna omfattar grävmaskiner, hjullastare och dumptrar samt vägmaskiner och därtill ett omfattande tjänsteutbud. Produkterna marknadsförs under varumärkena Volvo, SDLG och Terex Trucks, som tillsammans med företagets tjänster säljs och stöds av ett globalt nätverk av ägda och fristående återförsäljare.

Stabila marginaler trots svaga marknader och mindre fördelaktig produktmix

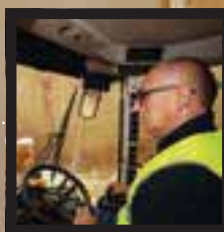
Den europeiska marknaden växte, framförallt driven av en återhämtning på den franska marknaden och betydande tillväxt i Tyskland och Italien medan Storbritannien bromsade in. Den ryska

marknaden började återhämta sig från låga nivåer under 2015. Den nordamerikanska marknaden minskade något jämfört med 2015 med en nedgång för större maskiner. Däremot var utvecklingen på kompaktmaskinmarknaden fortfarande positiv framförallt driven av en ökad efterfrågan på kompaktgrävare. Nedgången i Sydamerika fortsatte under hela 2016 med en kraftig nedgång i Brasilien. Den asiatiska marknaden (exklusive Kina) var något lägre än 2015, framförallt beroende på Japan medan Indien fortsatte att växa kraftigt. Den kinesiska marknaden visade viss tillväxt under 2016 efter flera år med minskad efterfrågan. Grävmaskinmarknaden började återhämta sig i juni och hjullastarmarknaden i oktober.

Stödjer kunder globalt

Volvo CE:s tillmötesgående medarbetare är inriktade på att hålla kundernas verksamhet igång utan kostsamma förseningar, eftersom de vet hur avgörande detta är för kundernas lönsamhet. Volvo CE:s kunder får också tillgång till ett omfattande tjänsteutbud för lägre bränsleförbrukning, ökad drifttid, produktivitet och säkerhet. Tjänsterna omfattar allt från specialutvecklad mjukvara och avancerad utbildning till kompletta serviceavtal och finansiella tjänster utvecklade av personer med kunskap om kundernas affär.

Utvecklad för maximal drift

Volvo CE har starkt fokus på maskinernas tillförlitlighet – produkterna är utvecklade och byggda för minskat slitage och långa serviceintervaller. När maskinerna behöver service och underhåll kan Volvokunder hantera serviceplanering och sliddelar via telematiksystemet CareTrack. En viktig del av Volvo CE:s framtidsvision är noll oplanerade stillestånd: en värld där maskinerna inte går sönder, där de förutser och planerar sin egen service – vilket skulle göra oplanerade reparationer något som hör historien till.

Totalt sett var leveranserna på ungefär samma nivå som föregående år. Ökade leveranser i Europa motverkades av lägre volymer i Asien samt Nord- och Sydamerika.

Nettoomsättningen minskade med 1% till 50.731 Mkr. Justerat för förändrade valutakurser steg dock försäljningen med 1%, varav maskinförsäljningen steg med 1% och serviceförsäljningen var oförändrad.

Det justerade rörelseresultatet uppgick till 2.246 Mkr (2.090), motsvarande en rörelsemarginal på 4,4% (4,1). Inga justeringar gjordes under 2016. För information om justeringar under 2015 se sidan 202. Resultatet påverkades positivt av prisrealisering, lägre materialkostnader och minskade avsättningar för kreditförluster i Kina. Det rapporterade rörelseresultatet uppgick till 2.246 Mkr (2.044). Förändrade valutakurser hade en negativ påverkan om 44 Mkr jämfört med 2015.

Viktiga produktlanseringar under 2016

Under 2016 lanserades flera nya viktiga produkter. På mässan Bauma i Tyskland visade Volvo CE flera nya grävmaskiner, hjullastare och dumptrar – inklusive den ramstyrda dumptrarna A60H och grävmaskinen EC950E – de klart största sådana maskiner som företaget någonsin lanserat. Lanseringen av den största ramstyrda dumptrarna på marknaden sammanföll med att Volvo CE firade 50 år som tillverkare av sådana dumptrar, en marknad som man skapade och fortsätter att leda.

Därutöver lanserades även en bandgående grävmaskin i 75-tonklassen, EC750E, och ett antal hjulgående grävmaskiner och kompaktgrävare. Nya hjullastare introducerades också liksom vägmaskiner i form av nya trumvältar och en ny asfaltsläggare. Företaget lanserade även sitt revolutionerande system Co-Pilot med information på surfplattor inne i maskinerna och funktionalitet som stöder olika uppdrag – Dig Assist, Load Assist och Compact Assist. Terex Trucks lanserade de första ramstyrda dumptrarna i nya Generation 10 och SDLG lanserade nya hjullastare för såväl den inhemska kinesiska marknaden som för andra tillväxtmarknader.

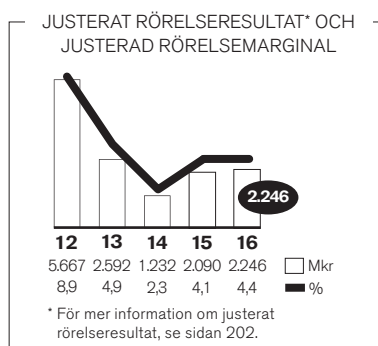
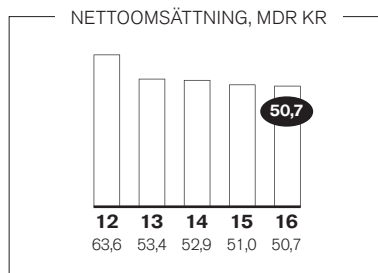
Implementering av förbättringsprogram

Volvo CE:s strategiska prioriteringar är att fokusera på sina kärnprodukter, kärnsegment och kärnmarknader och på att effektivt utnyttja sin flervarumärkesstrategi. Volvo CE har anpassat verksamheten till en generell nedgång på marknaderna och särskilt till den kraftiga försvagningen av efterfrågan i Kina på senare år. Förbättringsplanen omfattar optimering av produktportföljen, sänkta kostnader, åtgärder för att minska personalen, fokus på ökade marknadsandelar och på förbättrat kapacitetsutnyttjande i det industriella systemet. Volvo CE har fortsatt som fokus att växa organiskt.

I det pågående arbetet med att stärka Volvo CE:s konkurrenskraft beslutades om ett antal åtgärder som kommer att bidra till att sänka kostnaderna långsiktigt och förbättra effektiviteten. Företagets teknikorganisation kommer att omorganiseras för att få ned utvecklingskostnaderna i linje med intäkterna samt förbättra kund- och produktfokus.

Volvo CE har även beslutat att flytta sitt globala huvudkontor från sin nuvarande placering i Bryssel till Göteborg. Omlokaliseringen kommer att underlätta samarbete med koncernens övriga affärsområden och på ett bättre sätt ge möjligheter att ta tillvara på hela koncernens resurser och kompetens.

Med syfte att bättre utnyttja existerande tillgångar i Volvokoncernen har det beslutats att grävmaskiner och hjullastare som idag är utrustade med 7- och 8-litersmotorer från Deutz, i framtiden kommer att utrustas med Volvokoncernens egen 8-litersmotor. Övergångsperioden kommer att påbörjas 2020 och avslutas 2023. ■

NETTOOMSÄTTNING OCH RÖRELSERESULTAT

Mkr	2016	2015
Europa	19.739	17.732
Nordamerika	10.724	11.843
Sydamerika	1.414	2.207
Asien	15.765	16.424
Afrika och Oceanien	3.088	2.802
Total nettoomsättning	50.731	51.008

Varav:

Maskiner	41.279	41.420
Service	9.452	9.588

Justerat rörelseresultat¹	2.246	2.090
---	--------------	--------------

Justeringar ¹	-	-46
--------------------------	---	-----

Rörelseresultat	2.246	2.044
------------------------	--------------	--------------

Justerad rörelsemarginal, %	4,4	4,1
-----------------------------	-----	-----

Rörelsemarginal, %	4,4	4,0
--------------------	-----	-----

¹ För mer information om justerat rörelseresultat, se sidan 202.

LEVERANSER PER MARKNAD

Antal anläggningsmaskiner	2016	2015
Europa	14.700	12.539
Nordamerika	5.105	5.710
Sydamerika	1.175	2.036
Asien	21.072	22.339
Afrika och Oceanien	2.254	2.094
Totala leveranser	44.306	44.718

Varav:

Volvo	30.473	30.296
SDLG	13.681	14.267
Varav i Kina	10.744	11.311

BUSSAR

Högre leveranser och omsättning - oförändrat resultat

Volvo Bussar är verksamt inom två segment: stadsbussar och långfärdsbussar.

Inom stadsbussar är Volvo Bussar en av de ledande i tekniskföretaget till elektromobilitet.

Inom långfärdsbussar ligger företagets fokus på säkra och bränsleeffektiva fordon.

Andel av koncernens nettoomsättning

Volvo Bussar är ledande inom utvecklingen av hållbara transportlösningar och är en världens största tillverkare av bussar och busschassier. Produktutbudet omfattar bussar för stads-, intercity- och turisttrafik, kompletta transportsystem, finansiella tjänster samt fordons- och trafikinformationssystem. Volvo Bussar har försäljning i 85 länder och ett globalt servicenät med fler än 1.500 återförsäljare och verkstäder. Produktionsanläggningar finns i Europa, Nordamerika, Sydamerika och Asien.

Position på världsmarknaden Volvo Bussar är en av världens största tillverkare av stadsbussar och turistbussar i premiumsegmentet.

Varumärken Volvo, Prevost, Nova Bus och UD Bus.

Antal tillsvidareanställda 7.353 (7.270).

De strategiska prioriteringarna är att fokusera på ökad konkurrenskraft och lönsamhet genom förbättrad kvalitet och sänkta produktkostnader, i kombination med selektiv lönsam tillväxt och tillväxt i serviceaffären genom ökat samarbete med Volvo Lastvagnar.

Ökade investeringar i elektrifierade bussar

Volvo Bussar fortsätter att investera i nyckelfärdiga systemlösningar för elektrifierade bussar. Kunderbudandet omfattar fordon, laddinfrastruktur, batterier samt verkstadstjänster. Produktutbudet omfattar hybridbussar (Volvo 7900 Hybrid), elhybridbussar (Volvo 7900 Electric Hybrid) och helt elektrifierade bussar (Volvo 7900 Electric). I Nordamerika omfattar produktutbudet hybridbussar (Nova LFS HEV). Laddstationer utvecklas i samarbete med ABB och Siemens, som har ett gemensamt gränssnitt, OppCharge, för att möjliggöra användning av elbussar oberoende av tillverkare.

I september 2016 såldes det första kompletta systemet med fyra serietillverkade elbussar, Volvo 7900 Electric, till Differdange i Luxemburg. Under året såldes motsvarande system med elhybridbussar till kunder i Belgien, Luxemburg och Sverige. Tre elektriska konceptbussar från Volvo och sju elhybridbussar har varit i drift i reguljär trafik i Göteborg sedan juni 2015, som en del av samarbetsprojektet ElectriCity. Både bussar och laddstationer har haft en mycket hög tillförlitlighet. Bussarnas miljömässiga fördelar, lägre buller samt komfort uppskattas av resenärerna. Pilotprojekt med elhybrider pågår i Stockholm och Hamburg.

Försäljningen av hybridbussar visade en kontinuerligt positiv utveckling. Totalt har fler än 3.000 enheter sålts sedan starten 2010, varav 529 under 2016. I juni togs de två första hybridbussarna från Volvo i drift i Mumbai i Indien.

Innovativ säkerhet och förarmiljö

I september lanserades Pedestrian and Cyclist Detection System, vilket ökar säkerheten för oskyddade trafikanter, vid till exempel övergångsställen och hållplatser. Systemet skannar av omgivningen med hjälp av kameror och uppmärksammar omgivningen på att bussen närmar sig genom att sända ut ett artificiellt ljud. Finns det risk för att en incident ska inträffa aktiveras bussens signalhorn och föraren varnas av ljud- och ljussignaler. Systemet introduceras på Volvos stadsbussar under 2017.

Volvos förarsystem Volvo Dynamic Steering (VDS) har varit mycket framgångsrikt. Ett år efter lanseringen är över hälften av alla Volvos långfärdsbussar som säljs i Europa utrustade med VDS. Under hösten 2017 kommer systemet även att lanseras i Volvos stads- och intercitybussar. Läs mer om VDS på nästa sida.

Produktintroduktioner

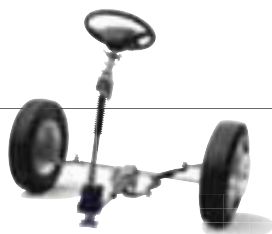
Den nya komplettbussen Volvo 8600 introducerades i Frankrike och Spanien. Bussen stärker Volvos erbjudande inom intercity- och skoltransporter.

Volvo lanserade världens längsta busschassi, Gran Artic 300, som utvecklats för BRT-system i Sydamerika. Bussen är 30 meter lång och kan transportera upp till 300 passagerare. Läs mer om Gran Artic 300 på sidan 44.

VOLVO DYNAMIC STEERING MINSKAR RISKEN

RISKEN för arbetsrelaterade skador hos busschaufförer.

Med många timmar bakom ratten varje dag drabbas bussförare inte sällan av problem med värk i axlar, nacke och armar. För att minska risken för arbetsskador introducerade Volvo Bussar under 2015 Volvo Dynamic Steering, VDS, som underlättar manövreringen betydligt. Under 2016 publicerades en vetenskaplig studie som bekräftar systemets positiva effekter. I testerna mättes aktiviteten i olika muskelgrupper vid vänstersväng, högersväng, körning i rondell och på raksträcka. Resultaten visar att VDS i genomsnitt minskar muskelbelastningen med 20 till 30% och för vissa manövrer med upp till 70%.

Med sin kompletta och kommersialiserade serie av bussar och system för elektrifierad kollektivtrafik, har Volvo Bussar stärkt sin ledande position inom hållbara transportlösningar. Företaget har tagit marknadsandelar i Europa och har också en ökad närvaro i Mellanöstern och Nordafrika. Som ett resultat av det pågående effektiviseringsprogrammet har produktiviteten förbättrats ytterligare och produktionskostnaderna sänkts. Serviceaffären har också visat en positiv utveckling. Serviceerbjudandet har stärkts i Europa och samarbetet med Volvo Lastvagnars servicenät har utvidgats.

Positivt resultat trots osäker marknadsutveckling

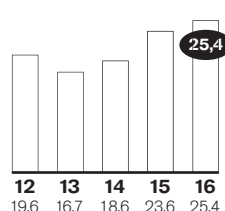
Den globala efterfrågan på större bussar ökade under 2016, men efter ett starkt första halvår minskade efterfrågan i Europa, Nordamerika, och i många asiatiska marknader under det andra halvåret. Efterfrågan var fortsatt låg i Brasilien och Indien.

Totalt levererade Volvo Bussar 9.553 bussar och busschassier (8.825).

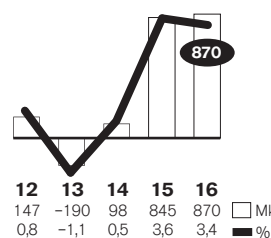
Nettoomsättningen steg med 8% till 25.386 Mkr. Justerat för förändrade valutakurser var ökningen 10%, varav fordonsförsäljningen steg med 11% och serviceförsäljningen med 4%.

Det justerade rörelseresultatet uppgick till 870 Mkr (845), motsvarande en rörelsemarginal på 3,4% (3,6). För information om justeringar se sidan 202. Resultatet påverkades positivt av ökade försäljningsvolym, ökad serviceförsäljning och fortsatta förbättringar inom ramen för det interna effektiviseringsprogrammet. Samtidigt påverkades lönsamheten negativt av ofördelaktig valutautveckling och en negativ marknadsmix. Det rapporterade rörelseresultatet uppgick till 911 Mkr (860). Förändrade valutakurser hade en negativ påverkan om 257 Mkr jämfört med 2015. ■

NETTOOMSÄTTNING, MDR KR

JUSTERAT RÖRELSERESULTAT* OCH RÖRELSEMARGINAL

* För mer information om justerat rörelseresultat, se sidan 202.

NETTOOMSÄTTNING PER MARKNAD

Mkr	2016	2015
Europa	7.861	7.284
Nordamerika	11.345	10.635
Sydamerika	1.363	1.425
Asien	3.067	2.557
Afrika och Oceanien	1.749	1.678
Total nettoomsättning	25.386	23.580

Varav:

Fordon	21.295	19.569
Service	4.091	4.011

Justerat rörelseresultat¹

Justerat rörelseresultat ¹	870	845
---------------------------------------	-----	-----

Rörelseresultat

Rörelseresultat	911	860
-----------------	-----	-----

Justerad rörelsemarginal, %

Rörelsemarginal, %

¹ För mer information om justerat rörelseresultat, se sidan 202.

LEVERANSER PER MARKNAD

Antal bussar	2016	2015
Europa	2.676	2.431
Nordamerika	2.659	2.398
Sydamerika	1.149	1.415
Asien	1.849	1.656
Afrika och Oceanien	1.220	925
Totala leveranser	9.553	8.825

Ej konsoliderad verksamhet

VE Commercial Vehicles	13.883	11.717
Dongfeng Commercial Vehicle Company	4.540	4.618

Under 2016 minskades innehavet i intressebolaget Shanghai Sunwin Bus Co till mindre än 20% och därför redovisas deras leveranser inte längre.

VOLVO PENTA

Ökad försäljning och god lönsamhet

Volvo Pentas motorleveranser minskade med 2% under 2016, men nettoomsättningen steg tack vare en fördelaktig produktmix och tillväxt i serviceaffären.

Volvo Penta är verksamt i två segment: Marin (fritid och kommersiell) och Industri (offroad och kraftgenerering). I marinsegmenten är Volvo Pentas mål att leda branschen genom att fortsätta utveckla sina egna, innovativa produkter och lösningar. I industrisegmenten strävar Volvo Penta efter att maximalt utnyttja Volvo-koncernens tillgångar i sitt totalerbjudande och skapa värde för kunder genom sitt applikations- och integrationskunnande.

Volvo Pentas strategi

Utmaningen är att växa med lönsamhet samtidigt som verksamhetens förmåga att kontinuerligt leverera en utmärkt totalupplevelse för kunder stärks. För att nå framgång är det nödvändigt att vara bäst i följande aspekter av affärsverksamheten, vilka samtliga verkar tillsammans. 1. Kunder: Volvo Pentas affär handlar helt och hållet om dess kunder och hur väl deras behov tas om hand, inklusive förmågan att leverera i linje med varumärkets löften och företagets kärnvärden. 2. Helhetslösningar: Att erbjuda helhetslösningar handlar om vad Volvo Penta erbjuder sina kunder, inklusive produkter, men också att leverera kompletta lösningar som höjer hela kundupplevelsen. 3. Medarbetare: Engagerade, motiverade och högpresterande medarbetare som arbetar tillsammans är nyckeln till framgång. Volvo Penta satsar på att öka mångfalden och inkluderingen och att ge stöd åt en kultur som arbetar med kontinuerliga förbättringar. 4. Tillväxt: Att säkerställa tillväxtambitionerna genom nya affärsmöjligheter, planer för varje segment samt försäljning av reservdelar och service. 5. Lönsamhet: Säkerställa att verksamheten bedrivs på ett effektivt sätt genom att minimera de resurser som går till spillo samtidigt som förmågan att leverera innovativa och konkurrenskraftiga produkter och tjänster vidmakthålls.

Marknadsutveckling och motorleveranser

Den totala fritidsbåtmarknaden fortsatte att vara stabil med tecken på viss tillväxt. Segmentet för bensinmotorer fortsatte att vara på en låg nivå, men Volvo Penta tog marknadsandelar.

Marknaden för kommersiella båtmotorer var fortsatt påverkad av låg efterfrågan från kunder i olje- och gasindustrin medan efterfrågan på industrimotorer för offroadbruk ökade något tack vare en bättre efterfrågan från byggbranschen.

Marknaden för industriella motorer för kraftgenerering hade en viss positiv utveckling i Asien, Mellanöstern, Afrika och på den exportorienterade europeiska marknaden. De inhemska europeiska och nordamerikanska marknaderna var stabila på låga nivåer.

Totalt minskade Volvo Pentas motorleveranser med 2% till 37.267 enheter.

Positiv försäljningsutveckling

Volvo Pentas nettoomsättning ökade med 5% till 9.893 Mkr jämfört med 9.406 Mkr under 2015. Justerat för förändrade valutakurser var ökningen också 5%, varav motoromsättningen steg med 3% och serviceförsäljningen med 10%.

Det justerade rörelseresultatet uppgick till 1.269 Mkr (1.102), motsvarande en rörelsemarginal på 12,8% (11,7). Inga justeringar gjorde under 2016. För information om justeringarna under 2015 se sidan 202.

Resultatet påverkades positivt av god serviceförsäljning, fördelaktiga valutor och en bra produktmix vilket delvis motverkades av ökade forsknings- och utvecklingskostnader. Det rapporterade rörelseresultatet uppgick till 1.269 Mkr (1.086). Förändrade valutakurser hade en positiv påverkan uppgående till 51 Mkr.

VOLVO PENTA samarbetade med den globala maskintillverkaren Sandvik Mining & Construction kring utvecklingen av en ny motor lämpad för tunga gruvapplikationer. Motorn lanserades på bygg- och gruvmässan Bauma i München i april 2016. I maj avslöjade Sandvik att den senaste 16-litersmotorn från Volvo Penta används i deras TH663 gruvtruck för användning under jord.

Ytterligare stärkt kunderbjudande

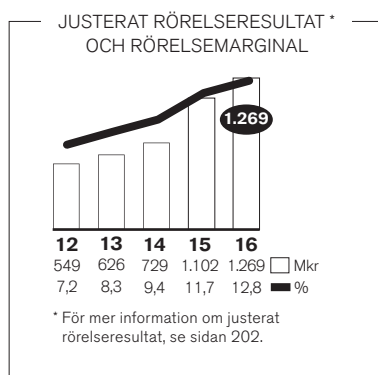
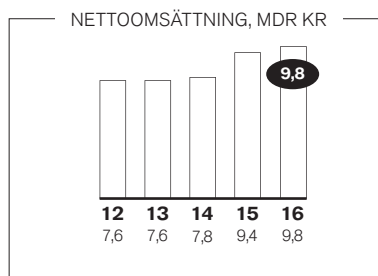
Under året förvärvade Volvo Penta det innovativa marinteknikföretaget Humphree som ett steg på vägen att bli en leverantör av kompletta marinsystemlösningar. Även nya marina produkter lanserades framgångsrikt, bland annat en 8-litersmotor med IPS, en joystick för inombordsinstallationer, en uppdaterad Glass Cockpit och ett nytt batterihanteringssystem.

Under 2016 säkrade Volvo Penta ökade affärer med nya och nuvarande kunder inom industrimotorer för inbyggnad i fordon och maskiner eller för kraftgenerering. Nya industrimotorer för inbyggnad lanserades, bland annat en 16-liters Stage II dieselmotor, en Stage IV-motor med öppen lösning för kraftgenerering och en uppgraderad start- och stoppfunktion. Volvo Pentas motorer godkändes också för användning med vegetabilisk olja (HVO).

Inom serviceaffären fortsatte arbetet med utveckling av konkurrenskraftiga erbjudanden för varje segment samt med att öka penetrationen av serviceavtal.

I september tilldelades Volvo Penta priset för årets motor och drivsystem av tidningen Yachts France vid World Yachts Trophies, vilket belyser Volvo Penta IPS som en innovation i lyxbåtsegmentet.

I oktober tilldelades Volvo Penta en utmärkelse för sin patenterade "easy drain solution" på den marina fackmässan IBEX. Volvo Pentas lösning är den första av sitt slag för bensinmotorer. Systemet tömmer motorn på havsvatten med ett enda knapptryck, oavsett om båten ligger i vattnet eller står på land. ■

NETTOOMSÄTTNING PER MARKNAD		
Mkr	2016	2015
Europa	4.973	4.462
Nordamerika	2.191	2.161
Sydamerika	291	365
Asien	1.891	1.855
Afrika och Oceanien	546	562
Total nettoomsättning	9.893	9.406
Varav:		
Fordon	7.078	6.836
Service	2.815	2.570
Justerat rörelseresultat¹	1.269	1.102
Justeringar ¹	-	-16
Rörelseresultat	1.269	1.086
Justerad rörelsemarginal, %	12,8	11,7
Rörelsemarginal, %	12,8	11,5

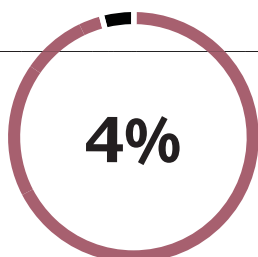
¹ För mer information om justerat rörelseresultat, se sidan 202.

LEVERANSER PER SEGMENT		
Antal enheter	2016	2015
Marinmotorer ¹	18.016	19.503
Industrimotorer	19.251	18.635
Totala leveranser	37.267	38.138

¹ Exklusive utombordsmotorer.

FINANCIAL SERVICES

Fortsatt lönsamhetsförbättring

Andel av koncernens nettoomsättning

Under 2016 fortsatte Volvo Financial Services (VFS) tillväxt i kreditportföljen och förbättring av lönsamheten. Avkastningen på eget kapital nådde 13,7%.

VFS erbjuder konkurrenskraftiga finansiella lösningar som stärker de långsiktiga relationerna med Volvokoncernens kunder och återförsäljare. Som den ledande leverantören av finansieringslösningar för försäljningen av Volvokoncernens produkter skapar VFS kontinuerligt värde för sina kunder och bygger lojalitet med Volvokoncernens varumärken genom att det är lätt att göra affärer tack vare branschkunskap och expertis. VFS bedriver verksamhet inom kundfinansiering i 44 länder världen över.

Position på världsmarknaden VFS arbetar uteslutande med stödja försäljningen av fordon och maskiner som tillverkas av Volvokoncernen. Därigenom förstärker VFS konkurrenskraften i Volvokoncernens produkter och bidrar till att säkerställa lojaliteten till Volvokoncernens varumärken.

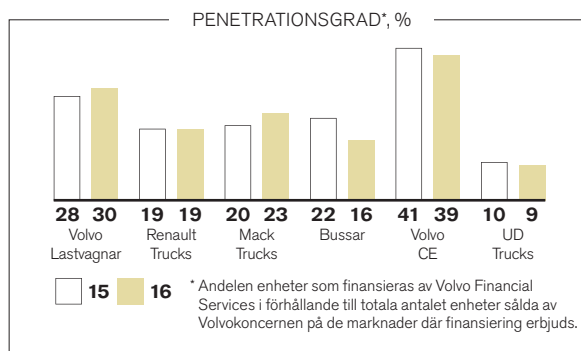
Antal tillsvidareanställda 1.328 (1.340).

VFS finansiella tjänster erbjuds tillsammans med Volvokoncernens fordon och maskiner och finns integrerade tillsammans med andra tjänster såsom servicekontrakt, underhållskontrakt, försäkringar, etc. hos Volvokoncernens återförsäljare. Detta gör att kunderna enkelt kan köpa allt på ett och samma ställe.

Fem fokusområden

VFS mål är att vara det bästa interna finansbolaget i branschen. För att säkerställa en framgångsrik utveckling och uppfyllelse av målet genomförde VFS åtgärder inom fem fokusområden: 1. Engagerade medarbetare, 2. Kundfokus, 3. Intern effektivitet, 4. Uthållig lönsamhet och 5. Business Cycle Management.

Aktiviteter på området engagerade medarbetare bidrog till medarbetarnas produktivitet och förmåga att tänka nytt samtidigt som de gjorde det möjligt för VFS att nå ett högt medarbetarengagemang och hantera en global organisation. Ett exempel är ett talangutvecklingsprogram som infördes i samtliga VFS marknader för att stödja karriärutvecklingsmöjligheterna för VFS medarbetare och att förbereda dem för framtida affärsbehov. Kundfokusaktiviteter fortsatte med målet att öka integrationen med Volvokoncernens produktbolag för att optimera helhetserbudandet, utveckla och expandera produkterna för att driva serviceförsäljning för Volvokoncernen och utöka VFS marknadstäckning. I t.ex. Storbritannien och Brasilien uppnådde VFS höga penetrationsnivåer genom gemensamma försäljningsprogram, försäkringserbudanden och en inriktning mot helhetserbudanden tillsammans med produktbolagen. Lärdomar från de båda marknaderna överfördes till andra marknader under året tillsammans med Volvokoncernens övriga affärsområden. VFS avsatte även resurser till marknader där det finns stora affärsmöjligheter såsom Sydafrika.

Åtgärder för att stärka den interna effektiviteten och investeringarna riktades mot att göra det enkelt och snabbt för kunder och återförsäljare att göra affärer genom att täppa till luckor i organisationen och att införa nya teknologier. I t.ex. Europa förbättrades produktiviteten under 2016 samtidigt som ny teknik infördes för att stödja kunder och återförsäljare med hjälp av mobilapplikationer som är snabba och enkla att använda.

Uthållig lönsamhet uppnåddes genom åtgärder inriktade mot att balansera prisrealisering, riskaptit och volym i samtliga de marknader där VFS bedriver verksamhet. I en osedvanligt konkurrenssatt marknad lyckades VFS bibehålla sina marginaler, sin kreditdisciplin och sina marknadsandelar. Business Cycle Management fokuserade på både uppgångar och nedgångar i konjunkturen. Brasilien, Kina och Ryssland är goda exempel på hantering av konjunkturedgångar. Var och en av dessa marknader har, av

olika orsaker, genomgått kraftiga nedgångar som fortsatte in i 2016. Riskminimering, kommersiellt stöd och kundvård var framgångsfaktorer som gjorde det möjligt för varje marknad att minska påverkan från väldigt svåra marknadsförhållanden.

Stark portföljutveckling

Under 2016 var de försenade betalningarna, återtagandena, lagren och nedskrivningarna överlag på låga nivåer och gav stöd åt en god lönsamhet. Nordamerika fortsatte att uppnå god lönsamhet och kommersiella resultat, trots tecken på att marknaden försvagas något till en mer "normal" nivå. Brasilien var fortsatt i recession, men åtgärder för att hantera konjunkturedgången har mildrat de negativa effekterna på verksamheten. Indien började generera resultat när verksamheten gick från etablering till vanlig drift. Europa som helhet utvecklades väl med bra tillväxt och god portföljutveckling. Kina fortsatte att minska men visade en positiv utveckling med minskade förfallna fordringar mot slutet av året.

God lönsamhet

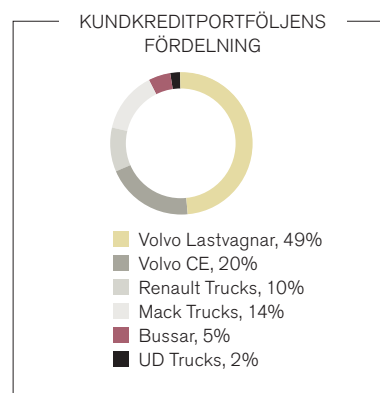
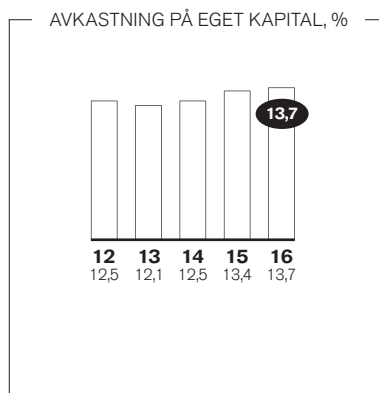
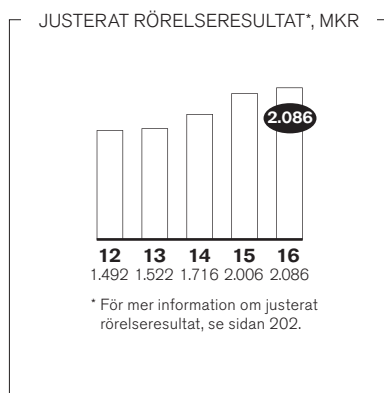
Financial Services hade höga nivåer av nya affärer under året trots fortsatt svag efterfrågan i Brasilien, Ryssland och Kina och ökad konkurrens på många mogna marknader. Den totala nyfinansieringsvolymen under 2016 uppgick till 54,6 miljarder kronor (54,8), en ökning med 0,5% jämfört med 2015 justerat för förändrade valutakurser.

Finansieringspenetrationen var också stabil på de marknader där VFS verkar. Totalt finansierades 49.809 nya fordon och maskiner från Volvokoncernen (49.038) under året. På de marknader där finansiering erbjuds var den genomsnittliga penetrationsgraden 26% (25).

Justerat för förändrade valutor var kreditportföljen relativt stabil jämfört med 2015 och den uppgick netto den 31 december 2016 till 130.241 Mkr (122.606). Kreditportföljens upplåning är matchad när det gäller löptider, räntenivåer och valutor i enlighet med Volvokoncernens policy. För mer information se not 4 till koncernens räkenskaper.

Rörelseresultatet uppgick till 2.086 Mkr jämfört med 2.006 Mkr föregående år och avkastningen på eget kapital var 13,7% (13,4). Vid årets slut uppgick soliditeten till 8,0% (8,0). Lönsam tillväxt och bra portföljutveckling ligger bakom den förbättrade lönsamheten.

Under året uppgick avsättningarna för osäkra fordringar till 677 Mkr (817) medan bortskrivningarna uppgick till 627 Mkr (491). Under 2016 motsvarade bortskrivningarna 0,49% av kreditportföljen (0,39). Den sammanlagda andelen kreditreserver i förhållande till kreditportföljen var 1,43% den 31 december 2016 (1,41). ■

NYCKELTAL FINANCIAL SERVICES		
	2016	2015
Antal finansierade enheter	49.809	49.038
Total penetrationsgrad ¹ , %	26	25
Nyfinansieringsvolym, Mdr kr	54,6	54,8
Kreditportfölj netto, Mdr kr	130	123
Kostnader för osäkra fordringar, Mkr	677	817
Rörelseresultat, Mkr	2.086	2.006
Kreditreserver som andel av kreditportföljen, %	1,43	1,41
Avkastning på eget kapital, rullande 12 månader, %	13,7	13,4

¹ Andel enheter som finansieras av Volvo Financial Services i förhållande till det totala antalet enheter sålda av Volvokoncernen på de marknader där finansiering erbjuds.

RESULTATRÄKNING FINANCIAL SERVICES, MKR		
	2016	2015
Leasing och finansiella intäkter	11.242	11.199
Leasing och finansiella kostnader	-6.591	-6.607
Bruttoresultat	4.651	4.591
Försäljnings- och administrationskostnader	-1.960	-1.878
Kostnader för osäkra fordringar	-677	-817
Övriga rörelseintäkter och kostnader	72	109
Rörelseresultat	2.086	2.006
Inkomstskatter	-631	-633
Periodens resultat	1.455	1.373
Avkastning på eget kapital, %	13,7	13,4

FINANSIELL STYRNING

Balanserar olika intressenters krav

Målet med Volvokoncernens finansiella styrning är att säkerställa en långsiktigt attraktiv och stabil totalavkastning för aktieägarna och en finansiell styrka och flexibilitet som tryggar avkastning och återbetalning till långivarna.

En långsiktigt konkurrenskraftig verksamhet kräver tillgång till kapital för att kunna investera. Den finansiella styrningen säkerställer att kapitalet används på bästa möjliga sätt genom tydligt definierade nyckeltal och mål för industriverksamheten likväl som för kundfinansieringsverksamheten. Målen för omsättnings-tillväxt och rörelsemarginal i industriverksamheten och avkastning på eget kapital för kundfinansieringsverksamheten Financial Services är avsedda att säkerställa avkastningskravet från aktieägarna. Restriktionerna för nettoskuldssättning i industriverksamheten och soliditet i kundfinansieringsverksamheten är för att trygga finansiell stabilitet och flexibilitet för långivarna.

Styrningsprinciper för att säkerställa finansiell flexibilitet över konjunkturcykeln

För att säkerställa finansiell stabilitet och flexibilitet genom hela konjunkturcykeln har Volvokoncernen en stark likviditetsposition. Utöver likvida medel och kortfristiga placeringar är likviditetspositionen också uppbyggd av beviljade kreditfaciliteter. Både upplåning och utlåning sker i lokal valuta och kundfinansieringsportföljen är matchad både från ett ränte- och ett likviditetsriskperspektiv i enlighet med Volvokoncernens policy. För mer information se Not 4 till koncernens räkenskaper.

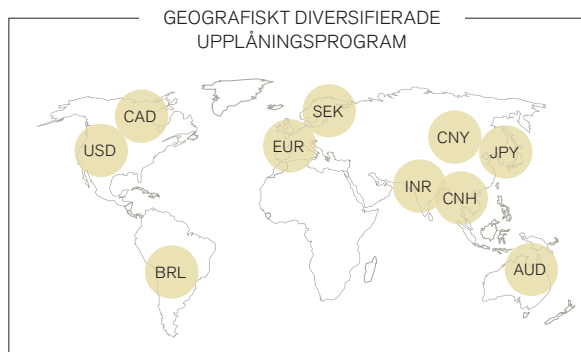
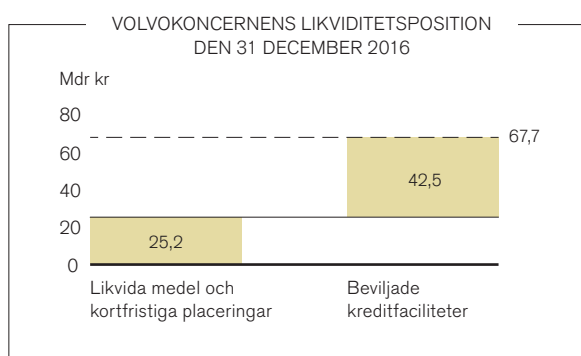
Diversifierade finansieringskällor ger flexibilitet och stödjer den globala närvaron

Volvokoncernen har en centraliserad portföljhantering av alla finansiella tillgångar och skulder, lånetransaktioner samt likviditetshantering genom internbanken Volvo Treasury. Koncernens finansiella skulder är uppdelade i två portföljer, en för industridelen och en för kundfinansieringsdelen, för att motsvara behoven i de skilda verksamheterna.

Genom att ha diversifierade finansieringskällor ökar Volvo Treasury möjligheten att ha en kontinuerlig tillgång till kapitalmarknaderna. Obligationsprogram på världens samtliga större kapitalmarknader stödjer dessutom Volvokoncernens globala närvaro. Utöver att ha tillgång till flera kapitalmarknader runt om i världen, använder sig Volvokoncernen av en rad olika instrument för att låna pengar, såsom bilateral bankupplåning, företagsobligationer och certifikat, hybridobligationer, lån från olika statliga institutioner samt värdepapperisering av tillgångar i kundfinansieringsportföljen, så kallade ABS:er. En allt viktigare del av internbankverksamheten är att hantera ökade finansieringsbehov på nya tillväxtmarknader för koncernen.

En stark och stabil kreditvärdering är betydelsefull

Att vara en stor låntagare med en växande kundfinansieringsverksamhet innebär att det är viktigt att ha ett starkt och stabilt kreditbetyg. Nivån på kreditbetyget är inte enbart av betydelse för

KREDITBETYG DEN 6 MARS 2017

	Kortsiktigt	Långsiktigt
Moody's (Corporate Rating)	P-2	Baa2, stabil
S&P (Corporate Rating)	A2	BBB, positiv
DBRS (Kanada)	–	BBB (hög)
R&I (Japan)	a-1	A, stabil

långivarna utan också för ett antal andra intressenter när det handlar om att skapa långsiktiga relationer. Ett starkt kreditbetyg påverkar förmågan att attrahera och finansiera kundernas inköp av koncernens produkter samt tilliten från leverantörer på ett positivt sätt. Det ger också tillgång till utökade finansieringskällor och lägre lånekostnader.

Volvokoncernen har avtalsförbindelser med två globala kreditvärderingsinstitut: Standard & Poor's Rating Services (S&P) och Moody's Investor Services (Moody's). S&P ändrade sina utsikter från stabila till positiva under 2016. S&P:s långsiktiga rating är BBB, positiv och Moody's är Baa2, stabil. ■

FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL

Mkr	Eget kapital hänförligt till moderbolagets aktieägare					Minoritets- intresse	Totalt eget kapital
	Aktie- kapital	Övriga reserver ¹	Omräknings- differenser	Balanserade vinstmedel	Totalt		
Enligt balansräkning 31 december 2014	2.554	4.128	1.537	70.106	78.325	1.723	80.048
Periodens resultat	-	-	-	15.058	15.058	41	15.099
<i>Övrigt totalresultat</i>							
Omräkningsdifferenser avseende utlandsverksamhet	-	-	-2.515	-	-2.515	33	-2.481
Andel övrigt totalresultat för Joint Ventures och intresseföretag	-	-	-	24	24	-	24
Akkumulerade kursdifferenser återförda till resultatet	-	-	45	-	45	-	45
Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning: Note 5, 19							
Omvärdering av innehav i noterade företag	-	-3.837	-	-	-3.837	-	-3.837
Kassaflödessäkringar Note 19	-	-32	-	-	-32	-	-32
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner Note 20	-	-	-	2.783	2.783	-	2.783
Övrigt totalresultat	-	-3.869	-2.470	2.807	-3.533	33	-3.498
Periodens totalresultat	-	-3.869	-2.470	17.865	11.527	74	11.601
<i>Transaktioner med aktieägare</i>							
Utdelning till aktieägare	-	-	-	-6.090	-6.090	-	-6.090
Transaktioner med minoritetsintresse	-	-	-	-	-	-	-
Aktierelaterade ersättningar Note 27	-	-	-	65	65	-	65
Förändringar avseende minoritetsintressen	-	-	-	-	-	-	-
Övriga förändringar	-	-	-	-17	-17	4	-14
Transaktioner med aktieägare	-	-	-	-6.041	-6.041	4	-6.037
Enligt balansräkning 31 december 2015	2.554	259	-933	81.930	83.810	1.801	85.610
Periodens resultat	-	-	-	13.147	13.147	75	13.223
<i>Övrigt totalresultat</i>							
Omräkningsdifferenser avseende utlandsverksamhet	-	-	5.540	-	5.540	45	5.585
Andel övrigt totalresultat för Joint Ventures och intresseföretag	-	-	-	-97	-97	-	-97
Akkumulerade kursdifferenser återförda till resultatet	-	-	-48	-	-48	-	-48
Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning: Not 5, 19							
Omvärdering av innehav i noterade företag	-	-57	-	-	-57	-	-57
Kassaflödessäkringar Not 19	-	68	-	-	68	-	68
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner Not 20	-	-	-	-304	-304	-	-304
Övrigt totalresultat	-	11	5.492	-401	5.102	45	5.147
Periodens totalresultat	-	11	5.492	12.746	18.250	120	18.370
<i>Transaktioner med aktieägare</i>							
Utdelning till aktieägare	-	-	-	-6.093	-6.093	-206	-6.299
Transaktioner med minoritetsintresse	-	-	-	-	-	-	-
Aktierelaterade ersättningar Not 27	-	-	-	58	58	-	58
Förändringar avseende minoritetsintressen	-	-	-	-	-	-	-
Övriga förändringar	-	-	-	37	37	-12	25
Transaktioner med aktieägare	-	-	-	-5.998	-5.998	-218	-6.216
Enligt balansräkning 31 december 2016	2.554	270	4.559	88.678	96.061	1.703	97.764

¹ Specifikation av övriga reserver återfinns i Not 19.

AKTIEN

Kraftig uppgång i aktiekursen under 2016

Efter en svag inledning på året hade många av världens ledande aktiebörser en positiv utveckling under andra halvåret och slutade året högre än de startade. Priset på Volvos B-aktie steg med 35% under året.

Volvoaktien är noterad på Nasdaq Stockholm. En A-aktie ger en röst på årsstämman och en B-aktie ger en tiondels röst. Utdelningen är densamma för båda aktieslagen.

Volvoaktien ingår i ett stort antal index som sammanställts av bland andra Dow Jones, FTSE, S&P och Nasdaq Nordic.

Volvoaktien steg på börsen

Överlag steg de ledande aktiebörserna under 2016. På Nasdaq Stockholm steg det breda indexet OMXSPI med 9% (7).

På Nasdaq Stockholm steg kursen för Volvo A-aktien med 32% och uppgick vid årets slut till 107,20 (80,95) kronor. Lägsta betalkurs var 72,50 kronor den 20 januari och högsta betalkurs var 109,70 kronor den 23 december.

Kursen för Volvo B-aktien steg med 35% och uppgick vid årets slut till 106,40 (79,10) kronor. Lägsta betalkurs var 71,30 kronor den 7 januari och högsta betalkurs var 109,90 kronor den 15 december.

Totalt omsattes 1,7 (2,1) miljarder Volvoaktier till ett värde av 158 (203) miljarder kronor på Nasdaq Stockholm med ett genomsnitt per dag på 6,9 (8,4) miljoner aktier. Volvoaktien var den sjätte mest handlade på Nasdaq Stockholm under 2016. Vid slutet av året uppgick Volvos börsvärde till 227 (169) miljarder kronor.

Enligt Fidessa svarade handeln på Nasdaq Stockholm för 38% av all omsättning i Volvo B-aktien. Bats Europe svarade för 22%, LSE Group för 15%, BOTC för 11% och BOAT för 8%.

Möjlighet till aktiekonvertering

Enligt beslut på årsstämman i AB Volvo den 6 april 2011 ändrades bolagsordningen genom att ett konverteringsförbehåll infördes med innebörden att aktieägare ges möjlighet att konvertera A-aktier till B-aktier efter begäran till styrelsen.

Under 2016 konverterades totalt 12.956.739 A-aktier till B-aktier, vilket motsvarar 2,6% av de A-aktier som fanns utestående vid slutet av 2015.

Ytterligare information om förfarandet finns på Volvokoncernens hemsida: www.volvokoncernen.se

Ägarförändringar

Under året minskade Industrivärden sitt innehav av B-aktier och ökade sitt innehav av A-aktier. Cevian Capital ökade sitt innehav av både A- och B-aktier. Vid årets slut var Industrivärden största ägare, följt av Cevian Capital, Norges Bank Investment Management, SHB och Alecta baserat på andel av röstvärdet.

Utdelning

Styrelsen föreslår att 3,25 kronor per aktie betalas ut för räkenskapsåret 2016, vilket skulle innebära att totalt 6.603 Mkr överförs till AB Volvos aktieägare. Föregående år lämnades 3,00 kronor per aktie i utdelning.

VARFÖR INVESTERA I VOLVO?

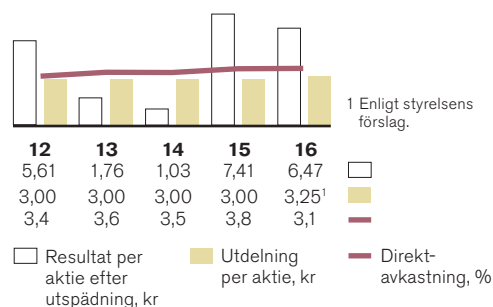
- Konkurrenskraftiga produkter och tjänster
- Starka marknadspositioner globalt
- Välinvesterat industrisystem
- Sänkt strukturell kostnadsnivå efter omstrukturingsprogrammet
- Förbättring av lönsamhet och kassaflöde de senaste åren
- Förbättrad finansiell ställning
- God direktavkastning

Kommunikation med aktieägarna

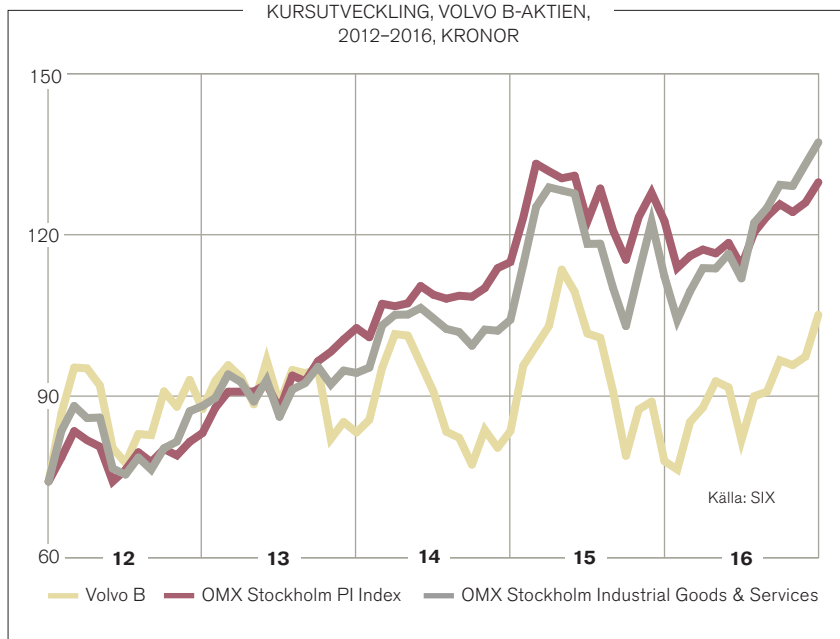
Dialogen med aktieägare är viktig för Volvokoncernen. Utöver årsstämman och ett antal större aktiviteter riktade till professionella investerare, privata aktieägare och aktiemarknadsanalytiker upprätthålls relationen mellan Volvokoncernen och aktiemarknaden bland annat genom press- och telefonkonferenser i samband med offentliggörandet av delårsrapporter, aktiesparträffar, investerarbesök samt så kallade road shows där representanter för Volvokoncernen reser för att träffa investerare i Europa, Nordamerika och Asien.

På www.volvogroup.com eller www.volvokoncernen.se är det möjligt att bland annat läsa och ladda ner finansiella rapporter, söka information om aktien och statistik på lastbilsleveranser samt få information om koncernens styrning, exempelvis information som rör årsstämma, styrelse och koncernledning och andra områden som bestäms i Svensk kod för bolagsstyrning. På webbplatsen finns det också en aktuell lista över de analytiker som bevakar Volvokoncernen samt möjlighet att prenumerera på information från bolaget. ■

RESULTAT, UTDELNING OCH DIREKTAVKASTNING

KURSUUTVECKLING, VOLVO B-AKTIE, 2012-2016, KRONOR

De största aktieägarna i Volvo, 31 december 2016¹

	Röstandel, %	Kapitalandel, %
Industrivärden	22,6	7,0
Cevian Capital	15,3	8,4
Norges Bank Investment Management	6,1	4,8
SHB	5,1	1,6
Alecta	4,6	4,1

¹ Justerat för aktier ägda av AB Volvo, vilka inte äger någon rösträtt på årsstämman. AB Volvo ägde 20.728.135 A-aktier samt 76.250.400 B-aktier motsvarande 4,6% av antalet registrerade aktier per den 31 december 2016.

Aktiekapital 31 december 2016

Antal registrerade aktier ¹	2.128.420.220
varav A-aktier ²	492.525.221
varav B-aktier ³	1.635.894.999
Kvotvärde, kr	1,20
Aktiekapital, Mkr	2.554
Antal aktieägare	237.654
Privatpersoner	223.445
Juridiska personer	14.209

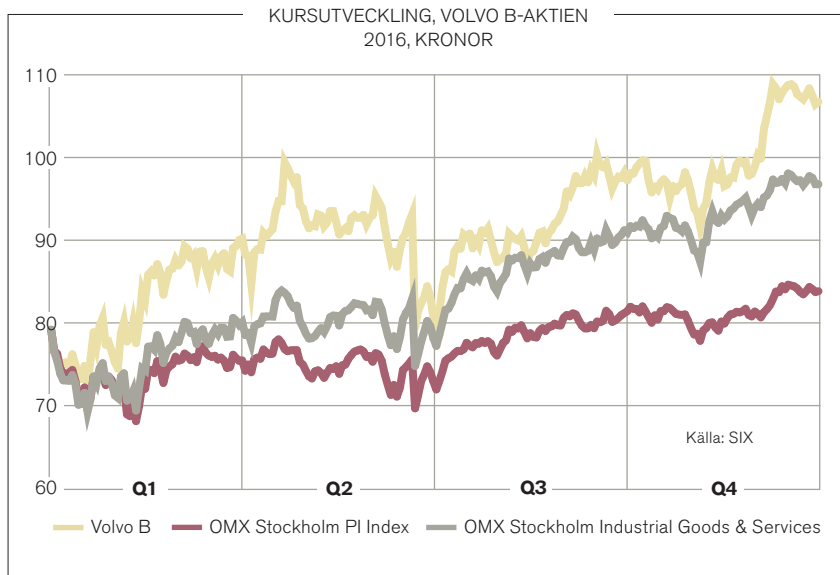
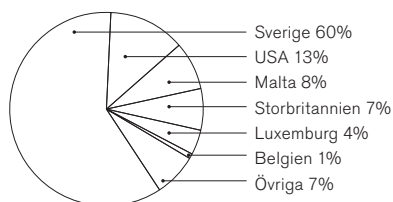
För ytterligare information om Volvoaktien se Not 19.

¹ Den 31 december 2016 uppgick antalet utestående aktier till 2.031.441.685.

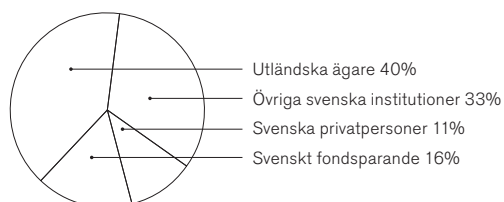
² A-aktier ger 1 röst.

³ B-aktier ger 1/10 röst.

KURSUUTVECKLING, VOLVO B-AKTIE, 2016, KRONOR

ÄGANDE PER LAND¹

¹ Andel av kapital, registrerade aktier.

ÄGARKATEGORIER¹

¹ Andel av kapital, registrerade aktier.

Anställdas innehav av Volvoaktier genom pensionsstiftelser är obetydligt.

► Mer detaljerad information om Volvoaktien och Volvos innehav av egna aktier finns i 11-årsöversiktens aktiestatistik samt i Not 19.

FTSE GROUP BEKRÄFTAR att Volvokoncernen har blivit oberoende utvärderad enligt kriterierna i FTSE4Good och har uppfyllt kraven för att ingå i indexserien FTSE4Good. Bolag i indexserien FTSE4Good har mött strikta miljökrav, sociala krav och bolagsstyrningskriterier och är positionerade för att dra fördel av ansvarsfullt företagande.

Volvokoncernen kvalificerade sig inte för Dow Jones Sustainability Index under 2016. En av huvudorsakerna var EU-kommissionens konkurrensutredning av Volvokoncernen och ett antal andra lastbilstillverkare.

AKTIEÄGARVÄRDE – LÅNGSIKTIGT VÄRDESKAPANDE

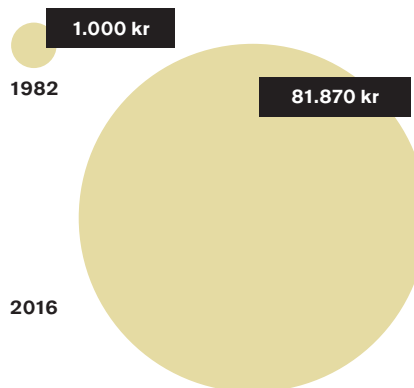
Volvokoncernen strävar efter att skapa långsiktigt värde för sina aktieägare.

Volvokoncernens grundande brukar anges till 1927, vilket var året då den första serietillverkade Volvobilen rullade ut ur fabriken i Göteborg. De första serietillverkade lastbilarna kom 1928 och blev en omedelbar framgång. År 1935 noterades AB Volvo på Stockholmsbörsen.

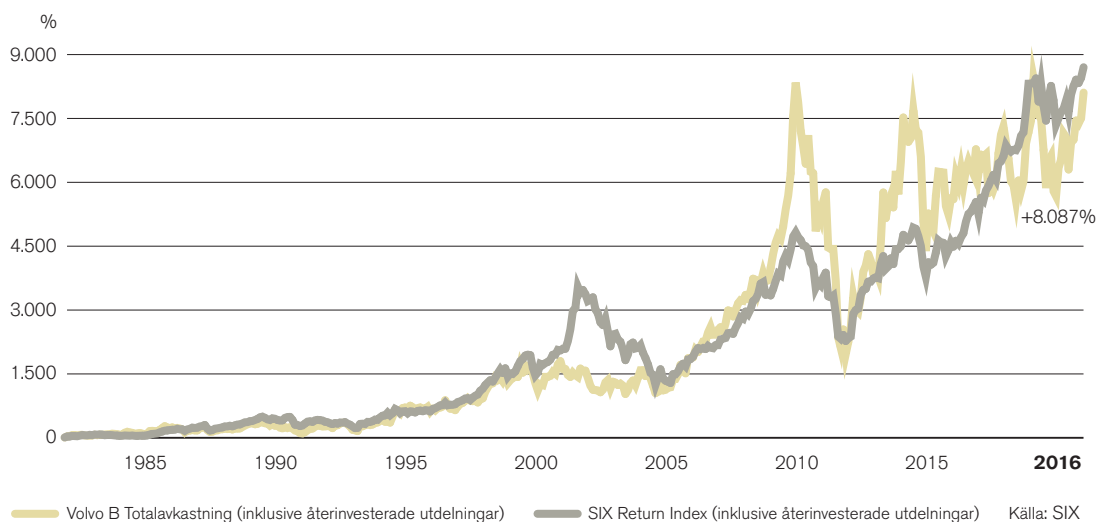
I diagrammet visas Volvo B-aktiens totalavkastning, räknat som aktiekursens utveckling med samtliga utdelningar återinvesterade, sedan den 30 december 1982, som är så långt tillbaka som jämförelseindexet SIX Return Index sträcker sig. SIX Return Index mäter totalavkastningen för börsen i Stockholm som helhet.

Diagrammet visar att 1.000 kronor investerade den 30 december 1982 hade vuxit till 81.870 kronor vid slutet av 2016 under förutsättning att samtliga utdelningar under åren återinvesterats i Volvo B-aktier.

1.000 kronor som investerades i Volvos B-aktie den 30 december 1982 var vid slutet av 2016 värda 81.870 kronor.

ACKUMULERAD TOTALAVKASTNING FÖR VOLVOS B-AKTIE

RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Kontrollerat risktagande

Affärsverksamhet inbegriper risker – ett kontrollerat risktagande är en förutsättning för att upprätthålla en uthålligt god lönsamhet.

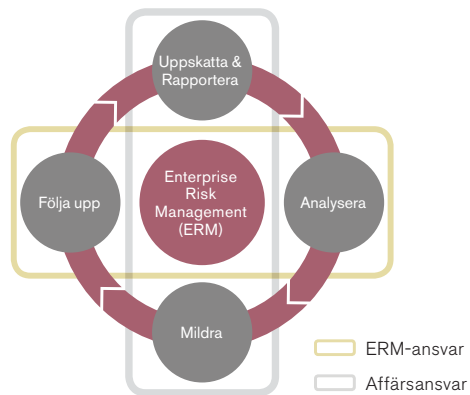
Händelser i världen kan orsaka osäkerhet, vilket i sin tur kan inverka på branscher och marknader och därmed påverka Volvokoncernens ambitioner, vision och uppdrag. Dessa osäkerheter kan utgöra möjligheter som Volvokoncernen försöker fånga i sin strategiprocess. I vissa fall kan koncernen påverka sannolikheten att en riskrelaterad händelse inträffar, i andra fall inriktas arbetet på att mildra konsekvenserna då händelsen ligger utom koncernens kontroll. På följande sidor beskrivs ett antal av de risker Volvokoncernen står inför.

Volvokoncernens hantering av risker

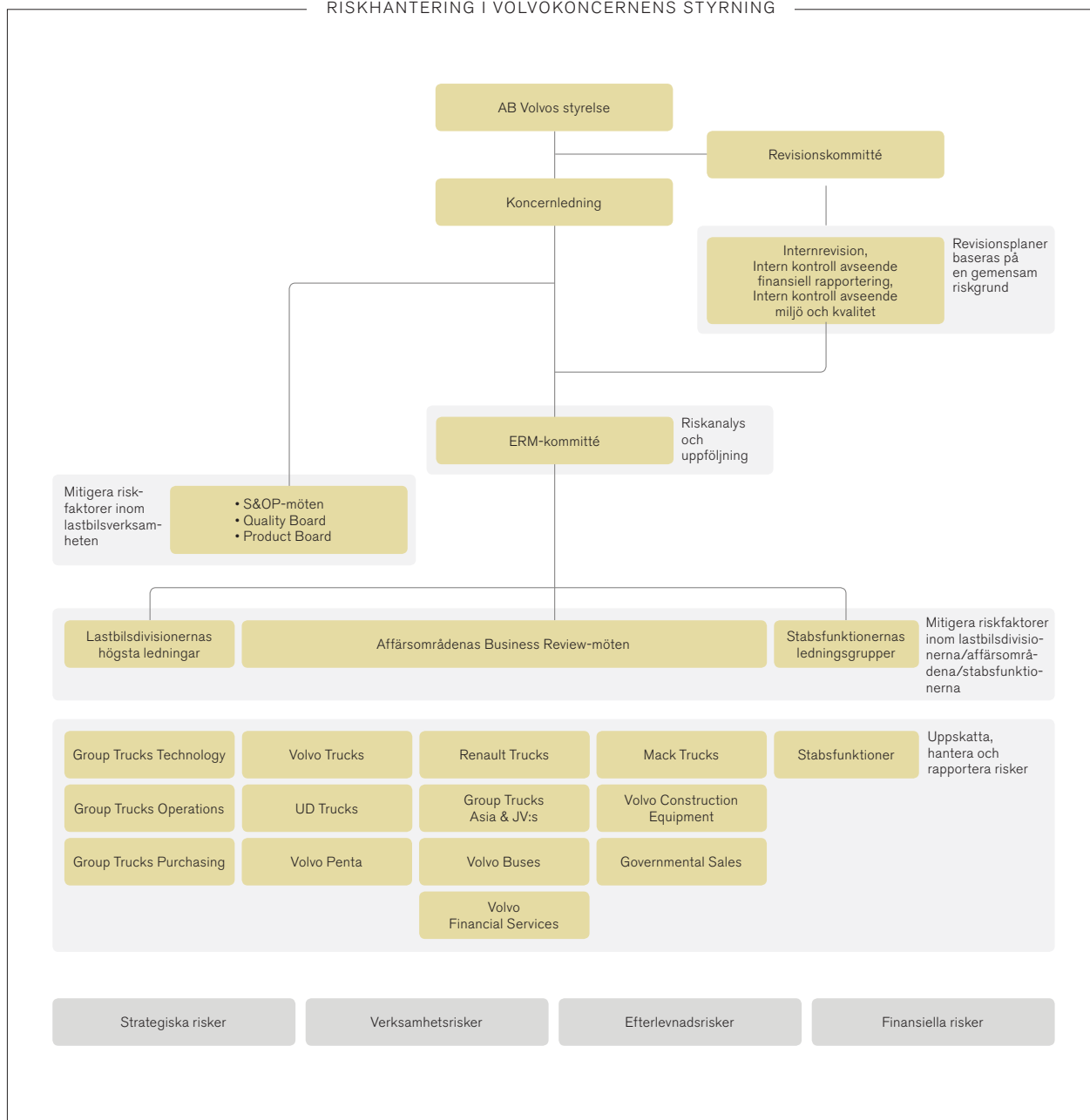
Volvokoncernen arbetar med Enterprise Risk Management (ERM), som är en systematisk och strukturerad process för att identifiera, uppskatta, rapportera, analysera, mildra effekterna av och följa upp de risker som kan komma att påverka koncernens värden, ambitioner, vision och uppdrag. Syftet med ERM är att förbättra affärsverksamheten och optimera kostnaderna för att hantera risk, d.v.s. att skapa, öka och försvara Volvokoncernens värde och tillgångar.

	DEFINITIONER	HANTERING	RISKFAKTORER
Lång sikt	STRATEGISKA RISKER Skapa värde Strategiska risker kan påverka vår förmåga att skapa värde, den långsiktiga utvecklingen av vår affär samt vår möjlighet att nå vår vision och våra ambitioner.	De strategiska riskerna hanteras i strategiska affärsbeslut av högre ledningsgrupper inom Volvokoncernen.	• Styrning • Strategi & Strategiska planer, inklusive produktplaner • Fusioner, förvärv och avyttringar • Kommunikation & investerarrelationer
Kort och medellång sikt	VERKSAMHETSRIKES Öka värdet Verksamhetsrisker kan påverka vår förmåga att öka värdet och är viktiga för den dagliga verksamheten. Dessa risker påverkar hur vi levererar vårt uppdrag och uppfyller våra ambitioner.	Verksamhetsrisker hanteras i taktiska och operationella affärsbeslut samt i verksamheten inom alla Volvokoncernens affärsområden, på alla nivåer och av samtliga anställda.	• Produktutveckling • Tjänsteutveckling • Utveckling av finansieringstjänster • Försäljning & Marknadsföring • Produktion • Inköp • Personal & Kultur • Informationsteknologi • Force Majeure • Fastighetstillgångar
	EFTERLEVNADSRISKER Skydda värdet Efterlevnadsrisker kan påverka vår förmåga att skydda vårt värde genom hot mot koncernens finansiella-, organisatoriska ställning eller renommé. De kan påverka koncernens möjligheter att följa våra värden.	Efterlevnadsrisker hanteras i taktiska och operationella affärsbeslut och i verksamheten gällande efterlevnad av regler och förordningar inom alla Volvokoncernens affärsområden, på alla nivåer och av samtliga anställda.	• Lagar & förordningar • Styrande dokument • Affärsetik
	FINANSIELLA RISKER Öka & skydda värdet Finansiella risker kan påverka vår möjlighet att öka och skydda vårt värde från möjliga effekter på koncernens finansiella position. De kan påverka koncernens möjligheter att uppfylla våra ambitioner eller att följa våra värden.	Finansiella risker hanteras i taktiska och operationella affärsbeslut inom alla Volvokoncernens affärsområden, på alla nivåer och av samtliga anställda.	• Finansmarknader • Likviditet & Kredit • Redovisning & Rapportering • Skatt • Kapitalstruktur • Budget

Integrerat i ERM finns flera riskhanteringsprocesser som verkar inom specifika områden av koncernen, såsom projekt, leverantörer, miljö och företagets kontinuitet. Dessa områden rapporterar på en hög nivå till ERM via respektive affärsområde, lastbilsdivision eller stabs- och supportfunktion. ERM sammanställer all relevant data och analyserar var det finns systematiska risker eller där det saknas tillfredsställande aktiviteter för att mildra konsekvenserna. Ägarskapet för riskerna ligger i verksamheten medan ERM följer upp deras utveckling.

RISKHANTERING I VOLVOKONCERNENS STYRNING

STRATEGISKA RISKER

För ett stort globalt bolag som Volvokoncernen är det mycket viktigt att navigera genom de politiska, ekonomiska och samhälleliga trenderna för att hitta rätt position i den globala kontexten av marknader och konkurrenter. Ur Volvokoncernens perspektiv finns det ett flertal trender och utmaningar som driver på arbetet med att utveckla och leverera hållbara transport- och infrastrukturlösningar såväl idag som imorgon.

Strategiska risker kan påverka vår förmåga att skapa värde, den långvariga utvecklingen av vår affär samt möjligheten att nå vår vision och våra ambitioner.

Fordonsbranschen är cyklisk

Volvokoncernens kunder verkar över hela världen, vissa i ett enda land, andra över gränser. Många globala och regionala ekonomiska, regelmässiga, digitala, teknologiska och miljöfaktorer skapar både strategiska och operativa utmaningar för industrin. Som för många kapitalvarubranscher har fordonsbranschen varit cyklisk med en stark korrelation till BNP, åldrande fordon och maskiner samt nya lagar och regler. Branschens fortsatta ändring av fokus från produkt till tjänst medför att cyklikaliteten finns kvar medan volatiliteten i försäljning och lönsamhet kan bli svårare att förutse. Ändringarna i affärslandskapet liksom divergensen mellan tillväxt- och utvecklade marknader påverkar efterfrågan på våra kunders tjänster och våra kunders framgång. Svängningarna i efterfrågan på koncernens produkter och tjänster gör att det finansiella resultatet blir beroende av koncernens förmåga att agera snabbt på ändringar i marknaden. Volvokoncernen strävar särskilt efter att kontinuerligt balansera produktionsnivåer och driftskostnader samt förbättra förmågan att snabbt svara upp mot efterfrågan på nya tjänster.

Geopolitisk osäkerhet

Volvokoncernen är aktiv i fler än 190 länder och politisk instabilitet, väpnade konflikter och social oro kan påverka Volvos förmåga att bedriva försäljning i berörda områden. Snabba förändringar i inflation, devalveringar eller lagstiftning kan orsaka Volvo betydande förluster, nedskrivning av tillgångar eller kostnader på grund av underutnyttjade tillgångar.

Intensiv konkurrens

En fortsatt konsolidering i branschen väntas skapa färre men starkare konkurrenter. De främsta globala konkurrenterna är Daimler, Volkswagen (Scania och MAN), Paccar (Kenworth, DAF och Peterbilt), Caterpillar och Komatsu. Det finns också starka lokala varumärken i till exempelvis Kina, Indien och Ryssland som är aktiva på sina hemmarknader men som förväntas öka sin närvaro också i andra delar av världen.

Vidare kan överkapacitet i branschen uppkomma vid låg efterfrågan, som i sin tur kan leda till ökad prispress. Proaktiv riskhantering är viktig för att förutse och skydda marknadspositionerna för Volvokoncernens varumärken. Tillsammans tvärs över hela koncernen, skapar kombinerandet av erbjudanden till kunder en långsiktig framgång.

Omfattande lagstiftningskrav

Bestämmelserna avseende utsläppsnivåer, buller, säkerhet och nivån på föreningar från produktionsanläggningar är omfattande inom branschen.

De största utmaningarna vad gäller produktlagstiftning rör minskade utsläpp från motorerna. Volvokoncernen är ett ledande företag i fordonsbranschen och en av världens största tillverkare av tunga dieselmotorer. Koncernens resurser för produktutveckling är väl samordnade för att klara av den forskning och utveckling som behövs för att möta de skärpta emissionskraven. Framtida produktbestämmelser är kända och koncernens strategi för produktutveckling är anpassad efter införandet av nya bestämmelser.

Lokal protektionism som leder till krav på lokalt innehåll kan försätta Volvokoncernen i en ofördelaktig situation jämfört med lokala konkurrenter, leda till högre inköpskostnader eller fordra av Volvo att genomföra betydande investeringar som inte är nödvändiga från operativ synvinkel.

Skifte i teknologier

Som en del av den globala fordons- och logistikindustrin, driver Volvokoncernen välstånd för samhället och våra kunder. Under skapandet av erbjudanden för att förbättra våra kunders produktivitet och lönsamhet beaktar vi förändringar som uppstår genom teknologiska genombrott eller ändrade lagkrav. Koncernen har, liksom alla företag, begränsade resurser och vi måste därför kontinuerligt välja att investera i de nya tekniker som vi tror skapar bästa välstånd för samhället och våra kunder. Volvokoncernen förebygger de möjliga riskerna genom att regelbundet skanna av och utvärdera nya teknologier och endast ta vidare till produktutveckling och kommersialisering de teknologier som har bevisat önskade nivåer av kundnytta, kvalitet, säkerhet och miljöpåverkan.

VERKSAMHETSRISKER

För Volvokoncernen är styrningen av vårt taktiska och operativa arbete mycket viktigt för att nå våra ambitioner avseende kundnöjdhet, att vara en eftertraktad arbetsgivare samt ha en branschledande lönsamhet.

För att öka affärsvärdet baseras alla beslut och verksamhet på kunskap om kort- och medellångsiktiga verksamhetsrisker. Dessa risker hanteras i enlighet med koncernens styrmodell.

Verksamhetsrisker kan påverka vår förmåga att skapa värde, vilket innebär att vetskap om dessa är viktigt för den dagliga verksamheten.

Kundnöjdhet

Högsta prioritet för Volvokoncernen är att stödja kundernas affärer och lönsamhet för att de ska lyckas oberoende av segment, varumärke, produkt eller tjänst. Kundnöjdheten beror på det totala erbjudandet av produkter, tjänster eller funktionaliteter på nya eller begagnade fordon. Vi kan riskera kundnöjdheten om kvaliteten på en produkt eller tjänst inte möter den förväntade nivån eller förväntat pris. En aspekt av detta är också kundbemötandet i alla interaktioner med koncernens varumärken, person till personkontakt hos återförsäljaren eller i verkstaden, i sökningar på hemsidor eller genom telefonsamtal med våra servicecenter för vägassistans. All sälj- och verkstadspersonal utbildas kontinuerligt och instruktioner och riktlinjer om hur kunderna ska bemötas har upprättats för att minska den eventuella risken för att kundnöjdheten ska minska. Hemsidor är också avstämde för att spegla varumärkets position och passa till dess mål kunder.

Produktutveckling

För Volvokoncernen är våra produkter viktiga delar av det totala erbjudandet till våra kunder. Om produkterna inte utvecklas i tid med nya lagkravs införande eller inte uppfyller kundernas förväntningar riskerar koncernen att förlora kunder och marknadsandelar. Varje utvecklingsprojekt övervakar risker avseende produktkvalitet och kostnad, ledtid för projektet samt produktens funktionalitet. För att säkra att produktutvecklingen utförs på ett effektivt sätt har koncernen infört en grindbaserad projektmodell, styrmodell samt globala processer och instruktioner. Projekten övervakas noga liksom balansen i projekt- och produktportföljerna.

Beroende av leverantörer

Volvokoncernen köper råmaterial, delar och komponenter från många utomstående leverantörer. En väsentlig del av koncernens behov av råmaterial och insatsvaror tillgodoses av leverantörer som ensamma täcker hela behovet. Effekterna av avbrott i leveranserna varierar beroende på artikel och komponent. Vissa artiklar och komponenter är standard för branschen, medan andra är egenutvecklade och kräver unika verktyg som tar tid att ersätta. Volvokoncernens kostnad för råmaterial och komponenter kan variera kraftigt över konjunkturcykeln. Kostnadsvariationer kan orsakas av förändringar av världsmarknadspriser på råmaterial eller av våra leverantörers förmåga att leverera. En ökning av

efterfrågan kan potentiellt resultera i en leveransstörning på grund av leverantörernas finansiella instabilitet eller brist på resurser. Osäkerhet kring kundernas tillgänglighet till produktfinansiering i tillväxtmarknader kan ha en negativ påverkan på efterfrågan.

Drift av produktionsanläggningar

För Volvokoncernen är industrisystemet avgörande för att kunderna ska få rätt produkt vid rätt tidpunkt. Det är en stor verksamhet med maskiner och anställda som behöver interagera snabbt och effektivt avseende volatilitet i produktionsvolym. Störningar eller ineffektivitet i systemet kan påverka koncernens lönsamhet negativt. Här är riskhantering avgörande för att förutse och förhindra eventuella produktionsstopp, arbetsskador, felaktig användning av material och kemikalier, etc. Det finns ett stort antal instruktioner som beskriver hur olika arbetsuppgifter ska hanteras för att undvika implikationer och det genomförs även granskningar och utvärderingar för att säkerställa att instruktionerna följs.

Humankapitalrisk

Medarbetares och andra intressenters förväntningar ändras snabbt vilket kräver fokus på ett antal komponenter såsom ledarskap, påverkansmöjlighet, engagemang, mänskliga rättigheter samt koncernens värderingar. Om vi inte hanterar saker och ting enligt fundamentala mänskliga rättigheter och korrekt enligt koncernvärdena kan de negativt påverka vår bild som arbetsgivare, vårt rykte och möjligheterna för våra anställda att utveckla den kunskap och skicklighet som behövs för att uppfylla marknadens efterfrågan. Riskhanteringen innebär övervakning av kommande lagstiftning och att säkra tillgången till engagerad personal med rätt kompetens. Vår mångfald är basen för den styrka som behövs för att lyckas som ett multinationellt företag. Genom att utföra Volvo Group Attitude Survey och medarbetardialoger bygger vi ett inkluderande ledarskap. Personalstrategin innebär flexibla arbetsstyrkor och smidiga organisationer för att ständigt anpassa oss till en allt mer dynamisk, komplex och oviss omvärld.

Återköpsavtal med garanterade restvärden

Vid försäljning av produkter kan Volvokoncernen vid vissa tillfällen ingå återköpsavtal med garanterade restvärden. Det kan vara svårt att förutse utvecklingen på priserna för begagnade fordon, till exempel vid introduktion av nya modeller eller vid stora svängningar i efterfrågan. Vid tidpunkten för försäljningen kan den framtida utvecklingen på begagnatmarknaden för kommersiella fordon och maskiner vara osäker, vilket kan leda till för höga garanterade restvärden och därmed en påverkan på framtida lönsamhet. Återkommande analyser utförs innan tecknande av återköpsavtal med garanterade restvärden görs.

EFTERLEVNADSRISKER

I sina affärsverksamheter är Volvokoncernen skyldig att följa lagar och regler samt att fatta medvetna beslut om vilka globala standarder vi ska leva upp till. Även företagets rykte om att vara ett bolag som har lag- och regelefterlevnad, affärsetik, integritet samt ansvarsfullt företagande högt upp på dagordningen leder till interna krav på koncernens verksamheter. Dessa krav är implementerade inom Volvokoncernen genom koncerngemensamma policyer.

Efterlevnadsrisker kan påverka vår förmåga att skydda koncernens värde mot hot mot koncernens renommé eller finansiella ställning.

Immateriella tillgångar

Volvokoncernens äger eller har på annat sätt rätt att använda patent, varumärken, ritningar och copyrights som avser de produkter och tjänster koncernen tillverkar och marknadsför. Dessa har erhållits under lång tid och är värdefulla för koncernens verksamhet. För att dessutom säkra våra investeringar i forskning och utveckling har koncernen en plan för immateriella tillgångar som definierar skapandet och användandet av dess immateriella rättigheter.

Genom Volvo Trademark Holding AB äger AB Volvo och Volvo Personvagnar gemensamt varumärket Volvo. AB Volvo har ensamrätt att använda namnet och varumärket Volvo för sina produkter och tjänster. På liknande sätt har Volvo Personvagnar ensamrätt att använda namnet och varumärket Volvo för sina produkter och tjänster. Volvokoncernens rättigheter att använda varumärket Renault är begränsade till enbart lastbilsverksamheten och regleras av ett licensavtal med Renault s.a.s., som är ägare till varumärket Renault. Dessutom äger Volvokoncernen flera andra varumärken relaterat till verksamheten.

Konflikter kring användandet av immateriella tillgångar kan ha stora konsekvenser på koncernen, och därför reviderar koncernen tredje parter användning av immateriella rättigheter samt om tredje parter överträder våra immateriella rättigheter.

Avtalsvillkor vid uppköpserbjudanden

AB Volvo har avtal innehållande bestämmelser som kan komma att förändras eller upphöra att gälla om kontrollen över bolaget förändras. Exempelvis förekommer sådana bestämmelser i vissa av de avtal varigenom Renault Trucks givits rätt att sälja Renault s.a.s respektive Nissan Motor Co. Ltd:s lätta lastbilar samt i vissa av koncernens inköpsavtal.

Klagomål och stämningar

Volvokoncernen kan bli föremål för klagomål och stämningar från kunder, anställda eller annan tredje part. De kan gälla hälso-, miljö-, säkerhets- eller verksamhetsfrågor eller underlåtenhet att följa gällande lagar och bestämmelser. Information om rättsliga processer där bolag inom Volvokoncernen är part finns i Not 21 Övriga avsättningar och i Not 24 Eventualförpliktelser. Även om dessa tvister skulle lösas framgångsrikt, utan direkta negativa ekonomiska följder, kan de få negativa följder för koncernens rykte och ta resurser i anspråk.

Miljö

Volvokoncernen kan vara i riskzonen för klagomål och stämningar från kunder, anställda eller annan tredje part gällande miljöfrågor. Miljölagstiftningen förändras i snabb takt och kraven ökar på många områden, som till exempel hantering av kemikalier samt utsläppskrav för fordon. Koncernen investerar stora resurser för att följa olika lagstiftningar genom hela värdekedjan. Den senaste utvecklingen av internationella standarder i miljö- och kvalitetsstyrning betonar ytterligare värdet av riskhantering inom dessa områden. Även om potentiella problem inom dessa områden löses och hanteras utan direkta negativa ekonomiska följder, kan de få negativa följder för koncernens rykte och ta resurser i anspråk från annat utvecklingsarbete i koncernen.

FINANSIELLA RISKER

För Volvokoncernen är det viktigt att styra sitt finansiella arbete både gällande verksamheten och efterlevnad. Koncerngemensamma riktlinjer, vilka uppdateras och fastställs årligen, ligger till grund för respektive koncernföretags hantering av dessa risker.

De finansiella riskerna kan påverka vår förmåga att öka och skydda värdet från potentiella effekter på koncernens finansiella ställning. De kan påverka Volvokoncernens förmåga att leva efter sina värderingar eller uppnå sina mål.

Ränterisker

Volvokoncernens skuldstruktur är kopplad till ambitionen att ha en branschledande lönsamhet. Rörelser i räntenivåer kan påverka koncernens nettovinst och kassaflöde eller värdet på finansiella tillgångar och skulder. Financial Services upplåning och utlåning ska matchas för att mildra önskad rörelser i lönsamheten på grund av ränterisker. Volvokoncernens industriskuld har en kortfristig räntebindning, som över tid säkerställer att koncernens räntekostnader varierar i förhållande till konjunkturcykler på samma vis som koncernens resultat och kassaflöde.

Valutarisker

Volvokoncernens globala närvaro innebär att affärer görs i många olika regioner. Mer än 95% av Volvokoncernens försäljning sker i länder utanför Sverige. Även huvuddelen av koncernens kostnader härrör sig från andra länder än Sverige. På det viset är koncernens kassaflöde och lönsamhet utsatta för ovissheter i valutakurser. Detta påverkar rörelseresultatet, balansräkningen och kassaflödet liksom indirekt och över tid koncernens konkurrenskraft. För att minska valutaexponeringen strävar Volvokoncernen efter att ha tillverkning lokaliserad i huvudmarknaderna och övervakar aktivt valutaflöden och omräkningsriskerna med syfte att minska påverkan på lönsamheten och kassaflödet.

Likviditetsrisker

Volvokoncernen behöver över tid säkerställa sin betalningsförmåga, i syfte att fånga affärsmöjligheter och förväntningar hos externa intressenter. Plötsliga förändringar i konjunkturcykeln eller oförutsedda händelser inom de finansiella marknaderna kan komma att påverka Volvokoncernen både direkt och indirekt. Våra kunder kan få svårt att finansiera produkter som köps från Volvokoncernen, våra underleverantörer kan få problem att hålla en säker leverans av insatsvaror till Volvos produktion, samt att Volvokoncernen kan få svårigheter att möta sina åtaganden gentemot externa intressenter.

Volvokoncernen säkerställer över tid en god betalningsförmåga genom att alltid ha likviditet tillgänglig motsvarande en viss andel av vår försäljning. För att säkerställa likviditetsberedskapen och därigenom koncernens betalningsförmåga hålls en god balans mellan kort- och långfristig upplåning, liksom långfristiga garanterade kreditfaciliteter och kontanter.

Kreditrelaterade risker

Det finns tre huvudsakliga områden med kreditrisk för Volvokoncernen. Den första är att koncernen inom sin industriverksamhet säljer produkter med öppna krediter till kunder och utfärdar kreditgarantier för kundernas kommersiella fordon och maskiner. Vid utgången av året hänfördes huvuddelen av de utestående kreditgarantierna till slutkunder inom anläggningsmaskiner i Kina. För det andra förvaltar kundfinansieringsverksamheten inom Volvo Financial Services en betydande kreditportfölj, motsvarande 130 miljarder kronor vid utgången av 2016. Portföljen är till stora delar säkrad genom äganderätten till de finansierade fordonen och maskinerna. I de fall kunder inte kan betala, är det dock inte säkert att värdet på återtagna fordon och maskiner motsvarar det utestående finansierade beloppet. Slutligen är en del av koncernens kreditrisk relaterad till placeringen av koncernens finansiella tillgångar. Huvuddelen är placerad i räntebärande värdepapper utgivna av bolåneinstitut i Sverige eller hos banker som koncernen samarbetar med.

Marknadsrisk avseende investeringar i aktier eller aktieliknande instrument

Volvokoncernen har investerat i noterade aktier med en direkt exponering mot kapitalmarknaden. Huvuddelen av denna exponering avser investeringarna i Deutz AG och Inner Mongolia North Hauler Joint Stock Co., Ltd. Mer information finns i Not 5. Därutöver är Volvokoncernen indirekt exponerad för marknadsrisker avseende aktier och liknande instrument genom kapital i fristående pensionsplaner med förvaltning som är exponerad mot dessa typer av instrument. Mer information finns i Not 20.

Nedskrivningsbehov

Volvokoncernen prövar årligen, eller oftare om behov föreligger, värdet på goodwill och andra immateriella tillgångar vid indikation på eventuellt nedskrivningsbehov. Övervärden varierar mellan de olika verksamheterna och är således i olika grad känsliga för förändringar i antaganden och omvärldsfaktorer. Instabilitet i marknadens återhämtning och volatilitet i räntor och valutor kan leda till indikation på nedskrivningsbehov. Mer information om immateriella tillgångar finns i Not 12.

Villkor avseende ägarkontrollförändringar

En del av AB Volvos långfristiga finansieringsavtal innehåller bestämmelser som innebär att långgivaren i vissa fall har rätt att kräva förtida betalning om kontrollen över bolaget förändras. En sådan kontrollförändring kan bli följden av ett offentligt uppköpserbjudande på AB Volvos aktie. Denna typ av bestämmelser är inte ovanliga i finansieringsavtal. Det är AB Volvos bedömning att det har varit nödvändigt att acceptera dessa bestämmelser för att erhålla finansiering på i övrigt godtagbara villkor. ■

KONCERNENS UTVECKLING 2016

Noter

FINANSIELLA RAPPORTER

Resultaträkning
» Sidan 80

Balansräkning
» Sidan 83

Kassaflödesanalys
» Sidan 86

Förändringar i eget kapital
» Sidan 102

NOTER

	SID
Noter och kommentarer	113
Moderbolaget AB Volvo	160
Förslag till riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare	188
Förslag till vinstfördelning	189
Revisionsberättelse för AB Volvo	190
11-årsöversikt	193

NOT	VOLVOKONCERNEN	SID
1	Redovisningsprinciper	113
2	De viktigaste källorna till osäkerhet i uppskattningarna	115
3	Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag	116
4	Mål och policy med avseende på finansiell risk	118
5	Andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga aktier och andelar	124
6	Segmentsrapportering	127
7	Intäkter	128
8	Övriga rörelseintäkter och kostnader	129
9	Övriga finansiella intäkter och kostnader	129
10	Inkomstskatter	130
11	Minoritetsandelar	131
12	Immateriella anläggningstillgångar	132
13	Materiella anläggningstillgångar	134
14	Leasing	136
15	Kundfinansieringsfordringar	137
16	Fordringar	138
17	Varulager	139
18	Kortfristiga placeringar och likvida medel	140
19	Eget kapital och antal aktier	140
20	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	141
21	Övriga avsättningar	146
22	Skulder	148
23	Ställda panter	149
24	Eventualförpliktelser	150
25	Transaktioner med närstående	151
26	Statliga stöd	151
27	Personal	152
28	Ersättning till revisorer	155
29	Kassaflöde	155
30	Finansiella instrument	156

NOT	MODERBOLAGET	SID
1	Redovisningsprinciper	164
2	Inköp och försäljning mellan koncernföretag	164
3	Administrationskostnader	164
4	Övriga rörelseintäkter och kostnader	164
5	Resultat från aktier och andelar i koncernföretag	165
6	Resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag	165
7	Resultat från övriga aktier och andelar	165
8	Räntekostnader	165
9	Övriga finansiella intäkter och kostnader	165
10	Bokslutsdispositioner	165
11	Inkomstskatter	165
12	Immateriella och materiella anläggningstillgångar	166
13	Aktier och andelar	166
14	Övriga fordringar	168
15	Obeskattade reserver	168
16	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	168
17	Övriga avsättningar	169
18	Långfristiga skulder	169
19	Övriga skulder	169
20	Eventualförpliktelser	169
21	Kassaflöde	169

Belopp i miljoner kronor (Mkr) där annat ej anges. Beloppen inom parentes anger 2015 års värden.

Noter och kommentarer

Belopp i miljoner kronor (Mkr) där annat ej anges. Beloppen inom parentes anger 2015 års värden.

NOT 1 | REDOVISNINGSPRINCIPER

Koncernredovisningen för AB Volvo och dess dotterföretag är upprättad i enlighet med International Financial Reporting Standards, IFRS, utgivna av International Accounting Standards Board, IASB, sådana de antagits av Europeiska Unionen, EU. Denna årsredovisning är upprättad i enlighet med IAS 1 Utformning av finansiella rapporter samt i enlighet med den svenska Årsredovisningslagen. Vidare har RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner tillämpats, utgiven av Rådet för finansiell rapportering.

Hur skall Volvokoncernens redovisningsprinciper läsas?

Volvokoncernen beskriver redovisningsprinciperna i anslutning till varje not i syfte att ge en ökad förståelse av respektive redovisningsområde. Volvokoncernen fokuserar på att beskriva de redovisningsval som koncernen har gjort inom ramen för gällande IFRS-princip och undviker att upprepa paragraf-text i sig, om Volvokoncernen inte anser det vara särskilt viktigt för förståelse av notens innehåll. Följande symboler, **RR** och **BR**, visar vilka belopp i noterna som återfinns i resultat- alternativt balansräkning. Totalsumman i tabeller och räkningar summerar inte alltid på grund av avrundningsdifferenser. Syftet är att varje delrad ska överensstämma med sin ursprungskälla och därför kan avrundningsdifferenser uppstå. Se nedanstående tabell för hänvisning till i vilken not respektive redovisningsprincip återfinns samt tillämplig IFRS-standard som anses ha en materiell påverkan.

Redovisningsprincip	Not	IFRS-standard
Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter	3, Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag	IFRS 5, IFRS 13
Företagsförvärv	3, Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag	IFRS 3
Joint ventures	5, Andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga aktier och andelar	IFRS 11, IAS 28, IFRS 12
Intresseföretag	5, Andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga aktier och andelar	IAS 28, IFRS 12
Rörelsesegment	6, Segmentsrapportering	IFRS 8
Intäkter	7, Intäkter	IAS 17, IAS 18
Aktier och andelar	5, Andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga aktier och andelar	IAS 28, IAS 32, IAS 36, IAS 39, IFRS 7, IFRS 13
Finansiella intäkter och kostnader	9, Övriga finansiella intäkter och kostnader	IAS 39
Inkomstskatter	10, Inkomstskatter	IAS 12
Minoritetsandelar	11, Minoritetsandelar	IFRS 10, IFRS 12
Forsknings- och utvecklingskostnader	12, Immateriella anläggningstillgångar	IAS 36, IAS 38, IAS 23
Goodwill	12, Immateriella anläggningstillgångar	IAS 36, IAS 38
Materiella anläggningstillgångar	13, Materiella anläggningstillgångar	IAS 16, IAS 36, IAS 40, IFRS 13, IAS 23
Leasing	14, Leasing	IAS 17
Kundfinansieringsfordringar	15, Kundfinansieringsfordringar	IAS 17, IAS 18, IAS 32, IAS 39, IFRS 7, IFRS 13
Varulager	17, Varulager	IAS 2
Resultat per aktie	19, Eget kapital och antal aktier	IAS 33
Pensioner och liknande förpliktelser	20, Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	IAS 19
Avsättningar för restvärdesrisker	21, Övriga avsättningar	IAS 17, IAS 18, IAS 37
Garantikostnader	21, Övriga avsättningar	IAS 37
Omstruktureringskostnader	21, Övriga avsättningar	IAS 37, IAS 19
Skulder	22, Skulder	IAS 32, IAS 37, IAS 39, IFRS 7, IFRS 13
Eventualförpliktelser	24, Eventualförpliktelser	IAS 37
Transaktioner med närstående	25, Transaktioner med närstående	IAS 24
Statliga stöd	26, Statliga stöd	IAS 20
Aktierelaterade ersättningar	27, Personal	IFRS 2
Kassaflödesanalys	29, Kassaflöde	IAS 7
Finansiella instrument	4, Mål och policy med avseende på finansiell risk 16, Fordringar 18, Kortfristiga placeringar och likvida medel 30, Finansiella instrument	IAS 32, IAS 39, IFRS 7, IFRS 13

Koncernredovisning

Konsolideringsprinciper

Koncernredovisningen omfattar moderföretaget, dotterföretag, joint ventures och intresseföretag. Koncerninterna transaktioner likväl vinster på transaktioner med joint ventures och intresseföretag elimineras i koncernredovisningen.

» **Läs mer i not 5** om definitioner av dotterföretag, joint ventures och intresseföretag.

Omräkning till svenska kronor vid konsolidering av företag i annan funktionell valuta

Varje koncernföretags funktionella valuta bestäms utifrån den primära ekonomiska miljö i vilken det bedriver verksamhet. Den primära ekonomiska miljön är vanligen den i vilken företaget primärt genererar och förbrukar likvida medel. Den funktionella valutan är i de flesta fall valutan i det land där företaget är beläget. AB Volvos och Volvokoncernens rapporteringsvaluta är svenska kronor. Vid upprättandet av koncernens bokslut omräknas poster i resultaträkningarna för utländska dotterföretag (med undantag för företag i höginflationsländer) till svenska kronor enligt månatliga genomsnittliga valutakurser. Poster i balansräkningarna omräknas till svenska kronor genom att använda valutakurser vid årets utgång (balansdagens kurs). De valutakursdifferenser som uppstår redovisas som en separat komponent i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital.

De ackumulerade omräkningsdifferenserna som är hänförliga till ett visst dotterföretag, joint venture eller intressebolag återförs till resultaträkningen som en del av det resultat som uppkommer vid avyttring av ett sådant företag eller vid återbetalning av kapitaltillskott från ett sådant företag.

Fordringar och skulder i utländsk valuta

Fordringar och skulder i andra valutor än den funktionella valutan för det rapporterade företaget (utländska valutor), omräknas till den funktionella valutan genom att använda balansdagens kurs. Omräkningsdifferenser avseende operationella tillgångar och skulder hänförs till rörelseresultatet, medan omräkningsdifferenser avseende finansiella tillgångar och skulder hänförs till övriga finansiella intäkter och kostnader. Räntebärande finansiella tillgångar och skulder är de poster som ingår i beräkning av Volvokoncernens finansiella nettoställning (se Definitioner sist i denna rapport). Valutakursdifferenser på lån och andra finansiella instrument i utländsk valuta, vilka valutasäkrar nettotillgångar i utländska dotterföretag och intresseföretag, redovisas mot omräkningsdifferenser på dessa företags egna kapital. Valutakursvinster och förluster avseende övriga tillgångar och skulder i utländsk valuta, såväl på årets betalningar som på värderingen vid årets slut, påverkar resultatet det år de uppkommer.

» **Läs mer i Not 4** om valutarisker och valutariskhantering.

Viktigare valutakurser använda i koncernbokslutet anges i vidstående tabell.

Land	Valuta	Genomsnittskurs		Kurs 31 december	
		2016	2015	2016	2015
Australien	AUD	6,3743	6,3377	6,5688	6,0861
Brasilien	BRL	2,4777	2,5643	2,7950	2,1596
Eurozonen	EUR	9,4801	9,3638	9,5762	9,1443
Japan	JPY	0,0791	0,0697	0,0778	0,0694
Kanada	CAD	6,4697	6,6054	6,7472	6,0293
Kina	CNY	1,2878	1,3424	1,3091	1,2868
Norge	NOK	1,0212	1,0469	1,0550	0,9567
Storbritannien	GBP	11,5680	12,9042	11,1850	12,3848
Sydafrika	ZAR	0,5859	0,6641	0,6675	0,5433
Sydkorea	KRW	0,0074	0,0075	0,0076	0,0071
USA	USD	8,5630	8,4370	9,0984	8,3537

Nya redovisningsprinciper 2016

Inga nya redovisningsprinciper gällande från 1 januari 2016 har väsentligen påverkat Volvokoncernens finansiella rapporter.

Nya redovisningsprinciper 2017 och senare

Ett antal redovisningsstandarder och tolkningar har publicerats vilka ännu inte trätt i kraft.

IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 publiceras i tre delar: Klassificering och Värdering, Nedskrivning samt Säkringsredovisning, och kommer att ersätta nuvarande IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Volvokoncernen håller för närvarande på att uppskatta effekterna av IFRS 9 och förväntar sig störst påverkan från övergången till modellen för förväntade kreditförluster. De nya kraven är utformade att resultera i tidigare redovisning av kreditförluster och är mer framåtriktad än en faktisk förlustmodell. Även om modellen är framåtriktad är historisk data en bas för beräkning av förväntade kreditförluster. Historisk data skall emellertid justeras baserat på nuvarande tillgänglig information för att spegla nuvarande förhållanden och framtida prognoser för att spegla framtida förhållanden. En preliminär uppskattning indikerar en negativ påverkan på eget kapital vid övergångstidpunkten. Volvokoncernen kommer att tillämpa den förenklade metoden vid beräkning av förväntade kreditförluster under hela livstiden på de finansiella tillgångarna i Financial Services och på kundfordringar i Industriverksamheten. Tidpunkten för obligatorisk tillämpning är 1 januari 2018 med tidigare tillämpning tillåten. IFRS 9 Finansiella instrument har antagits av EU.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

IFRS 15 är ett nytt ramverk för att redovisa intäkter från externa kunder med tillhörande utökade upplysningskrav. Ramverket presenterar principer för karaktär, belopp, tidpunkt och osäkerhet avseende intäkter och kassaflöden från ett företags kontrakt med dess kunder. IFRS 15 kommer att ersätta nuvarande IAS 11 Entreprenadavtal, IAS 18 Intäkter och de relaterade tolkningarna IFRIC 13, 15, 18 och SIC-31.

Volvokoncernen har analyserat effekterna av IFRS 15 och den största förändringen jämfört med nuvarande modell för intäktsredovisning avser försäljning av fordon som innefattar återköpsåtaganden och bedömningen huruvida kontrollen har överförts från Volvo till kunden. Kriteriet för att bedömma huruvida kontroll har överförts baseras på om kunden har ett betydande ekonomiskt incitament att utöva sin rätt att sälja tillbaka fordonet eller inte.

Om kunden anses ha ett betydande ekonomiskt incitament att utöva sin rätt att sälja tillbaka fordonet så redovisas intäkten över kontraktspérioden i enlighet med reglerna för operationell leasing. Olika faktorer ligger till grund för bedömningen huruvida ett betydande ekonomiskt incitament föreligger såsom återköpspriset i relation till förväntat marknadsvärde vid tidpunkten för återköpet likväl som historiska återköp. Det här är nya kriterier jämfört med nuvarande modell för intäktsredovisning, där återköpspriset jämförs med försäljningspriset. Redovisningsmodellen som sådan kommer inte att ändras utan enbart kriterierna för när intäkterna ska redovisas i enlighet med reglerna för operationell leasing.

Om kunden inte anses ha ett betydande ekonomiskt incitament att utöva sin rätt att sälja tillbaka fordonet kommer intäktsredovisningen ske i enlighet med reglerna för försäljning med returrätt vilket innebär att en större del av intäkterna och tillhörande marginal redovisas vid ingången av kontraktet. En skuld för återköpsåtagandet och en tillgång avseende rätt att återfå fordonet från kunden vid reglering av återköpsåtagandet kommer att redovisas i balansräkningen. Det här är en förändring i IFRS 15 jämfört med nuvarande modell där hela intäkten redovisas vid ingången av kontraktet med en eventalförpliktelse avseende återköpsåtagandet.

Konsekvensen för Volvokoncernen med de två modellerna för intäktsredovisning av avtal med återköpsåtagande är att intäktsredovisningen kommer att ske senare i tid i de fall kunden inte har ett ekonomiskt incitament att utöva sin rätt att sälja tillbaka fordonet i enlighet med modellen för försäljning med returrätt.

Volvokoncernen redovisar intäkter från serviceavtal över tid baserat på nedlagda kostnader. Intäktsredovisningen avseende serviceavtal kommer inte att påverkas vid implementeringen av IFRS 15.

De utökade upplysningskraven kommer från 2018 att ingå i noten för Segmentsrapportering och noten för Intäkter i enlighet med den nya standarden. Upplysningarna kommer framförallt beskriva olika prestationsåtgärderna samt när i tiden intäkter redovisas för de olika intäktsströmmarna.

Implementeringen av standarden sker från och med 1 januari, 2018. Den nya standarden kommer att tillämpas retroaktivt och således kommer utgående balans för 2016 att räknas om och de finansiella rapporterna för 2017 kommer att räknas om i jämförelsesyfte. IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder har antagits av EU.

IFRS 16 Leases

IFRS 16 Leases publicerades i januari 2016 och ersätter den tidigare IAS 17 Leasingavtal och de relaterade tolkningarna IFRIC 4, SIC-15 och SIC-27. Redovisningen för leasegivare kommer i all väsentlighet vara oförändrad, men redovisningen för leasetagare kommer att förändras såtillvida att leasingkontrakt kommer att redovisas i balansräkningen. Effekten för

Volvokoncernen innebär exempelvis att samtliga hyreskontrakt avseende lokaler, tjänstebilar och andra större leasingobjekt i och med implementeringen av IFRS 16 kommer att redovisas i balansräkningen. Redovisningen baseras på synsättet att leasetagaren har en rättighet att använda en tillgång under en specifik tidsperiod och samtidigt har en skyldighet att betala för denna rättighet. Tillgången och skulden kommer att redovisas till diskonterat nuvärde av framtida hyresbetalningar. Fortsatt fokus i implementeringsarbetet är att separera tjänstekomponenten i leasingkontrakten eftersom tjänster även fortsättningsvis kommer att redovisas som en kostnad. Implementeringen av den nya standarden kommer medföra att balansomslutningen kommer att öka samtidigt som rörelseresultatet kommer att öka jämfört med idag baserat på att en del av hyresbetalningarna kommer att redovisas som räntekostnader. Införandet av IFRS 16 innebär även att räntebärande skulder kommer att öka. Standarden är tillämplig för räkenskapsår som påbörjas den 1 januari 2019 eller senare.

IFRS 16 har inte antagits av EU när denna årsredovisning presenterades.

Övriga nya eller ändrade redovisningsstandarder bedöms inte ha en materiell påverkan på Volvokoncernens finansiella rapporter.

NOT 2 | DE VIKTIGASTE KÄLLORNA TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Volvokoncernens viktigaste redovisningsprinciper finns beskrivna i anslutning till respektive not, läs mer i Not 1 Redovisningsprinciper, för en sammanställning. Upprättandet av AB Volvos koncernredovisning kräver att ett antal uppskattningar och antaganden görs, vilka kan påverka de redovisade värdena på tillgångar och skulder vid tidpunkten för bokslutet. Därutöver påverkas även de redovisade beloppen för nettoomsättning och kostnader för de presenterade perioderna. Vid upprättandet av detta bokslut, har ledningen gjort sina bästa bedömningar av vissa belopp som inkluderas i bokslutet, med hänsyn tagen till dess väsentlighet. Verkligt utfall kan avvika från tidigare gjorda uppskattningar. I enlighet med IAS 1 ska företaget upplysa om de antaganden och andra viktiga källor till osäkerheter i uppskattningar som, om verkligt utfall inte stämmer, kan ha en betydande inverkan på bokslutet.

De källor till osäkerhet som har identifierats av Volvokoncernen och som anses uppfylla dessa kriterier presenteras i anslutning till de poster de bedöms kunna påverka. Tabellen visar var dessa beskrivningar återfinns.

Källa till osäkerhet	Not
Återköpsöverenskommelser och restvärdesgarantier	7, Intäkter
Uppskjuten skatt	10, Inkomstskatter
Nedskrivning av goodwill och övriga immateriella anläggningstillgångar	12, Immateriella anläggningstillgångar
Nedskrivning av materiella tillgångar	13, Materiella anläggningstillgångar
Reserv för kreditförluster	15, Kundfinansieringsfordringar
Inkuransreserv	16, Fordringar
Antaganden vid beräkning av pensioner och liknande förpliktelser	17, Varulager
Antaganden vid beräkning av pensioner och liknande förpliktelser	20, Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser
Avsättning för produktgarantier	21, Övriga avsättningar
Avsättning för utfärdade kreditgarantier för Anläggningsmaskiner i Kina	21, Övriga avsättningar
Avsättning för utökad garanti samt servicekontrakt	21, Övriga avsättningar
Rättsliga processer	21, Övriga avsättningar
Restvärdesrisker	21, Övriga avsättningar

NOT 3 | FÖRVARV OCH AVYTTRINGAR AV AKTIER OCH ANDELAR I DOTTERFÖRETAG

REDOVISNINGSPRINCIPER

Redovisning av förvärv

Samtliga förvärv redovisas enligt förvärvsmetoden. Volvokoncernen redovisar förvärvade identifierbara tillgångar, såväl materiella som immateriella, och skulder till verkligt värde. Det belopp varmed köpeskilling, eventuellt minoritetsinnehav samt verkligt värde på förvärvsdagen på tidigare aktieinnehav, överstiger verkligt värde på koncernens andel av identifierbara förvärvade nettotillgångar, redovisas som goodwill. Eventuellt understigande belopp, så kallad negativ goodwill, redovisas över resultaträkningen.

I samband med stegvisa transaktioner anses en företagssammanslagning ha skett i samband med att bestämmande inflytande har erhållits, samma tidpunkt då goodwill fastställs. Effekterna av alla transaktioner med minoriteten redovisas i eget kapital så länge som det bestämmande inflytandet kvarstår. Volvokoncernen beslutar i samband med varje förvärv om minoriteten ska redovisas till verkligt värde eller till den proportionella andelen av den förvärvade rörelsens nettotillgångar. Alla förvärvsrelaterade utgifter kostnadsförs. Företag som förvärvats under räkenskapsåret ingår i koncernens redovisning från och med förvärvstidpunkten. Avytttrade företag ingår i koncernens redovisning till och med tidpunkten för avyttringen.

Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter

I en global koncern som Volvokoncernen pågår ständigt processer avseende försäljningar av tillgångar eller grupper av tillgångar till mindre värden. I de fall kriterierna för klassificering som en anläggningstillgång som innehas för försäljning är uppfyllda och tillgången eller gruppen av tillgångar är av väsentligt värde redovisas tillgången, gruppen av tillgångar, både omsättnings- och anläggningstillgångar, och till dem hörande skulder på en separat rad i balansräkningen. Tillgången eller gruppen av tillgångar värderas till det lägsta av bokfört värde och verkligt värde efter avdrag för försäljningskostnader. Balansposterna och den eventuella resultateffekt som uppstår vid omvärdering till verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader redovisas vanligen i segmentet Koncerngemensamma funktioner och övrigt, till dess att affären är slutförd och fördelning sker till respektive segment.

AB Volvos innehav av aktier och andelar i koncernföretag per den 31 december 2016 framgår av upplysningar i Moderbolagets Not 13. Nedan specificeras viktigare förvärv, etableringar och avyttringar inom Volvo-koncernen.

Periodens rörelseförvärv

Volvokoncernen har inte gjort några förvärv av dotterföretag under 2016 som, enskilt eller sammantaget, haft någon väsentlig påverkan på koncernens räkenskaper.

Volvokoncernen har inte gjort några förvärv av dotterföretag under 2015.

Avyttringar

Externa IT-verksamheten

Volvokoncernen har slutfört försäljningen av den externa IT-verksamheten och överlätit driften av den egna IT-infrastrukturen under 2016. Försäljningen resulterade i en positiv effekt på rörelseresultatet och den finansiella nettoställningen med 885 Mkr.

Volvokoncernen har inte gjort några andra avyttringar som, enskilt eller sammantaget, haft någon väsentlig påverkan på koncernens räkenskaper under 2016. Från och med januari 2016 behandlas avyttring av verksamheter med det huvudsakliga syftet att avyttra anläggningstillgångar som avyttring av anläggningstillgångar. För förtydligande av effekten i kassaflödet läs mer i Not 29 Kassaflöde

Volvokoncernen har inte gjort några avyttringar som, enskilt eller sammantaget, haft någon väsentlig påverkan på koncernens räkenskaper under 2015. Jämförelsesiffrorna för 2015 inkluderar avyttringar inom effektiviseringsprogrammet och avyttring av verksamheter med det huvudsakliga syftet att avyttra anläggningstillgångar.

I tabellen nedan specificeras effekterna på Volvokoncernens balansräkning och kassaflödesanalys i samband med avyttringar av dotterföretag och andra affärsenheter.

Avyttringar	2016	2015
Immateriella anläggningstillgångar	-8	-
Fastigheter, maskiner och inventarier	-353	-219
Tillgångar i operationell leasing	-180	-
Varulager	-115	-209
Övriga fordringar	-143	-156
Likvida medel	-3	-187
Övriga avsättningar	4	13
Övriga skulder	262	479
Avytrade nettotillgångar	-536	-279
Goodwill	-9	-23
Summa	-545	-302
Tilläggsköpeskillning	-	-
Erhållna likvida medel	1.483	595
Likvida medel i avyttrade företag	-3	-187
Påverkan på koncernens likvida medel	1.480	408
Påverkan på koncernens finansiella nettoställning	1.557	498

Tillgångar och skulder som innehas för försäljning

Vid utgången av 2016 redovisade Volvokoncernen tillgångar för 525 Mkr och skulder för 148 Mkr som tillgångar och skulder som innehas för försäljning, avseende i huvudsak planerade avyttringar av återförsäljare.

Vid utgången av 2015 redovisade Volvokoncernen tillgångar för 3.314 Mkr och skulder för 573 Mkr som tillgångar och skulder som innehas för försäljning. Dessa var hänförliga till den planerade avyttringen av den nordamerikanska verksamheten för begagnade lastbilar, Arrow Truck Sales. Tillgångar och skulder som innehas för försäljning avsåg också avyttringen av den externa IT-verksamheten och överlåtelsen av driften av Volvokoncernens egen infrastruktur. Omräkningsdifferenser i övrigt totalresultat avseende utlandsverksamhet uppgick till 11 Mkr.

Tillgångar och skulder som innehas för försäljning	31 dec 2016	31 dec 2015
Materiella anläggningstillgångar	300	815
Varulager	98	519
Övriga kortfristiga fordringar	76	778
Övriga tillgångar	51	1.202
BR Totala tillgångar	525	3.314
Leverantörsskulder	0	86
Avsättningar	0	14
Övriga kortfristiga skulder	148	391
Övriga skulder	-	82
BR Totala skulder	148	573

Rörelseförvärv och avyttringar efter periodens slut

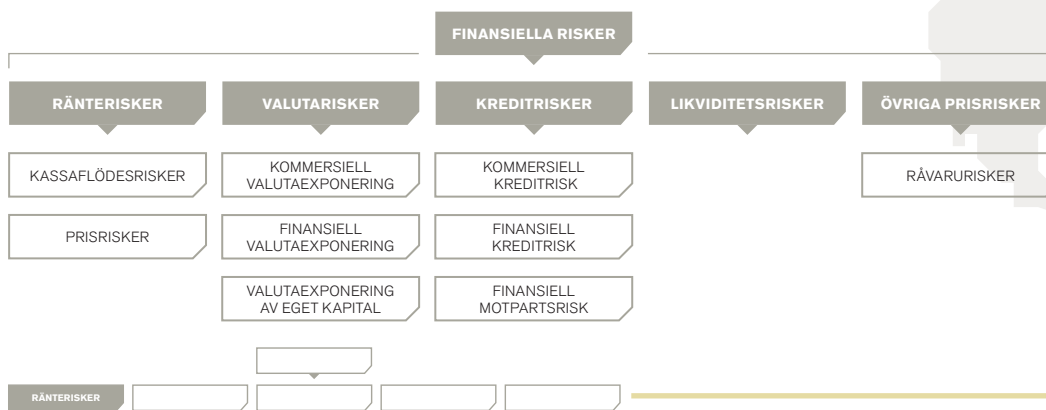
Volvokoncernen har inte genomfört några förvärv eller avyttringar med väsentlig påverkan på koncernen efter periodens slut.

NOT 4 | MÅL OCH POLICY MED AVSEENDE PÅ FINANSIELL RISK

Volvokoncernen är genom sin globala verksamhet utsatt för finansiella risker i form av ränterisker, valutarisker, kreditrisker, likviditetsrisker och övriga prISRISKER. Arbetet med finansiella risker är en integrerad del av Volvokoncernens verksamhet. Genom att utnyttja stordriftsfördelar i koncernens kapitalkostnader, minimera negativa resultateffekter till följd av ändrade valutakurser eller marknadsräntor och optimera risktagande arbetar Volvokoncernen med att minimera dessa risker. Samtliga risker hanteras i enlighet med Volvokoncernens fastställda policies på dessa områden.

» **Läs mer** om redovisningsprinciper för Finansiella Instrument i **Not 30** Finansiella Instrument.

» **Läs mer** om hantering av kapital på **sidorna 101 och 102**.

RÄNTERISKER A

Med ränterisker avses risken att ändrade räntenivåer påverkar Volvokoncernens resultat och kassaflöde (kassaflödesrisker) eller det verkliga värdet av finansiella tillgångar och skulder (prisrisker).

POLICY

Genom att matcha räntebindningstiden för finansiella tillgångar och skulder minskas exponeringen. Ränteswappar används för att förändra/påverka räntebindningstiden för Volvokoncernens finansiella tillgångar och skulder. Valutaränteswappar möjliggör upplåning i utländska valutor från olika marknader utan att tillföra valutarisk. Volvokoncernen innehar även standardiserade ränteterminskontrakt (futures) och FRA:s (forward rate agreements). Merparten av dessa kontrakt används för att säkra räntenivåer för kort upplåning eller placering.

Kassaflödesrisker

Effekten av ändrade räntenivåer på framtida valuta- och ränteflöden påverkar främst Financial Services och Industriverksamhetens finansiella nettoställning. Inom Financial Services mäts matchningsgraden för räntebindning på in- och utlåning. Beräkningen av matchningsgraden exkluderar eget kapital som i Financial Services uppgår till 8%. Vid utgången av

2016 var denna matchningsgrad 98% (99), i Financial Services, vilket är i enlighet med koncernens policy. Av praktiska och affärsmässiga skäl har den centraliserade Treasuryfunktionen mandat att gå ner till en matchningsgrad på 80% avseende portföljen för Financial Services. Vid utgången av 2016 var denna matchningsgrad 92% (91). Vinst och förluster hänförliga till den lägre matchningsgraden påverkar segmentet Gemensamma koncernfunktioner och övrigt inom Industriverksamheten. Volvokoncernens räntebärande tillgångar, vid sidan av tillgångar i Financial Services, bestod vid utgången av 2016 främst av likvida medel. Den 31 december 2016 var den genomsnittliga räntan på finansiella tillgångar i Industriverksamheten 0,6% (0,6). Utestående lån hade, efter hänsyn taget till derivatinstrument, räntevillkor motsvarande en räntebindningstid på mellan en och tre månader och den genomsnittliga räntan på finansiella skulder i Industriverksamheten, inklusive Volvokoncernens kreditkostnader, uppgick vid årsskiftet till 4,2% (4,3).

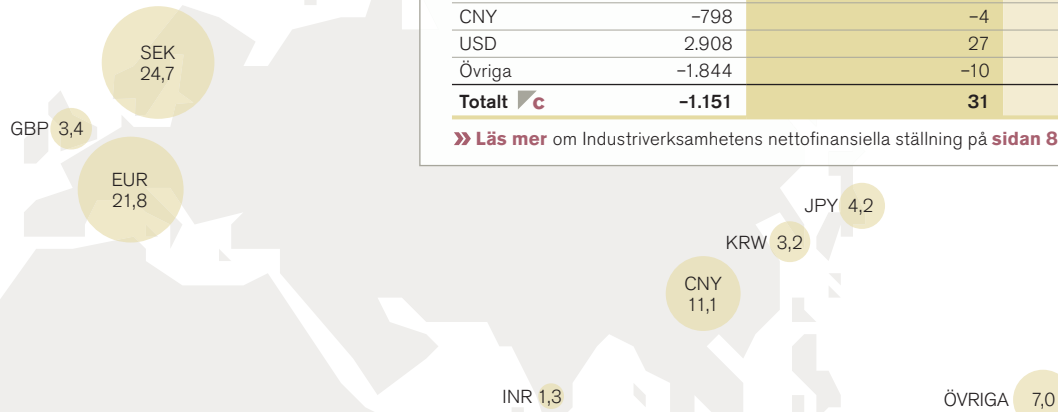
Prisrisker C

Exponering för prisrisker till följd av ändrade räntenivåer avser finansiella tillgångar och skulder med längre räntebindningstid ("fast ränta").

Av tabellen 4.1 framgår resultateffekt före skatt på Industriverksamhetens finansiella nettoställning exklusive pensioner och liknande förpliktelser, beaktat en genomsnittlig räntebindningstid på tre månader avseende finansiella skulder, om räntenivån stiger med en procentenhet (100 räntepunkter).* Påverkan på eget kapital är resultateffekt efter skatt.

* Känslighetsanalysen avseende ränterisker baseras på förenklade antaganden. Det är inte orimligt att marknadsräntorna förändras med en procentenhet (100 räntepunkter) på årsbasis. Däremot stiger eller sjunker de i verkligheten oftast inte vid en tidpunkt. I känslighetsanalysen antas vidare en parallellförskjutning av avkastningskurvan samt att räntor på både tillgångar och skulder påverkas på samma sätt av ändrade marknadsräntor. Effekten av verkliga ränteförändringar kan därför avvika från analysen i tabell 4.1.

» **Läs mer i Not 20** Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser avseende känslighetsanalys för de förmånsbestämda förpliktelserna vid förändringar av de tillämpade antagandena för diskonteringsränta och inflation.

Volvokoncernens**nettotillgångar i****olika valutor (Mdr kr) =****Risk finansiell
nettoställning
31 dec. 2016**Finansiell
nettoställning
exkl. pensionerResultateffekt efter
finansiella poster
om räntenivån stiger 1%Påverkan på finansiell
nettoställning om SEK stärks
10% i förhållande till andra valutor

Mkr		A (Ränterisk)	B (Valutarisk)
SEK	8.539	103	-
JPY	-15.973	-140	1.597
RUB	-1.703	-15	170
EUR	7.720	69	-772
CNY	-798	-4	80
USD	2.908	27	-291
Övriga	-1.844	-10	184
Totalt C	-1.151	31	969

>> Läs mer om Industriverksamhetens nettofinansiella ställning på sidan 83.

4:1

VALUTARISKER B

Balansräkningen kan påverkas av förändringar i olika valutakurser. Valutarisker i Volvokoncernens verksamhet är relaterade till förändringar i värdet av kontrakterade och förväntade framtida betalningsflöden (kommersiell valutaexponering), förändringar i värdet av lån och placeringar (finansiell valutaexponering) samt förändringar i värdet av tillgångar och skulder i utländska dotterföretag (valutaexponering av eget kapital).

POLICY

Målet för Volvokoncernens valutariskhantering är att säkerställa kassaflödet från avtalade flöden genom valutasäkring enligt fastställd valutapolitik samt att minimera exponeringen av finansiella poster i Volvokoncernens balansräkning. Nedan redogörs för hur detta arbete sker för kommersiell och finansiell valutaexponering samt för valutaexponering av eget kapital.

Volvokoncernens utestående derivat för säkring av kommersiella valutarisker per den 31 december 2016

Miljoner	USD/SEK	USD/KRW	AUD/SEK	GBP/SEK	
Förfalloår 2017	256	79	9	101	
Förfalloår 2018	–	–	–	–	
Totalt, lokal valuta	256	79	9	101	
Genomsnittlig kontraktskurs	9,05	1104	5,77	11,29	
Marknadsvärde av utestående terminskontrakt, Mkr	–1	–58	–6	10	–55

4:2

>> **forts. Mål och policy med avseende på finansiell risk****Känslighetsanalys*****Känslighetsanalys
Risk valuta-
exponering 2016**

Mdr, kr

	Transaktions- exponering från kommersiella nettoflöden	Påverkan på rörelse- resultatet om valutans stärks med 10% i förhållande till alla andra valutor
SEK	-35	-3,5
KRW	-6	-0,6
EUR	5	0,5
GBP	8	0,8
USD	11	1,1

B (Valutarisk)

4:3

Kommersiell valutaexponering*Transaktionsexponering från kommersiella flöden*

Volvokoncernen bedriver tillverkning i 18 länder runt om i världen och mer än 95% av försäljningen sker utanför Sverige. Transaktionsexponeringen från kommersiella flöden uppkommer genom interna inköp och försäljningar i utländsk valuta mellan produktionsenheter och marknadsbolag runt om i världen, samt externa inköp och försäljningar i utländsk valuta. Då den övervägande delen av verksamheten i Volvokoncernen bedrivs utanför Sverige påverkar rörelser i valutakurser i många fall transaktionsflöden i utländsk valuta mot andra valutor än mot SEK. Industriverksamhetens transaktionsexponering från kommersiella flöden för Volvokoncernens viktiga valutor framgår i grafen 4:5. Stapeldiagrammet visar transaktionsexponeringen från kommersiella kassaflöden i utländsk valuta, uttryckt som netto överskott/underskott i viktiga valutor. Underskott i SEK och KRW beror främst på stora tillverkningskostnader från fabriker i Sverige och Korea samtidigt som externa intäkter i dessa valutor är begränsade. Överskottet i EUR består främst av nettot av stora försäljnings- och inköpsflöden i EUR mellan många bolag runt om i världen. Överskottet i USD är främst relaterat till externförsäljning till USA och tillväxtmarknader runt om i världen.

Säkring av Volvokoncernens kommersiella valutaexponering beslutas centralt inom koncernen. Volvokoncernens konsoliderade transaktionsexponering i utländsk valuta är värdet av prognostiserade framtida kassaflöden i utländsk valuta. Volvokoncernen säkrar endast den del av det prognostiserade framtida kassaflödet i utländsk valuta som med stor sannolikhet kommer att inträffa s.k. avtalade flöden, varav den största delen inom sex månader. I syfte att säkra värdet av avtalade framtida kassaflöden i utländska valutor använder Volvokoncernen terminskontrakt och valutaoptioner. Säkrad andel av avtalade framtida kassaflöden ligger för samtliga perioder inom ramen för Volvokoncernens valutapolicy. I tabell 4:2 framgår utestående termins- och optionskontrakt för säkring av kommersiella valutarisker.

Omräkningsexponering av rörelseresultatet vid konsolidering av utländska dotterföretag

I samband med omräkning av rörelseresultatet i utländska dotterföretag påverkas Volvokoncernens resultat vid förändring av valutakurserna. Volvokoncernen säkrar inte denna risk. I tabell 4:7 framgår omräkningseffekten vid konsolidering av rörelseresultatet för 2016 i utländska dotterföretag i Industriverksamheten.

>> **Läs mer** i avsnittet om valutaexponering av eget kapital.**Känslighetsanalyser för transaktionsexponering***

I tabellen 4:3 framgår påverkan på rörelseresultatet om viktiga valutor för Volvokoncernen förstärks med 10% i förhållande till alla andra valutor. Säkringsredovisning appliceras inte på säkring av kommersiella flöden, vilket innebär att påverkan på eget kapital är påverkan på rörelseresultatet före skatt.

Underskottet i SEK är främst relaterat till utländska kommersiella flöden i USD, GBP, EUR, NOK och ZAR gentemot SEK.

Volvokoncernens valutauppföljning

I tabellerna 4:4 4:5 4:6 4:7 och 4:8 på nästa sida framgår valuta-påverkan på försäljningen och rörelseresultatet i Industriverksamheten från kommersiella flöden i utländsk valuta och omräkningseffekten vid konsolidering av utländska dotterföretag i viktiga valutor.

>> **Läs mer** om Industriverksamhetens transaktionsexponering från kommersiella flöden ovan.**Finansiell valutaexponering**

Lån och placeringar i koncernens dotterföretag sker huvudsakligen i lokala valutor via treasuryfunktionen och därigenom minimeras finansiell valutaexponering i respektive företag. Treasuryfunktionen använder olika derivatinstrument för att tillhandahålla ut- och inlåning i olika valutor utan att öka Volvokoncernens risk. Volvokoncernens finansiella nettoställning påverkas av förändrade valutakurser eftersom finansiella tillgångar och skulder är fördelade mellan koncernföretag vilka bedriver sin verksamhet i olika valutor.

Av tabellen 4:1 framgår påverkan på Industriverksamhetens resultat efter finansiella poster samt finansiella nettoställning exklusive pensioner och liknande förpliktelser netto om SEK förstärks med 10%.

Valutaexponering av eget kapital

Volvokoncernens redovisade värde av tillgångar och skulder i utländska dotterföretag påverkas av gällande valutakurser då tillgångar och skulder omräknas till svenska kronor. För att minimera valutaexponering av eget kapital optimeras fortlöpande storleken på eget kapital i utländska dotterföretag med hänsyn till kommersiella och legala förutsättningar. Kurs-säkring av eget kapital kan förekomma i fall då ett utländskt dotterföretag bedöms vara överkapitaliserat. Nettotillgångar i utländska dotter- och intresseföretag och joint ventures uppgick vid utgången av 2016 till 71 miljarder kronor (68). Kurssäkringsbehov avseende investeringar i intresseföretag, joint ventures och övriga företag avgörs från fall till fall.

Av kartan på sidorna 118–119 framgår Volvokoncernens nettotillgångar (Mdr kr) fördelat per valuta.

>> **Läs mer i Not 30** Finansiella instrument om Volvokoncernens principal gällande säkringsredovisning.

* Känslighetsanalyser för valutarisker baseras på förenklade antaganden. Det är inte orimligt att en valuta förstärks med 10% i förhållande till andra valutor. I verkligheten förändras dock normalt inte alla valutakurser vid en tidpunkt och i

samma riktning och den verkliga effekten kan avvika från känslighetsanalyserna. Se tabell 4:1 och 4:3

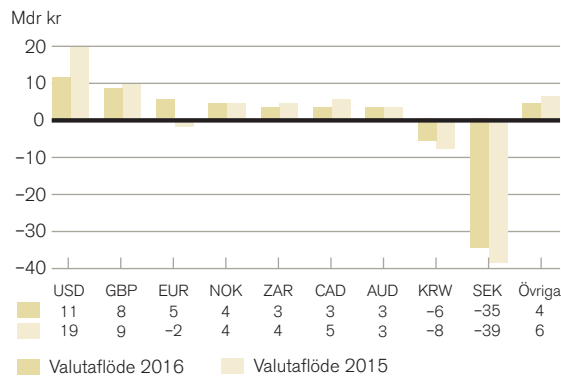
Volvokoncernens valutauppföljning

När Volvokoncernen kommunicerar valutapåverkan på rörelseresultatet i Industriverksamheten är följande faktorer inräknade:

Valutapåverkan på rörelseresultatet Industriverksamheten, Mdr kr	2016	2015	Förändring
Nettoflöden i utländsk valuta			-1,2
Realiserat och orealiserat resultat på valutariskkontrakt	0,0	-0,1	0,1
Orealiserat resultat på kund- och leverantörsskulder i utländsk valuta	0,0	-0,4	0,5
Omräkningseffekt på rörelseresultatet i utländska dotterföretag			0,1
Total valutapåverkan på rörelseresultatet Industriverksamheten			-0,4

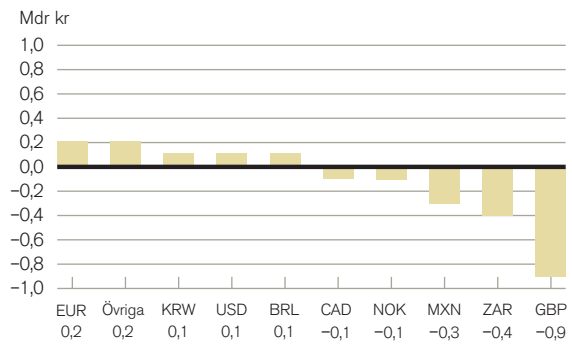
Valutapåverkan av Nettoflöden i utländsk valuta åskådliggörs i tabell 4:6 och omräkningseffekten vid konsolidering av rörelseresultatet i utländska dotterföretag åskådliggörs i tabell 4:7 för de viktigaste valutorna.

4:4

Transaktionsexponering från kommersiella flöden för 2016 och 2015

Stapeldiagrammet visar transaktionsexponeringen från kommersiella kassaflöden i utländsk valuta i Industriverksamheten, uttryckt som netto överskott/underskott i viktiga valutor. För ytterligare information läs mer under avsnittet kommersiell valutaexponering.

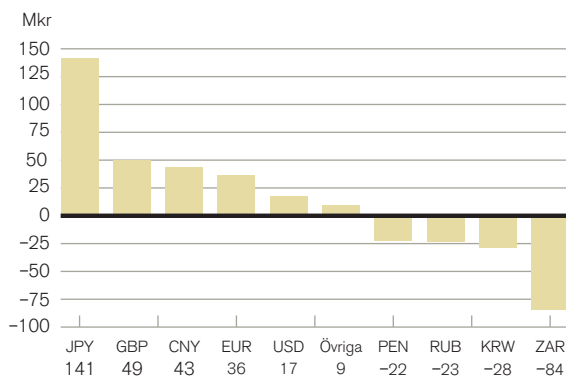
4:5

Valutapåverkan på rörelseresultatet från nettoflöden i utländsk valuta 2016 jämfört med 2015

Förändring av kurser jämfört med 2015 (Totalt -1,2 Mdr kr).

Valutapåverkan av Nettoflöden i utländsk valuta i Industriverksamheten framgår i ovanstående stapeldiagram.

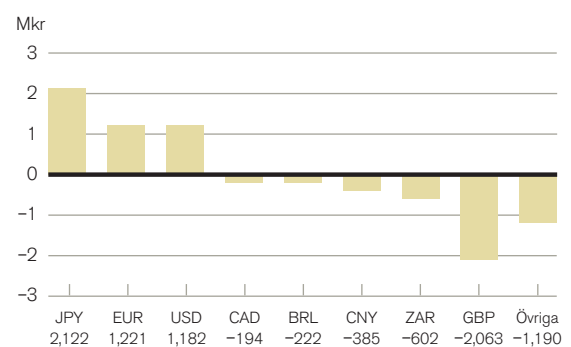
4:6

Valutapåverkan på rörelseresultatet 2016 jämfört med 2015

Förändring av kurser jämfört med 2015 (Totalt 137 Mkr).

Omräkningseffekt vid konsolidering av rörelseresultatet i utländska dotterföretag framgår i ovanstående stapeldiagram.

4:7

Valutapåverkan på omsättningen 2016 jämfört med 2015

Förändring av kurser jämfört med 2015 (Totalt -91 Mkr).

Valutapåverkan på omsättningen från inflöden i utländsk valuta samt omräkningseffekt vid konsolidering av försäljningen i utländska dotterföretag framgår i ovanstående stapeldiagram.

4:8

» **forts. Mål och policy med avseende på finansiell risk****KREDITRISKER**

Med kreditrisker avses risken att Volvokoncernen inte erhåller betalning för redovisade kundfordringar och kundfinansieringsfordringar (kommersiell kreditrisk), att Volvokoncernens placeringar inte kan realiseras (finansiell kreditrisk) samt att en potentiell vinst inte blir realiserad om motparten inte fullföljer sin del av kontraktet vid användning av derivatinstrument (finansiell motpartsrisk).

POLICY

Målet för Volvokoncernens hantering av kreditrisker är att definiera, mäta och följa upp kreditexponeringen för att minimera risken för förluster som härrör sig från krediter till kunder och leverantörer, krediter inom Financial Services samt finansiella transaktioner med motparter.

Kommersiell kreditrisk

Volvokoncernens kreditgivning styrs av koncernövergripande policys och regler för kundklassificering. Kreditportföljen skall vara fördelad mellan olika kundkategorier och branscher. Kreditriskerna hanteras genom aktiv kreditbevakning, rutiner för uppföljning och i förekommande fall återtagande av produkter. Vidare bevakas fortlöpande att erforderliga reserveringar sker för osäkra fordringar. I Not 15 och 16 presenteras åldersanalyser av förfallna kundfinansieringsfordringar och kundfordringar i relation till gjorda reserveringar.

Kundfinansieringsfordringarna i Financial Services uppgick den 31 december 2016 netto till cirka 111 miljarder kronor (103). Kreditrisken inom denna portfölj fördelas mellan ett stort antal enskilda kunder och återförsäljare. Säkerhet utgörs av de finansierade produkterna. I kreditgivningen eftersträvar Volvokoncernen en balans mellan riskexponering och förväntad avkastning.

» **Läs mer** om Volvokoncernens kreditrisk i Financial Services i **Not 15**.

Per den 31 december 2016 uppgick Volvokoncernens kundfordringar till cirka netto 34 miljarder kronor (29).

Finansiell kreditrisk

Volvokoncernens finansiella tillgångar förvaltas till största delen av Treasuryfunktionen och placeras på penning- och kapitalmarknaderna. Alla placeringar måste uppfylla kraven på låg kreditrisk och hög likviditet. Motparter för både placeringar och derivattransaktioner bör enligt Volvokoncernens kreditpolicy erhållit en rating om A eller bättre, hos något av de väletablerade kreditratinginstituten eller liknande.

Likvida medel och kortfristiga placeringar uppgick den 31 december 2016 till cirka 25 miljarder kronor (24).

» **Läs mer i Not 18** om Volvokoncernens kortfristiga placeringar och likvida medel.

Finansiell motpartsrisk

Vid användning av derivatinstrument uppkommer en motpartsrisk vilket innebär att en potentiell förlust inte kan regleras (helt eller delvis) mot en potentiell vinst om motparten inte fullföljer sin del av kontraktet. För att minimera exponeringen ingår Volvokoncernen nettningsavtal, s.k. ISDA-avtal, med alla motparter som kan komma ifråga för derivattransaktioner. Nettningsavtalen innebär att fordringar och skulder kan kvittas i vissa situationer, bl.a. i händelse av motpartens insolvens. Till dessa avtal medföljer ofta sk. "Credit Support Annex" (CSA) villkor. CSA fastställer villkoren när parterna är skyldiga att utföra kontantöverföringar sinsemellan för att reducera exponeringen på öppna nettopositioner. Dessa nettningsavtal har dock ingen påverkan på Volvokoncernens redovisade resultat och finansiella ställning, eftersom ingångna derivattransaktioner redovisas brutto. Koncernens bruttoexponering om 3.026 Mkr (3.238) i derivat på tillgångssidan, reduceras med 65% (53) till 1.049 Mkr (1.531) genom nettningsavtal och likvidöverföringar. Volvokoncernen arbetar aktivt med limiter per motpart för att reducera risk för höga nettobelopp mot enstaka motparter.

» **Läs mer** om Volvokoncernens bruttoexponering på tillgångssidan per typ av derivatinstrument i **Not 30** Finansiella Instrument.

LIKVIDITETSRISKER

Med likviditetsrisk avses risken att Volvokoncernen inte skulle kunna finansiera eller återfinansiera sina tillgångar eller fullgöra sina betalningsåtaganden.

POLICY

Volvokoncernen strävar efter att hålla en god finansiell beredskap genom att ständigt hålla en viss andel av omsättningen i likvida tillgångar. En god balans mellan kort och lång upplåning samt upplåningsberedskap i form av kreditfaciliteter är avsedda att säkra beredskapen för tillgång till likviditet.

Volvokoncernens likvida medel och kortfristiga placeringar uppgick sammanlagt till 25,2 miljarder kronor den 31 december 2016. Därutöver finns beviljade men ej utnyttjade kreditfaciliteter på 42,5 miljarder kronor. Vidstående diagram 4:9 visar förväntade framtida kassaflöden inklusive derivat relaterade till finansiella skulder. Kapitalflödet avser förväntade in- och utbetalningar på lån och derivat, se not 22. Förväntat ränteflöde baseras på marknadens förväntade framtida räntor och avser in- och utbetalningar av räntor på lån och derivat. Ränteflödet redovisas inom kassaflödet från den löpande verksamheten.

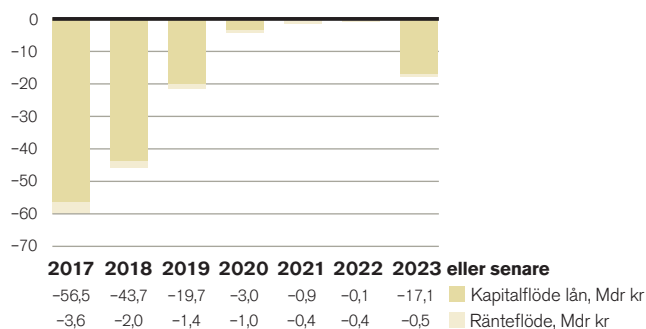
Utöver derivat inkluderade i kapitalflöde lån i vidstående stapeldiagram 4:9 innehar Volvokoncernen derivat relaterade till finansiella skulder som redovisas som tillgångar och vilka förväntas ge upphov till 1,3 miljarder kronor i framtida kapitalflöde och 1,5 miljarder kronor i framtida ränteflöde.

Den stora andelen av låneförfall under 2017 och 2018 är en del i den normala affärsverksamheten i Volvokoncernen, där portföljen inom Financial Services har en kortare förfallostruktur i jämförelse med Industriverksamheten.

Volvo Treasurys hybridobligation på totalt 1,5 miljarder euro som emitterades 2014 i syfte att ytterligare stärka Volvokoncernens balansräkning och förlänga förfallostrukturen på skuldportföljen redovisas som ett lån med en genomsnittlig förfallostruktur på 61,6 år och är efterställd övriga idag utestående finansiella skulder.

» **Läs mer** om kontraktsenlig löptidsanalys av Volvokoncernens framtida hyres- utbetalningar av ej annullerbara finansiella och operationella leasekontrakt i **Not 14**.

Framtida kassaflöden inklusive derivat relaterade till långfristiga och kortfristiga finansiella skulder

4:9

ÖVRIGA PRISRISKER

Råvarurisker

Med råvarurisker avses risker i att ändrade råvarupriser påverkar Volvokoncernens resultat. Upphandling av råvaror såsom stål, ädla metaller och el sker regelbundet inom Volvokoncernen varvid pris erhålls på globala marknader.

POLICY

Förändringar i råvarupriserna ingår i Volvokoncernens produktkostnads-kalkyler. Ökade råvarukostnader påverkar därmed försäljningspriset för slutprodukterna. Volvokoncernen ingår även långsiktiga inköpsavtal för att minska volatiliteten i Volvokoncernens råvarukostnader. Finansiella säkringar tecknas även för att minska volatiliteten för elkostnaden i Sverige.

5

NOT 5 | ANDELAR I JOINT VENTURES, INTRESSEFÖRETAG OCH ÖVRIGA AKTIER OCH ANDELAR

REDOVISNINGSPRINCIPER

Dotterföretag

Volvokoncernen har produktionsanläggningar i 18 länder och försäljning av produkter på mer än 190 marknader vilket innebär att Volvokoncernen har dotterföretag i många delar av världen. Ett dotterföretag definieras som ett företag som kontrolleras av Volvokoncernen. Ett dotterföretag kontrolleras av ett företag när det har inflytande över investeringsobjektet, exponeras för, eller har rätt till, rörlig avkastning från sitt engagemang i investeringsobjektet och kan använda sitt inflytande över investeringsobjektet till att påverka sin avkastning. De flesta av Volvokoncernens dotterföretag ägs till 100% av Volvokoncernen och anses därmed vara kontrollerade av Volvokoncernen. För vissa dotterföretag finns restriktioner avseende Volvokoncernens möjlighet att ha tillgång till eller nyttja likvida medel från dessa företag.

» Läs mer i not 18 Kortfristiga placeringar och likvida medel om likvida medel som inte är tillgängliga för användning eller där andra begränsningar finns, i Not 11 Minoritetsandelar, i Not 13 Aktier och andelar i moderbolaget för information om Volvokoncernens sammansättning.

Joint ventures

Joint ventures är företag över vilka Volvokoncernen har gemensamt bestämmande inflytande tillsammans med en eller flera externa parter. Joint ventures redovisas i enlighet med kapitalandelsmetoden. Volvokoncernens innehav i VE Commercial Vehicles, Ltd. (VECV) är av rörelsekaraktär och syftar till att stärka Volvokoncernens position i Indien. Innehavet inkluderas i rörelsesegmentet Lastbilar.

Intresseföretag

Intresseföretag avser de företag över vilka Volvokoncernen har ett betydande inflytande, i normalfallet när koncernens innehav motsvarar mer än 20% fast mindre än 50% av röstvärdet. Innehav i intresseföretag redovisas enligt kapitalandelsmetoden. Deutz AG är en viktig leverantör av medeltunga motorer till Volvokoncernen. Innehavet är av rörelsekaraktär och inkluderas i rörelsesegmentet Koncerngemensamma funktioner och övrigt.

Innehavet i den kinesiska fordonstillverkaren Dongfeng Commercial Vehicles Co., Ltd (DFCV) klassificeras som ett intresseföretag och redovisas i enlighet med kapitalandelsmetoden. Innehavet inkluderas i rörelsesegmentet Lastbilar.

Kapitalandelsmetoden

I koncernens resultaträkning utgörs Resultat från andelar i joint ventures och intresseföretag av koncernens andel av företagens redovisade vinst/förlust, i förekommande fall reducerat med avskrivning av övervärden samt effekten av tillämpning av olika redovisningsprinciper. Resultat från andelar i företag redovisade enligt kapitalandelsmetoden redovisas i rörelseresultatet då Volvokoncernens investeringar av detta slag är av rörelsekaraktär. Vissa av intresseföretagen intas av praktiska skäl i Volvokoncernens bokslut med en viss tidsförskjutning, normalt ett kvartal. Utdelning från joint ventures och intresseföretagen ingår inte i koncernens resultat. Det redovisade värdet på andelar i joint ventures och intresseföretag förändras med kon-

cernens andel av respektive företags resultat efter skatt minskat med avskrivning av övervärden och erhållna utdelningar. Värdet av investeringar i joint ventures och intresseföretag påverkas vidare av Volvokoncernens andel i dessa företags redovisade övriga totalresultat samt av uppkomna omräkningsdifferenser, vid omräkning av företagets eget kapital i konsolideringen.

Vid tillämpning av kapitalandelsmetoden, då intresseföretag eller joint venture redovisar förluster, kan ytterligare nedskrivningar redovisas om nedskrivningsbehov föreligger. En väsentlig eller långvarig nedgång i verkligt värde av aktierna är en indikation på nedskrivningsbehov. Investeringar som redovisas i enlighet med kapitalandelsmetoden kan inte uppgå till ett negativt bokfört värde och därför justeras inte koncernens andel av en förlust om innehavet då uppgår till ett negativt värde. Avsättningar görs för ytterligare förluster i den mån Volvokoncernen har en legal eller formell förpliktelse att göra betalningar för ett joint venture eller intresseföretag.

Övriga aktier och andelar

Som aktier och andelar i övriga företag redovisas innehav över vilka Volvokoncernen inte har ett betydande inflytande, i normalfallet när innehavet motsvarar mindre än 20% av röstvärdet. För noterade aktier är redovisat värde detsamma som marknadsvärdet. För onoterade aktier och andelar, där inte verkligt värde kan fastställas på ett tillförlitligt sätt, värderas dessa till anskaffningsvärde reducerat för eventuell nedskrivning.

Förändringar i värde redovisas direkt i övrigt totalresultat såvida inte nedgången är väsentlig eller långvarig. Nedskrivningen redovisas då i resultaträkningen. Den ackumulerade vinsten eller förlusten som redovisats i övrigt totalresultat återförs till resultaträkningen vid en försäljning av tillgången.

Intjänad eller betald ränta hänförlig till dessa tillgångar redovisas i resultaträkningen bland finansiella poster i enlighet med effektivräntemetoden. Utdelning hänförlig till dessa tillgångar redovisas i resultaträkningen som resultat från övriga aktieinnehav.

Joint ventures

Volvokoncernens innehav av aktier i joint ventures framgår enligt nedan.

Andelar i joint ventures	31 dec 2016	31 dec 2015
	Procentuellt innehav	Procentuellt innehav
Shanghai Sunwin Bus Corp., China ¹	–	50,0
DONGVO truck Co., Ltd. (DVT) China ²	–	50,0
VE Commercial Vehicles, Ltd., India ³	45,6	45,6

1 Under 2016 har Volvokoncernen minskat sitt joint venture-innehav i Shanghai Sunwin Bus Corp., China från 50% till 19,5%. Till följd av transaktionen redovisas innehavet inte längre enligt kapitalandelsmetoden. Det kvarvarande innehavet i bolaget har omklassificerats till Övriga aktier och andelar.

2 Under 2016 har Volvokoncernen avyttrat sitt joint venture-innehav i DONGVO Truck Co., Ltd. (DVT) China.

3 VE Commercial Vehicles Ltd., anses vara ett joint venture eftersom Volvokoncernen och Eicher Motors Ltd har undertecknat ett avtal vilket anger att gemensam överenskommelse krävs i avgörande frågor avseende styrningen av VECV.

Nedan följer summerad finansiell information för Volvokoncernens joint ventures:

Summerade resultaträkningar	2016			2015		
	VE Commercial Vehicles, Ltd.	Övriga joint ventures	Totalt	VE Commercial Vehicles, Ltd.	Övriga joint ventures	Totalt
Nettoomsättning	10.204	77	10.281	9.212	1.586	10.798
Rörelseresultat ¹	424	-97	327	311	-577	-266
Ränteintäkter och liknande resultatposter	43	0	43	22	3	25
Räntekostnader och liknande resultatposter	-18	-22	-40	-13	-88	-101
Övriga finansiella intäkter och kostnader	5	0	5	6	-2	4
Inkomstskatter	-131	0	-131	-81	-34	-116
Periodens resultat²	323	-118	205	243	-698	-454
Övrigt totalresultat³	4	-	4	-	-	-
Periodens totalresultat	327	-118	209	243	-698	-454

1 Avskrivningar uppgående till 356 Mkr (372) inkluderas i rörelseresultatet, varav 337 Mkr (338) är hänförliga till VECV.

2 I periodens resultat från joint ventures ingår avskrivningar av övervärden.

3 Inkluderar den del av övrigt totalresultat som är hänförlig till joint ventures. Omräkningsdifferenser relaterade till omräkning av joint ventures eget kapital är exkluderade.

Summerade balansräkningar	31 dec 2016			31 dec 2015		
	VE Commercial Vehicles, Ltd.	Övriga joint ventures	Totalt	VE Commercial Vehicles, Ltd.	Övriga joint ventures	Totalt
Anläggningstillgångar	4.980	114	5.094	4.556	483	5.039
Kortfristiga placeringar och likvida medel	749	40	789	727	382	1.108
Övriga omsättningstillgångar	3.432	28	3.460	2.842	1.898	4.740
Summa tillgångar	9.161	182	9.343	8.124	2.762	10.887
Eget kapital ¹	5.358	-115	5.243	4.848	-402	4.446
Långfristiga finansiella skulder	8	0	8	8	2	10
Övriga långfristiga skulder	320	7	327	272	128	400
Kortfristiga finansiella skulder	1.853	284	2.137	1.695	2.845	4.540
Övriga kortfristiga skulder	1.622	6	1.628	1.302	189	1.491
Summa eget kapital och skulder	9.161	182	9.343	8.124	2.762	10.887

1 Inkluderar valutakursdifferenser hänförliga till omräkning av joint ventures eget kapital i Volvokoncernen.

Andelar i joint ventures	Procentuellt innehav	31 dec 2016	31 dec 2015
		Redovisat värde	Redovisat värde
VE Commercial Vehicles, Ltd., Indien	45,6	2.389	2.211
Övriga innehav i joint ventures	-	0	0
BR Andelar i joint ventures		2.389	2.211

Finansiell nettoställning för joint venture (exkluderat förmånsbestämda pensioner) uppgick till 73 Mkr (-514) per den 31 december 2016.

Per den 31 december 2016 uppgick Volvokoncernens andel av eventalförpliktelser i joint ventures till 152 Mkr (157). Utdelning från VECV uppgick till 67 Mkr (46).

» **Intresseföretag**

Nedan följer summerad finansiell information för Volvokoncernens intresseföretag:

Summerade resultaträkningar	2016				2015			
	DFCV	Deutz AG	Övriga intresseföretag	Totalt	DFCV	Deutz AG	Övriga intresseföretag	Totalt
Nettoomsättning	37.086	11.888	4.551	53.525	33.606	12.089	5.630	51.324
Rörelseresultat	-248	76	-108	-280	-930	84	181	-664
Periodens resultat¹	-64	106	-267	-226	-613	179	97	-338
Övrigt totalresultat ²	62	31	-	93	-	24	-	24
Periodens totalresultat	-2	137	-267	-133	-613	203	97	-313

1 I periodens resultat från intresseföretag ingår avskrivningar på övervärden samt interna transaktioner.

2 Innehåller Volvokoncernens andel av intresseföretags redovisade övriga totalresultat. Omräkningsdifferenser relaterade till omräkning av intressebolagens eget kapital är exkluderade.

Summerade balansräkningar	31 dec 2016				31 dec 2015			
	DFCV ¹	Deutz AG ²	Övriga intresseföretag	Totalt	DFCV ¹	Deutz AG ²	Övriga intresseföretag	Totalt
Anläggningstillgångar	18.216	7.055	2.095	27.366	18.107	7.002	2.264	27.373
Omsättningstillgångar	29.414	4.695	3.525	37.634	20.131	4.435	4.960	29.527
Summa tillgångar	47.630	11.750	5.620	65.000	38.238	11.437	7.225	56.900
Eget kapital	15.363	6.062	2.359	23.784	15.265	5.902	2.767	23.934
Långfristiga skulder	2.601	2.834	584	6.019	2.264	2.865	738	5.867
Kortfristiga skulder	29.666	2.854	2.677	35.197	20.709	2.670	3.720	27.099
Summa eget kapital och skulder	47.630	11.750	5.620	65.000	38.238	11.437	7.225	56.900

1 Någon utdelning har inte erhållits under 2016 från DFCV (0).

2 Kapitalandelen i Deutz AG redovisas i Volvokoncernen med ett kvartals fördröjning. Utdelning om 19 Mkr (20) har erhållits från Deutz AG.

Andelar i intresseföretag	Procentuellt innehav	31 dec 2016 Redovisat värde	31 dec 2015 Redovisat värde
Dongfeng Commercial Vehicles Co., Ltd (DFCV), China	45,0	6.946	6.581
Deutz AG, Tyskland ¹	25,0	1.515	1.475
Övriga innehav i intresseföretag ²		793	883
BR Andelar i intresseföretag		9.254	8.939

1 Marknadsvärde på innehavet i Deutz AG uppgick den 31 december 2016 till 1.548 Mkr (1.021). Marknadsvärdet har fluktuerat under året och även överstigit redovisat värde, varmed indikation på nedskrivningsbehov inte har uppkommit då nedgången i marknadsvärdet varken kan sägas vara väsentlig eller långvarig i enlighet med tillämpade redovisningsprinciper.

2 Övriga innehav inkluderar värdet på Inner Mongolia North Hauler Joint Stock Co., Ltd., China., två återförsäljare i Japan och Blue Chip Jet.

Resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag	2016	2015
Resultat från innehav i joint ventures		
VECV	147	115
Övriga joint ventures	0	-87
	147	28
Resultat från innehav i intresseföretag		
DFCV ¹	-29	-276
Deutz AG	27	45
Övriga företag	-41	48
Delsumma	-43	-183
Omvärdering, nedskrivning och resultat vid avyttring av aktier i intresseföretag		
Övriga företag	52	12
Delsumma	52	12
RR Resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag²	156	-143

1 I resultatet ingår en internvinsteliminering om netto 195 Mkr (-). Motsvarande intäkt uppgår till 472 Mkr (56) och redovisas i Volvokoncernen som Övriga rörelseintäkter och kostnader.

2 I resultat från innehav i joint ventures ingår Volvokoncernens del av avskrivningar på övervärden om 24 Mkr (35). I resultat från innehav i intresseföretag ingår avskrivningar på övervärden om 48 Mkr (71).

» **Övriga aktier och andelar**

Redovisat värde av Volvokoncernens innehav av aktier och andelar i övriga företag per den 31 december 2016 framgår i tabellen nedan.

» **Läs mer i Not 30** Finansiella Instrument om finansiella tillgångar klassificerade som tillgängliga för försäljning.

Innehav i börsnoterade företag	Procentuellt innehav	31 dec 2016 Redovisat värde	31 dec 2015 Redovisat värde
Innehav i japanska företag	-	409	348
Innehav i övriga noterade företag	-	82	160
Summa innehav i börsnoterade övriga företag		491	507
Innehav i onoterade företag		285	394
BR Övriga aktier och andelar		777	902

NOT 6 | SEGMENTSRAPPORTERING

Rapporteringen av rörelsesegment är konsekvent med den interna rapporteringen till den högsta verkställande beslutsfattaren. Högsta verkställande beslutsfattare har definierats som Volvos koncernledning, vilka är ansvariga för fördelning av resurser till rörelsesegmenten och utvärdering av deras prestation och är även det organ som fattar strategiska beslut.

Från den 1 mars 2016 har Volvokoncernen infört en varumärkesbaserad organisation med tydligare affärsansvar för koncernens olika lastbilsvarumärken. Fyra separata enheter har skapats: Volvo Trucks, UD Trucks, Renault Trucks och Mack Trucks. Sedan dess innefattar Volvokoncernen tio affärsområden: Volvo Trucks, UD Trucks, Mack Trucks, Renault Trucks, Group Trucks Asia & JV:s, Volvo Construction Equipment, Volvo Buses, Volvo Penta, Governmental Sales och Volvo Financial Services.

Verksamheten rapporteras i sex rörelsesegment eftersom lastbilsvarumärkena ses som ett rörelsesegment då de har liknande egenskaper och samordnad styrning och Governmental Sales ingår i rörelsesegmentet Koncernfunktioner och övrigt inkl. eliminerings.

Volvokoncernen har koncerngemensamma funktioner i både segmentet Lastbilar och i segmentet Koncernfunktioner och övrigt inkl. eliminerings. Funktionerna för inköp, drivlinor, logistik och reservdelar ingår i Lastbilssegmentet. Volvo IT och Volvo Real Estate betraktas som affärsstödsfunktioner och ingår i segmentet Koncernfunktioner och övrigt inkl. eliminerings. Kostnaderna för dessa verksamheter delas mellan de olika affärsområdena baserat på utnyttjande i enlighet med principerna i det finansiella ramverket framtaget av Volvokoncernen.

Den 31 mars 2016 såldes den externa IT-affären och driften av IT-infrastruktur överläts till HCL Technologies.

2016	Lastbilar	Anläggningsmaskiner	Bussar	Volvo Penta	Koncernfunktioner och övrigt inkl. eliminerings	Industriverksamheten	Financial Services	Elimineringar	Volvo-koncernen
Nettoomsättning, externa kunder	200.118	50.490	24.397	9.575	6.567	291.147	10.767	-	301.914
Nettoomsättning, internt	532	241	989	318	-1.769	312	475	-787	-
RR Nettoomsättning	200.650	50.731	25.386	9.893	4.799	291.459	11.242	-787	301.914
Kostnader	-185.764	-48.447	-24.543	-8.623	-5.499	-272.875	-9.155	787	-281.243
RR Resultat från andelar i joint ventures och intresseföretag	134	-38	68	-1	-8	156	-	-	156
RR Rörelseresultat	15.020	2.246	911	1.269	-707	18.740	2.086	-	20.826
RR Ränteintäkter och liknande resultatposter						240	-	-	240
RR Räntekostnader och liknande resultatposter						-1.847	-	-	-1.847
RR Övriga finansiella intäkter och kostnader						11	-	-	11
RR Resultat efter finansiella poster						17.144	2.086	-	19.230
Övrig segmentsinformation									
Avskrivningar och nedskrivningar	-10.769	-2.162	-398	-218	915	-12.633	-4.133	-	-16.766
Omstruktureringskostnader	-19	-18	1	-4	-	-40	-	-	-40
Intäkter/förluster från avyttringar	40	18	-	-	877	936	-	-	936
Investeringar i anläggningstillgångar	7.270	981	302	232	1.243	10.026	10.770	-	20.796
BR Andelar i joint ventures och intresseföretag (kapitalandelsmetoden)	9.595	254	74	29	1.691	11.643	-	-	11.643
BR Tillgångar för försäljning						525	-	-	525
BR Skulder för försäljning						-148	-	-	-148

2015	Lastbilar	Anläggningsmaskiner	Bussar	Volvo Penta	Koncernfunktioner och övrigt inkl. elimineringar	Industriverksamheten	Financial Services	Elimineringar	Volvo-koncernen
Nettoomsättning, externa kunder	212.060	50.717	22.818	9.137	7.145	301.878	10.636	-	312.515
Nettoomsättning, internt	1.918	291	762	269	-1.535	1.704	562	-2.265	-
RR Nettoomsättning	213.978	51.008	23.580	9.406	5.610	303.582	11.199	-2.265	312.515
Kostnader	-194.320	-48.957	-22.643	-8.320	-7.886	-282.127	-9.193	2.265	-289.054
RR Resultat från andelar i joint ventures och intresseföretag	-141	-7	-77	-	82	-143	-	-	-143
RR Rörelseresultat	19.517	2.044	860	1.086	-2.194	21.312	2.006	-	23.318
RR Ränteintäkter och liknande resultatposter						257	-	-	257
RR Räntekostnader och liknande resultatposter						-2.366	-	-	-2.366
RR Övriga finansiella intäkter och kostnader						-792	-	-	-792
RR Resultat efter finansiella poster						18.411	2.006	-	20.418
Övrig segmentsinformation									
Avskrivningar och nedskrivningar	-10.441	-1.986	-360	-281	494	-12.574	-4.233	-	-16.807
Omstruktureringskostnader	-2.034	-52	-23	-21	-216	-2.346	-	-	-2.346
Intäkter/förluster från avyttringar	61	2	-	-	278	341	-	-	341
Investeringar i anläggningstillgångar	6.707	1.112	259	277	817	9.173	10.239	-	19.412
BR Andelar i joint ventures och intresseföretag (kapitalandelsmetoden)	9.024	277	122	30	1.695	11.148	-	-	11.148
BR Tillgångar för försäljning						3.314	-	-	3.314
BR Skulder för försäljning						-573	-	-	-573

Internförsäljning mellan segmenten sker vanligtvis till standardsjälvkostnad inklusive kalkylränta och utvecklingskostnader.

Redovisning per marknadsområde	Nettoomsättning		Anläggningstillgångar ¹	
	2016	2015	2016	2015
Europa	131.712	120.413	60.672	60.836
varav Sverige	9.177	9.142	14.499	17.920
varav Frankrike	24.887	23.114	14.856	15.404
Nordamerika	80.701	101.952	20.452	18.533
varav USA	65.738	84.035	18.829	16.846
Sydamerika	14.863	16.725	2.837	2.209
varav Brasilien	7.471	8.608	2.440	1.896
Asien	55.501	53.470	19.902	17.950
varav Kina	9.346	8.574	1.999	2.136
varav Japan	17.159	15.119	12.835	10.875
Övriga marknader	19.137	19.955	1.255	948
RR BR Summa	301.914	312.515	105.118	100.477

¹ Anläggningstillgångar inkluderar materiella och immateriella anläggningstillgångar utom goodwill.

Redovisning av nettoomsättning per marknadsområde grundas på var leverans har skett.

NOT 7 | INTÄKTER

REDOVISNINGSPRINCIPER

Volvokoncernens redovisade nettoomsättning avser i huvudsak intäkter från försäljning av varor och tjänster. Nettoomsättningen har i förekommande fall reducerats med värdet av lämnade rabatter samt varureturner.

Intäkter från försäljning av varor redovisas i samband med att väsentliga risker och förmåner som är förknippade med varornas ägande har överförts till externa parter, normalt i samband med leverans till kund.

Om försäljningen av varor är kombinerad med en återköpsöverenskomelse eller en restvärdesgaranti redovisas transaktionen som operationell leasing under förutsättning att väsentliga risker förknippade med varan kvarstår hos Volvokoncernen. Intäkter periodiseras då över perioden för riskåtagandet. I de fall riskåtagandet inte bedöms vara väsentligt eller försäljning sker till oberoende part innan Volvokoncernen åtar sig riskåtagandet redovisas intäkten vid försäljningstidpunkten och en avsättning görs för restvärdesrisken.

Om försäljningen sker i kombination med utfästelse från kunden att vid ett eventuellt återköp köpa en ny produkt redovisas intäkten vid försäljningstidpunkten.

Intäkter från försäljning av verkstadstjänster och dylikt redovisas i samband med att tjänsten utförs.

Ränteutgifter i samband med finansiell leasing eller avbetalningskontrakt redovisas som nettoomsättning inom Financial Services utfördelad över underliggande kontraktstid.

Intäkter för servicekontrakt fördelas över kontraktens löptid med hänsyn tagen till hur kostnaderna förknippade med kontrakten fördelas över tiden.

Ränteutgifter redovisas löpande och utdelningsintäkter när rätten till dessa erhålls.

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Återköpsöverenskommelser och restvärdesgarantier

Volvokoncernen åtar sig ibland återköpsöverenskommelser eller restvärdesgarantier efter det att Volvokoncernen har sålt produkten till en oberoende part eller i kombination med en utfästelse från kunden att vid ett eventuellt återköp köpa en ny produkt. I sådana fall kan det föreligga bedömningsfrågor avseende om väsentliga risker och förmåner har överförts till kunden eller inte. Om sådan bedömning skulle visa sig felaktig kommer Volvokoncernens redovisade intäkter samt resultat för perioden att minska och istället fördelas över flera rapportperioder.

» Läs mer i Not 21 Övriga avsättningar, för beskrivning av restvärdesrisker.

Fordon och Service

Volvokoncernens produktutbud delas in i Fordon respektive Service. Försäljningen av nya fordon, maskiner och motorer definieras som Fordon liksom försäljningen av begagnade fordon och maskiner, släp, överbyggnader samt specialfordon. Försäljning av reservdelar, underhållsservice och andra eftermarknadsprodukter definieras som Service.

Under 2016 utgjorde Service 26% (25) av Volvokoncernens nettoomsättning.

» Läs mer i Not 6 om segmentsrapportering, nettoomsättningens fördelning per marknadsområde.

8 ÖVRIGA RÖRELSEINTÄKTER OCH KOSTNADER

I övriga rörelseintäkter och kostnader redovisas bland annat förändringar i reserver för osäkra kundfordringar och kundfinansieringsfordringar.

Övriga rörelseintäkter och kostnader	2016	2015
Vinster/förluster vid försäljning av koncernbolag ¹	936	341
Förändring av reserv för, samt nedskrivningar av kundfinansieringsfordringar	-677	-817
Förändring av reserv för, samt nedskrivningar av, övriga osäkra fordringar	-397	-549
Skador och tvister ²	-2.912	471
Omstruktureringskostnader ³	-460	-2.346
Volvos vinstdelningsprogram	-498	-455
Övriga intäkter och kostnader ^{4,5}	873	-824
Summa	-3.135	-4.179

1 Inklusive vinst från försäljningen av den externa IT-verksamheten om 885 Mkr.

2 Inklusive ytterligare kostnad relaterad till EU:s konkurrensutredning om 2.524 Mkr. År 2015 inkluderar 809 Mkr från en fördelaktig utgång i en skiljedom.

3 Omstruktureringskostnader 2016 var huvudsakligen hänförliga till outsourcing av driften av IT-infrastrukturen. Omstruktureringskostnader 2015 avsåg huvudsakligen koncernens övergripande effektiviseringsprogram som belastade resultatet med 2.333 Mkr.

4 Inklusive 72 Mkr (376) för avsättningar för förväntade kreditförluster för Anläggningsmaskiner i Kina om totalt 319 Mkr (747). 247 Mkr (349) rapporterades som förändring av reserv av osäkra fordringar och - Mkr (22) rapporterades inom bruttoresultatet.

5 Inklusive vinst vid avyttring av fastigheter i Göteborg, Sverige om 1.371 Mkr.

» Läs mer om vinster/förluster vid försäljning av koncernbolag i Not 3 Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag.

» Läs mer om Volvokoncernens hantering av kreditrisk och kreditreservering i Not 4 Mål och policy med avseende på finansiell risk.

» Läs mer om skador och tvister i Not 21 Övriga avsättningar och Not 24 Eventualförluster.

» Läs mer om kreditförluster i Kina i Not 9 Övriga finansiella intäkter och kostnader.

9 ÖVRIGA FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER

REDOVISNINGSPRINCIPER

Orealiserad omvärdering av derivat som används för att eliminera ränteexponeringen samt realiserade och orealiserade vinster och förluster från derivat som säkrar framtida kassaflöden redovisas inom övriga finansiella intäkter och kostnader. Säkringsredovisning tillämpas ej på dessa derivat.

» Läs mer om Redovisningsprinciper av fordringar och skulder i utländsk valuta i Not 1.

» Läs mer i Not 30 Finansiella instrument, om redovisning av finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Övriga finansiella intäkter och kostnader	2016	2015
Orealiserad omvärdering av derivat som säkrar ränteexponering	386	-28
Realiserade resultat samt orealiserad omvärdering av derivat som säkrar framtida kassaflöden i utländsk valuta	11	-426
Finansiella instrument som värderas till verkligt värde via resultaträkningen	397	-454
Valutakursvinster och förluster på finansiella tillgångar och skulder	-5	-89
Finansiella intäkter och kostnader hänförliga till skatter	-23	1
Kostnader för Treasuryfunktion, kreditfaciliteter, m.m. ¹	-357	-250
Summa²	11	-792

Den orealiserade omvärderingen av derivat som använts för att eliminera ränteexponeringen är främst relaterad till skuldportföljen i Industriverksamheten samt låneportföljen i Financial Services. Realiserat resultat samt orealiserad omvärdering av derivat som använts för säkring av framtida kassaflöden i utländsk valuta uppgick till 11 Mkr (-426).

1 Inkluderar 97 Mkr (-) avseende nedskrivning av lån relaterat till kreditförluster i Kina.

2 Övriga finansiella intäkter och kostnader hänförliga till finansiella instrument uppgick till 392 Mkr (-543) och ingår i tabellen över ränteutgifter, räntekostnader, vinster och förluster hänförliga till finansiella instrument i not 30 Finansiella instrument.

NOT 10 | INKOMSTSKATTER

REDOVISNINGSPRINCIP

Periodens inkomstskatt omfattar aktuell och uppskjuten skatt. Aktuell skatt beräknas utifrån de skatteregler som är gällande i de länder där koncernbolag är verksamma.

Uppskjuten skatt redovisas på alla temporära skillnader som uppkommer mellan det skattemässiga och redovisningsmässiga värdet på tillgångar och skulder samt även på skattemässiga underskottsavdrag. Uppskjutna skattefordringar redovisas om det är sannolikt att beloppen kan utnyttjas mot framtida skattepliktiga överskott.

Uppskjutna skatteskulder hänförliga till temporära skillnader gällande investeringar i dotterföretag, joint ventures och intresseföretag redovisas i balansräkningen utom i de fall då Volvo kan styra tidpunkten för återföringen av de temporära skillnaderna avseende ackumulerade utdelningsbara medel och det är sannolikt att en sådan återföring inte kommer att ske inom en överskådlig framtid.

Skattelagarna i Sverige och i vissa andra länder ger företag möjlighet att skjuta upp skattebetalning genom avsättning till obeskattade reserver. I Volvokoncernens balansräkning behandlas obeskattade reserver som temporära skillnader, det vill säga uppdelning sker mellan uppskjuten skatteskuld och eget kapital. I Volvokoncernens resultaträkning fördelas skatteeffekten av en avsättning till eller upplösning av en obeskattad reserv mellan uppskjuten skatt och årets resultat.

Avsättning har gjorts för troliga skattekostnader som bedöms kunna uppkomma till följd av identifierade skatterisker. Volvokoncernen utvärderar skatteprocesser regelbundet och reserverar för bedömt utfall när det är möjligt att göra en rimlig bedömning. Anspråk för vilka reservering ej bedöms erforderlig redovisas generellt bland eventualförpliktelser.

►► Läs mer om eventualförpliktelser i Not 24

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Uppskjuten skatt

Volvokoncernen redovisar värderingsreserv för uppskjutna skattetillgångar som inte bedöms kunna realiseras baserat på gällande prognos. I händelse av att utfallssiffror inte stämmer med prognos eller att kommande tidsperioder justeras i prognoserna kan förändringar behöva göras i värderingsreserven som kan få betydlig påverkan på företagets finansiella position och resultat för perioden.

Volvokoncernen har betydande underskottsavdrag där det bedöms att det är sannolikt att tillräckliga skattepliktiga vinster kommer att genereras kommande år för att underskottsavdragen ska kunna utnyttjas. Bedömningen grundar sig på kvittningsmöjligheter av skattetillgångar och skatteskulder samt att en signifikant del av underskottsavdragen är hänförliga till länder med lång eller obegränsad nyttjandetid. Säkerställandet av sannolikheten för att underskottsavdragen ska kunna utnyttjas baseras på affärsplan när relevant.

Fördelning av inkomstskatter	2016	2015
Aktuella skatter för perioden	-3.831	-3.207
Justering av aktuella skatter för tidigare perioder	-113	197
Uppskjutna skatter som uppkommit eller återförts under perioden	-1.749	-965
Omvärdering av uppskjutna skattefordringar	-315	-1.345
RR Summa inkomstskatter	-6.008	-5.320

Svensk inkomstskatt uppgick till 22% för år 2016. De främsta orsakerna till skillnaden i skattesats mellan svensk inkomstskattesats och Volvokoncernens effektiva skattesats med utgångspunkt från resultat efter finansiella poster framgår av följande tabell:

Specifikation av effektiv skattesats	2016, %	2015, %
Svensk inkomstskattesats	22	22
Skillnad mellan inkomstskattesats i Sverige och övriga länder	3	3
Ej skattepliktiga intäkter	-5	-6
Ej avdragsgilla kostnader	5	1
Skatter hänförliga till tidigare år	0	-1
Omvärdering av uppskjutna skattefordringar	5	6
Övriga skillnader	2	1
Effektiv skattesats för Volvokoncernen	31	26

Den effektiva skattesatsen för Volvokoncernen, per den 31 december 2016 påverkades främst av en tillkommande kostnad för EU:s konkurrensutredning om 2,5 miljarder kronor. Kostnaden var ej avdragsgill och påverkade den effektiva skattesatsen med 3,6%.

Specifikation av uppskjutna skattefordringar och skatteskulder	31 dec 2016	31 dec 2015
Uppskjutna skattefordringar:		
Outnyttjade underskottsavdrag	3.596	3.724
Andra outnyttjade skatteavdrag	167	192
Internvinster i lager	1.302	1.339
Inkursionsreserv i lager	740	639
Reserv för osäkra fordringar	1.329	1.211
Avsättningar för garantiåtaganden	4.317	4.111
Avsättningar för restvärdesrisker	250	247
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	4.535	4.408
Avsättningar för strukturåtgärder	130	262
Marknadsvärdering av derivat	-	25
Mark	1.218	1.160
Övriga avdragsgilla temporära skillnader	5.442	4.930
Uppskjutna skattefordringar före avdrag för värderingsreserv	23.025	22.248
Värderingsreserv	-1.348	-1.181
Uppskjutna skattefordringar efter avdrag för värderingsreserv	21.677	21.067
Kvittning av uppskjutna skattefordringar och -skulder	-7.277	-7.617
BR Uppskjutna skattefordringar netto	14.399	13.450
Uppskjutna skatteskulder:		
Överavskrivningar fastigheter, maskiner och inventarier	2.496	2.163
Överavskrivningar leasingtillgångar	3.547	3.174
LIFO-värdering varulager	591	557
Aktiverad produkt- och programvaruutveckling	2.576	2.384
Justering till verkligt värde vid företagsförvärf/avyttringar	35	30
Obeskattade reserver	643	87
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	66	69
Övriga skattepliktiga temporära skillnader	2.593	2.648
Uppskjutna skatteskulder	12.547	11.112
Kvittning av uppskjutna skattefordringar och -skulder	-7.277	-7.617
BR Uppskjutna skatteskulder netto	5.270	3.495
Uppskjutna skattefordringar och -skulder, netto¹	9.129	9.955

1 Ovanstående uppskjutna skattefordringar och -skulder redovisas i Volvokoncernens balansräkning delvis netto efter beaktande av kvittningsmöjligheter. Uppskjutna skattefordringar och -skulder har värderats efter de skattesatser som förväntas gälla för den period då tillgången realiseras eller skulden regleras enligt de skattesatser och skatteregler som har beslutats eller antagits per balansdagen.

Värderingsreserven uppgick till 1.348 Mkr (1.181). Till största delen, 1.224 Mkr (1.051), bestod den av outnyttjade underskottsavdrag, främst hänförliga till Japan.

Per den 31 december 2016, uppgick Volvokoncernens outnyttjade underskottsavdrag brutto till 12.394 Mkr (11.979) vilka hänför sig till en uppskjuten skattefordran redovisad i balansräkningen om 3.596 Mkr (3.724). Den totala uppskjutna skattefordran hänförlig till outnyttjade underskottsavdrag uppgick, efter avdrag för värderingsreserv, till 2.372 Mkr (2.673). Av detta belopp hänför sig 1.122 Mkr (1.346) till Frankrike och 448 Mkr (405) till Japan.

De outnyttjade underskottsavdragen brutto förfaller enligt nedanstående tabell:

Förfallotid, outnyttjade underskottsavdrag brutto	31 dec 2016	31 dec 2015
efter 1 år	534	68
efter 2 år	931	584
efter 3 år	375	857
efter 4 år	1.621	335
efter 5 år	1.469	2.206
efter 6 år eller mer ¹	7.463	7.929
Summa	12.394	11.979

¹ Underskottsavdrag med lång eller obegränsad nyttjandetid var i huvudsak hänförligt till Japan och Frankrike. Underskottsavdrag med obegränsad nyttjandetid uppgick till 6.169 Mkr (4.994) vilket motsvarar 50% (42) av de totala outnyttjade underskottsavdragen.

Förändring i uppskjutna skattefordringar och -skulder, netto	2016	2015
Uppskjutna skattefordringar och -skulder, netto, ingående balans	9.955	13.035
Redovisat i periodens resultat	-2.064	-2.310
Redovisat i övrigt totalresultat, varav:		
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	76	-725
Säkringsreserv	-19	9
Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	-5	-17
Effekt av ändrade valutakurser samt övriga förändringar	1.186	-37
Uppskjutna skattefordringar och -skulder, netto per 31 december	9.129	9.955

Det ansamlade belopp avseende outdelade vinstmedel i utländska dotterföretag vilket Volvokoncernen för närvarande har för avsikt att på obestämd tid återinvestera utanför Sverige och för vilket uppskjutna skatter ej har beaktats, var vid årets slut 23 miljarder kronor (23). Outdelade vinstmedel som finns i länder där utdelningen är skattefri har exkluderats.

» **Läs mer i Not 4** Mål och policy med avseende på finansiell risk avseende hur Volvokoncernen hanterar valutaexponering av eget kapital.

NOT 11 | MINORITETSANDELAR

REDOVISNINGSPRINCIP

Ägarandel hänförlig till ägare utan bestämmande inflytande, minoritetsandelar, redovisas direkt i eget kapital, separerat från andel hänförlig till moderbolagets ägare. Minoritetsandelen beräknas vid förvärv till verkliga värdet eller till den proportionella andelen av den förvärvade enhetens nettotillgångar. Minoriteten tilldelas sin andel av koncernens totalresultat. Förändringar i ägarandelar som inte resulterar i en förändring av bestämmande inflytande, redovisas i eget kapital.

Volvokoncernen har några få icke helägda dotterföretag varav ett bedöms ha ett väsentligt minoritetsintresse. Shandong Lingong Construction Machinery Co., (Lingong), i Kina har ett minoritetsinnehav som uppgår till 30% av aktierna och röstandelen i företaget. Under räkenskapsåret uppgick resultatet hänförligt till minoritetsintresset till 61 (34) och det ackumulerade minoritetsintresset i Lingong uppgick till 1.648 (1.752) per den 31 december 2016.

Nedan följer summerad finansiell information för Shandong Lingong Construction Machinery Co., (Lingong):

Summerad resultaträkning	2016	2015
Nettoomsättning	5.384	5.297
Rörelseresultat	160	116
Periodens resultat	202	113
Övrigt totalresultat ¹	117	115
Periodens totalresultat ¹	319	229
Utdelning till minoritetsägare	200	-

Summerad balansräkning	31 dec 2016	31 dec 2015
Anläggningstillgångar	1.734	1.693
Kortfristiga placeringar och likvida medel	2.116	2.236
Omsättningstillgångar	5.646	5.636
Summa tillgångar	9.496	9.565
Långfristiga skulder	188	167
Kortfristiga skulder	3.815	3.558
Summa skulder	4.003	3.725
Eget kapital hänförligt till moderbolagets aktieägare	3.845	4.088
Minoritetsintresse	1.648	1.752

¹ Inkluderar valutakursdifferenser hänförliga till omräkning av bolagets eget kapital i Volvokoncernen.

NOT 12

IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

REDOVISNINGSPRINCIP

Volvokoncernen tillämpar anskaffningsvärden vid redovisning av immateriella anläggningstillgångar. Lånekostnader inkluderas i anskaffningsvärdet för tillgångar som bedöms ta mer än tolv månader i anspråk att färdigställas för avsedd användning eller försäljning.

Vid deltagande i industriella projekt i samarbete med andra företag erlägger Volvokoncernen i vissa fall en inträdesavgift för att delta i projektet. Dessa inträdesavgifter aktiveras som en immateriell tillgång.

Forsknings- och utvecklingskostnader

Utgifter för utveckling av nya produkter, produktionssystem och programvaror redovisas som immateriella tillgångar om sådana utgifter med hög säkerhet kommer att leda till framtida ekonomiska fördelar för företaget. Anskaffningsvärdet för sådan immateriell tillgång skall skrivas av över dess bedömda nyttjandeperiod.

Reglerna innebär att höga krav ställs för att utgifter för utveckling skall redovisas som tillgång. Till exempel skall en ny produkts eller programvaras tekniska funktionalitet kunna påvisas innan utgifter för dess utveckling börjar redovisas som tillgång. Detta innebär i normalfallet att utgifter aktiveras endast under industrialiseringsfasen av ett produktutvecklingsprojekt. Övriga utgifter avseende forskning och utveckling belastar resultatet när de uppstår.

Volvokoncernen har utvecklat en process för att driva produktutvecklingsprojekt kallad DVP Project Handbook (DVP-PH). DVP-PH-processen är indelad i sex faser med fokus på olika delar av projektarbetet. Varje fas börjar och slutar med en avstämningsspunkt, så kallad gate, vars kriterier måste uppfyllas för att projektets beslutande kommitté skall öppna grinden och projektet gå vidare till nästa fas. Under industrialiseringsfasen förbereds industri-systemet för serieproduktion och produkten lanseras. En motsvarande process för mjukvaruutvecklingsprojekt kallad Process & IT Project Handbook genomfördes under 2016.

Goodwill

Goodwill redovisas som en immateriell anläggningstillgång med obestämbar nyttjandeperiod. För ej avskrivningsbara tillgångar såsom goodwill sker, utöver vid indikation, en årlig prövning av ett eventuellt nedskrivningsbehov genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde. Om det beräknade återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet görs en nedskrivning till tillgångens återvinningsvärde.

Volvokoncernens modell för värdering är baserad på en diskonterad kassaflödesmodell med en prognosperiod om fyra år. Värderingen görs på kassagenererande enheter, identifierade som Volvokoncernens rörelsesegment. Respektive rörelsesegment är integrerat för att säkerställa största möjliga synergi varför det inte finns några oberoende kassaflöden på en lägre nivå.

Goodwill är allokerad till dessa kassagenererande enheter utifrån den förväntade framtida nyttan. Värderingen baseras på en finansiell plan vilken är en del av Volvokoncernens finansiella planprocess och tillika ledningens bästa bedömning om verksamhetens utveckling. Långsiktiga antaganden om marknadens tillväxt bortom prognosperioden uppgående till 2% (2), och den egna verksamhetens utveckling i förhållande till denna ligger till grund för bedömningen. Volvokoncernen förväntas i modellen bibehålla en stabil kapitaleffektivitet över tid. Andra faktorer som beaktas i beräkningen är rörelseresultat, mix av varor och tjänster, omkostnader och investeringsbehov. Värderingen görs på nominella värden och en generell inflationstakt ligger i linje med inflationstakten på de väsentliga marknader där Volvokoncernen verkar. Volvokoncernen använder en diskonteringsränta som för 2016 är beräknad till 12% (12) före skatt.

Under 2016 har värdet på Volvokoncernens verksamheter överstigit det redovisade värdet för alla rörelsesegment varför inget nedskrivningsbehov har förelagat. Volvokoncernen har också prövat huruvida det fortfarande finns ett övertvärde med rimliga möjliga förändringar i ovanstående anta-

ganden, negativ justering med en procentenhet, varav ingen justering, var och en för sig, skulle ha en så stor effekt att det skulle föreligga något nedskrivningsbehov för något rörelsesegment. De värden som tillämpats i värderingen för de operationella faktorerna baseras på ledningens strategi och kan indikera bättre värden än historiskt utfall för de olika rörelsesegmenten. Koncernen verkar vidare i en cyklisk bransch varför utfallet kan variera över tid.

Eftersom övertvärdena varierar mellan de olika verksamheterna är de i olika grad känsliga för förändringar i ovanstående antaganden. Volvokoncernen följer därför löpande utvecklingen för de rörelsesegment vars övertvärde är beroende av att Volvokoncernens bedömningar infrias. Instabilitet i marknadens återhämtning och volatilitet i räntor och valutor kan leda till indikation på nedskrivningsbehov. Redogörelse över de viktigaste faktorerna som påverkar Volvokoncernens framtida resultatutveckling framgår av beskrivningen över Volvokoncernens rörelsesegment samt i avsnittet om Riskhantering.

Avskrivning och nedskrivning

Avskrivningar sker linjärt och bestäms med ledning av tillgångarnas anskaffningsvärden, i förekommande fall reducerade med nedskrivningar, och bedömda nyttjandeperioder. Avskrivningar redovisas i respektive funktion till vilken de tillhör, vilket innebär att avskrivningar avseende produktutveckling redovisas som kostnader för forskning och utveckling i resultaträkningen. Prövning av ett eventuellt nedskrivningsbehov för avskrivningsbara tillgångar sker om det vid bokslutstidpunkten föreligger en indikation på att en anläggningstillgång har minskat i värde.

Avskrivningstid

Varumärken	20 år
Distributionsnätverk	10 år
Produkt- och programvaruutveckling	3–8 år

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Nedskrivning av goodwill och övriga immateriella tillgångar

Immateriella tillgångar undantaget goodwill ska skrivas av över uppskattad nyttjandeperiod. Uppskattad nyttjandeperiod är baserad på en uppskattning av tidsperioden som tillgången kommer att generera intäkter. Om det vid bokslutstidpunkten föreligger indikation på att en immateriell anläggningstillgång har minskat i värde beräknas tillgångens återvinningsvärde. Återvinningsvärdet är det högre beloppet av tillgångens nettoförsäljningspris och dess värde vid brukande, vilket baseras på företagsledningens uppskattning av framtida kassaflöden. Om det beräknade värdet understiger det redovisade värdet görs en nedskrivning till tillgångens återvinningsvärde. För att bestämma värdet vid brukande används som tidigare nämnts uppskattade framtida kassaflöden, vilka baseras på interna affärsplaner och prognoser. Även om företagsledningen anser att uppskattade framtida kassaflöden är rimliga kan andra antaganden gällande kassaflöden i hög grad påverka gjorda värderingar. Nedskrivningsbehovet för goodwill utvärderas årligen, eller oftare om behov föreligger, genom beräkning av värdet. Dessa beräkningar kräver att företagsledningen fastställer det verkliga värdet av Volvokoncernens kassagenererande enheter baserat på prognostiserade kassaflöden och interna affärsplaner och prognoser. Övertvärdena varierar mellan de olika rörelsesegmenten och är således i olika grad känslig för förändringar i antaganden och omvärldsfaktorer. Volvokoncernen har sedan 2002 genomfört liknande beräkningar. Ingen nedskrivning har redovisats för perioden 2002 till 2016. Goodwill hänförlig till planerade avyttringar har omvärderats i enlighet med IFRS 5.

►► **Läs mer i Not 3** Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterbolag.

Immateriella anläggningstillgångar anskaffningsvärden	Goodwill	Kapitaliserad produkt- och programvaruutveckling	Övriga immateriella tillgångar ¹	Summa immateriella anläggningstillgångar
Ingående balans 2015	21.494	37.708	6.368	65.570
Investeringar	–	2.247	10	2.257
Försäljningar/utrangeringar	–	–47	–89	–136
Förvärvade och avyttrade verksamheter	–24	–3	0	–27
Omräkningsdifferenser	170	266	105	541
Omklassificering vid försäljning	–	–	–47	–47
Omklassificeringar och övrigt	448	–38	1.184	1.594
Anskaffningsvärde per den 31 december 2015	22.088	40.133	7.531	69.752
Investeringar ²	–	2.937	11	2.947
Försäljningar/utrangeringar	–	–545	–49	–594
Förvärvade och avyttrade verksamheter	28	–2	44	69
Omräkningsdifferenser	1.338	1.829	409	3.576
Omklassificering vid försäljning	–	–	47	47
Omklassificeringar och övrigt	–16	29	188	202
Anskaffningsvärde per den 31 december 2016	23.438	44.382	8.180	75.999

Immateriella anläggningstillgångar, ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar	Goodwill	Kapitaliserad produkt- och programvaruutveckling	Övriga immateriella tillgångar ¹	Summa immateriella anläggningstillgångar
Ingående balans 2015	–	25.181	3.274	28.455
Avskrivningar	–	2.954	366	3.320
Nedskrivningar	–	24	0	24
Försäljningar/utrangeringar	–	–48	–86	–134
Förvärvade och avyttrade verksamheter	–	–2	–	–2
Omräkningsdifferenser	–	362	31	393
Omklassificering vid försäljning	–	–	–46	–46
Omklassificeringar och övrigt	–	–40	1.366	1.326
Ackumulerade avskrivningar per den 31 december 2015	–	28.431	4.905	33.336
Avskrivningar	–	2.836	372	3.208
Nedskrivningar	–	20	132	152
Omvärderingar	71	–	–	71
Försäljningar/utrangeringar	–	–503	–49	–552
Förvärvade och avyttrade verksamheter	–	–2	–7	–10
Omräkningsdifferenser	–	1.426	208	1.634
Omklassificering vid försäljning	–	–	46	46
Omklassificeringar och övrigt	–	8	189	198
Ackumulerade avskrivningar per den 31 december 2016	71	32.217	5.794	38.083
BR Nettovärde enligt balansräkning per den 31 december 2015³	22.088	11.702	2.626	36.416
BR Nettovärde enligt balansräkning per den 31 december 2016³	23.366	12.164	2.386	37.916

¹ Övriga immateriella tillgångar består huvudsakligen av inträdesavgifter i industriprojekt, varumärken och återförsäljarnätverk.

² Inklusive kapitaliserade lånekostnader om 65 Mkr (0).

³ Anskaffningsvärde minus ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar.

►► **Läs mer i Not 3** Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterbolag, för en beskrivning av förvärvade och avyttrade verksamheter.

Goodwill per rörelsessegment	31 dec 2016	31 dec 2015
Lastbilar	12.865	12.101
Anläggningsmaskiner	8.873	8.475
Bussar	1.059	992
Övriga affärsområden	570	519
Totalt goodwillvärde	23.366	22.088

NOT 13

MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

REDOVISNINGSPRINCIP

Volvokoncernen tillämpar anskaffningsvärdemetoden för värdering av materiella anläggningstillgångar. Lånekostnader inkluderas i anskaffningsvärdet för tillgångar som tar mer än 12 månader i anspråk att färdigställas för avsedd användning eller försäljning.

Med förvaltningsfastighet avses fastighet som innehas i syfte att erhålla hyresintäkter och värdestegring. Förvaltningsfastigheter redovisas till anskaffningsvärde. Upplysningar om förvaltningsfastigheters verkliga värde beräknas internt enligt direktavkastningsmetoden. Avkastningskravet är baserat på faktiska förhållanden på fastighetsmarknaden för jämförbara fastigheter med jämförbart läge. Tillämpad värderingsmetod faller in under kategori 3 i värderingshierarkin i IFRS 13 och det har inte skett några förändringar i värderingsmetod under året.

Förvaltningsfastigheter klassificeras som byggnader. Med mark avses mark och markanläggningar. Med maskiner avses maskiner, typbundna verktyg och övriga inventarier. Med pågående projekt avses anläggningar under uppförande inklusive förskottsbetalningar. Med operationell leasing menas leasing som inte är anknuten till uthyrningsverksamhet eller försäljning med restvärdesåtagande. Med uthyrningsverksamhet menas verksamhet som avser att handha fordon för uthyrning i sin affärsmodell. Med restvärdesförsäljning avses försäljning i enlighet med operationella lease modellen.

Avskrivning och nedskrivning

Fastigheter, maskiner och inventarier ska skrivas av över uppskattad nyttjandeperiod. Uppskattad nyttjandeperiod är baserad på en uppskattning av tidsperioden som tillgången kommer att generera intäkter. Mark är inte avskrivningsbart.

Avskrivningarna sker linjärt och bestäms med ledning av tillgångarnas anskaffningsvärden, i förekommande fall reducerade med nedskrivningar,

och bedömda nyttjandeperioder. Avskrivningar redovisas i respektive funktion till vilken de tillhör. Prövning av ett eventuellt nedskrivningsbehov för avskrivningsbara tillgångar sker om det vid bokslutstidpunkten föreligger en indikation på att en anläggningstillgång har minskat i värde.

Avskrivningstid

Typbundna verktyg	3–8 år
Operationell leasing, Uthyrningsverksamhet	3–5 år
Restvärdesförsäljning	3–5 år
Maskiner	5–20 år
Byggnader och förvaltningsfastigheter	20–50 år
Markanläggningar	20 år

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Nedskrivning av materiella anläggningstillgångar

Om det vid bokslutstidpunkten föreligger indikation på att en materiell anläggningstillgång har minskat i värde beräknas tillgångens återvinningsvärde. Återvinningsvärdet är det högre beloppet av tillgångens nettoförsäljningspris och dess värde vid brukande, vilket baseras på företagsledningens uppskattning av framtida kassaflöden. Om det beräknade värdet understiger det redovisade värdet görs en nedskrivning till tillgångens återvinningsvärde. För att bestämma värdet vid nyttjande används uppskattade framtida kassaflöden, vilka baseras på interna affärsplaner och prognoser. Även om företagsledningen anser att uppskattade framtida kassaflöden är rimliga kan andra antaganden gällande kassaflöden i hög grad påverka gjorda värderingar.

Materiella anläggnings- tillgångar, anskaffningsvärde	Byggnader	Mark	Maskiner ³	Pågående projekt	Operationell leasing	Uthyrnings- verksamhet	Restvärdes- försäljning ⁵	Summa materiella anläggnings- tillgångar
Ingående balans 2015	33.953	11.682	76.031	4.190	27.031	1.562	14.789	169.238
Investeringar	764	57	2.057	3.746	10.435	–	–	17.060
Försäljningar/utrangeringar	–532	–182	–3.699	–20	–9.023	–	–	–13.456
Förvärvade och avyttrade verksamheter	–281	–66	–64	–10	–	–4	–	–424
Omräkningsdifferenser	–142	199	–343	31	30	–146	–238	–608
Omklassificering vid försäljning	–176	–202	–967	–37	–	–290	18	–1.653
Omklassificeringar och övrigt	1.248	34	1.779	–3.598	–1.897	2.424	347	337
Anskaffningsvärde per den 31 december 2015	34.835	11.522	74.795	4.303	26.578	3.545	14.917	170.494
Investeringar ¹	944	152	1.803	4.134	10.720	–	–	17.752
Försäljningar/utrangeringar	–2.539	–866	–2.621	–61	–9.998	–	–	–16.085
Förvärvade och avyttrade verksamheter	–163	–53	–979	–	–	–315	–	–1.510
Omräkningsdifferenser	2.095	905	3.583	350	953	121	721	8.729
Omklassificering vid försäljning	365	306	976	36	–	–52	–	1.632
Omklassificeringar och övrigt	1.115	95	2.511	–3.859	–126	900	398	1.035
Anskaffningsvärde per den 31 december 2016	36.652	12.062	80.068	4.902	28.127	4.198	16.036	182.046

Materiella anläggningstillgångar, ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar	Byggnader	Mark	Maskiner ³	Pågående projekt	Operationell leasing	Uthyrningsverksamhet	Restvärdesförsäljning ⁵	Summa materiella anläggningstillgångar
Ingående balans 2015	16.822	1.147	52.694	11	7.803	409	3.952	82.839
Avskrivningar	1.310	85	5.008	–	4.386	470	2.289	13.548
Nedskrivningar	25	26	–10	–	–	–	–124	–84
Försäljningar/utrangeringar	–391	–26	–3.523	–	–3.536	–	0	–7.476
Förvärvade och avyttrade verksamheter	–147	–	–56	–	–	–1	–	–203
Omräkningsdifferenser	103	6	99	–	–41	–37	–121	10
Omklassificering vid försäljning	–133	–21	–717	–	–	–132	10	–994
Omklassificeringar och övrigt	–243	–20	–214	–	–727	113	–2.203	–3.294
Ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar per den 31 december 2015	17.347	1.198	53.281	11	7.884	821	3.802	84.345
Avskrivningar	1.325	85	4.888	–	4.164	657	2.016	13.135
Nedskrivningar	22	22	–3	–	–	–88	245	199
Försäljningar/utrangeringar	–1.558	–176	–2.367	–	–4.091	–	–	–8.192
Förvärvade och avyttrade verksamheter	–113	–7	–721	–	–	–138	–	–979
Omräkningsdifferenser	1.023	72	2.609	–	256	28	213	4.201
Omklassificering vid försäljning	256	29	728	–	–	51	–	1.065
Omklassificeringar och övrigt	–76	–2	–64	–	4	–247	–1.911	–2.296
Ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar per den 31 december 2016	18.227	1.221	58.351	11	8.217	1.085	4.366	91.477
BR Nettovärde enligt balansräkning per 31 december 2015^{2,4}	17.488	10.324	21.514	4.292	18.693	2.724	11.114	86.149
BR Nettovärde enligt balansräkning per 31 december 2016^{2,4}	18.425	10.842	21.717	4.891	19.910	3.113	11.670	90.568

1 Inklusive kapitaliserade lånekostnader om 33 Mkr (0).

2 Anskaffningsvärde minus ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar.

3 Maskiner och inventarier avser i allt väsentligt produktionsutrustning.

4 Varav förvaltningsfastigheter 34 Mkr (283) och fastigheter, maskiner och inventarier samt pågående projekt 55.841 Mkr (53.335).

5 >> Läs mer i Not 7, Intäkter om restvärdesförsäljning.

>> Läs mer i Not 3, Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag, för en beskrivning av förvärvade och avyttrade verksamheter.

Omklassificeringar och övrigt presenterade i tabellen ovan, består till stora delar av tillgångar i restvärdesförsäljning, relaterade till försäljningstransaktioner med uppskjutna intäkter, vilka redovisas som operationella leasingintäkter. Tillgångar klassificerade som lager kommer, när den operationella leasingmodellen appliceras, att omklassificeras från lager till restvärdesförsäljning när försäljningstransaktionen äger rum. Om produkten returneras efter leasingperioden kommer tillgången åter att omklassificeras från restvärdesförsäljning till lager. När ett återköpsavtal löpt ut, utan att produkten returnerats, kommer anskaffningsvärdet och den ackumulerade avskrivningen att reverseras i omklassificeringar och övrigt, under rubriken restvärdesförsäljning. Merparten av övriga omklassificeringar och övrigt består av anläggningar under uppförande, som klassificerats till respektive kategori inom byggnader, maskiner och inventarier. Merparten av omklassificeringar gällande uthyrningsverksamheten är produkter som flyttas från lager till uthyrningsverksamhet under tiden produkten ingår i uthyrningsflottan. När produkten utgår från flottan flyttas den tillbaka till lager på raden för omklassificeringar och övrigt.

Förvaltningsfastigheter

Under 2016 avyttrade Volvo fastigheter i Göteborg, vilket påverkade både anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar. Förvaltningsfastigheternas anskaffningsvärde uppgick på balansdagen till 73 Mkr (692) och årets investeringar till 1 Mkr (6). De ackumulerade avskrivningarna uppgick på balansdagen till 38 Mkr (409) varav årets avskrivningar 24 Mkr (26). Förvaltningsfastigheternas verkliga värde på balansdagen uppgick till 61 Mkr (1,0 miljarder). 98% (97) av förvaltningsfastigheternas uthyrningsbara yta har under året varit uthyrd. Rörelseresultatet har påverkats av hyresintäkter från förvaltningsfastigheterna om 88 Mkr (97) samt direkta kostnader om 22 Mkr (19).

NOT 14

LEASING

REDOVISNINGSPRINCIP

Volvokoncernen som leasegivare

Leasingavtal definieras i två kategorier, operationella och finansiella, beroende på avtalens finansiella innebörd. De operationella leasingavtalen redovisas som anläggningstillgångar, under Tillgångar i operationell leasing. Intäkter från operationell leasing redovisas jämnt fördelat över leasingperioden. För dessa tillgångar tillämpas linjär avskrivning enligt villkoren i åtagandet och avskrivningsbeloppet anpassas för att överensstämma med beräknat försäljningsvärde då åtagandet löper ut. Bedömt nedskrivningsbehov belastar resultaträkningen omgående. Produkternas bedömda försäljningsvärde vid åtagandets upphörande följs kontinuerligt på individuell basis.

Finansiella leasingavtal redovisas som lång- respektive kortfristiga fordringar inom Financial Services. Inbetalningar från ett finansiellt leasingavtal fördelas mellan räntetäkt och amortering av fordran inom Financial Services.

Volvokoncernen som leasetagare

Så som för leasegivare indelas leasingavtal i operationella och finansiella. Finansiella leasingavtal är de tillgångar där Volvokoncernen väsentligen har de risker och fördelar som är förknippade med ägandet. Volvokoncernen redovisar tillgången med tillhörande åtagande i balansräkningen till det lägsta av leasingobjektets verkliga värde eller nuvärdet av minimileaseavgifterna. Åtagande för framtida leasingavgifter redovisas som skuld. Leasingobjektet skrivs av enligt Volvokoncernens principer för respektive anläggningstillgång. Leasingavgifterna fördelas mellan amortering och räntekostnader. I det fall leasingavtalet bedöms vara operationell leasing belastar leaseavgifterna resultaträkningen löpande över kontraktstiden.

Volvokoncernen som leasegivare

Framtida inbetalningar från ej uppsägningsbara finansiella och operationella leasingavtal (minimileaseavgifter exklusive restvärdesförsäljning) uppgick den 31 december 2016 till 61.517 Mkr (56.226).

Framtida hyresinbetalningar	Finansiell leasing	Operationell leasing
2017	15.276	7.817
2018–2021	24.444	12.466
2022 och senare	1.085	429
Summa	40.805	20.712
Reserv för osäkra fordringar avseende framtida inbetalningar	-618	
Ej intjänade finansiella intäkter	-2.527	
Nuvärde av framtida inbetalningar från ej uppsägningsbara leasingavtal	37.660	

>> Läs mer om finansiell leasing, se **Not 15** Kundfinansieringsfordringar.

Volvokoncernen som leasetagare

Framtida hyresutbetalningar (minimileaseavgifter) avseende ej uppsägningsbara hyreskontrakt uppgick den 31 december 2016 till 6.534 Mkr (5.140).

Framtida hyresutbetalningar	Finansiell leasing	Operationell leasing
2017	207	1.444
2018–2021	631	2.622
2022 och senare	444	1.186
Summa	1.282	5.252

Hyreskostnader	2016	2015
Finansiell leasing:		
Variabla avgifter	-6	-5
Operationell leasing:		
Variabla avgifter	-37	-34
Hyresutbetalning	-1.638	-1.447
Leasingavgifter avseende objekt som vidareuthyrts	7	5
Summa	-1.674	-1.481

Redovisat värde på tillgångar under finansiella leasingavtal	31 dec 2016	31 dec 2015
Anskaffningsvärde:		
Byggnader	670	413
Mark och markanläggningar	80	78
Maskiner och inventarier	661	689
Tillgångar i operationell leasing och uthyrningsverksamhet ¹	538	545
Summa	1.948	1.725

Akkumulerade avskrivningar:		
Byggnader	-117	-96
Mark och markanläggningar	-5	-3
Maskiner och inventarier	-340	-353
Tillgångar i operationell leasing och uthyrningsverksamhet ¹	-177	-213
Summa	-640	-666

Redovisat värde enligt balansräkning:		
Byggnader	552	317
Mark och markanläggningar	74	75
Maskiner och inventarier	321	336
Tillgångar i operationell leasing och uthyrningsverksamhet ¹	361	332
Summa	1.309	1.059

1 Avser tillgångar som leasas av Volvokoncernen under finansiella leasingavtal och sedan leasas vidare av Volvokoncernen under operationella leasingavtal.

NOT 15 | KUNDFINANSIERINGSFORDRINGAR

REDOVISNINGSPRINCIPER

Ränteintäkter från kundfinansieringsfordringar redovisas som nettoomsättning främst inom Financial Services. Förändringar i reserven för kreditförluster redovisas som övriga rörelseintäkter och kostnader.

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Reserv för kreditförluster

Upprättandet av reserver för kreditförluster för Volvokoncernens kundfinansieringsfordringar är avhängigt de antaganden som görs för förfallna betalningar, antalet återtagna produkter och återvunna fordringar på underliggande säkerheter. Bedömningen av nedskrivningsbehovet görs primärt för respektive enskild tillgång. Om det på objektiva grunder inte kan fastställas att en eller flera tillgångar behöver skrivas ned, grupperas tillgångarna i enheter utifrån exempelvis likartad kreditrisk för en kollektiv bedömning av nedskrivningsbehovet. Detta för att täcka in inträffade kreditförluster som inte ännu har blivit individuellt identifierade i en stor population. Enskilt nedskrivna tillgångar eller tillgångar som under tidigare perioder skrivits ned inkluderas inte i den kollektiva bedömningen. Om förutsättningarna för en genomförd nedskrivning vid ett senare tillfälle inte längre visar sig föreligga, reverseras nedskrivningen i resultaträkningen så länge det redovisade värdet inte överstiger det upplupna anskaffningsvärdet vid reverseringstillfället.

Per den 31 december 2016 uppgick reserven för kreditförluster inom Financial Services till 1,43% (1,41) av den totala kreditportföljen inom segmentet. Andelen kreditreserver i förhållande till kreditportföljen, vilken används som ett viktigt måttetal för Financial Services, inkluderar operationella leasar och lager, medan denna not specificerar balansräkningsposten kundfinansieringsfordringar och därmed exkluderar operationella leasar och lager då de redovisas på andra poster i balansräkningen.

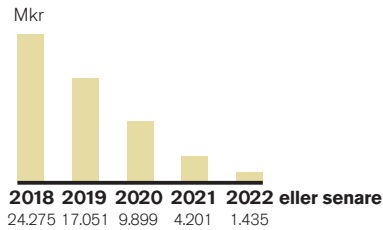
» Läs mer i Not 4 om kredit-, ränte- och valutarisk samt i Not 30 för ytterligare information om kundfinansieringsfordringar.

Fördelning av långfristiga kundfinansieringsfordringar	31 dec 2016	31 dec 2015
Avbetalningsköp	32.752	29.580
Finansiell leasing	24.011	21.325
Övriga fordringar	1.064	57
BR Långfristiga kundfinansieringsfordringar	57.827	50.962

Effektiv ränta för långfristiga kundfinansieringsfordringar uppgick till 4,80% (4,65) per den 31 december 2016.

15:1

Långfristiga fordringar i kundfinansieringsverksamheten förfaller enligt följande:

15:2

Fördelning av kortfristiga kundfinansieringsfordringar

	31 dec 2016	31 dec 2015
Avbetalningsköp	18.926	16.053
Finansiell leasing	13.649	12.948
Återförsäljarfinansiering	18.996	21.989
Övriga fordringar	1.424	631
BR Kortfristiga kundfinansieringsfordringar	52.994	51.621

Effektiv ränta för kortfristiga fordringar i kundfinansieringsverksamhet var 4,83% (4,74) per den 31 december 2016.

15:3

Kreditrisk kundfinansieringsfordringar

	31 dec 2016	31 dec 2015
Fordringar i kundfinansieringsverksamhet, brutto	112.510	104.096
Reserv för osäkra fordringar i kundfinansieringsverksamhet	-1.689	-1.514
Varav specifik reserv	-413	-365
Varav övrig reserv	-1.276	-1.149
Kundfinansieringsfordringar efter avdrag för reserver	110.821	102.583

15:4

Förändring av reserv för osäkra kundfinansieringsfordringar

	2016	2015
Ingående balans	1.514	1.450
Nya reserver redovisade över resultaträkningen	751	745
Återföring av reserver redovisade över resultaträkningen	-46	-56
Upplösning av reserv hänförlig till konstaterade kundförluster	-679	-549
Effekt av ändrade valutakurser	148	-76
Reserv för osäkra kundfinansieringsfordringar per den 31 december	1.689	1.514

15:5

Förfallet belopp i relation till specifika reserver för kundfinansieringsfordringar

	31 dec 2016					31 dec 2015				
	Ej förfallna	1-30	31-90	>90	Totalt	Ej förfallna	1-30	31-90	>90	Totalt
Förfallet belopp	0	556	176	50	782	-	477	268	292	1.037
Reserv för osäkra kundfinansieringsfordringar, specifik reserv	-107	-65	-85	-155	-412	-94	-57	-90	-124	-365
Kundfinansieringsfordringar, efter avdrag för specifik reserv	-107	491	91	-105	370	-94	420	178	168	672

15:6

Ovanstående tabell visar förfallna betalningar inom Financial Services i relation till specifika reserver. Det är inte ovanligt att en fordran regleras ett par dagar efter förfalldatum, vilket påverkar omfattningen av åldersintervallet 1-30 dagar. Reserv som presenteras inom intervallet ej förfallna och den högre reserven som presenteras inom intervallet > 90 dagar i jämförelse med förfallna är främst en effekt av nedskrivning på delar av kontrakt som ännu inte har fakturerats. Det totala kontraktbelopp till vilka de förfallna betalningarna är relaterade framgår av nedan-

stående tabell. I syfte att bemöta inträffade men ännu ej identifierade osäkra kundfinansieringsfordringar, finns tillkommande reserver om 1.276 (1.149) som ingår i tabell 15:4. Resterande utestående risk bemöts av säkerheter i de finansierade produkterna och, i särskilda fall, genom andra kreditgarantier såsom borgensåtaganden, kreditförsäkringar, säkerheter på annan egendom som tillhör låntagaren etc.

Säkerheter tagna i anspråk och som uppfyller kriterierna för redovisning i balansräkningen uppgår till 135 Mkr (162) per den 31 december 2016.

Volvokoncernens kundfinansieringsfordringar, totala kontraktbelopp

	31 dec 2016					31 dec 2015				
	Ej förfallna	1-30	31-90	>90	Totalt	Ej förfallna	1-30	31-90	>90	Totalt
Kundfinansieringsfordringar	101.478	9.003	1.739	290	112.510	94.126	7.764	1.962	245	104.096

15:7

Koncentration av kreditrisk
Kundkoncentration

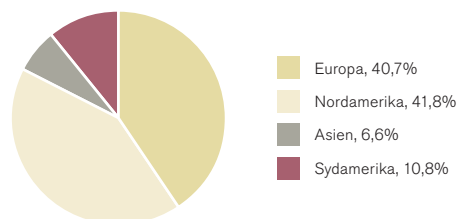
De tio största kunderna i verksamheten för Financial Services står för 7,3% (8,5) av den totala tillgångsportföljen. Resterande del av portföljen är hänförlig till ett stort antal kunder. Därigenom bedöms kreditrisken vara utspridd både på ett flertal marknader och kunder.

Koncentration på geografiska marknader

Vidstående tabell visar kundkoncentrationen för Financial Services-portföljen uppdelad på geografiska marknader.

» **Läs mer i Not 4** om mål och policy med avseende på finansiella risker och beskrivning av kreditrisker.

» **Läs mer om** utvecklingen inom Financial Services under året i Förvaltningsberättelsen om Financial Services.

Geografisk marknad, andel av kundfinansieringsportföljen (%)

15:8

NOT 16

FORDRINGAR

REDOVISNINGSPRINCIPER

Fordringar redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Kreditkvaliteten på fordringar som varken förfallit till betalning eller skrivits ned anses vara fullgod och betalningar förväntas inkomma när fordringarna förfaller. Förändringar i avsättning för kreditförluster liksom ränta och vinst eller förlust vid avyttring av fordringarna redovisas i Övriga rörelseintäkter och kostnader.

» **Läs om** fordringar föremål för kassaförbättrande åtgärder i **Not 30** Finansiella Instrument under rubriken Fortsatt redovisning av överförda poster.

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA
Avsättning för kreditförluster

Reserver för kreditförluster på kundfordringar redovisas så snart det är sannolikt att en kundförlust har inträffat, det vill säga när en händelse har inträffat som indikerar att kunden inte kommer att kunna betala. Per den 31 december 2016 uppgick reserven för kreditförluster för kundfordringar till 4,02% (4,02) av totala kundfordringar.

» **Läs mer om** kreditrisk i **Not 4**.

Långfristiga fordringar	31 dec 2016	31 dec 2015
Övriga räntebärande lån till utomstående ¹	700	739
Övriga fordringar	3.046	2.644
Utestående ränte- och valutaderivat ²	1.648	1.034
Utestående råvaruderivat	11	0
Långfristiga fordringar	5.406	4.418

- 1 Den långfristiga delen av övriga räntebärande fordringar i tabellen Redovisade belopp och verkliga värden i not 30.
2 Den långfristiga delen av utestående ränte- och valutaderivat i tabellen Redovisade belopp och verkliga värden i not 30.

Kortfristiga fordringar	31 dec 2016	31 dec 2015
Övriga räntebärande fordringar ¹	405	743
Övriga räntebärande finansiella fordringar	27	61
Kundfordringar	34.419	29.101
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	3.120	2.906
Mervärdesskatt	4.025	3.789
Utestående ränte- och valutaderivat ²	1.378	1.588
Övriga fordringar	8.570	6.615
Utestående råvaruderivat	21	5
Kortfristiga fordringar efter avdrag för reserver för osäkra fordringar	51.964	44.809

- 1 Den kortfristiga delen av Övriga räntebärande fordringar i tabellen Redovisade belopp och verkliga värden i Not 30.
2 Den kortfristiga delen av Utestående ränte- och valutaderivat i tabellen Redovisade belopp och verkliga värden i Not 30.

Förfallostruktur kundfordringar	31 dec 2016					31 dec 2015				
	Ej förfallna	1-30	31-90	>90	Totalt	Ej förfallna	1-30	31-90	>90	Totalt
Kundfordringar brutto	32.094	1.317	521	1.929	35.862	26.798	1.102	656	1.765	30.320
Reserv för osäkra kundfordringar	-414	-19	-17	-992	-1.443	-381	-16	-108	-714	-1.219
BR Kundfordringar netto	31.679	1.298	504	937	34.419	26.417	1.086	548	1.051	29.101

Kreditrisk i kundfordringar

Förändring av reserv för osäkra kundfordringar	2016	2015
Ingående balans	1.219	834
Nya reserver redovisade över resultaträkningen	655	695
Återföring av reserver redovisade över resultaträkningen	-275	-250
Upplösning av reserv hänförlig till konstaterade kundförluster	-221	-34
Förvärvade och avyttrade bolag	-1	0
Effekt av ändrade valutakurser	43	-34
Omklassificeringar etc.	23	8
Reserv för osäkra kundfordringar per den 31 december	1.443	1.219

» **Läs mer i Not 8** Övriga rörelseintäkter och kostnader om kreditrisken i Anläggningsmaskiner i Kina.

» **Läs mer i Not 15** Kundfinansieringsfordringar om kreditrisk.

» **Läs mer i Not 30** Finansiella instrument.

NOT 17 | VARULAGER

REDOVISNINGSPRINCIP

Varulagret är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Anskaffningsvärdet fastställs enligt den så kallade först in- först ut-principen (FIFO) och bygger på en standardkostnadsmetod inkluderande kostnader för alla direkta tillverkningskostnader samt hänförlig andel av kapacitets- och andra tillverkningsrelaterade omkostnader. Omprövning sker regelbundet av standardkostnaden och anpassning sker efter aktuella förhållanden. Kostnader för forskning och utveckling, försäljning, administration och finansiella kostnader ingår ej. Nettoförsäljningsvärdet beräknas som försäljningspris reducerat med kostnader hänförliga till försäljningen.

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Inkuransreserv

Om nettoförsäljningsvärdet är lägre än anskaffningsvärdet upprättas en värderingsreserv för lagerinkurans. Det totala lagervärdet, efter gjorda inkuransreserveringar, var per den 31 december 2016, 48.287 Mkr (44.390).

Varulager	31 dec 2016	31 dec 2015
Färdiga produkter	31.012	27.496
Produktionsmaterial m. m.	17.275	16.894
BR Varulager	48.287	44.390

Varulager som redovisats som kostnad för sålda produkter under perioden uppgick till 212.398 Mkr (216.778).

Förändring av inkuransreserv	2016	2015
Ingående balans	3.624	3.394
Förändring av inkuransreserv redovisad över resultaträkningen	480	675
Utrangeringar	-576	-435
Effekt av ändrade valutakurser	177	-29
Omklassificeringar etc.	-23	20
Inkuransreserv per den 31 december	3.683	3.624

NOT 18 | KORTFRISTIGA PLACERINGAR OCH LIKVIDA MEDEL

REDOVISNINGSPRINCIP

I likvida medel ingår räntebärande värdepapper med hög likviditet vilka lätt kan omvandlas till kassamedel samt kortfristiga placeringar med en löptid som understiger tre månader från anskaffningstidpunkten. Räntebärande värdepapper som inte möter denna definition redovisas som kortfristiga placeringar.

Kortfristiga placeringar	31 dec 2016	31 dec 2015
Statliga värdepapper	201	1.586
Bank och finansinstitut	1.000	1.090
Fastighetsfinansierande institut	21	668
BR Kortfristiga placeringar	1.223	3.344

Likvida medel	31 dec 2016	31 dec 2015
Bankräkningar och kassa	22.226	18.474
Bankcertifikat	531	674
Placeringslån i bank	1.192	1.900
BR Likvida medel	23.949	21.048

Likvida medel per den 31 december 2016 inkluderar 0,8 miljarder kronor (0,8) som inte är tillgängliga för användning av Volvokoncernen samt 6,0 miljarder kronor (5,4) för vilka andra begränsningar finns, huvudsakligen likvida medel i länder där det råder valutarestriktioner eller andra legala restriktioner. Därmed är det inte möjligt att omedelbart använda dessa likvida medel i andra delar av Volvokoncernen, dock är det vanligtvis möjligt att använda dessa inom verksamheten i respektive land.

NOT 19 | EGET KAPITAL OCH ANTAL AKTIER

REDOVISNINGSPRINCIP

Resultat per aktie före utspädning beräknas som periodens resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare dividerat med genomsnittligt utestående antal aktier per räkenskapsår. För beräkning av resultat efter utspädning per aktie justeras antal genomsnittligt utestående aktier i nämnaren med det genomsnittliga antal aktier som skulle emitteras som en effekt av pågående aktierelaterade ersättningsprogram. Om det under året funnits potentiella aktier som lösts in eller förfallit under perioden inräknas även dessa i det genomsnittliga antalet aktier som används för att beräkna resultat per aktie efter utspädning.

Moderbolagets aktier är uppdelade i två serier, A och B. Båda serierna ger samma rättigheter, förutom att innehav av aktier i serie A berättigar till en röst per aktie medan innehav av aktier i serie B berättigar till en tiondels röst per aktie. Aktiens kvotvärde är 1:20 kronor.

Kontantutdelning för 2016, beslutad av årsstämman 2015, uppgick till 3,00 kronor (3,00) per aktie eller totalt 6.093 Mkr (6.090).

Under 2016 har AB Volvo vederlagsfritt överlåtit 725.210 egna B-aktier, med ett totalt kvotvärde om 870.252 kronor, till deltagare i det långsiktiga aktiebaserade incitamentsprogram för ledande befattningshavare i Volvokoncernen, såsom förtida tilldelning. Överlåtna egna aktiers andel av AB Volvos aktiekapital är försumbar.

Under 2016 har AB Volvo konverterat totalt 12.956.739 aktier i serie A till aktier i serie B.

Fritt eget kapital i moderbolaget uppgick till 33.207 Mkr (31.115) per den 31 december 2016.

>> Läs mer om Volvokoncernens aktiebaserade incitamentsprogram i Not 27.

Information avseende antal aktier	31 dec 2016	31 dec 2015
Egna A-aktier	20.728.135	20.728.135
Egna B-aktier	76.250.400	76.975.610
Totalt egna aktier	96.978.535	97.703.745
Egna aktier i % av totalt registrerade aktier	4,77	4,59
Utestående A-aktier	471.797.086	484.753.825
Utestående B-aktier	1.559.644.599	1.545.962.650
Totalt utestående aktier	2.031.441.685	2.030.716.475
Totalt registrerade A-aktier	492.525.221	505.481.960
Totalt registrerade B-aktier	1.635.894.999	1.622.938.260
Totalt registrerade aktier	2.128.420.220	2.128.420.220
Genomsnittligt utestående aktier	2.031.173.306	2.030.116.663

Information avseende aktier	2016	2015
Antalet utestående aktier 31 december, i miljoner	2.031	2.031
Genomsnittligt antal aktier före utspädning i miljoner	2.031	2.030
Aktier som kan emitteras som en effekt av pågående aktierelaterat incitamentsprogram, i miljoner	2	2
Genomsnittligt antal aktier efter utspädning i miljoner	2.033	2.032
Genomsnittligt aktiepris, kr	91,19	96,57
Nettoreultat hänförligt till moderbolagets ägare	13.147	15.058
Resultat per aktie före utspädning, kr	6,47	7,42
Resultat per aktie efter utspädning, kr	6,47	7,41

Förändring av övriga reserver	Säkrings-reserv	Verkligt värdereserv	Totalt
Ingående balans 2016	-48	307	259
Övriga förändringar	68		68
Årets omvärdering avseende aktier i japanska bolag		18	18
Årets omvärdering avseende övriga bolag		-74	-74
Utgående balans 31 december 2016	20	251	271

Accumulerade kursdifferenser som redovisats i Volvokoncernens eget kapital och som är hänförliga till anläggningstillgångar som innehas för försäljning uppgick till – Mkr (11).

NOT 20 | AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER OCH LIKNANDE FÖRPLIKTELSE

Volvokoncernens ersättningar efter avslutad anställning, såsom pensioner, sjukvårdsförmåner och andra ersättningar, erläggs till övervägande del genom fortlöpande betalningar till fristående myndigheter eller organ som därmed övertar förpliktelse mot de anställda, det vill säga genom så kallade avgiftsbestämda planer.

Resterande del fullgörs genom så kallade förmånsbestämda planer där förpliktelse kvarstår inom Volvokoncernen eller tryggas av egna stiftelser. Förmånsbestämda planer förekommer inom Volvokoncernen framför allt i dess amerikanska dotterföretag där de omfattar både pensioner och andra förmåner, till exempel sjukvårdsförmåner. Andra väsentliga förmånsbestämda planer omfattar tjänstemän i den svenska verksamheten (främst ITP-planen) samt anställda i Frankrike och Storbritannien.

REDOVISNINGSPRINCIP

Aktuariella beräkningar upprättas för samtliga förmånsbestämda planer i syfte att fastställa nuvärdet av Volvokoncernens förpliktelser avseende oantastbara förmåner för nuvarande och tidigare anställda. Aktuariella beräkningar upprättas årligen och baseras på aktuariella antaganden vilka fastställs vid bokslutstidpunkten. Förändringar av förpliktelse nuvärde till följd av förändrade aktuariella antaganden samt erfarenhetsbaserade justeringar utgör omvärderingar.

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser i Volvokoncernens balansräkning motsvarar förpliktelse nuvärde vid bokslutstidpunkten, med avdrag för det verkliga värdet av förvaltningstillgångarna. Diskonteringsräntan används vid beräkningen av räntenettet på nettopensionskulden (tillgången). Alla förändringar i nettopensionsskulden (tillgången) redovisas när de inträffar. Tjänstgöringskostnader och nettoräntekostnad (intäkt) redovisas i resultaträkningen medan omvärderingar så som aktuariella vinster och förluster redovisas i övrigt totalresultat. Särskild löneskatt inkluderas i pensionsskulden, särskild löneskatt förekommer i de svenska och belgiska planerna.

För avgiftsbestämda planer redovisas kostnaderna för premierna löpande i resultaträkningen uppdelade per funktion.

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Antaganden vid beräkning av pensioner och liknande förpliktelser

Avsättningar och kostnader för ersättningar efter avslutad anställning, huvudsakligen pensioner och sjukvårdsförmåner, är avhängiga de antaganden som görs när beloppen räknas fram. Särskilda antaganden och aktuariella beräkningar görs för varje land där Volvokoncernen har verksamhet som medför sådana förpliktelser. Antagandena avser diskonteringsräntor, kostnadstrender för sjukvård, inflation, löneökningstakt, avgångsintensitet, mortalitet och andra faktorer. Kostnadstrender för sjukvårdskostnader är baserade på historiska data samt kort- och långtidsprognoser. Inflationsantaganden är baserade på analyser av externa marknadsindikatorer. Antaganden om löneökningstakt avspeglar historisk lönekostnadsutveckling, kortsiktiga framtidsutsikter och förväntad inflation. Taktiken på pensionsavgångar och mortalitet baseras främst på officiell mortalitetsstatistik. Volvokoncernen ser årligen över aktuariella antaganden och gör justeringar av dessa när detta anses lämpligt.

I efterföljande tabeller lämnas upplysningar om förmånsbestämda planer. Volvokoncernen redovisar skillnaden mellan utestående förpliktelser och förvaltningstillgångarnas värde i balansräkningen. Upplysningarna avser tillämpade antaganden i aktuariella beräkningar, redovisade kostnader under räkenskapsperioden samt värdet av förpliktelser och förvaltningstillgångar vid periodens utgång. Dessutom specificeras förändringar av värden på förpliktelser och förvaltningstillgångar under perioden.

Sammandrag av avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	31 dec 2016	31 dec 2015
Förpliktelser	-53.508	-49.038
Förvaltningstillgångar	38.917	35.400
Avsättning netto för pensioner och liknande förpliktelser	-14.590	-13.638

» **Sverige**

Den huvudsakliga förmånsbestämda pensionsplanen i Sverige är ITP2-planen, som grundar sig på slutlönen. Planen är delvis stängd, vilket innebär att enbart nyanställda som är födda före 1979 har möjlighet att välja ITP2-lösningen. Volvokoncernens pensionsstiftelse i Sverige bildades 1996 för tryggnad av förpliktelser rörande ålderspension till tjänstemän i Sverige enligt ITP-planen. I samband med bildandet tillfördes stiftelsen ett förvaltningskapital uppgående till 2.456 Mkr vilket motsvarade värdet på pensionsförpliktelserna vid denna tidpunkt. Sedan bildandet har ytterligare kapital om netto 3.419 Mkr tillförts stiftelsen, varav 252 Mkr under 2016. Förvaltningskapitalet i Volvokoncernens svenska pensionsstiftelse placeras i svenska och utländska aktier och fonder samt i räntebärande värdepapper enligt en fördelning som beslutas av stiftelsens styrelse. Den 31 december 2016 uppgick värdet av stiftelsens förvaltningskapital till 11.354 Mkr (10.249), varav 47% (47) var placerat i egetkapitalinstrument. Värdet av utfärdade pensionsförpliktelser hänförliga till ITP-planen uppgick vid samma tidpunkt till 14.437 Mkr (12.915).

Svenska företag kan trygga nya pensionsförpliktelser genom avsättningar i balansräkningen eller genom överföring av medel till pensionsstiftelsen. En kreditförsäkring måste dessutom tecknas avseende värdet av utfärdade förpliktelser. Utöver förmåner beträffande ålderspension omfattar ITP-planen även till exempel kollektiv familjepension vilken Volvokoncernen finansierar genom en försäkring hos försäkringsbolaget Alecta. Enligt ett uttalande från Rådet för finansiell rapportering är detta en förmånsbestämd plan som omfattar flera arbetsgivare. För räkenskapsåret 2016 har Volvokoncernen inte haft tillgång till information från Alecta som möjliggjort redovisning av denna plan såsom en förmånsbestämd plan. Planen har således redovisats såsom en avgiftsbestämd plan. Volvokoncernen beräknar att under 2017 betala premier till Alecta om cirka 265 Mkr. Den kollektiva konsolideringsnivån mäter fördelningsbara tillgångar i förhållande till försäkringsåtagandet. Enligt Alectas konsolideringspolicy för förmånsbestämda försäkringar ska den kollektiva konsolideringsnivån normalt tillåtas variera mellan 125% och 155%. Alectas konsolideringsgrad uppgår till 149% (153). Om konsolideringsnivån ligger under eller överstiger normalintervallet kan en åtgärd vara att höja det avtalade priset för nyteckning och utökning av befintliga förmåner eller att införa premierreduktioner.

Volvokoncernens andel av totala sparpremier för ITP2 i Alecta uppgick per den 31 december 2016 till 0,33% (0,29) och andelen av totalt antal aktiva försäkrade uppgick till 1,67% (1,82).

Volvokoncernen har under 2015 granskat samtliga antaganden avseende den svenska pensionsplanen vilket resulterade i en minskad pensionsskuld, exklusive eventuella förändringar i tillämpad diskonteringsränta, och lägre framtida pensionskostnader i resultaträkningen.

I Sverige utgår en förmån till alla anställda, en jubileumsplan där man tilldelas ett visst antal aktier baserat på tjänstgöringstid om 25, 35 och 45 år. Denna plan redovisas som aktierelaterade ersättningar.

Läs mer i Not 27 Personal om redovisningsprinciper för aktierelaterade ersättningar.

USA

I USA har Volvokoncernen avdragsgilla pensionsplaner, sjukvårdsplaner efter pensionen samt pensionsplaner som ger rätt till uppskov med skatten. De avdragsgilla pensionsplanerna fonderas medan övriga planer vanligtvis ej är fonderade. Det finns fem finansierade pensionsplaner varav en är stängd, en är delvis stängd och tre är öppna för nya deltagare. Alla fem planerna är öppna för upparbetning av nya pensionsrätter. Pensionsförpliktelser för Volvokoncernens dotterföretag i USA tryggs i huvudsak genom överföringar av medel till fristående pensionsplaner. Vid utgången av 2016 uppgick det sammanlagda värdet av pensionsförpliktelser i sådana fristående planer till 19.071 Mkr (17.386). Det sammanlagda värdet av förvaltningskapital i dessa planer uppgick vid samma tidpunkt till 17.481 Mkr (15.774), varav 45% (48) var placerat i egetkapitalinstrument. Enligt regelverket för tryggnad av pensionsförpliktelser föreskrivs vissa miniminivåer avseende värdet på förvaltningstillgångar i förhållande till värdet på förpliktelser. Under 2016 överförde Volvokoncernen medel uppgående till 399 Mkr (397) till de amerikanska pensionsplanerna.

Frankrike

I Frankrike har Volvokoncernen två typer av förmånsbestämda pensionsplaner, Indemnité de Fin de Carrière (IFC) samt jubileumsplan. Dessa är ej fonderade. IFC är obligatorisk i Frankrike. Ersättningarna grundar sig på de kollektivavtal som är tillämpliga för bolaget, medarbetarens anställningstid per pensionsdagen och slutlönen. Pension utbetalas enbart om de anställda arbetar för bolaget när de går i pension. Jubileumsplanen utgår från en intern överenskommelse och grundar sig på lång och trogen tjänst vid 20, 30, 35 och 40 års anställning. Den 31 december 2016 uppgick det totala värdet på förpliktelser till 2.992 Mkr (2.574).

Storbritannien

I Storbritannien har Volvokoncernen fem förmånsbestämda pensionsplaner. Planerna är fonderade. De förmånsbestämda pensionsplanerna ger rätt till ersättningar som är kopplade till de enskilda medlemmarnas slutlön vid det tidigaste av det datum då de lämnar bolaget eller går i pension. Pensionsfonderna utgörs av fristående legala enheter och leds av förvaltare som ansvarar för fondernas förvaltning. Den gemensamma styrelsen för de fem planerna består av representanter för de anställda och en oberoende förtroendevald förvaltare. Samtliga planer är stängda för nya deltagare och två av planerna är stängda för framtida pensionsintjäning. De som ingår i planen har också alternativet att omvandla en del av sin pensionsförmån till likvida medel vid pensioneringen i enlighet med brittisk lagstiftning.

Fördelningen av tillgångarna måste vara i enlighet med den av förvaltarna överenskomna investeringsstrategin. Om en nettotillgång redovisas i balansräkningen, när pensionsplanen upphör, har Volvokoncernen en oinskränkt rättighet till det redovisade överskottet för den planen eller de planerna.

Vid slutet av 2016 uppgick det sammanlagda värdet på förpliktelser som säkrats av pensionstillgångar till 7.114 Mkr (6.820). Det totala värdet på dessa tillgångar uppgick till 7.186 Mkr (6.847).

Under 2016 har Volvokoncernen överfört extra medel till pensionsplanerna i Storbritannien med 104 Mkr (107).

Tillämpade antaganden i aktuariella beräkningar, %	31 dec 2016	31 dec 2015
Sverige		
Diskonteringsränta ¹	3,00	3,50
Förväntad löneökningstakt	2,90	2,90
Inflation	1,50	1,50
USA		
Diskonteringsränta ^{1,2}	2,50–4,29	3,00–4,40
Förväntad löneökningstakt	2,60–3,50	2,70–3,50
Inflation	2,20	2,20
Frankrike		
Diskonteringsränta ¹	1,10–1,80	1,50–2,20
Förväntad löneökningstakt	3,00	2,50–3,00
Inflation	1,50	1,50
Storbritannien		
Diskonteringsränta ¹	2,80–2,95	3,50–3,80
Förväntad löneökningstakt	3,25–3,80	3,50–3,60
Inflation	3,25–3,30	3,10

- 1 Diskonteringsräntan för respektive land fastställs på grundval av marknadsräntan på förstklassiga företagsobligationer. I länder där det inte finns någon fungerande marknad för sådana obligationer används marknadsräntan på statsobligationer. Diskonteringsräntan för den svenska pensionsförpliktelsen har fastställts genom att extrapolera bostadsobligationers marknadsränta enligt dess avkastningskurva.
- 2 För samtliga planer utom tre har en diskonteringsränta inom spannet 3,67–4,29% (3,70–4,40) använts.

Pensionskostnader	2016	2015
Förmåner intjänade under året	1.447	1.681
Räntekostnader	1.557	1.532
Räntetäckter	-1.284	-1.208
Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder	-3	122
Vinst/förlust avseende regleringar	-2	-129
Årets kostnader avseende förmånsbestämda pensionsplaner	1.715	1.999
Årets kostnader avseende avgiftsbestämda pensionsplaner	2.169	2.340
Årets pensionskostnader	3.884	4.339

Årets kostnader avseende förmånsbestämda planer utöver pensionsplaner	2016	2015
Förmåner intjänade under året	77	121
Räntekostnader	151	147
Räntetäckter	-4	-3
Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder	-	-
Vinst/förlust avseende regleringar	-1	-185
Omvärderingar	20	248
Årets kostnader	243	328

	Sverige Pensioner	USA Pensioner	Frankrike Pensioner	Storbritannien Pensioner	Övriga förmåner	USA
Genomsnittlig löptid på förpliktelsen, år	22,0	11,0	15,8	19,2		10,2

Nedan presenteras en analys av känsligheten i de förmånsbestämda förpliktelsen avseende förändringar av de tillämpade antagandena för diskonteringsränta och inflation. Känslighetsanalysen baseras på förändring av ett antagande medan alla andra antaganden hålls konstanta.

I praktiken är detta ej troligt och förändringar i vissa antaganden kan vara korrelerade. Beroende på lokala regler och olika omständigheter i respektive land kan känslighetseffekten på förpliktelsen variera för de olika antagandena.

Känslighetsanalys 2016

	Påverkan på förpliktelsen, Mkr	
	Om diskonteringsräntan ökar med 0,5%	Om diskonteringsräntan minskar med 0,5%
Sverige Pensioner	-1.523	1.734
USA Pensioner	-1.065	1.114
Frankrike Pensioner	-217	241
Storbritannien Pensioner	-636	732
USA Övriga förmåner	-184	190
Övriga förmåner	-340	343
	Om inflationen minskar med 0,5%	Om inflationen ökar med 0,5%
Sverige Pensioner	-1.523	1.734
USA Pensioner	0	0
Frankrike Pensioner	-5	5
Storbritannien Pensioner	-412	509
USA Övriga förmåner	-16	20
Övriga förmåner	-182	234

Förpliktelser i förmånsbestämda planer

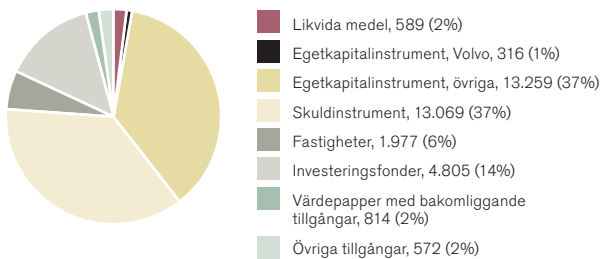
	Sverige Pensioner	USA Pensioner	Frankrike Pensioner	Stor- britannien Pensioner	USA Övriga förmåner	Övriga planer	Summa
Förpliktelser ingående balans 2015	15.831	16.841	2.849	6.671	3.516	5.241	50.948
Förvärv och avyttringar samt övriga förändringar	-	-	-	-	-	-59	-59
Kostnader för tjänstgöring under innevarande år	772	402	92	57	109	370	1.802
Räntekostnader	430	681	55	257	137	120	1.680
Kostnader för tjänstgöring under tidigare perioder	84	19	-	-	-	20	124
Regleringar	160	-	-20	-	-184	-416	-461
Tillskjutna medel från arbetstagare	-2	-	-	14	-	4	16
Omvärderingar:							
- Effekter av ändrade demografiska antaganden	-166	335	-	11	39	-43	176
- Effekter av ändrade finansiella antaganden	-2.707	-265	-79	-36	-111	11	-3.186
- Erfarenhetsbaserade justeringar	-663	59	-87	-8	229	-27	-496
Omräkning av utländska valutor	-	1.174	-112	128	241	-112	1.319
Utbetalda ersättningar	-436	-1.199	-122	-273	-304	-488	-2.824
Förpliktelser, 31 december 2015	13.302	18.048	2.574	6.820	3.673	4.621	49.038
varav							
Fonderade förmånsbestämda planer	12.938	17.386	10	6.820	24	3.190	40.367
Förvärv och avyttringar samt övriga förändringar	-	2	-5	-10	-2	-84	-98
Kostnader för tjänstgöring under innevarande år	592	370	89	59	56	357	1.524
Räntekostnader	458	715	57	233	140	106	1.709
Kostnader för tjänstgöring under tidigare perioder	67	60	-	-	-	-93	35
Regleringar	20	-	-2	-	-	-2	15
Tillskjutna medel från arbetstagare	-	-	-	12	-	7	19
Omvärderingar:							
- Effekter av ändrade demografiska antaganden	-	-68	-7	-	-122	-3	-200
- Effekter av ändrade finansiella antaganden	1.523	219	382	1.059	43	284	3.510
- Erfarenhetsbaserade justeringar	-717	104	-103	-100	-33	-45	-894
Omräkning av utländska valutor	-	1.692	118	-690	326	307	1.753
Utbetalda ersättningar	-449	-1.358	-110	-269	-398	-317	-2.902
Förpliktelser, 31 december 2016	14.796	19.786	2.992	7.114	3.683	5.137	53.508
varav							
Fonderade förmånsbestämda planer	14.460	19.071	12	7.114	10	3.595	44.263

Förvaltningstillgångarnas verkliga värde i fonderade planer

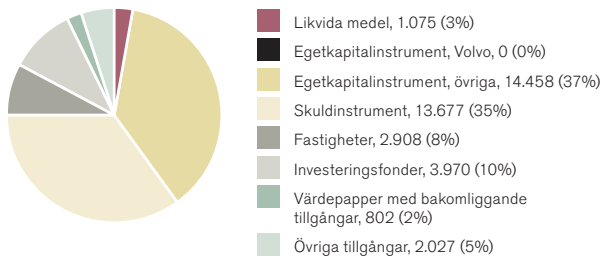
	Sverige Pensioner	USA Pensioner	Frankrike Pensioner	Stor- britannien Pensioner	USA Övriga förmåner	Övriga planer	Summa
Förvaltningstillgångar ingående balans 2015	9.511	15.215	8	6.772	26	2.859	34.391
Förvärv och avyttringar samt övriga förändringar	-2	-	-	-	-	-105	-107
Ränteintäkter	261	621	-	263	1	65	1.211
Regleringar	-	-	-	-	-	-309	-309
Omvärderingar	285	-391	-	-167	-5	30	-247
Tillskjutna medel från arbetsgivare	216	397	1	107	-	230	950
Tillskjutna medel från arbetstagare	-	-	-	14	-	4	18
Omräkning av utländska valutor	-	1.071	-	132	2	-96	1.110
Utbetalda ersättningar	-1	-1.139	-	-273	-	-202	-1.615
Förvaltningstillgångar, 31 december 2015	10.270	15.774	9	6.847	23	2.477	35.400
Förvärv och avyttringar samt övriga förändringar	-	-1	-	-9	-	-50	-59
Ränteintäkter	359	630	-	236	1	61	1.287
Regleringar	-	-	-	-	-	-	-
Omvärderingar	494	519	-1	960	-1	43	2.014
Tillskjutna medel från arbetsgivare	252	399	3	104	-	332	1.090
Tillskjutna medel från arbetstagare	-	-	-	12	-	3	15
Omräkning av utländska valutor	-	1.481	-	-695	2	143	931
Utbetalda ersättningar	-1	-1.321	-	-269	-15	-154	-1.761
Förvaltningstillgångar, 31 december 2016	11.374	17.481	11	7.186	9	2.855	38.917

Avsättningar netto för pensioner och liknande förpliktelser	Sverige Pensioner	USA Pensioner	Frankrike Pensioner	Storbritannien Pensioner	USA Övriga förmåner	Övriga planer	Summa
Avsättning netto för pensioner och liknande förpliktelser, 31 december 2015	-3.032	-2.274	-2.565	27	-3.650	-2.144	-13.638
varav redovisade under rubriken:							
BR Förutbetalda pensioner	-	-	-	27	-	8	34
BR Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	-3.032	-2.274	-2.565	-	-3.650	-2.151	-13.673
Avsättningar netto för pensioner och liknande förpliktelser, 31 december 2016	-3.422	-2.305	-2.981	72	-3.674	-2.283	-14.590
varav redovisade under rubriken:							
BR Förutbetalda pensioner	-	-	-	72	-	7	79
BR Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	-3.422	-2.305	-2.981	-	-3.674	-2.289	-14.669

Förvaltningstillgångarnas fördelning på tillgångsslag den 31 december 2015

Förvaltningstillgångarnas fördelning på tillgångsslag den 31 december 2016

Verklig avkastning på förvaltningstillgångarna uppgick till 3.301 Mkr (964).

Verkligt värde på förvaltningstillgångar	31 dec 2016	31 dec 2015
<i>Noterade förvaltningstillgångar</i>		
Likvida medel	1.075	579
Egetkapitalinstrument	14.458	13.574
Skuldinstrument	13.486	13.069
Fastigheter	2.236	1.653
Derivat	-29	-4
Investeringar i fonder	2.810	3.440
Övriga tillgångar	1.952	573
<i>Onoterade förvaltningstillgångar</i>		
Övriga tillgångar	2.928	2.516
Totalt	38.917	35.400

Investeringsstrategi och riskhantering

Volvokoncernen hanterar allokeringen och investeringen av tillgångarna i pensionsplanerna för att möta långsiktiga mål. De viktigaste målen handlar om att klara aktuella och framtida pensionsförpliktelser, tillhandahålla tillräcklig likviditet för att klara utbetalningskrav samt att tillhandahålla en total avkastning som maximerar pensionstillgångarna i förhållande till pensionsskulderna. Detta sker genom att maximera avkastningen på tillgångarna utifrån en lämplig risknivå. Det slutliga investeringsbeslutet ligger ofta hos den lokala pensionsförvaltaren, men investeringspolicyn för samtliga planer säkerställer att riskerna i investeringsportföljerna är väl spridda. Risker hänförliga till pensionsförpliktelser, exempelvis livslängd och inflation, samt buy-out-premier och tillhörande matchningsstrategier övervakas på löpande basis för att minska Volvokoncernens exponering.

De senaste åren har några av de förmånsbestämda planerna stängts för nya deltagare och ersatts av avgiftsbestämda pensionsplaner för att minska riskerna för Volvokoncernen.

I Sverige bestäms miniminivån på värdet av förvaltningstillgångarna av PRI Pensionsgaranti. Detta är obligatoriskt för att få vara kvar i systemet och kunna få en försäkring för pensionsskuden. Miniminivån på tillskotten beslutas av bolaget och bör motsvara minst de pensionsförmåner som man beräknar kommer att intjänas under det kommande året.

I USA fastställs miniminivån på tillskotten till pensionsplanerna av bolaget för att undvika straffavgifter, behålla flexibiliteten samt att undvika omfattande extra finansiering till de amerikanska pensionsmyndigheterna eller deltagarna i pensionsplanen. Miniminivån på tillskotten bör motsvara minst de förmåner som beräknas intjänas under det kommande året plus en sjundedel av den underliggande finansieringen.

I Storbritannien finns ingen fastställd miniminivå för värdet på förvaltningstillgångarna. För varje separat plan fastställs en finansieringsplan som skall säkra en fullständig finansiering av planen inom en rimlig tidsrymd. Finansieringsplanen skall godkännas av tillsynsmyndigheten.

Volvokoncernen beräknar att under 2017 överföra ett belopp om 1–2 miljarder kronor till pensionsplaner.

21

NOT ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR

REDOVISNINGSPRINCIPER

Avsättningar redovisas i balansräkningen när en legal eller informell förpliktelse föreligger till följd av en inträffad händelse och det är troligt att ett utflöde av resurser krävs för att reglera åtagandet och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Avsättningar för restvärdesrisker

Restvärdesrisker är hänförliga till operationella leasingavtal eller försäljningstransaktioner kombinerade med återköpsavtal eller restvärdesgarantier. Restvärdesrisker innebär att Volvokoncernen i framtiden kan tvingas avyttra begagnade produkter med förlust, om värdeutvecklingen för dessa produkter är sämre än vad som förutsågs vid avtalens ingång. Avsättningar för restvärdesrisker sker löpande utifrån bedömning av de begagnade produkternas framtida nettoförsäljningsvärden. Vid bedömning av framtida nettoförsäljningsvärden beaktas nuvarande priser, förväntad framtida prisutveckling, förväntad lagerhållningstid samt förväntade direkta och indirekta försäljningskostnader. I fall där restvärdesrisker avser produkter vilka redovisas som anläggningstillgångar i Volvokoncernens balansräkning beaktas riskerna genom avskrivningar eller nedskrivningar på värdet av dessa tillgångar. I fall där restvärdesrisker avser produkter vilka ej redovisas som tillgångar i Volvokoncernens balansräkning beaktas riskerna under avsättning.

» Läs mer i Not 7 Intäkter.

Avsättning för produktgarantier

Beräknad garantireserv för produktgarantier redovisas i samband med att produkterna säljs. Reserven omfattar såväl förväntade kontraktuella förpliktelser samt så kallade tekniska goodwillåtaganden och fastställs utifrån historisk statistik med hänsyn till kända förändringar avseende produktkvalitet, åtgärdandekostnad eller dylikt. Reserv för kampanjer i samband med specifika kvalitetsproblem redovisas i samband med att kampanjen beslutas.

Omstruktureringsreserv

Reserv för beslutade omstruktureringsåtgärder redovisas när en detaljerad plan för åtgärdernas genomförande föreligger samt när denna plan kommunicerats till dem som berörs. Ersättningar vid uppsägning till följd av ett frivilligt uppsägningsprogram redovisas som en avsättning och kostnad när den anställde accepterar erbjudandet. Omstruktureringskostnader kan redovisas som en separat post i resultaträkningen om dessa är hänförliga till en väsentlig förändring av koncernens struktur. Vanligtvis redovisas omstruktureringskostnader som en del av övriga rörelseintäkter och rörelsekostnader.

KÄLLOR TILL OSÄKERHET I UPPSKATTNINGARNA

Osäkerheten gällande belopp eller tidpunkt för utflöde av resurser varierar för olika sorters avsättningar. Angående avsättningar för garantiåtaganden, utökad garanti, restvärdesrisker och servicekontrakt baseras avsättningarna på historisk statistik och uppskattade framtida kostnader, varför det avsatta beloppet i högre grad överensstämmer med det verkliga utflödet av resurser. Angående avsättningar för tvister, som skattefrågor och rättsliga processer, är osäkerheten högre.

Restvärdesrisker

Volvokoncernen är genom ingående av operationella leasingkontrakt och försäljning med återköpsavtal utsatt för restvärdesrisker i sin verksamhet. Totalt restvärdesåtagande uppgick till 25.822 Mkr (22.585) per den 31 december 2016. Restvärdesrisken avspeglas på olika sätt i redovisningen beroende på i vilken utsträckning risken bedöms kvarstå hos Volvokoncernen.

I de fall väsentliga risker förknippade med produkten kvarstår hos Volvokoncernen, är produkterna, främst lastbilar, upptagna i balansräkningen som tillgångar i operationell leasing. För dessa produkter tillämpas linjär avskrivning enligt villkoren i åtagandet och avskrivningsbeloppet anpassas för att överensstämmer med beräknat nettoförsäljningsvärde då åtagandet löper ut. Produkternas bedömda försäljningsvärde vid åtagandets upphörande följs kontinuerligt på individuell basis. Lägre priser för begagnade lastbilar och maskiner kan få en negativ påverkan på Volvokoncernens rörelseresultat. Höga lagernivåer i lastbils- respektive anläggningsmaskinsbranschen och låg efterfrågan kan få en negativ påverkan på priserna på nya och begagnade lastbilar och maskiner. Vid bedömning av framtida nettoförsäljningsvärde beaktas produkternas nuvarande begagnatpris, värdet av tilläggsutrustning, antal körda mil, nuvarande skick, förväntad framtida prisutveckling, alternativa distributionskanaler, ledtider för lager, reparations- och renoveringskostnader, hanteringskostnader och indirekta kostnader i samband med försäljning av begagnade produkter. Tillkommande avskrivningar och bedömt nedskrivningsbehov belastar resultaträkningen omgående.

I de fall produkterna redovisas som tillgångar i operationell leasing redovisas det med kunden överenskomna restvärdesriskåtagandet som kortfristiga och långfristiga restvärdeskulder. För kontrakt som har finansierats av Financial Services elimineras restvärdeskulden på koncernnivå och redovisas istället som en finansiell skuld i balansräkningen för både Financial Services och Volvokoncernen.

» Läs mer i Not 22 Skulder om restvärdeskulder.

Om restvärdesriskåtagandet inte bedöms vara väsentligt, är oberoende av försäljningstransaktionen, eller är i kombination med utfästelse från kunden att vid ett eventuellt återköp köpa en ny produkt, redovisas inte tillgången i balansräkningen. Istället reflekteras Volvokoncernens riskåtagande genom en avsättning motsvarande den bedömda restvärdesrisken.

Till den del restvärdesexponeringen inte uppfyller definitionen för avsättning redovisas återstående riskexponering under eventalförpliktelser. För kontrakt som har finansierats av Financial Services redovisas restvärdesåtagandet som en finansiell skuld, följaktligen redovisas inga eventalförpliktelser för dessa kontrakt.

» Läs mer i Not 24 Eventalförpliktelser.

Avsättning för produktgarantier

Avsättningar för produktgarantier fastställs utifrån historisk statistik med hänsyn till kända förändringar avseende garantianspråk, garantiperioder, genomsnittlig tid från att fel uppstår till att garantikrav inkommer till företaget och förväntade förändringar i kvalitetsindex. Beräknade kostnader för produktgaranti belastar rörelsens kostnader i samband med att produkterna säljs. Beräknade kostnader omfattar såväl förväntade kontraktuella förpliktelser samt så kallade goodwillåtaganden (garantiåtaganden utöver kontraktuell garanti eller kampanjer som genomförs enligt bestämd policy eller för att upprätthålla en god affärsrelation med kunden). Skillnader mellan verklig och beräknad garantikostnad påverkar redovisade kostnader och avsättningar under kommande tidsperioder. Återbetalning från leverantörer, vilka minskar kostnaderna för garantiåtaganden, redovisas när de anses vara säkra.

Avsättning för utökad garanti

En utökad garanti är en produktförsäkring som säljs till kunden för att gälla för en produkt enligt vissa villkor under en bestämd period som en tilläggsförsäkring utöver de kontraktuella förpliktelserna för produktgaranti. Avsättningen reflekterar risken att den förväntade kostnaden för att uppfylla villkoren enligt tilläggsförsäkringen överstiger den förväntade intäkten.

Avsättningar för servicekontrakt

Servicekontrakt erbjuder förebyggande underhåll till kunden enligt en överenskommen serviceplan. Avsättningen reflekterar risken att den förväntade kostnaden för att tillhandahålla servicetjänster och reparationer i enlighet med kontraktet överstiger den förväntade intäkten.

Rättsliga processer

Avsättningar för rättsliga processer inkluderas i övriga avsättningar i nedanstående tabell.

Volvokoncernen redovisar förpliktelser i koncernens redovisning i form av avsättningar eller andra skulder endast i de fall företaget har en förpliktelse från tidigare inträffade händelser där ett ekonomiskt ansvar är troligt och Volvokoncernen kan göra en rimlig bedömning av beloppets storlek. I de fall då villkoren för redovisning av avsättning eller skuld inte uppfylls kan eventalförpliktelser komma att redovisas.

Volvokoncernen granskar löpande utvecklingen av väsentliga tvister som bolag i koncernen är part i, såväl civil- som skatterättsliga, för att uppskatta behovet av att redovisa avsättningar och eventalförpliktelser i koncernens redovisning. Volvokoncernen tar hänsyn till ett antal faktorer när bedömning görs om en avsättning eller en eventalförpliktelse skall redovisas, bland annat vilken typ av rättstvist som är aktuell, storleken på eventuella ersättningsanspråk, utvecklingen av tvisten, uppfattningar från juridiska ombud och andra rådgivare, erfarenheter från liknande fall och beslut fattade av Volvokoncernens ledning angående företagets planerade agerande avseende tvisten i fråga. Den faktiska utgången av en rättstvist kan avvika från den förväntade utgången av tvisten. Skillnader mellan faktiskt och förväntat utfall av en tvist kan väsentligt påverka företagets finansiella ställning och ha en ofördelaktig inverkan på rörelseresultat och likviditet.

I januari 2011 blev Volvokoncernen och andra lastbilsföretag föremål för en utredning av EU-kommissionen gällande eventuell överträdelse av EU:s konkurrensbestämmelser. Den 20 november 2014 utfärdade EU-kommissionen ett så kallat Statement of Objections innehållande kommissionens preliminära ståndpunkt att Volvokoncernen och andra lastbilsföretag kan ha brutit mot EU:s konkurrensbestämmelser. Efter utvärdering av Statement of Objections beslutade Volvokoncernen att göra en avsättning om 400 miljoner EUR i det fjärde kvartalet 2014. Ytterligare en avsättning om 250 miljoner EUR gjordes i det andra kvartalet 2016. Avsättningarna påverkade Volvokoncernens rörelseresultat negativt med samma belopp i de nämnda kvartalen. I juli 2016 träffade Volvokoncernen och EU-kommissionen en uppgörelse i utredningen. Som en del av uppgörelsen betalade Volvokoncernen ett bötesbelopp om 670 miljoner EUR i det fjärde kvartalet 2016. Den del av beloppet som inte täcktes av tidigare gjorda avsättningar (20 miljoner EUR) påverkade Volvokoncernens rörelseresultat negativt i det tredje kvartalet 2016.

► **Läs mer i Not 24** Eventalförpliktelser.

Avsättning för utfärdade kreditgarantier för Anläggningsmaskiner i Kina
Avsättningen för utfärdade kreditgarantier minskade under 2016.

► **Läs mer i Not 8** Övriga rörelseintäkter och kostnader och **Not 24** Eventalförpliktelser.

Avsättningar i försäkringsverksamhet

Volvokoncernen har ett internt försäkringsbolag och avsättningar i försäkringsverksamhet består av skadereserven relaterad till skadeanspråk från tredje man till bolag inom Volvokoncernen. Skadereserven inkluderar också en avsättning för orapporterade skador baserat på tidigare erfarenhet. Den ointjänade premiereserven rapporteras som en upplupen kostnad inom övriga kortfristiga skulder.

Övriga avsättningar

Övriga avsättningar består huvudsakligen av avsättningar för tvister gällande skattefrågor, rättsliga processer, avsättningar för utfärdade kreditgarantier och övriga avsättningar, såvida de inte specificeras och kommenteras separat i tabellen och texten.

	Redovisat värde 31 dec 2015	Avsättningar	Återföringar	lanspråktaganden	Förvärvade och avyttrade bolag	Omräkningsdifferenser	Omklassificeringar	Redovisat värde 31 dec 2016	Varav förfaller inom 12 månader	Varav förfaller efter 12 månader
Garantiåtaganden	11.372	10.038	-2.044	-7.069	1	722	-199	12.821	7.127	5.694
Avsättningar för utökad garanti	1.047	378	-100	-549	-	24	205	1.005	357	648
Avsättningar i försäkringsverksamhet	697	150	-18	-186	-	11	-	654	-	654
Omstruktureringsåtgärder	1.297	223	-93	-863	-	64	-42	586	543	43
Avsättningar för restvärderisker	1.004	743	-215	-469	1	61	10	1.135	421	714
Avsättningar för servicekontrakt	324	285	-116	-169	-1	25	-4	344	179	165
Avsättning relaterad till EU:s konkurrensutredning	3.658	2.524	-	-6.382	-	200	-	-	-	-
Avsättning för utfärdade kreditgarantier för Volvo CE	408	-	-317	-	-	3	-	94	94	-
Övriga avsättningar	3.905	3.536	-851	-2.324	-4	287	-51	4.498	2.612	1.886
BR Summa	23.712	17.877	-3.754	-18.011	-3	1.397	-81	21.137	11.333	9.804

Långfristiga avsättningar enligt ovanstående förväntas till största delen regleras inom 2 till 3 år.

► **Läs mer** om omstruktureringskostnader i **Not 8** Övriga rörelseintäkter och kostnader.

► **Läs mer** om avsättningar för restvärderisker i **Not 24** Eventalförpliktelser.

NOT 22 | SKULDER

REDOVISNINGSPRINCIPER

Upptagna lån värderas till upplupet anskaffningsvärde genom användande av effektivräntemetoden. En av AB Volvo emitterad hybridobligation är klassificerad som skuld i Volvos räkenskaper eftersom den medför ett kontraktuellt åtagande att erlägga räntebetalningar till innehavaren.

Långfristiga skulder

Nedanstående uppställning visar koncernens långfristiga skulder där de största lånen är fördelade per valuta. Lån i dotterföretag sker huvudsakligen via Treasuryfunktionen i lokal valuta och därigenom minimeras finansiell valutaexponering i respektive företag. Treasuryfunktionen använder olika derivatinstrument för att tillhandahålla ut- och inlåning i olika valutor utan att öka Volvokoncernens risk.

» **Läs mer i Not 4** Mål och policy med avseende på finansiell risk och i **Not 30** Finansiella instrument.

Långfristiga skulder

Valuta/startår/förfalloår	Faktisk ränta per 31 dec 2016, %	Effektiv ränta per 31 dec 2016, %	31 dec 2016	31 dec 2015
Obligationslån				
EUR 2012–2016/2018–2078 ⁴	0.03–4.99	0.03–4.99	48.215	34.525
SEK 2013–2016/2018–2019	0.04–3.39	0.04–3.39	12.438	12.557
JPY 2014/2017			–	693
BR Summa obligationslån¹			60.653	47.776
Övriga lån				
USD 2008–2016/2018–2024	1.11–3.00	1.11–3.00	6.157	6.766
EUR 2008–2016/2019–2027	1.05–6.5	1.05–6.50	1.817	1.753
CAD 2016/2019	1.98	1.99	472	754
MXN 2015–2016/2020	6.58–7.33	6.78–7.33	747	981
JPY 2009–2016/2019–2025	0.35–1.23	0.35–1.24	6.688	9.509
BRL 2010–2016/2019–2026	5.51–6.97	5.72–6.97	5.659	5.468
AUD 2015–2016/2019–2020	2.63–2.79	2.67–2.83	597	220
CNY 2012–2016/2018–2019	4.30–4.51	4.30–4.51	518	508
THB 2015/2017			–	348
Övriga lån			837	609
Omvärdering av utestående derivat till SEK ²			406	585
BR Summa övriga lån¹			23.898	27.500
Summa obligationslån och övriga lån³			84.551	75.275
Övriga skulder				
Förutbetalda leasingintäkter			2.709	2.615
Restvärdesskulder			5.942	4.939
Förutbetalda intäkter för service och övriga tjänster			9.285	7.256
Utestående ränte- och valutaderivat ²			176	181
Övriga långfristiga skulder			2.210	1.529
Utestående råvaruderivat			0	18
BR Summa övriga skulder			20.322	16.538
Summa långfristiga skulder			104.873	91.813

1 Varav lån avsedda för finansiering av kreditportföljen i Financial Services uppgick till 44.669 Mkr (25.238) i obligationslån och 19.003 Mkr (29.263) i övriga lån.

2 » **Läs mer i Not 30** Finansiella instrument, tabell Redovisade belopp och verkliga värden för Finansiella instrument.

3 Säkerheter i form av pantar har ställts för 5.213 Mkr (5.926) av ovanstående långfristiga lån.

» **Läs mer i Not 23** Ställda pantar.

4 Inkluderar hybridobligation på 1,5 miljarder euro. Obligationen emitterades i två delar, 0,9 miljarder euro med en första inlösenmöjlighet 2020 och slutligt förfall 2075 och 0,6 miljarder euro med första inlösenmöjlighet 2023 och slutligt förfall 2078.

Förfallostruktur År	Obligationslån och övriga lån	Ej utnyttjade långfristiga kreditfaciliteter ¹
2018	43.687	7.979
2019	19.673	11.491
2020	2.993	–
2021	947	22.025
2022	131	–
2023 eller senare	17.120	–
Summa	84.551	41.495

1 Kortfristiga ej utnyttjade kreditfaciliteter uppgick till 958 Mkr (1.576).

» Läs mer i Not 15 Kundfinansieringsfordringar, tabell 15:2

AB Volvo emitterade 2014 en hybridobligation på 1,5 miljarder euro med en löptid på 61,6 år för att ytterligare stärka Volvokoncernens balansräkning samt att förlänga förfallostrukturen på skuldportföljen. Den övervägande delen av låneförfall under 2018 är en del i den normala affärsverksamheten i Volvokoncernen, där portföljen för Financial Services har en kortare förfallostruktur i jämförelse med Industriverksamheten.

Beviljade men ej utnyttjade kreditfaciliteter är så kallade stand-by faciliteter för upplåning. Det utgår en avgift för beviljade kreditfaciliteter vilket redovisas inom övriga finansiella intäkter och kostnader i resultaträkningen.

» Läs mer i Not 9 Övriga finansiella intäkter och kostnader.

Kortfristiga skulder

Lån	31 dec 2016	31 dec 2015
Banklån	13.309	14.495
Övriga lån	43.187	42.836
BR Lån^{1,2}	56.497	57.331

1 Varav lån avsedda för finansiering av Financial Services kreditportfölj 45.876 Mkr (48.786) samt utestående derivat, värderade till verkligt värde, 717 Mkr (811).

2 Kortfristiga lån för vilka säkerheter har ställts uppgick till 5.027 Mkr (3.299).

Banklån innefattar kortfristig del av långfristiga lån med 4.805 Mkr (6.066). Övriga lån innefattar kortfristig del av långfristiga lån med 30.004 Mkr (32.753) samt kommersiella värdepapper med 8.213 Mkr (5.845).

Av koncernens kortfristiga skulder utgjordes 98.705 Mkr (98.529) eller 64% (63) av icke räntebärande skulder.

I tabellen nedan presenteras Volvokoncernens övriga kortfristiga skulder. I kortfristiga skulder ingår även leverantörsskulder som uppgick till 55.264 Mkr (55.648), aktuella skatteskulder som uppgick till 685 Mkr (1.322) samt icke räntebärande skulder som innehas för försäljning om 148 Mkr (573).

Övriga kortfristiga skulder	31 dec 2016	31 dec 2015
Förskott från kunder	4.356	4.026
Löner och källskatter	8.558	8.551
Mervärdesskatt	2.301	2.401
Upplupna kostnader avseende återförsäljarbonus och rabatter ¹	5.129	3.696
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	12.945	12.728
Förutbetalda leasingintäkter	2.026	1.992
Restvärdesskulder	2.590	2.825
Övriga finansiella skulder	485	295
Övriga skulder	3.971	4.287
Utestående ränte- och valutaderivat ²	241	134
Utestående råvaruderivat	7	50
BR Övriga kortfristiga skulder	42.608	40.986

1 » Läs mer i Not 21 Övriga avsättningar.

2 » Läs mer i Not 30 Finansiella instrument om den kortfristiga delen av utestående ränte- och valutaderivat inkluderat i tabell Redovisade belopp och verkliga värden för Finansiella instrument.

» Läs mer i Not 3 Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag, tabell Tillgångar och skulder som innehas för försäljning.

» Läs mer i Not 23 Ställda panter.

NOT 23 | STÄLLDA PANTER

Ställda panter	31 dec 2016	31 dec 2015
Inteckningar i fast egendom	85	65
Tillgångar i operationell leasing	228	–
Fordringar	10.259	9.323
Bankräkningar, lån och placeringar	20	40
Ställda panter per 31 december	10.592	9.428

Långfristiga och kortfristiga lån om 10.240 Mkr (9.225) har säkrats genom ställda panter.

Vid värdepapperisering av tillgångar har obligationer utgivits om 10.031 Mkr (9.064), knutna till lån i USA för vilka kundfinansieringsfordringar redovisade på balansräkningen utgör säkerhet uppgående till 10.259 Mkr (9.323), varav 6.031 Mkr (6.819) har utgivits 2016. Dessa fordringar har i sin tur tillgångar bestående av lastbilar och anläggningsmaskiner som säkerhet.

» Läs mer i Not 22 Skulder

24

NOT EVENTUALFÖRPLIKTELSE

REDOVISNINGSPRINCIP

Eventualförpliktelser

En eventalförpliktelse redovisas vid en möjlig förpliktelse för vilken det återstår att få bekräftat om företaget har en befintlig förpliktelse som skulle kunna leda till ett utflöde av resurser. Alternativt finns en befintlig förpliktelse som inte uppfyller kriterierna att redovisas som avsättning eller annan skuld i balansräkningen då det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen eller då en tillräckligt tillförlitlig uppskattning av beloppet inte kan göras.

Eventualförpliktelser	31 dec 2016	31 dec 2015
Kreditgarantier utfärdade för kunder och övriga	1.406	3.432
Skatteanspråk	5.090	3.976
Restvärdesgaranti	4.014	3.195
Övriga eventalförpliktelser	5.546	4.977
Summa eventalförpliktelser	16.056	15.580

Totala eventalförpliktelser uppgick den 31 december 2016 till netto 16.056 Mkr (15.580) och inkluderade inga eventaltillgångar.

Uttillda kreditgarantier uppgick till 1.406 Mkr (3.432). Det redovisade beloppet för kreditgarantier motsvarar bruttoexponeringen och har inte reducerats med hänsyn till värdet av erhållna motgarantier eller andra säkerheter såsom rätten att återta produkter i de fall då en legal kvittningsrätt saknas. Värdet av sådana erhållna motgarantier och andra säkerheter, som reducerar exponeringen, är beroende av prisutvecklingen på begagnade produkter samt möjligheten att återta produkter.

En betydande del av kreditgarantierna avser fortfarande kreditgarantier relaterade till återförsäljare och slutkunder inom Anläggningsmaskiner i Kina. Under 2016 har den finansiella situationen för kinesiska återförsäljare och slutkunder utvecklats positivt och exponeringen minskat vilket reflekteras i det lägre rapporterade beloppet. Inräknat både eventalförpliktelser och den exponering som redovisas i balansräkningen är kreditrisken dock fortfarande betydande.

Andra risker utöver uttillda kreditgarantier hänförliga till framtida kreditförluster i Kina redovisas i balansräkningen. Avsättningen för utfärdade kreditgarantier minskade under 2016 och uppgick till 94 Mkr (408) per den 31 december 2016 vilket påverkade övriga intäkter och kostnader positivt. Detta motverkades av ytterligare reserveringar avseende kreditförluster för osäkra fordringar med en negativ effekt på övriga intäkter och kostnader. Nettoeffekten på övriga intäkter och kostnader var negativ 319 Mkr (747) under 2016. Även 97 Mkr avseende en ökad reserv för lån till återförsäljare rapporterades som övriga finansiella intäkter och kostnader.

Skatteanspråk uppgick till 5.090 Mkr (3.976) och avsåg framställda eller förväntade yrkanden mot Volvokoncernen där kriterierna för att redovisa en avsättning ej uppfyllts. Globala företag som Volvokoncernen är emellanåt involverade i skatteprocesser av varierande omfattning och i olika stadier. Volvokoncernen utvärderar löpande dessa skatteprocesser. När det är sannolikt att ytterligare skatt skall erläggas och det är möjligt att göra en rimlig bedömning av utfallet sker erforderlig reservering. Av totala skatteanspråk, avser 2,2 (1,5) miljarder kronor en transferprisrevision i Brasilien samt 1,1 (0,7) miljarder kronor en revision avseende tullar i Indien. Ökningen i skatteanspråk är till största delen relaterat till valutakursförändringar.

Restvärdesgaranti uppgick till 4.014 Mkr (3.195) och avsåg försäljningstransaktioner kombinerade med ett återköpsavtal eller en restvärdesgaranti för vilka tillgångarna inte redovisas på balansräkningen. Det redovisade beloppet motsvarar bruttoexponeringen och har inte reducerats med beräknade nettoförsäljningsvärden avseende begagnade produkter tagna som säkerheter. I den utsträckning begagnade produkter förväntas resultera i en förlust vid försäljning redovisas en avsättning för restvärdesrisken.

» **Läs mer** om avsättning för restvärdesrisk i **Not 21** Övriga avsättningar.

Övriga eventalförpliktelser uppgick till 5.546 Mkr (4.977) och inkluderade bland annat prestationsklausuler och rättsliga processer.

Rättsliga processer

Volvokoncernen har varit föremål för nedanstående utredningar som initierats av konkurrensmyndigheter. Volvokoncernen har samarbetat fullt ut med berörda myndigheter.

I april 2011 blev Volvokoncernens lastbilsverksamhet i Korea och andra lastbilsföretag föremål för en utredning av Korean Fair Trade Commission (KFTC). Under 2013 ålades Volvokoncernen genom beslut av KFTC att betala böter till ett belopp som per den 30 september 2016 motsvarade ca 133 Mkr. Volvokoncernen överklagade beslutet. Appellationsdomstolen (High Court) i Seoul beslutade i augusti 2016 att bifalla Volvokoncernens överklagande. I september 2016 överklagade KFTC beslutet till Koreas högsta domstol (Supreme Court). Koreas högsta domstol avlog KFTCs överklagande i december 2016 och appellationsdomstolens beslut är därmed slutligt. Den tidigare redovisade eventalförpliktelsen motsvarande bötesbeloppet är därför borttagen.

I januari 2011 blev Volvokoncernen och andra lastbilsföretag föremål för en utredning av EU-kommissionen gällande eventuell överträdelse av EU:s konkurrensbestämmelser. I juli 2016 träffade Volvokoncernen och EU-kommissionen en uppgörelse i utredningen. Som en följd av kommissionens förlikningsbeslut kommer Volvo att hantera skadeståndskrav från kunder och andra externa parter som hävdar att de har lidit skada på grund av det agerande som omfattas av beslutet. Det är i nuläget inte möjligt att göra en tillförlitlig uppskattning av vilket ansvar som skulle kunna uppkomma till följd därav.

Volvokoncernen är även involverad i ett antal rättsliga processer förutom de som finns beskrivna ovan. Volvokoncernen bedömer det inte som sannolikt att dessa sammantaget medför någon risk för en väsentlig påverkan på Volvokoncernens finansiella ställning.

NOT 25 | TRANSAKTIONER MED NÄRSTÅENDE

Transaktioner mellan AB Volvo och dess dotterföretag, vilka är närstående till AB Volvo, har eliminerats i koncernen och redovisas inte i denna not.

Transaktioner med intresseföretag	2016	2015
Försäljning till intresseföretag	1.771	2.448
Inköp från intresseföretag	2.062	2.258
Fordringar hos intresseföretag den 31 december	352	638
Skulder till intresseföretag den 31 december	438	515

Volvokoncernen har mellanhavanden med vissa intresseföretag. Mellanhavandena består huvudsakligen av försäljning av fordon och reservdelar till återförsäljare och importörer samt inköp av motorer från Deutz AG.

Affärsmässiga villkor och marknadspris används vid köp och försäljning av varor och tjänster till/från intresseföretag.

Transaktioner med joint ventures	2016	2015
Försäljning till joint ventures	1.756	1.887
Inköp från joint ventures	801	769
Fordringar hos joint ventures den 31 december	182	319
Skulder till joint ventures den 31 december	169	194

Volvokoncernen har mellanhavanden med sina joint ventures. Mellanhavandena består huvudsakligen av försäljning av fordon och reservdelar samt inköp av motorblock och tjänster. Affärsmässiga villkor och marknadspris används vid köp och försäljning av varor och tjänster till/från joint ventures.

» Läs mer i Not 5 Andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga aktier och andelar.

NOT 26 | STATLIGA STÖD

REDOVISNINGSPRINCIP

Statliga stöd är ekonomiska bidrag från statliga- och överstatliga organ som erhålls i utbyte mot att Volvokoncernen uppfyller vissa uppställda villkor.

Bidrag som är hänförliga till tillgångar redovisas som en reduktion av de hänförliga tillgångarnas redovisade värden. Bidrag som är hänförliga till resultatet redovisas som förutbetalda intäkter i balansräkningen och intäktsförs så att de möter kostnaden som stödet avser. Om kostnader uppkommit före bidragen har erhållits, men avtal slutits om att erhålla bidragen, redovisas bidragen i resultaträkningen så att de möter kostnaderna som stödet avser.

Under 2016 har statliga stöd uppgående till 687 Mkr (495) erhållits och 592 Mkr (682) har redovisats i resultaträkningen. Skattelättnader relaterade till produktutveckling ingår med 290 Mkr (280) vilka främst erhållits i Frankrike och USA. Övriga stöd har huvudsakligen erhållits från svenska, kinesiska och amerikanska statliga organ och från EU-kommissionen.

27

NOT PERSONAL

REDOVISNINGSPRINCIP

Incitamentsprogram

Volvokoncernen har ett långsiktigt incitamentsprogram vilket redovisas enligt IAS 19 Ersättningar till anställda. Under intjänandeperioden redovisas incitamentsprogrammet som en kostnad och en kortfristig skuld.

Volvokoncernen har dessutom ett aktiebaserat incitamentsprogram avseende åren 2011–2013 samt för åren 2014–2016 (vilket avslutades ett år i förtid) som omfattar både kontant- och aktieersättningar. För aktiebaserad ersättning skall marknadsvärdet av ersättningsbeloppet bestämmas vid tidpunkten för tilldelning av rättigheten till ersättning och bokföras som kostnad över intjänandeperioden med eget kapital som motbokning. Marknadsvärdet baseras på börskurs reducerat med utdelningar som är förknippade med aktien före det att aktien kommer att delas ut.

Tillkommande sociala avgifter redovisas som skuld, med löpande omvärdering, enligt UFR 7 (Uttalande från Rådet för finansiell rapportering). Kontantbaserad ersättning omvärderas löpande vid varje bokslutstillfälle och redovisas som kostnad över intjänandeperioden samt som en kortfristig skuld. Löpande görs en bedömning om de villkor för att utskiftning ska ske väntas uppfyllas. Vid en ändrad bedömning justeras kostnaden.

Ersättningspolicy beslutad på årsstämman 2016

Årsstämman 2016 beslutade om riktlinjer för ersättning och övriga anställningsvillkor för medlemmarna i Volvos koncernledning. De beslutade principerna kan sammanfattas enligt följande:

Ledningens ersättning och andra anställningsvillkor ska vara konkurrenskraftiga så att Volvokoncernen kan attrahera och behålla kompetenta, ledande befattningshavare. Ledningens totala ersättning består av fast lön, kort- och långfristig rörlig ersättning, pension och andra förmåner. Rörliga ersättningar ska vara kopplade till förutbestämda och mätbara kriterier relaterade till Volvokoncernens mål avseende rörelseresultat och kassaflöde, utformade med syfte att främja Volvokoncernens långsiktiga värdeskapande samt att stärka kopplingen mellan uppnådda prestationsmål och utfall. Kriterierna för rörliga ersättningar ska fastställas årligen av styrelsen.

Kortfristig rörlig ersättning får, såvitt avser den verkställande direktören, uppgå till högst 100% av den fasta ersättningen och, såvitt avser övriga ledningspersoner, högst 80% av den fasta ersättningen.

Långfristig rörlig ersättning får, såvitt avser den verkställande direktören, uppgå till högst 100% av den fasta ersättningen och, såvitt avser övriga ledningspersoner, högst 80% av den fasta ersättningen. Styrelsen har beslutat om ett nytt kontantbaserat program för långfristig rörlig ersättning till Volvokoncernens 300 högsta befattningshavare, inklusive koncernledningen, villkorat av bolagsstämmans godkännande av dessa riktlinjer. Programmet innebär att utfallet, som är baserat på hur väl prestationsmålen för programmet har uppfyllts, utbetalas kontant till deltagarna på villkor att de investerar nettoutfallet i aktier i AB Volvo samt att de behåller aktierna under minst 3 år. Det långsiktiga aktiebaserade incitamentsprogram som årsstämman 2014 beslutade om avslutas därmed år 2015. Nya aktierelaterade incitamentsprogram beslutas i förekommande fall av bolagsstämman, men något sådant program föreslås inte för närvarande.

För ledningspersoner som är bosatta i Sverige ska uppsägningstiden från företagets sida vara högst 12 månader och från individens sida högst 6 månader. Dessutom får personen, under förutsättning att det är företaget som sagt upp anställningen, ges rätt till högst 12 månaders avgångsvederlag.

Personer som är bosatta utanför Sverige eller som är bosatta i Sverige men har väsentlig anknytning till annat land eller tidigare varit bosatta i annat land får erbjudas uppsägningstider och avgångsvederlag som är konkurrenskraftiga i det land där personerna är eller har varit bosatta eller till vilket de har en väsentlig anknytning, företrädesvis lösningar motsvarande vad som gäller för ledningspersoner bosatta i Sverige.

Styrelsen får frånga dessa riktlinjer om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Styrelsens arvode

Enligt årsstämmans beslut 2016 skall arvode till styrelsens ledamöter valda vid årsstämman för tiden intill utgången av årsstämman 2017 utgå enligt följande: Styrelsens ordförande tillerkändes 3.250.000 kronor och envar av övriga ledamöter 950.000 kronor med undantag för VD i AB Volvo, tillika koncernchef för Volvokoncernen. Därutöver tillerkändes ordföranden i revisionskommittén 300.000 kronor och övriga medlemmar av revisionskommittén 150.000 kronor var, samt ordföranden i ersättningskommittén 125.000 kronor och övriga ledamöter i ersättningskommittén 100.000 kronor var.

VDs anställningsvillkor och ersättning

Fast lön, kort- och långfristig rörlig ersättning

VD och koncernchef har en ersättning som består av en fast årslön och en kort- och långfristig rörlig ersättning. Under 2016, baseras den kort- och långfristiga rörliga ersättningen på koncernens rörelseresultat och kassaflöde. Kort- respektive långfristig rörlig ersättning kunde under 2016 uppgå till vardera högst 100% av den fasta lönen.

För verksamhetsåret 2016 erhöll Martin Lundstedt en fast lön om 12.755.712 kronor och en kortfristig rörlig ersättning om 3.105.894 kronor. Den kortfristiga rörliga ersättningen utgjorde 24,6% av den bonusgrundande lönen. Övriga förmåner, bestående främst av bil- och bostadsförmån uppgick till 311.516 kronor under 2016. Martin Lundstedt deltar även i det långfristiga rörliga incitamentsprogram som beslutades av styrelsen. Under räkenskapsåret har utfallet för det långfristiga rörliga incitamentsprogrammet uppgått till 3.105.894 kronor, varav hela nettobeloppet skall återinvesteras i Volvo B-aktier. Beloppet erhålles under förutsättning av bolagsstämmans godkännande.

Pension

VD och koncernchef omfattas dels av de pensionsförmåner som följer av kollektivavtal och dels av Volvo Management Pension (VMP) och Volvo Executive Pension (VEP). Ålderspensionen under Volvos chefs pensionsplaner är premiebestämd. Den pensionsgrundande lönen utgörs av årslönen och en beräknad rörlig ersättning. Premien för VMP är 30.000 kronor plus 20% av pensionsgrundande lön över 30 inkomstbasbelopp och för VEP 10% av pensionsgrundande lön. Några ytterligare utfästelser utöver att betala ovanstående premier finns ej. I tillägg till kollektivavtalad försäkring (ITP) är sjukpensionen 40% av pensionsgrundande lön mellan 30–50 inkomstbasbelopp. Rätten till sjukpension är villkorad av anställning och upphör vid avgång ur tjänst.

VD och koncernchef omfattas dessutom av Volvo Företagspension, en premiebestämd extra ålderspension. Premien förhandlas varje år och uppgick 2016 till 583 kronor i månaden.

Totala pensionspremier för Martin Lundstedt uppgick för 2016 till 4.003.740 kronor.

Avgångsvederlag

Martin Lundstedt har sex månaders uppsägningstid från sin sida och tolv månaders uppsägningstid från AB Volvos sida. Vid uppsägning från företagets sida utgår ett avgångsvederlag motsvarande tolv månadslöner. Om han påbörjar annat arbete under den tid som avgångsvederlag utgår reduceras avgångsvederlaget med 100% av inkomsten från den nya anställningen.

Ersättning till koncernledningen*Fast lön, kort- och långfristig rörlig ersättning*

Medlemmarna av koncernledningen erhåller kort- och långfristig rörlig ersättning utöver den fasta lönen. Den kort- och långfristiga rörliga ersättningen baseras på uppfyllandet av vissa förbättringsmål eller uppnåendet av vissa finansiella mål. Målen beslutas av styrelsen i AB Volvo och hänförs till koncernens rörelseresultat och kassaflöde. Kort- respektive långfristig rörlig ersättning för koncernledning exklusive VD, kunde under 2016 uppgå till vardera högst 80%, av den fasta lönen.

För verksamhetsåret 2016 uppgick fast lön till 67.352.200 kronor och kortfristig rörlig ersättning uppgick till 10.094.294 kronor för övriga koncernledningen exklusive VD. Den kortfristiga rörliga ersättningen utgjorde 19,7% av den bonusgrundande lönen. Koncernledningen bestod, utöver VD, av 12 medlemmar vid årets början och 12 vid årets slut. Övriga förmåner, bestående främst av bil- och bostadsförmån, uppgick till 7.654.703 kronor under 2016. Övriga koncernledningen deltar i de långfristiga aktiebaserade incitamentsprogram som beslutades av årsstämman 2014. Under 2016 har 57.861 aktier avseende 2012 och 2013 års program tilldelats koncernledningen till ett skattemässigt värde om 4.900.231 kronor.

Koncernledningen, exklusive VD, deltar även i det långfristiga rörliga incitamentsprogram som beslutades av styrelsen 2016. Under räkenskapsåret har utfallet för det långfristiga rörliga incitamentsprogrammet uppgått till 10.094.294 kronor, varav hela nettobeloppet skall återinvesteras i Volvo B-aktier. Beloppet erhålles under förutsättning av bolagsstämmans godkännande.

Pension

Koncernledningen omfattas av en premiebestämd pensionsplan, Volvo Executive Pension (VEP) plan, med premiebetalning som längst till 65 års ålder. Premien utgör 10% av den pensionsgrundande lönen. Anställda födda före 1979 omfattas av en premiebestämd pensionsplan, Volvo Management Pension (VMP), som ett komplement till kollektivavtalad tjänstepension. Premien utgör 30.000 kronor plus 20% av den pensionsgrundande lönen över 30 inkomstbasbelopp. Pensionsgrundande lön utgörs av tolv gånger den aktuella månadslönen samt en genomsnittligt intjänad rörlig lönedel, under de senaste fem kalenderåren. Premier för pensioner till koncernledning exklusive VD uppgick till 29.085.927 kronor under 2016.

Avgångsvederlag

Anställningsavtalen för medlemmar av koncernledningen innehåller regler om avgångsvederlag vid uppsägning från företagets sida. Medlemmar bosatta i Sverige har sex månaders uppsägningstid från sin sida och tolv månaders uppsägningstid från AB Volvos sida. Reglerna innebär att den anställda vid uppsägning från företagets sida, är berättigad till avgångsvederlag motsvarande tolv månadslöner.

Medlemmar som är bosatta utanför Sverige eller bosatta i Sverige men som har en väsentlig anknytning till annat land eller tidigare har varit bosatta i annat land får erbjudas uppsägningstider och avgångsvederlag som är konkurrenskraftiga i det land där personerna är eller har varit bosatta eller till vilket de har en väsentlig anknytning, företrädesvis lösningar motsvarande vad som gäller för ledningspersoner bosatta i Sverige.

Volvokoncernens kostnader för ersättning till koncernledningen

Kostnaderna för den totala ersättningen till koncernledningen under 2016 uppgick till 175 Mkr (159) och avsåg fast lön, rörlig kort- och långfristig ersättning, övriga förmåner och ersättningar, pensioner och avgångsvederlag. De totala kostnaderna för koncernledningen inkluderar också sociala avgifter på löner och förmåner, särskild löneskatt på pensioner samt tillkommande kostnader för övriga förmåner. Kostnaden relaterat till det långfristigt aktierelaterade incitamentsprogrammet reflekteras över perioden från tilldelning av rättigheten fram till dagen för utskiftning av aktierna och uppgick till 18 Mkr (14) för 2016. Volvos ersättningsmodell är till stor del konstruerad att följa förändringar i koncernens lönsamhet.

Långfristigt incitamentsprogram*Långfristigt aktiebaserat incitamentsprogram 2011–2013*

Årsstämman fattade 2011 beslut om ett långfristigt aktiebaserat incitamentsprogram till Volvokoncernens 300 högsta befattningshavare, inklusive koncernledningen omfattande åren 2011–2013. Under 2016 har delar av de aktier som tilldelats under 2012 och 2013 års program utskiftats till deltagarna (för ytterligare information se tabellen Långfristigt aktiebaserat incitamentsprogram på nästa sida).

Långfristigt aktiebaserat incitamentsprogram 2014–2015

Årsstämman fattade 2014 beslut om ett långfristigt aktiebaserat incitamentsprogram till Volvokoncernens 300 högsta befattningshavare, inklusive koncernledningen omfattande åren 2014–2016. Styrelsen fattade 2016 beslut om att ersätta gällande program från och med 2016 vilket innebär att detta program avslutades ett år i förtid (läs mer under Ersättningspolicy beslutad på årsstämman 2016). Under 2016 har delar av de aktier som tilldelats under 2014 och 2015 års program utskiftats till deltagarna (för ytterligare information se tabellen Långsiktigt aktiebaserat incitamentsprogram på nästa sida).

Långfristigt incitamentsprogram från 2016

Styrelsen fattade 2016 beslut om ett långfristigt incitamentsprogram till Volvokoncernens 300 högsta befattningshavare, inklusive koncernledningen. Detta program ersätter det tidigare långfristiga aktiebaserade incitamentsprogrammet från 2014. En förutsättning att få delta i programmet är att deltagarna åläggs att återinvestera den årliga utbetalda ersättningen (efter skatt) i Volvo B aktier och inneha dessa i minst tre år efter anskaffning.

Långfristig rörlig ersättning får, såvitt avser den verkställande direktören uppgå till högst 100% av den fasta ersättningen och, såvitt avser övriga ledningspersoner högst 80% av den fasta ersättningen. Det kommer dock inte att bli någon utbetalning i detta långfristiga incitamentsprogram om årsstämman 2017 beslutar att inte ge någon utdelning till aktieägarna.

Långfristigt aktiebaserat incitamentsprogram (utskiftas med aktier)	Utestående aktierättigheter villkorade enligt programmet (i tusental aktier)						Kostnad 2016 (Mkr) ¹
	Utskiftas år	Vid årets början	Justering	Förverkade/förfallna 2016	Utskiftade aktier 2016	Vid årets slut	
2011 års incitamentsprogram	2014/2015	3	–	–	–3	–	–
2012 års incitamentsprogram	2015/2016	313	–	–	–313	–	0,8
2013 års incitamentsprogram	2016/2017	395	–	–3	–271	121	10,2
2014 års incitamentsprogram	2017/2018	446	–	–6	–68	372	15,5
2015 års incitamentsprogram	2018/2019	1.543	170	–14	–69	1.630	80,4
Summa		2.699	170	–22	–725	2.122	106,8

1 Ersättningens marknadsvärde bestäms baserat på aktiepriset vid tidpunkten för tilldelning av rättigheten reducerat med nuvärdet av förväntad utdelning under perioden fram till utskiftning av aktierna. Kostnaden redovisas över perioden från tidpunkten för tilldelning av rättigheten fram till dagen för utskiftning av aktierna. Kostnaden inkluderar även kostnad för sociala avgifter.

Årets kostnad för den kontantreglerade versionen av incitamentsprogrammet uppgick till 14 Mkr (6) inklusive sociala avgifter för 2016, och den totala skulden uppgick till 14 Mkr (6) den 31 december 2016.

Utskiftningen under 2016 avsåg i huvudsak tilldelade aktier för 2012 och 2013 års incitamentsprogram. Totalt 725.210 aktier (1.377.988) utskiftades under 2016 avseende det aktiereglerade incitamentsprogrammet. För det kontantreglerade incitamentsprogrammet har 2 Mkr (13) utskiftats under 2016.

Medelantal anställda	2016		2015	
	Antal anställda	Varav kvinnor, %	Antal anställda	Varav kvinnor, %
AB Volvo				
Sverige	314	50	322	50
Dotterföretag				
Sverige	18.606	21	19.854	21
Västra Europa (exkl. Sverige)	21.022	15	22.146	15
Östra Europa	5.566	21	5.792	21
Nordamerika	14.150	19	15.427	19
Sydamerika	5.279	15	6.074	15
Asien	17.279	13	18.005	13
Övriga marknader	2.437	16	2.573	16
Koncernen totalt	84.653	17	90.193	18

Styrelseledamöter ¹ och andra befattningshavare	2016		2015	
	Antal på balansdagen	Varav kvinnor, %	Antal på balansdagen	Varav kvinnor, %
AB Volvo				
Styrelseledamöter ¹	11	36	9	33
Verkställande direktör och andra ledande befattningshavare	12	17	10	30
Koncernen				
Styrelseledamöter ¹	483	22	471	23
Verkställande direktörer och andra högre chefer	613	24	624	22

1 Exklusive styrelsesuppleanter.

Löner och ersättningar	2016			2015		
	Styrelse och VD ¹	varav rörlig lönedel	Övriga anställda	Styrelse och VD ¹	varav rörlig lönedel	Övriga anställda
Mkr						
AB Volvo	30,2	5,1	350,4	56,8	5,3	356,0
Dotterbolag	578,9	63,8	38.109,9	684,6	75,5	39.360,1
Koncernen totalt	609,1	68,9	38.460,3	741,4	80,8	39.716,1

Löner, ersättningar och sociala kostnader	2016			2015		
	Löner och ersättningar	Sociala kostnader	Pensionskostnader	Löner och ersättningar	Sociala kostnader	Pensionskostnader
Mkr						
AB Volvo ²	380,6	106,8	114,2	412,8	123,1	119,7
Dotterbolag	38.688,9	8.121,3	3.769,6	40.044,7	8.871,7	4.219,9
Koncernen totalt³	39.069,4	8.228,1	3.883,8	40.457,5	8.994,8	4.339,6

1 Inkluderar nuvarande och tidigare styrelseledamöter, VD och vice VD.

2 Moderbolagets pensionskostnader för styrelse och VD framgår av not 3 moderbolagets redovisning.

3 Av koncernens pensionskostnader avser 93 Mkr (89) styrelse och VD, inklusive nuvarande och tidigare styrelseledamöter, VD och vice VD. Koncernens utestående pensionsförpliktelser till dessa uppgår till 687 Mkr (600).

Kostnaden för icke-monetära förmåner uppgick i koncernen till 2.472 Mkr (3.007) varav till styrelser och verkställande direktörer i koncernbolag 150 Mkr (80).

Kostnaden för icke-monetära förmåner i moderbolaget uppgick till 11,6 Mkr (14,4) varav till bolagets styrelse och VD 0,5 Mkr (1,5).

NOT 28 | ERSÄTTNING TILL REVISORER

Ersättning till revisorer	2016	2015
PricewaterhouseCoopers AB		
- Revisionsuppdraget	104	105
- Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	4	5
- Skatterådgivning	9	13
- Övriga tjänster	4	14
Summa	121	137
Revisionsarvode till övriga	3	3
Koncernen totalt	124	140

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget innebär andra kvalitets-säkringstjänster som skall utföras enligt författning, bolagsordning, stadgar eller avtal. Beloppet inkluderar bland annat en översiktlig granskning av halvårsrapporten. Skatterådgivning innehåller både rådgivning och granskning av efterlevnad inom skatteområdet. Övriga tjänster är andra uppdrag.

NOT 29 | KASSAFLÖDE

REDOVISNINGSPRINCIP

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt den indirekta metoden. Utländska koncernföretags kassaflöden omräknas till genomsnittskurser. Förändringar i koncernstruktur, förvärv och försäljningar, redovisas netto, exklusive likvida medel, under förvärv och avyttringar av dotterföretag och andra affärsenheter och ingår i kassaflödet från investeringsverksamheten.

» Läs mer i Not 18 Kortfristiga placeringar och likvida medel.

Från den 1 januari 2016 redovisas avyttringar av dotterföretag och andra affärsenheter som försäljning av anläggningstillgång i kassaflödet när syftet med försäljningen är att avyttra anläggningstillgångar.

Övriga ej kassapåverkande poster	2016	2015
Riskreserveringar och förluster avseende osäkra kund- och kundfinansieringsfordringar ¹	1.084	1.376
Resultat vid försäljning av dotterföretag och andra affärsenheter	-937	-293
Orealiserade valutakurseffekter på kundfordringar och leverantörsskulder	-156	257
Orealiserade valutakurseffekter på övriga operativa fordringar och skulder	122	458
Avsättning för vinstdelningsprogram	350	450
Avsättning för incitamentsprogram	484	66
Avsättning för omstrukturingsreserver	-	1.120
Resultat vid försäljning av anläggningstillgångar	-1.083	-17
Resultat vid försäljning av aktier och andelar	-131	-4.590
Avsättning för förväntade kreditförluster för Anläggningsmaskiner ¹	-32	398
Övriga förändringar	-132	323
Totala övriga ej kassapåverkande poster	-431	-452

1 I riskreserveringar och förluster avseende osäkra kundfordringar ingår 247 Mkr (349).

» Läs mer i Not 8 Övriga finansiella intäkter och kostnader om förväntade kreditförluster i Anläggningsmaskiner i Kina.

Förvärv och avyttringar av aktier och andelar, netto

	2016	2015
Nyemissioner	-3	-5
Kapitaltillskott	-1	151
Förvärv	-10	-7.072
Avyttringar	265	4.900
Övrigt	-27	42
Totalt kassaflöde från förvärv och avyttringar av aktier och andelar, netto	224	-1.984

» Läs mer i Not 5 Andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga aktier och andelar.

Förvärvade och avyttrade dotterföretag och andra affärsenheter

	2016	2015
Förvärvade dotterföretag och affärsenheter	-56	-
Avyttrade dotterföretag och affärsenheter	1.480	408
Totalt kassaflöde från förvärvade och avyttrade dotterföretag och andra affärsenheter	1.425	408

Under 2016 avyttrade Volvokoncernen dess externa IT-verksamhet, samt IT-infrastruktur till HCL Technologies. Försäljningen genererade en positiv kassaflödeseffekt om 1,1 miljard kronor.

» Läs mer i Not 3 Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i dotterföretag om hur stor påverkan förvärven och avyttringarna har haft på den finansiella nettoställningen.

Nettoförändring av lån	2016	2015
Nya lån	177.573	127.059
Amorterade lån	-174.090	-132.437
Syndikeringar	-5.638	-6.965
Förvärvade och avyttrade enheter	70	84
Övrigt	-160	-988
Nettoförändring av lån	-2.245	-13.247

Under 2016 ökade Volvokoncernens obligationslån och övriga lån med 8,4 miljarder kronor, varav valutaeffekter från omräkning av utländska dotterföretag ökade skulden med 10,5 miljarder kronor. Under året syndi-

kerade Financial Services tillgångar uppgående till 5,6 miljarder kronor (7,0), varav samtliga syndikeringar påverkade Volvokoncernens kassaflöde. Negativa valutaeffekter justerades på raden Nettoförändring av lån i kassaflödesanalysen.

Realiserade intäkter och kostnader från derivat som använts för säkring av kommersiella kassaflöden uppgick totalt till 0,2 miljarder kronor (-0,6) och ingår i Övrigt i tabellen över nettoförändring av lån.

» Läs mer i Not 22 om Obligationsslån och Övriga lån.

» Läs mer under Koncernens utveckling om det operativa kassaflödet och den finansiella ställningen.

NOT 30 | FINANSIELLA INSTRUMENT

REDOVISNINGSPRINCIP

Köp och försäljningar av finansiella tillgångar och skulder redovisas på affärsdagen. Transaktionskostnader inkluderas i tillgångarnas verkliga värden förutom i de fall då värdeförändringar redovisas över resultaträkningen. Transaktionskostnader i samband med upptagande av finansiella skulder amorteras över lånets löptid som finansiella kostnader.

En finansiell tillgång avförs från balansräkningen när väsentligen alla risker och förmåner förknippade med tillgången har överförts till en extern part.

Verkligt värde för tillgångar fastställs utifrån gällande marknadspriser i de fall sådana finns. Om marknadspriser inte finns tillgängliga fastställs det verkliga värdet för enskilda tillgångar med hjälp av olika värderingstekniker.

Finansiella instrument är klassificerade baserat på i vilken utsträckning marknadsdata har använts i beräkningen av verkligt värde. Samtliga Volvokoncernens finansiella instrument värderade till verkligt värde är klassificerade enligt nivå 2, med undantag av aktier och andelar som är klassificerade enligt nivå 1 för noterade och nivå 3 för onoterade, samt köpoptioner som är värderade enligt nivå 3, baserat på Black & Scholes optionsvärderingsmodell. Värdering i nivå 2 sker på marknadsmässiga grunder med hjälp av observerbara marknadspriser som finns tillgängliga vid varje bokslutstidpunkt. Utgångspunkten för räntan är nollkuponsskurvan i respektive valuta från vilken det görs en nuvärdesberäkning av förväntade framtida kassaflöden. För valutakontrakt är utgångspunkten terminspåslaget utifrån gällande spotkurs för respektive valuta och framtida tidpunkt vid bokslutstillfället. Baserat på gällande terminskurser görs sedan en nuvärdesberäkning per balansdagen.

» Läs mer i Not 5 om värderingsprincip för aktier och andelar.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen
Volvokoncernens samtliga finansiella instrument som värderats till verkligt värde via resultaträkningen är klassificerade som att de innehas för handel. Som framgår av tabellen på nästa sida, utgörs dessa instrument av derivat som används för att säkra ränta, valuta och priser på råvaror, samt kortfristiga placeringar (vilka presenteras vidare i not 18).

Derivat som används för att säkra ränteeponering i kundportföljen i Financial Services samt skuldportföljen inom Industriverksamheten redovisas i denna kategori. Realiserade vinster och förluster till följd av fluktuationer i de finansiella instrumentens verkliga värden redovisas i Övriga

finansiella intäkter och kostnader. Volvokoncernen avser att behålla dessa derivat till förfall varför marknadsvärderingen, över tid, inte påverkar resultat eller kassaflöde till följd av matchning av räntebindning på in- och utlåning i Financial Services.

Finansiella instrument som används för säkring av valutarisk i avtalade kommersiella kassaflöden redovisas också under denna kategori. Realiserade resultat samt realiserad omvärdering av derivat redovisas i Övriga finansiella intäkter och kostnader för att möjliggöra nettning av samtliga interna flöden, före det att externa derivat ingås för att säkra valutarisken. Vid säkring av kassaflöden för specifika ordrar beslutas klassificeringen av resultateffekten från säkringen från fall till fall enligt Volvokoncernens policy för finansiella risker. Under 2016 har 51 Mkr redovisats i rörelseresultatet och 61 Mkr i finansnettot av resultateffekten från säkringar av valutarisken för specifika ordrar.

» Läs mer i Not 9 om den resultateffekt som uppkommer till följd av realiserade resultat samt realiserad omvärdering av derivat.

Volvokoncernen tillämpar endast säkringsredovisning på ett fåtal specifika säkringsförhållanden. Läs avsnittet Säkringsredovisning i denna not för Volvokoncernens principval gällande säkringsredovisning.

Lånefordringar och kundfordringar

I denna kategori ingår kundfordringar, kundfinansieringsfordringar och andra räntebärande fordringar.

» Läs mer i Not 15 om redovisningsprincip för kundfinansieringsfordringar.

» Läs mer i Not 16 om redovisningsprincip för kundfordringar och andra räntebärande fordringar.

Tillgångar som är tillgängliga för försäljning

Kategorin inkluderar tillgångar som är tillgängliga för försäljning eller som inte har klassificerats i någon av de övriga kategorierna. För Volvokoncernen utgörs denna kategori av aktieinnehav i noterade och onoterade bolag.

» Läs mer i Not 5 om aktier och andelar.

Uppllysning om redovisade respektive verkliga värden

I nedanstående tabell jämförs de redovisade värdena och de verkliga värdena av Volvokoncernens samtliga finansiella instrument.

Redovisade belopp och verkliga värden för Finansiella Instrument		31 dec 2016		31 dec 2015	
		Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde
Mkr					
Tillgångar					
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
Volvokoncernens utestående ränte- och valutaderivat ³	Not 16	3.026	3.026	2.622	2.622
Volvokoncernens utestående råvaraderivat	Not 16	33	33	6	6
Övriga derivat ⁴		564	564	564	564
BR Kortfristiga placeringar	Not 18	1.223	1.223	3.344	3.344
		4.845	4.845	6.536	6.536
Lånefordringar och kundfordringar					
BR Kundfordringar	Not 16	34.419	–	29.101	–
Kundfinansieringsfordringar ¹	Not 15	110.821	–	102.583	–
Övriga räntebärande fordringar	Not 16	1.105	–	1.482	–
		146.345	–	133.166	–
Finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning					
Innehav av aktier i börsnoterade företag	Not 5	491	491	507	507
Innehav av aktier i onoterade företag	Not 5	285	–	394	–
		777	491	902	507
BR Likvida medel	Not 18	23.949	23.949	21.048	21.048
Skulder					
	Not 22				
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
Volvokoncernens utestående ränte- och valutaderivat		1.540	1.540	1.711	1.711
Volvokoncernens utestående råvaraderivat		6	6	68	68
		1.546	1.546	1.779	1.779
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde²					
Långfristiga obligationslån och övriga lån		84.145	86.926	74.691	78.576
Kortfristiga banklån och övriga lån		55.780	55.720	56.521	56.056
		139.925	142.646	131.211	134.632
BR Leverantörsskulder		55.264	–	55.648	–

1 Volvokoncernen gör inte någon bedömning av riskpremien för kundfinansieringsfordringar och väljer därför att inte redovisa verkligt värde för denna kategori.

2 I Volvokoncernens balansräkning ingår i finansiella skulder lånerelaterade derivat om –1.122 Mkr (–1.395). Kreditrisken är inkluderad i verkligt värde värderingen av lånen.

3 Volvokoncernens bruttoexponering av derivat redovisade på tillgångssidan har reducerats med 65% (53) till 1.049 Mkr (1.531) genom nettningsavtal och likvidöverföringar.

4. De indata som används i värderingsmodellen för beräkning av marknadsvärdet har varit oförändrade under året.

» Läs mer i Not 4 om mål och policy med avseende på finansiell risk.

» **Fortsatt redovisning av överförda poster**

Volvokoncernen är involverad i kassaförbättrande åtgärder så som factoring och diskontering. Överförda finansiella tillgångar redovisas helt eller delvis i Volvokoncernens balansräkning beroende på om förmåner och risker förknippade med tillgången har övergått till mottagaren. En utvärdering utförs för att avgöra om väsentligen alla risker och förmåner har blivit överförda till extern part. I de fall Volvokoncernen konstaterar att så inte är fallet, återförs den del av fordringarna som motsvarar Volvokoncernens fortsatta delaktighet. När väsentligen alla förmåner och risker inte blivit överförda till extern part redovisas den finansiella posten på balansräkningen. Överförda finansiella tillgångar som inte uppfyller kraven om att väsentliga förmåner och risker förknippade med tillgången övergått till mottagaren uppgår till 0,8 miljarder kronor (0,4).

Finansiella tillgångar för vilka väsentliga förmåner och risker överförs till mottagaren redovisas inte i Volvokoncernens balansräkning. Fortsatt engagemang i dessa tillgångar återspeglas i balansräkningen som en del av externa kreditgarantier, vilka är redovisade till verkligt värde som avsättning i balansräkningen och uppgår till 0,2 miljarder kronor (0,5).

Volvokoncernens maximala exponering för förlust motsvaras av den totala regress som är kopplad till överförda finansiella tillgångar, det vill säga det totala belopp som Volvokoncernen skulle behöva betala om kunderna inte kan betala sina skulder. Sannolikheten för att alla kunder försummar sina skulder vid samma tidpunkt anses vara låg. Bruttoexponeringen för Volvokoncernen uppgick till 1,4 miljarder kronor (3,4) relaterat till kreditgarantier utfärdade för kunder och övriga och ingår i Volvokoncernens eventualförpliktelser. Detta belopp har inte reducerats med hänsyn till värdet av erhållna motgarantier eller andra säkerheter i fall där legal kvittningsrätt saknas.

» **Läs mer om** Övriga avsättningar i **Not 21**.

» **Läs mer om** Eventualförpliktelser i **Not 24**.

Intäkter, kostnader, vinster och förluster hänförliga till finansiella instrument

Av nedanstående tabell framgår hur vinster och förluster samt ränteintäkter och räntekostnader har påverkat Volvokoncernens resultat efter finansiella poster för de olika kategorierna finansiella instrument.

Rapporterat i rörelseresultatet ¹	2016			2015		
	Vinst/förlust	Ränteintäkter	Räntekostnader ²	Vinst/förlust	Ränteintäkter	Räntekostnader ²
Mkr						
Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen²						
Valutaderivat ³	51			-11	-	-
Lånefordringar och kundfordringar						
Kundfordringar/leverantörsskulder ¹	-757			-913	-	-
Kundfinansieringsfordringar i Financial Services ¹	62	5.235		75	5.128	-
Finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning						
Aktier och andelar för vilka ett marknadsvärde kan beräknas ⁶	37			4.650	-	-
Aktier och andelar för vilka ett marknadsvärde ej kan beräknas	114			28	-	-
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde⁴			-1.845		-	-1.945
Påverkan på rörelseresultatet	-494	5.235	-1.845	3.829	5.128	-1.945
Rapporterat i finansnettot^{5, 7}						
Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						
Kortfristiga placeringar	-	7		-	14	
Ränte- och valutaderivat ^{2, 3}	-952	3	-235	298	1	-208
Lånefordringar och kundfordringar						
Likvida medel		229		-	242	
Lånefordringar och finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde						
	1.344		-1.200	-841		-1.698
Påverkan på finansnettot^{5, 7}	392	240	-1.435	-543	257	-1.906

1 Upplysning om förändring av reserv för osäkra fordringar och Kundfinansieringsfordringar finns i Not 15, Kundfinansieringsfordringar och Not 16, Fordringar samt i Not 8, Övriga rörelseintäkter och kostnader.

2 I vinster och förluster hänförliga till Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen ingår upplupen och realiserad ränta.

3 Terminkontrakt och valutaoptioner används för att säkra avtalade kommersiella flöden. I posten ingår både orealiserat och realiserat resultat.

4 I räntekostnader hänförliga till finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde redovisat i rörelseresultatet ingår även räntekostnader för finansiering av operationell leasing som inte är klassificerat som ett finansiellt instrument.

5 I vinster och förluster, intäkter och kostnader hänförliga till finansiella instrument rapporterade i finansnettot, har 392 Mkr (-543) redovisats som övriga finansiella intäkter och kostnader.

6. Under 2015 avyttrade Volvokoncernen aktier i det börsnoterade indiska bolaget Eicher Motors Limited. Försäljningen gav upphov till en vinst om 4,6 miljarder kronor.

7. Räntekostnader rapporterat i finansnettot hänförligt till pensioner om 411 Mkr (460) ingår ej i ovanstående tabell.

» **Läs mer i Not 4** Mål och policy med avseende på finansiell risk.

» **Läs mer i Not 9** om Övriga finansiella intäkter och kostnader.

» **Läs mer i Not 5** Andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga aktier och andelar för mer information om försäljningen av Eicher Motors Limited.

Nedan följer en sammanställning av utestående derivat som säkrar valuta- och ränterisker.

Utestående derivatinstrument				
Mkr	31 dec 2016		31 dec 2015	
	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde
Ränteswappar				
– fordran	88.715	2.413	87.712	1.824
– skuld	74.249	-1.072	66.793	-763
Ränteterminskontrakt				
– fordran	2.000	0	–	–
Valuteterminskontrakt				
– fordran	25.136	593	44.386	793
– skuld	18.776	-452	16.019	-333
Köpta optioner				
– fordran	1.518	20	627	5
– skuld	48	–	84	–
Utställda optioner				
– fordran	48	0	–	–
– skuld	1.413	-16	755	-3
Delsumma		1.486		1.522
Råvarutermiskontrakt				
– fordran	180	33	27	6
– skuld	259	-6	236	-68
Totalt		1.512		1.460

Säkringsredovisning

Volvokoncernen tillämpar endast säkringsredovisning på följande specifika säkringsförhållanden:

- Säkring av verkligt värde på ett lån. Verkligt värde på utestående säkringsinstrument uppgick till 472 Mkr (872). Förändringen i verkligt värde på lånet hänförligt till säkringsredovisning uppgick till -194 Mkr (-611). Förändringen av verkligt värde på de utestående säkringsinstrumenten och på lånet har redovisats i finansnettot i resultaträkningen.
- Säkring av vissa nettoinvesteringar i utländska verksamheter, initierade tidigare år. Resultatet av dessa säkringar redovisas löpande på separat rad i övrigt totalresultat. I händelse av avyttring av säkrad verksamhet, kommer det ackumulerade resultatet av säkringen att redovisas i resultaträkningen.
- Säkring av prognosticerad elektricitetskonsumtion. Förändringar i verkligt värde redovisas i kassaflödesreserven i övrigt totalresultat för effektiv säkringsredovisning.

►► **Läs mer i Not 4** Mål och policy med avseende på finansiell risk.

►► **Läs mer i Not 19** Eget kapital och antal aktier om årets förändring i verkligt värde vid säkring av elektricitetskonsumtionen redovisat i kassaflödesreserven i övrigt totalresultat.

►► **Se redovisningsprinciperna** i denna not för alla övriga säkringsförhållanden där säkringsredovisning inte tillämpas.

Moderbolaget AB Volvo

Organisationsnummer 556012-5790

Belopp i miljoner kronor (Mkr) där annat ej anges. Beloppen inom parentes anger 2015 års värden.

Förvaltningsberättelse

AB Volvo är moderbolag i Volvokoncernen och verksamheten omfattar koncernens huvudkontor med tillhörande staber samt vissa koncerngemensamma funktioner.

I resultat från aktier och andelar i koncernföretag ingår utdelningar med 1.473 (1.061) samt transferprisjusteringar och royalties om netto -331 (-775).

Under 2015 såldes innehavet i Eicher Motors Ltd. vilket ledde till en realisationsvinst som uppgick till 4.608. Återföring av omvärdering till marknadsvärde uppgick till 3.995 och redovisas över övrigt totalresultat.

Bokfört värde av aktier och andelar i koncernföretag uppgick till 60.816 (60.766) varav 59.694 (60.092) avsåg aktier i helägda dotterbolag. Dotterbolagens motsvarande egna kapital (inklusive kapitalandel i obeskattade reserver men exklusive minoritetens andel) uppgick till 111.678 (103.382).

Av totala investeringar i aktier och andelar i joint ventures och intresseföretag avsåg 10.348 (10.392) joint ventures och intresseföretag som i koncernbokslutet redovisas enligt kapitalandelsmetoden. De delar av joint ventures och intresseföretagens egna kapital som motsvarar AB Volvos ägarandel var 8.487 (8.026).

Finansiell nettoskuld uppgick till 38.890 (42.933).

Eget riskbärande kapital (eget kapital med tillägg av obeskattade reserver) uppgick till 45.600 (41.010) eller 48% (41%) av balansomslutningen.

RESULTATRÄKNING

Mkr		2016	2015
Nettoomsättning	Not 2	625	884
Kostnad för sålda tjänster	Not 2	-625	-884
Bruttoresultat		0	0
Administrationskostnader	Not 2, 3	-1.401	-1.342
Övriga rörelseintäkter och kostnader	Not 4	-44	-161
Resultat från aktier och andelar i koncernföretag	Not 5	774	288
Resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag	Not 6	27	84
Resultat från övriga aktier och andelar	Not 7	18	4.612
Rörelseresultat		-626	3.481
Ränteintäkter och liknande resultatposter		0	0
Räntekostnader och liknande resultatposter	Not 8	-902	-1.195
Övriga finansiella intäkter och kostnader	Not 9	26	-9
Resultat efter finansiella poster		-1.502	2.277
Bokslutsdispositioner	Not 10	11.265	12.565
Inkomstskatter	Not 11	-1.636	-2.103
Periodens resultat		8.127	12.739

ÖVRIGT TOTALRESULTAT

Periodens resultat	8.127	12.739
<i>Poster som senare kan komma att omklassificeras till resultaträkningen:</i>		
Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	-	-3.995
Övrigt totalresultat, netto efter inkomstskatter	-	-3.995
Periodens totalresultat	8.127	8.744

BALANSRÄKNING

Mkr		31 dec 2016	31 dec 2015
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	Not 12	–	8
Materiella anläggningstillgångar	Not 12	11	41
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 13	60.816	60.766
Fordringar hos koncernföretag		48	54
Andelar i joint ventures och intresseföretag	Not 13	10.353	10.397
Övriga aktier och andelar	Not 13	7	13
Uppskjutna skattefordringar	Not 11	168	157
Övriga långfristiga fordringar		–	–
Summa anläggningstillgångar		71.403	71.436
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kortfristiga fordringar hos koncernföretag		23.332	28.627
Aktuella skattefordringar		2	–
Övriga fordringar	Not 14	235	116
Summa omsättningstillgångar		23.569	28.743
Summa tillgångar		94.972	100.179
Eget kapital och skulder			
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital		2.554	2.554
Reservfond		7.337	7.337
<i>Fritt eget kapital</i>			
Fria fonder		327	302
Balanserade vinstmedel		24.753	18.074
Periodens resultat		8.127	12.739
Summa eget kapital		43.098	41.006
Obeskattade reserver	Not 15	2.502	4
<i>Avsättningar</i>			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 16	112	117
Övriga avsättningar	Not 17	6	11
Summa avsättningar		118	128
<i>Långfristiga skulder</i>			
Skulder till koncernföretag	Not 18	13.973	13.973
Övriga skulder		5	3
Summa långfristiga skulder		13.978	13.976
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Leverantörsskulder		193	170
Övriga skulder till koncernföretag		34.504	44.470
Skatteskuld		176	44
Övriga skulder	Not 19	403	381
Summa kortfristiga skulder		35.276	45.065
Summa eget kapital och skulder		94.972	100.179

KASSAFLÖDESANALYS

Mkr		2016	2015
Den löpande verksamheten			
Rörelseresultat		-626	3.481
Avskrivningar		10	17
Övriga ej kassapåverkande poster	Not 21	460	-5.104
Total förändring i rörelsekapital varav		447	3
<i>Förändring i kundfordringar</i>		-179	-166
<i>Förändring i leverantörsskulder</i>		-8	5
<i>Övriga förändringar i rörelsekapital</i>		634	164
Erhållna räntor och liknande poster		0	0
Erlagda räntor och liknande poster		-910	-1.171
Övriga finansiella poster		6	-18
Erhållna koncernbidrag		12.566	3.504
Betalda inkomstskatter		-1.517	0
Kassaflöde från den löpande verksamheten		10.436	712
Investeringsverksamheten			
Investeringar i anläggningstillgångar		-1	-10
Försäljning av anläggningstillgångar		32	21
Förvärv och avyttringar av aktier i koncernföretag, netto	Not 21	-418	519
Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i övriga företag, netto	Not 21	24	-2.207
Räntebärande fordringar		-	26
Kassaflöde efter nettoinvesteringar		10.073	-939
Finansieringsverksamheten			
Nettoförändring av lån	Not 21	-4.018	6.953
Utdelning till AB Volvos aktieägare		-6.093	-6.090
Övrigt		38	76
Förändring av likvida medel		0	0
Likvida medel vid årets början		-	0
Likvida medel vid årets slut		-	-

FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL

Mkr	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital				Totalt eget kapital
	Aktie-kapital	Reserv-fond	Överkurs-fond	Fond för verkligt värde	Balanserade vinstmedel	Totalt	
Enligt balansräkning 31 december 2014	2.554	7.337	257	3.995	24.143	28.395	38.286
Periodens resultat	-	-	-	-	12.739	12.739	12.739
<i>Övrigt totalresultat</i>							
Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning:							
Avyttring av innehav i noterade företag	-	-	-	-3.995	-	-3.995	-3.995
Övrigt totalresultat	-	-	-	-3.995	-	-3.995	-3.995
Periodens totalresultat	-	-	-	-3.995	12.739	8.744	8.744
<i>Transaktioner med aktieägare</i>							
Utdelning till AB Volvos aktieägare	-	-	-	-	-6.090	-6.090	-6.090
Aktierelaterade ersättningar	-	-	45	-	21	66	66
Transaktioner med aktieägare	-	-	45	-	-6.069	-6.024	-6.024
Enligt balansräkning 31 december 2015	2.554	7.337	302	-	30.813	31.115	41.006
Periodens resultat	-	-	-	-	8.127	8.127	8.127
<i>Övrigt totalresultat</i>							
Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning:							
Avyttring av innehav i noterat företag	-	-	-	-	-	-	-
Övrigt totalresultat	-	-	-	-	-	-	-
Periodens totalresultat	-	-	-	-	8.127	8.127	8.127
<i>Transaktioner med aktieägare</i>							
Utdelning till AB Volvos aktieägare	-	-	-	-	-6.093	-6.093	-6.093
Aktierelaterade ersättningar	-	-	25	-	33	58	58
Transaktioner med aktieägare	-	-	25	-	-6.060	-6.035	-6.035
Enligt balansräkning 31 december 2016	2.554	7.337	327	-	32.880	33.207	43.098

►► **Läs mer** om moderbolagets aktiekapital i koncernens **Not 19** Eget kapital och antal aktier.

NOTER OCH KOMMENTARER

Belopp i miljoner kronor (Mkr) där ej annat anges. Belopp inom parentes anger 2015 års värde.

NOT 1 | REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen för moderbolaget är upprättad i enlighet med Årsredovisningslagen (1995:1554) och RFR 2, Redovisning för juridiska personer. Enligt RFR 2 skall moderbolaget tillämpa alla International Financial Reporting Standards, antagna av EU, så långt det är möjligt inom ramen för Årsredovisningslagens regelverk. De ändringar i RFR 2 som gäller för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2016, har inte haft någon väsentlig påverkan på moderbolagets finansiella rapporter.

Volvokoncernens redovisningsprinciper återfinns i respektive not i koncernens del av årsredovisningen. De huvudsakliga skillnaderna mellan redovisningsprinciperna som tillämpas i Volvokoncernen och moderbolaget beskrivs nedan.

Aktier och andelar i koncernföretag och andelar i joint ventures och intresseföretag redovisas i moderbolaget till anskaffningsvärde och prövning av nedskrivningsbehov sker årligen. Vid rörelseförvärv inkluderar moderbolaget i enlighet med RFR 2 utgifter hänförliga till förvärvet i anskaffningsvärdet. Utdelningar redovisas i resultaträkningen. Samtliga aktieinnehav är rörelsebetingade och resultatet redovisas inom rörelseresultatet.

Moderbolaget tillämpar undantaget i tillämpningen av IAS 39 som avser redovisning och värdering av finansiella garantiavtal till förmån för dotter- och intresseföretag. Moderbolaget redovisar de finansiella garantiavtalen som eventalförpliktelser.

Enligt RFR 2 behöver inte de bestämmelser i IAS 19 som gäller för månnsbestämda pensionsplaner tillämpas i juridisk person. Däremot skall upplysningar lämnas avseende tillämpliga delar av IAS 19. I RFR 2 hänvisas till lagen om tryggnad av pensionsutfästelse mm ("tryggnadslagen") för bestämmelser om redovisning av avsättningar till pensioner och liknande förpliktelser och redovisning av förvaltningstillgångar i pensionsstiftelser.

Moderbolaget redovisar skillnaden mellan avskrivningar enligt plan och skattemässigt gjorda avskrivningar som ackumulerade överavskrivningar, vilka ingår i obeskattade reserver.

Redovisning av koncernbidrag har skett i enlighet med alternativregeln i RFR 2. Koncernbidragen redovisas som bokslutsdispositioner.

NOT 2 | INKÖP OCH FÖRSÄLJNING MELLAN KONCERNFÖRETAG

Moderbolagets nettoomsättning uppgick till 625 (884), varav 528 (756) avsåg koncernföretag. Inköp från koncernföretag uppgick till 583 (810).

NOT 3 | ADMINISTRATIONSKOSTNADER

Avskrivningar

I administrationskostnader ingår avskrivningar på 10 (17) varav 1 (1) avser maskiner och inventarier, 0 (1) byggnader och 8 (15) övriga immateriella tillgångar.

Ersättning till revisorer	2016	2015
PricewaterhouseCoopers AB		
- Revisionsuppdraget	23	21
- Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	1	1
- Skatterådgivning	-	1
- Övriga tjänster	-	1
Summa	24	24

► **Läs mer** vad som ingår i de olika kategorierna i koncernens **Not 28** Ersättning till revisorer.

Personal

Löner och ersättningar uppgick till 381 (413), sociala kostnader till 107 (123) och pensionskostnader till 108 (123). Pensionskostnader om 5 (9) avsåg styrelse och VD. Moderbolaget har utestående pensionsförpliktelser om 0 (1) till dessa.

Antalet anställda var vid årets slut 309 personer (327).

► **Läs mer** i koncernens **Not 27** Personal om medelantal anställda, löner och ersättningar inklusive incitamentprogram samt könsfördelning av styrelse och ledande befattningar.

NOT 4 | ÖVRIGA RÖRELSEINTÄKTER OCH KOSTNADER

I övriga rörelseintäkter och kostnader ingår bland annat kostnader hänförliga till omstrukturering, lämnade gåvor och bidrag samt kostnader om 3 (3) för Volvos vinstdelningsprogram.

NOT 5 | RESULTAT FRÅN AKTIER OCH ANDELAR I KONCERNFÖRETAG

Resultat från aktier och andelar i koncernföretag	2016	2015
Erhållen utdelning		
Volvo Holding Sverige AB, Sverige	747	-
Volvo Korea Holding AB, Sverige	561	-
Volvo Danmark A/S, Danmark	69	-
Volvo Norge AS, Norge	65	-
Volvo Group UK, Ltd., Storbritannien	31	-
Volvo Automotive Finance (China), Kina	-	477
Volvo Financial Services AB, Sverige	-	565
Volvo Malaysia Sdn Bhd., Malaysia	-	19
Delsumma	1.473	1.061
Nedskrivning av aktier		
UD Trucks Corporation, Japan	-417	-
Volvo Logistics AB, Sverige	-	-85
Volvo Business Services AB, Sverige	-	-67
Volvo East Asia (Pte) Ltd., Singapore	-	-9
Alviva AB, Sverige	-	-5
Delsumma	-417	-166
Återföring nedskrivning av aktier		
Volvo Parts AB, Sverige	50	-
Volvo Danmark A/S, Danmark	-	30
Delsumma	50	30
Resultat vid avyttring aktier		
Del av Volvo Norge AS efter fission	0	134
Justering avyttring av Volvo Aero AB	-1	4
Delsumma	-1	138
Resultat från aktier och andelar i koncernföretag	1.105	1.063

Transferprisjusteringar och royalties uppgår netto till -331 (-775).

NOT 6 | RESULTAT FRÅN INNEHAV I JOINT VENTURES OCH INTRESSEFÖRETAG

I resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag ingår utdelning från VE Commercial Vehicles, Ltd., med 51 (35) och från Deutz AG med 20 (20). I resultatet ingår nedskrivning av andelarna i Blue Chip Jet HB med 2 och i Blue Chip Jet II HB med 42. 2015 gjordes återföring av nedskrivning av andelarna i Blue Chip Jet HB med 4 och Blue Chip Jet II HB med 25.

NOT 7 | RESULTAT FRÅN ÖVRIGA AKTIER OCH ANDELAR

I Resultat från övriga aktier och andelar ingår vinst vid försäljning av andel i Brf Falken med 19. Nedskrivning av aktierna i Johanneberg Science Park AB och Lindholmen Science Park AB har gjorts med 1 (3).

I resultat från övriga aktier och andelar år 2015 ingår vinst vid försäljning av aktieinnehavet i Eicher Motors Ltd. med 4.608. Utdelning från Eicher Motors Ltd. erhöles med 7.

NOT 8 | RÄNTEKOSTNADER

Av räntekostnader och liknande resultatposter, 902 (1.195), avsåg 901 (1.193) räntor till koncernföretag.

NOT 9 | ÖVRIGA FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER

Bland övriga finansiella intäkter och kostnader ingår valutakursvinster och valutakursförluster, kostnader för kreditbedömning och kostnader för att vara börsnoterad.

NOT 10 | BOKSLUTSDISPOSITIONER

Koncernbidrag uppgår till netto 13.763 (12.566), periodiseringsfond till -2.500 (-) och överavskrivningar till 2 (-1).

NOT 11 | INKOMSTSKATTER

Inkomstskatter fördelades enligt följande:

	2016	2015
Aktuell skatt för perioden	-1.809	-69
Justering av aktuella skatter för tidigare perioder	162	-
Uppskjuten skatt	11	-2.034
RR Summa inkomstskatter	-1.636	-2.103

Uppskjuten skatt avser en beräknad skatt på förändringen av underskottsavdrag samt temporära skillnader.

De främsta orsakerna till skillnaden mellan skatt enligt gällande skattesats 22% och redovisad inkomstskatt för perioden framgår av nedanstående tabell:

	2016	2015
Resultat före skatt	9.763	14.842
Inkomstskatt enligt gällande skattesats	-2.148	-3.265
Realisationsvinster och -förluster	0	1.044
Skattefria utdelningar	340	247
Ej skattepliktiga omvärderingar av aktieinnehav	-412	-24
Övriga ej avdragsgilla kostnader	309	-26
Övriga ej skattepliktiga intäkter	109	0
Utländsk källskatt	-	-24
Justering av aktuell skatt för tidigare perioder	162	-
Justering av uppskjuten skatt för tidigare perioder	4	-55
Periodens inkomstskatt	-1.636	-2.103

Specifikation av uppskjutna skattefordringar	31 dec 2016	31 dec 2015
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	166	154
Avsättningar för omstrukturingsåtgärder	2	3
BR Uppskjutna skattefordringar	168	157

NOT 12

IMMATERIELLA OCH MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Immateriella anläggningstillgångar, anskaffningsvärde	Rättigheter	Övriga immateriella tillgångar	Summa immateriella anläggningstillgångar
Ingående balans 2015	52	116	168
Anskaffningsvärde per den 31 december 2015	52	116	168
Anskaffningsvärde per den 31 december 2016	52	116	168

Immateriella anläggningstillgångar, ackumulerade avskrivningar	Rättigheter	Övriga immateriella tillgångar	Summa immateriella anläggningstillgångar
Ingående balans 2015	52	93	145
Avskrivningar	–	15	15
Ackumulerade avskrivningar per den 31 december 2015	52	108	160
Avskrivningar	–	8	8
Ackumulerade avskrivningar per den 31 december 2016	52	116	168
BR Nettovärde enligt balansräkning per den 31 december 2015 ¹	–	8	8
BR Nettovärde enligt balansräkning per den 31 december 2016 ¹	–	–	–

Materiella anläggningstillgångar, anskaffningsvärde	Byggnader	Mark och markanläggningar	Maskiner och inventarier	Anläggningar under uppförande inklusive förskotts-betalningar	Summa materiella anläggningstillgångar
Ingående balans 2015	21	11	47	11	90
Investeringar	–	–	–	10	10
Försäljningar/utrangeringar	–	–	–	–21	–21
Anskaffningsvärde per den 31 december 2015	21	11	47	0	79
Investeringar	–	–	–	1	1
Försäljningar/utrangeringar	–21	–11	–25	–	–57
Anskaffningsvärde per den 31 december 2016	–	–	22	1	23

Materiella anläggningstillgångar, ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar	Byggnader	Mark och markanläggningar	Maskiner och inventarier	Anläggningar under uppförande inklusive förskotts-betalningar	Summa materiella anläggningstillgångar
Ingående balans 2015	3	0	33	–	36
Avskrivningar	1	0	1	–	2
Ackumulerade avskrivningar per den 31 december 2015	4	0	34	–	38
Avskrivningar	–	0	1	–	1
Försäljningar/utrangeringar	–4	0	–23	–	–27
Ackumulerade avskrivningar per den 31 december 2016	–	–	12	–	12
BR Nettovärde enligt balansräkning per den 31 december 2015 ¹	17	11	13	0	41
BR Nettovärde enligt balansräkning per den 31 december 2016 ¹	–	–	10	1	11

¹ Anskaffningsvärde minus ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar.

NOT 13

AKTIER OCH ANDELAR

AB Volvo äger direkt eller indirekt 260 (278) legala enheter. Den legala strukturen är anpassad för att på ett effektivt sätt hantera legala krav, administration och skatter samt den operativa verksamhet koncernen bedriver i respektive land. Legala enheter kan ha olika karaktärer och inkludera olika typer av verksamheter, såsom tillverkning, utveckling och försäljning. Karaktären för en legal enhet kan ändras över tid. Vidare kan legala enheter omfatta olika delar av koncernens verksamhetsområden vilka också kan skifta över tid. I vissa länder finns legala restriktioner som

begränsar koncernens möjlighet att fritt förflytta tillgångar mellan koncernens olika enheter. Läs mer i koncernens Not 18 Kortfristiga placeringar och likvida medel för beskrivning av restriktioner hänförliga till likvida medel inom koncernen.

Volvokoncernens operativa struktur ger en bättre bild av hur Volvo-koncernen har valt att organisera sin verksamhet och den operativa strukturen finns beskriven i koncernens Not 6 Segmentsrapportering.

Förändringar av innehavet av AB Volvos aktier och andelar framgår nedan:

	Koncernföretag		Joint ventures och intresseföretag		Övriga företag	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ingående balans 1 januari	60.766	61.283	10.397	3.322	13	4.241
Förvärv/nyteckningar	–	–	–	7.197	–	–
Avyttringar	–	–381	–	–	–6	–232
Aktieägartillskott	417	–	–	–	1	2
Återbetalning eget kapital	–	–	–	–151	–	–
Nedskrivningar aktier och andelar	–417	–166	–44	–	–1	–3
Återföring nedskrivning av aktier och andelar	50	30	–	29	–	–
Omvärdering av innehav i noterade bolag	–	–	–	–	–	–3.995
BR Enligt balansräkning den 31 december	60.816	60.766	10.353	10.397	7	13

AB Volvos innehav av andelar i koncernföretag

	Organisations-nummer	31 dec 2016 Procentuellt innehav ¹	31 dec 2016 Redovisat värde ²	31 dec 2015 Redovisat värde ²
Volvo Lastvagnar AB, Sverige	556013-9700	100	8.711	8.711
Volvo Holding Sverige AB, Sverige	556539-9853	100	7.634	7.634
UD Trucks Corporation, Japan	–	100	8.928	8.928
Volvo Bussar AB, Sverige	556197-3826	100	1.917	1.917
Volvo Construction Equipment NV, Nederländerna	–	100	2.582	2.582
AB Volvo Penta, Sverige	556034-1330	100	438	438
VNA Holding Inc., USA	–	100	3.278	3.278
Volvo Financial Services AB, Sverige	556000-5406	100	1.945	1.945
Volvo Treasury AB, Sverige	556135-4449	100	13.044	13.044
Sotrof AB, Sverige	556519-4494	100	1.388	1.388
Volvo Korea Holding AB, Sverige	556531-8572	100	2.655	2.655
Volvo China Investment Co Ltd., Kina	–	100	1.096	1.096
Volvo Automotive Finance (China) Ltd., Kina	–	100	491	491
Volvo Group UK Ltd., Storbritannien ³	–	55	561	561
Volvo Group Mexico SA, Mexico	–	100	531	531
Volvo Group Venture Capital AB, Sverige	556542-4370	100	361	361
Volvo Powertrain AB, Sverige	556000-0753	100	898	898
Volvo Information Technology AB, Sverige	556103-2698	100	1.263	1.263
Volvo Parts AB, Sverige	556365-9746	100	200	150
Volvo Group Insurance Försäkrings AB, Sverige	516401-8037	100	182	182
Volvo Business Services AB, Sverige	556029-5197	100	–	–
Volvo Danmark A/S, Danmark	–	100	157	157
VFS Servizi Finanziari Spa, Italien ⁴	–	25	79	79
Kommersiella Fordon Europa AB, Sverige	556049-3388	100	1.890	1.890
Volvo Norge AS, Norge	–	100	43	43
Volvo Malaysia Sdn Bhd., Malaysia	–	100	48	48
ZAO Volvo Vostok, Ryssland ⁵	–	75	34	34
Volvo Italia Spa, Italien ⁶	–	73	447	447
Volvo Logistics AB, Sverige	556197-9732	100	–	–
Alviva AB, Sverige	556622-8820	100	–	–
Volvo East Asia (Pte) Ltd., Singapore	–	100	–	–
Volvo Information Technology GB Ltd., Storbritannien	–	100	3	3
VFS Latvia SIA, Lettland	–	100	9	9
VFS Int Romania Leasing Operational, Rumänien	–	100	2	2
Övriga bolag	–	–	1	1
Summa redovisat värde, koncernföretag⁷			60.816	60.766

Innehav av andelar i joint ventures, intresseföretag och övriga bolag

	Organisations-nummer	31 dec 2016 Procentuellt innehav ¹	31 dec 2016 Redovisat värde ²	31 dec 2015 Redovisat värde ²
Dongfeng Commercial Vehicles Co. Ltd., Kina	–	45,0	7.197	7.197
VE Commercial Vehicles Ltd., Indien ⁸	–	45,6	1.616	1.616
Deutz AG, Tyskland	–	25,0	1.359	1.359
Blue Chip Jet HB, Sverige	969639-1011	50,0	5	8
Blue Chip Jet II HB, Sverige	969717-2105	50,0	170	212
Övriga bolag	–	–	13	18
Summa redovisat värde, joint ventures, intresseföretag och övriga bolag			10.360	10.410

Aktier och andelar i koncernföretag

Aktieägartillskott har lämnats till UD Trucks Corporation, Japan med 417. Nedskrivning av innehavet har gjorts med samma belopp. Återföring av nedskrivning i Volvo Parts AB har gjorts med 50.

Under 2015 avyttrades CPAC med 367. Fission i Volvo Norge AS gjordes och fyra nya bolag bildades vilka senare avyttrats med balansvärdet 14. Nedskrivning av aktieinnehavet i Volvo Logistics AB gjordes med 85, i Volvo Business Services AB med 67, i Volvo East Asia (Pte) Ltd med 9 och i Alviva AB med 5. Återföring av nedskrivning av aktieinnehavet i Volvo Danmark A/S gjordes med 30.

AB Volvos direktdäda dotterbolag framgår av vidstående sammanställning.

Andelar av joint ventures och intresseföretag

Nedskrivning av andelarna i Blue Chip Jet HB har gjorts med 2 och i Blue Chip Jet II HB med 42.

Under 2015 förvärfades Dongfeng Commercial Vehicles Co Ltd. med 7.197. Återbetalning av eget kapital har minskat värdet av andelarna i Blue Chip Jet II med 151. Återföring av nedskrivningar av andelarna i Blue Chip Jet HB har gjorts med 4 och i Blue Chip Jet II HB med 25.

Aktier och andelar i övriga företag

Avyttring av andel i Brf Falken har gjorts med 6. Aktieägartillskott har lämnats till Johanneberg Sciende Park AB och Lindholmen Science Park AB med 1 (2). Nedskrivning av aktieinnehav i Johanneberg Science Park AB och Lindholmen Science Park AB har gjorts med 1 (3).

Under 2015 avyttrades det börsnoterade bolaget Eicher Motors Ltd. med ett balansvärde om totalt 4.228. Anskaffningsvärdet utgjorde 232 och återföring av omvärdering till marknadsvärde utgjorde 3.995, vilket också redovisats i Övrigt totalresultat.

1 Procentuellt innehav avser moderbolaget AB Volvos innehav.

2 Avser AB Volvos redovisade värde på sitt innehav.

3 Volvo Lastvagnar AB och AB Volvo äger tillsammans 100%.

4 Volvo Italia Spa och AB Volvo äger tillsammans 100%.

5 AB Volvo och Volvo Trucks Region Central Europe GmbH äger tillsammans 100%.

6 Renault Trucks (SAS), Volvo Lastvagnar AB och AB Volvo äger tillsammans 100%.

7 AB Volvos andel av dotterföretagens egna kapital (inklusive kapitaldel i obeskattade reserver) utgjorde 111.678 (103.382).

8 I Volvokoncernen konsolideras bolaget som ett joint venture, enligt kapitalandelsmetoden.

NOT 14 ÖVRIGA FORDRINGAR

	31 dec 2016	31 dec 2015
Kundfordringar	20	9
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	57	62
Övriga fordringar	158	45
BR Summa övriga fordringar	235	116

Reserv för osäkra fordringar uppgick vid årets utgång till 1 (1). Verkligt värde bedöms inte avvika från redovisat värde.

NOT 15 OBESKATTADE RESERVER

	31 dec 2016	31 dec 2015
Periodiseringsfond	2.500	-
Akkumulerade överavskrivningar:		
Maskiner och inventarier	2	4
BR Summa obeskattade reserver	2.502	4

NOT 16 AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER OCH LIKNANDE FÖRPLIKTELSE

Moderbolaget har två typer av pensionsplaner:

Avgiftsbestämda planer, där bolaget betalar fasta premier till ett antal olika försäkringsbolag. Efter erlagd premie har bolaget fullgjort sitt åtagande avseende pensionsersättningar. Avgiftsbestämda planer kostnadsförs under den period den anställda utför sina tjänster.

Förmånsbestämda planer, där bolagets åtagande är att erlagga förutbestämda ersättningar till den anställda vid eller efter pensionering. Dessa planer tryggs genom avsättningar i balansräkningen eller genom överföring av medel till pensionsstiftelse. En kreditförsäkring har dessutom tecknats avseende värdet av utfärdade förpliktelser. Den huvudsakliga förmånsbestämda pensionsplanen är ITP2-planen, som grundar sig på slutlönen. Planen är delvis stängd, vilket innebär att enbart nyanställda som är födda före 1979 har möjlighet att välja ITP2-lösningen. ITP2 i egen regi för bolaget är delvis finansierad genom Volvo Pensionsstiftelse. Pensionsskulden beräknas årligen på balansdagen, baserad på aktuariella antaganden.

De förmånsbestämda förpliktelserna är beräknade baserat på gällande lönenivå per respektive balansdag och med en diskonteringsränta på 3,84% (3,84) avseende ITP2 och 0,8% (1,9) för övriga pensionsskulder. Årliga förräntningsantaganden samt dödlighetsantaganden fastställs av PRI för ITP2 respektive Finansinspektionen för övriga pensionsskulder.

Volvo Pensionsstiftelse bildades 1996 för tryggnad av pensionsåtaganden enligt ITP-planen. Sedan bildandet har moderbolaget tillfört stiftelsen förvaltningskapital om netto 250.

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser i moderbolagets balansräkning motsvarar förpliktelsernas nuvärde vid bokslutstidpunkten, med avdrag för värdet av förvaltningstillgångarna.

Förpliktelser i förmånsbestämda planer	Fonderat	Ofonderat	Totalt
Förpliktelser, 1 januari 2015	575	122	697
Kostnader för tjänstgöring	15	11	26
Räntekostnad	21	2	23
Utbetalda pensioner	-18	-18	-36
Förpliktelser, 31 december 2015	593	117	710
Kostnader för tjänstgöring	15	10	25
Räntekostnad	23	1	24
Utbetalda pensioner	-19	-16	-35
Förpliktelser, 31 december 2016	612	112	724

Förvaltningstillgångarnas verkliga värde i fonderade planer	
Förvaltningstillgångar, 1 januari 2015	656
Verklig avkastning på förvaltningstillgångarna	36
Inbetalning och gottgörelse till/från stiftelsen	-
Förvaltningstillgångar, 31 december 2015	692
Verklig avkastning på förvaltningstillgångarna	55
Inbetalning och gottgörelse till/från stiftelsen	-
Förvaltningstillgångar, 31 december 2016	747

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	31 dec 2016	31 dec 2015
Förpliktelser ¹	-724	-710
Förvaltningstillgångar	747	692
Överskott (+) / underskott (-)	23	-18
Begränsning av tillgångsvärdet i enlighet med RFR2 (då förvaltningstillgångarna överstiger motsvarande kapitalvärde.)	-135	-99
BR Avsättningar netto, för pensioner och liknande förpliktelser²	-112	-117

1 Kapitalvärdet för ITP2 uppgår till -593 (-573).

2 Pensionsförpliktelser netto, avseende ITP2 uppgår till 0 (0).

Pensionskostnader	2016	2015
Kostnader för tjänstgöring	25	26
Räntekostnad ³	24	23
Ränteutäkt ³	-19	-18
Kostnad för förmånsbestämda pensionsplaner	30	31
Kostnad för avgiftsbestämda pensionsplaner	49	46
Särskild löneskatt / avkastningsskatt ⁴	28	46
Försäkringskostnad FPG	1	0
Redovisad pensionskostnad	108	123

3 Räntekostnader om netto 1 (2) redovisas i finansnettot.

4 Kostnad för särskild löneskatt/avkastningsskatt beräknas enligt skattelagstiftning och avsättning görs under kortfristiga skulder.

Volvokoncernen tillämpar IAS 19; Ersättningar till anställda, i sin finansiella rapportering. Detta innebär skillnader som kan vara väsentliga, vid redovisning av förmånsbaserade planer avseende pensioner samt vid redovisning av förvaltningstillgångar placerade i Volvo Pensionsstiftelse.

Redovisningsprinciperna för förmånsbaserade planer skiljer sig från IAS 19 främst avseende:

- Beräkningen av pensionsskulden enligt svenska redovisningsprinciper tar inte hänsyn till framtida löneökningar.
- Diskonteringsräntan för den svenska skuldberäkningen bestäms av PRI Pensionsgaranti respektive Finansinspektionen.
- Förändringar i diskonteringsräntan, verklig avkastning på förvaltningstillgångarna och övriga aktuariella antaganden redovisas direkt i resultat- och balansräkningen.
- Underskott måste antingen återställas genom inbetalningar eller redovisas som skuld i balansräkningen.
- Överskott kan inte redovisas som tillgång men kan i vissa fall gottgöras bolaget för att minska pensionskostnaderna.

NOT 17 | ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR

Övriga avsättningar inkluderar avsättningar för omstruktureringsåtgärder med 6 (11).

NOT 18 | LÅNGFRISTIGA SKULDER

De långfristiga lånen förfaller till betalning enligt följande:

2018-2022	9.352
2023 eller senare	4.626
BR Summa långfristiga skulder	13.978

NOT 19 | ÖVRIGA SKULDER

	31 dec 2016	31 dec 2015
Löner och källskatter	183	184
Mervärdesskatt	5	1
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	212	162
Övriga skulder	3	34
BR Summa övriga skulder	403	381

Inga ställda säkerheter har lämnats för de kortfristiga skulderna.

NOT 20 | EVENTUALFÖRPLIKTELSE

Eventualförpliktelserna uppgick den 31 december 2016 till 298.384 (282.175) och av dessa var 298.363 (282.164) lämnade för koncernföretag.

Garantier för kreditprogram ingår med belopp som motsvarar kreditramarna. Dessa uppgick till 277.696 (272.432) och hela beloppet lämnades för koncernföretag.

Vid utgången av året uppgick utnyttjat belopp till 133.041 (124.526), varav 133.020 (124.514) avsåg koncernföretag.

NOT 21 | KASSAFLÖDE

Övriga ej kassapåverkande poster	2016	2015
Omvärderingar av aktieinnehav	412	110
Resultat vid försäljning av aktier	-18	-4.746
Transferprisjusteringar, netto	-24	-104
Anticiperad utdelning	-	-419
Övriga förändringar	90	55
Totala övriga ej kassapåverkade poster	460	-5.104

Ytterligare information framgår av not 5 Resultat från aktier och andelar i koncernföretag, not 6 Resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag och not 7 Resultat från övriga aktier och andelar.

Förvärv och avyttringar av aktier i koncernföretag, netto	2016	2015
Förvärv	-417	-
Avyttringar	-1	519
Totalt kassaflöde från förvärv och avyttringar av aktier i koncernföretag, netto	-418	519

Förvärv och avyttringar av koncernföretag framgår av Not 13 Aktier och andelar.

Förvärv och avyttringar av aktier och andelar i övriga företag, netto	2016	2015
Förvärv	-1	-7.047
Avyttringar	25	4.840
Totalt kassaflöde från förvärv och avyttringar av aktier och andelar i övriga företag, netto	24	-2.207

Förvärv och avyttringar av utomstående företag framgår av Not 13 Aktier och andelar.

Nettoförändring av lån

Minskning av lån avser moderbolagets skuld till koncernkontot hos Volvo Treasury AB där skulden har minskat med 4.018 (7.020).

BOLAGSSTYRNING

Bolagsstyrningsrapport 2016

Volvokoncernen värdesätter sund bolagsstyrning som en viktig grund för att uppnå en förtroendefull relation till aktieägarna och andra viktiga parter. Svensk kod för bolagsstyrning, som tillämpas av Volvokoncernen, syftar till att skapa en sund balans mellan aktieägarna, styrelsen och den högsta ledningen. En sund bolagsstyrning, med hög standard när det gäller öppenhet, tillförlitlighet och etiska värderingar, har alltid varit en vägledande princip för Volvokoncernens verksamhet.

VIKTIGA HÄNDELSE 2016

Den 1 mars 2016 införde Volvokoncernen en varumärkesbaserad organisation med tydligare affärsansvar för koncernens olika lastbilsvarumärken. I samband med den nya organisationen genomfördes även förändringar i Volvos koncernledning och antalet positioner i koncernledningen ökade från 10 till 13.

I mars slutfördes Volvokoncernens försäljning av den externa IT-affären och driften av IT-infrastrukturen till HCL Technologies. Affären innebär både långsiktiga kostnadsbesparingar och en reavinst motsvarande 885 miljoner kronor.

I juli meddelade Volvokoncernen att man nått en uppgörelse med EU-kommissionen vilket avslutar en under lång tid pågående utredning om överträdelse av EU:s konkurrensbestämmelser. Som en del av överenskommelsen har Volvo betalat ett bötesbelopp om 670 miljoner euro motsvarande cirka 6,5 miljarder kronor.

Under hösten genomförde Volvokoncernen en försäljning av fastigheter motsvarande ett försäljningspris om 2,7 miljarder kronor. Försäljningen är en del av en långsiktig plan att skapa ett gemensamt område för majoriteten av Volvokoncernens kontorsanställda i Göteborg, Campus Lundby.

I november meddelade Volvokoncernen att man gjort en strategisk översyn av affärsområdet Governmental Sales och har avsikt att inleda en process för att avyttra verksamheten.

Svensk kod för bolagsstyrning

AB Volvos aktier är upptagna till handel vid börsen Nasdaq Stockholm och Volvo följer således Nasdaq Stockholms regelverk för emittenter. Volvo tillämpar som noterat bolag också Svensk kod för bolagsstyrning (Koden), vilken finns tillgänglig på www.bolagsstyrning.se.

Denna bolagsstyrningsrapport har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och Koden, som en separat rapport som är skild från årsredovisningen. Volvos revisorer har gått igenom rapporten och ett yttrande från revisorerna har fogats till rapporten.

Bolagsstyrningsmodell

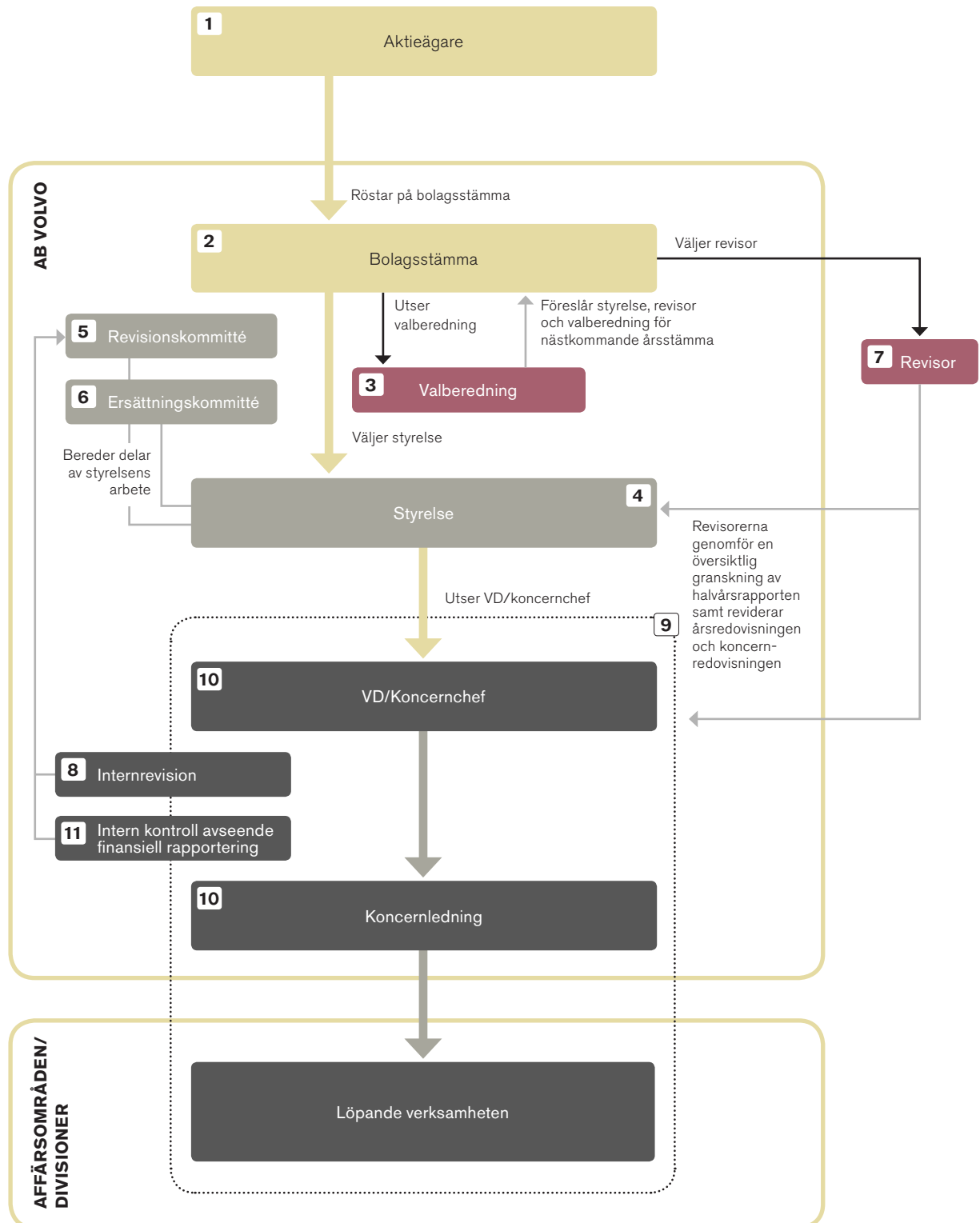
Styrning av Volvokoncernen sker via ett antal bolagsorgan. Aktieägarna utövar sitt inflytande genom att rösta på bolagsstämmor i AB Volvo, som är moderbolag i Volvokoncernen, och beslutar på så vis bland annat om sammansättningen av AB Volvos styrelse och val av revisorer.

En valberedning utsedd av AB Volvos årsstämma lämnar förslag till nästkommande årsstämma beträffande bland annat val av styrelseledamöter och styrelseordförande samt beslut om arvode till styrelsen. Valberedningen lämnar även, när så åligger den, förslag till val av externa revisorer och förslag till beslut om arvode till revisorerna.

Styrelsen är ytterst ansvarig för Volvokoncernens organisation och förvaltningen av dess verksamhet. Styrelsens arbetsuppgifter bereds delvis av dess revisionskommitté och dess ersättningskommitté.

Styrelsen utser vidare verkställande direktör tillika koncernchef i AB Volvo. Koncernchefen leder koncernens löpande verksamhet i enlighet med styrelsens riktlinjer.

Ansvarsfördelning mellan och uppgifter för bolagsstämma, styrelse och verkställande direktör regleras bland annat i den svenska aktiebolagslagen, Volvos bolagsordning, Koden och styrelsens arbetsordning.

1 Aktier och aktieägare

AB Volvo är ett avstämningsbolag, vilket innebär att bolagets aktiebok förs av Euroclear Sweden AB. Per den 31 december 2016 hade Volvo 237.654 aktieägare enligt aktieboken. Den röstmässigt största aktieägaren per detta datum var AB Industrivärden, som innehade 22,6 procent av rösterna, baserat på samtliga utestående aktier. Cevian Capital innehade 15,3 procent av rösterna, Norges Bank Investment Management innehade 6,1 procent av rösterna och Svenska Handelsbanken tillsammans med SHB Pensionsstiftelse, SHB Personalstiftelse, SHB Pensionskassa och Oktogonen innehade 5,1 procent av rösterna, baserat på samtliga utestående aktier.

Volvo har gett ut aktier av två slag; A-aktier och B-aktier. En A-aktie medför rätt till en röst och en B-aktie medför rätt till en tiondels röst vid röstning på bolagsstämma. De två aktieslagen medför samma rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst. Ägare av A-aktier har enligt ett särskilt omvandlingsförbehåll i bolagsordningen rätt att begära omvandling av sina A-aktier till B-aktier. Genomförande av sådana omvandlingar innebär att det totala antalet röster i bolaget minskar.

Vid utgången av 2016 uppgick det totala antalet aktier i bolaget till 2.128.420.220, varav 492.525.221 A-aktier och 1.635.894.999 B-aktier. Det totala antalet röster uppgick till 656.114.720,90.

Mer information om Volvos aktie och dess aktieägare återfinns i årsredovisningens förvaltningsberättelse på sidorna 103–105.

2 Bolagsstämma

Allmänt

Bolagsstämman är Volvos högsta beslutande organ. Årsstämman hålls inom sex månader efter utgången av räkenskapsåret och äger normalt rum i Göteborg. Årsstämman fattar beslut om fastställande av resultat- och balansräkning för AB Volvo och Volvokoncernen, samt om disposition av resultatet, sammansättning av Volvos styrelse, styrelsearvoden och, i förekommande fall, väljer externa revisorer. Kallelse till bolagsstämma sker genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar samt på bolagets hemsida. Att kallelse har skett annonseras i Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten.

Utöver vad som följer av lag beträffande aktieägares rätt att delta vid stämman krävs enligt Volvos bolagsordning förankringen inom viss i kallelsen angiven tid, varvid i förekommande fall även ska anmälas om aktieägaren avser att ha med sig biträde.

En aktieägare som vill få ett särskilt ärende behandlat vid stämman måste i god tid före stämman begära det hos styrelsen under den adress som meddelas på Volvos webbplats, www.volvokoncernen.se.

Beslut vid bolagsstämma fattas normalt med enkel majoritet och vid val anses den vald som har fått de flesta rösterna. För vissa beslut, såsom ändring av bolagsordningen, krävs dock beslut av en kvalificerad majoritet.

AB Volvos årsstämma 2016 hölls den 6 april i Konserthuset i Göteborg.

3 Valberedning

Årsstämma 2016

Volvos årsstämma 2016 hölls onsdagen den 6 april 2016 i Konserthuset i Göteborg. Vid stämman närvarade 1.430 aktieägare, antingen personligen eller genom ombud, vilket motsvarade 70,26 procent av rösterna i bolaget. Till stämmans ordförande valdes advokat Sven Unger. Vid stämman närvarade medlemmar ur styrelsen och koncernledningen. Auktoriserade revisorerna Peter Clemetson, huvudansvarig revisor för Volvo, och Johan Palmgren var också närvarande vid stämman såsom representanter för Volvos valda revisorer PricewaterhouseCoopers AB.

Årsstämman 2016 fattade beslut om att utdelning skulle uppgå till 3,00 kronor per aktie. Årsstämman beslutade vidare om omval av styrelseledamöterna Matti Alahuhta, Eckhard Cordes, James W. Griffith, Kathryn V. Marinello, Martina Merz, Hanne de Mora, Carl-Henric Svanberg (som styrelseordföranden) och Lars Westerberg, samt om val av Martin Lundstedt, Håkan Samuelsson och Helena Stjernholm till nya styrelseledamöter.

Årsstämmans övriga beslut framgår av det fullständiga protokollet från årsstämman, vilket tillsammans med övrig information om årsstämman 2016 finns tillgängligt på www.volvokoncernen.se.

Årsstämma 2017

Volvos årsstämma 2017 kommer att hållas tisdagen den 4 april 2017 i Konserthuset, Göteborg. För ytterligare information om årsstämman 2017 se fliken i slutet av års- och hållbarhetsredovisningen samt Volvos webbplats, www.volvokoncernen.se.

Uppgifter

Valberedningens uppgift är att på aktieägarnas uppdrag till årsstämman lägga fram förslag till ordförande vid stämman, ordförande och övriga ledamöter i styrelsen samt, när så åligger den, förslag om val av revisor samt arvode till revisorn. Valberedningen lämnar även förslag till arvode och annan ersättning för styrelseuppdrag.

Härutöver ska valberedningen, enligt gällande instruktion för Volvos valberedning, lämna förslag till ledamöter att ingå i påföljande års valberedning.

Valberedningens förslag skall meddelas Volvo i så god tid att förslaget kan presenteras i kallelsen till årsstämman och samtidigt presenteras på Volvos hemsida. I samband med att kallelse utfärdas ska valberedningen bland annat uttala sig om huruvida de personer som föreslås väljas till styrelseledamöter är att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen respektive större aktieägare i bolaget, har andra väsentliga uppdrag och deras innehav av aktier i Volvo.

Sammansättning

Enligt instruktion för Volvos valberedning antagen av årsstämman 2016 ska årsstämman välja fem ledamöter till valberedningen, varav fyra ska representera de röstmässigt största aktieägarna i bolaget som uttalat sin vilja att delta i valberedningen. Därutöver ska en av ledamöterna vara styrelseordföranden i AB Volvo. Vidare kan valberedningen erbjuda andra större aktieägare att utse en representant till ledamot i valberedningen. Om ett sådant erbjudande lämnas ska det gå i turordning till de röstmässigt största aktieägare som inte redan är representerade i valberedningen. Antalet ledamöter i valberedningen får dock vara högst sju.

Volvos årsstämma 2016 beslutade enligt instruktionen att till ledamöter i valberedningen utse följande personer:

- Carl-Henric Svanberg, styrelsens ordförande,
- Bengt Kjell, representerande AB Industrivärden,
- Lars Förberg, representerande Cevian Capital,
- Yngve Slyngstad, representerande Norges Bank Investment Management, och
- Pär Boman, representerande Svenska Handelsbanken, SHB Pensionsstiftelse, SHB Personalstiftelse, SHB Pensionskassa och Oktogonen

Valberedningen utsåg Bengt Kjell till valberedningens ordförande.

4 Styrelse

Uppgifter

Styrelsen har det yttersta ansvaret för Volvos organisation och förvaltningen av Volvos verksamhet. Styrelsen ansvarar för koncernens långsiktiga utveckling och strategi, för att fortlöpande kontrollera och utvärdera koncernens verksamhet samt för de övriga uppgifter som följer av aktiebolagslagen.

Sammansättning

Under perioden 1 januari 2016 till 6 april 2016 bestod AB Volvos styrelse av nio stämموالدا ledamöter, samt av tre ordinarie ledamöter och två suppleanter utsedda av arbetstagarorganisationer. Enligt bolagsordningen ska styrelsen bestå av lägst sex och högst tolv stämموالدا ledamöter.

Årsstämman 2016 omvalde Matti Alahuhta, Eckhard Cordes, James W. Griffith, Kathryn V. Marinello, Martina Merz, Hanne de Mora, Carl-Henric Svanberg och Lars Westerberg till styrelseledamöter och Carl-Henric Svanberg till styrelseordförande. Martin Lundstedt, Håkan Samuelsson och Helena Stjernholm valdes till nya styrelseledamöter. I avsnittet "Styrelsens ledamöter" på sidorna 178–179 redovisas varje styrelseledamöts ålder, huvudsakliga utbildning och arbetslivserfarenhet, uppdrag i bolaget och andra väsentliga uppdrag, eget och närståendes aktieinnehav i Volvo per den 6 mars 2017 samt vilket år ledamöten valdes in i Volvos styrelse.

Oberoendekrav

Styrelsen i AB Volvo är föremål för de oberoendekrav som följer av Koden, vilket i korthet innebär att endast en person från bolagets ledning får ingå i styrelsen, att en majoritet av de stämموالدا ledamöterna i styrelsen ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen samt att åtminstone två av de stämموالدا ledamöterna som är oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen också ska vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare. Inför årsstämman 2016 presenterade valberedningen följande bedömning avseende oberoende för de styrelseledamöter som valdes på årsstämman 2016.

Matti Alahuhta, James W. Griffith, Kathryn V. Marinello, Martina Merz, Hanne de Mora, Håkan Samuelsson, Carl-Henric Svanberg och Lars Westerberg bedömdes samtliga vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen samt i förhållande till bolagets större aktieägare.

Martin Lundstedt bedömdes, såsom verkställande direktör för AB Volvo och koncernchef för Volvokoncernen vid tiden inför årsstämman 2016, vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare men inte i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Eckhard Cordes och Helena Stjernholm bedömdes vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Eftersom Cevian Capital Partners inför årsstämman 2016 kontrollerade mer än 10 procent av rösterna i bolaget ansågs Eckhard Cordes, i egenskap av partner i Cevian Capital Partners, inte vara oberoende i förhållande till en av bolagets större aktieägare.

Eftersom AB Industrivärden inför årsstämman 2016 kontrollerade mer än 10 procent av rösterna i bolaget ansågs Helena Stjernholm i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för AB Industrivärden, inte vara oberoende i förhållande till en av bolagets större aktieägare.

Arbetsordning

Styrelsen fastställer varje år en arbetsordning för styrelsearbetet. Arbetsordningen innehåller bestämmelser om antalet ordinarie styrelsemöten, ärenden som ska behandlas vid ordinarie styrelsemöten samt styrelseordförandens åligganden.

Styrelsens ordförande ska organisera och leda styrelsens arbete, ansvara för kontakter med ägarna i ägarfrågor och förmedla synpunkter från ägarna till styrelsen, se till att styrelsen erhåller tillfredsställande information och beslutsunderlag för sitt arbete samt kontrollera att styrelsens beslut verkställs. Vidare hänvisar arbetsordningen till revisionskommitténs och ersättningskommitténs respektive riktlinjer vad gäller de uppgifter som åligger respektive kommitté.

Styrelsen har även utfärdat skriftliga anvisningar, där det anges hur den finansiella rapporteringen till styrelsen ska ske och hur arbetet mellan styrelsen och den verkställande direktören är fördelat.

Styrelsens arbete 2016

Styrelsens arbete bedrivs i första hand inom ramen för formella styrelsemöten samt möten i styrelsens kommittéer. Därutöver upprätthålls en löpande kontakt mellan koncernchefen och styrelsens ordförande för att diskutera den pågående verksamheten och säkerställa att styrelsens beslut verkställs.

Under 2016 hölls nio ordinarie styrelsemöten, två extraordinarie styrelsemöten och ett konstituerande styrelsemöte. Ledamöternas närvaro vid styrelsemötena framgår av tabellen på sidan 177.

Under 2016 har styrelsen haft fortsatt fokus på åtgärder för att öka koncernens effektivitet och lönsamhet, stärka balansräkningen och renodla verksamheten.

Som en konsekvens slutförde Volvo i mars försäljningen av sin externa IT-affär och driften av IT-infrastruktur till HCL Technologies. Affären är resultatet av en översyn av koncernens IT-verksamhet genomförd under 2015 och innebär långsiktiga kostnadsbesparingar och en reavinst motsvarande 885 miljoner kronor.

Som ett led i styrelsens fokus beslutade styrelsen om en försäljning av koncernens fastigheter i områdena Arendal, Torslanda och Säve i Göteborg, vilken slutfördes under hösten. Försäljningspriset uppgick till 2,7 miljarder kronor och affären hade en positiv finansiell påverkan på koncernens operativa kassaflöde och finansiella nettoskuld med 2,6 respektive 2,3 miljarder kronor.

Slutligen har en strategisk översyn av affärsområdet Governmental Sales genomförts och i november meddelades att Volvo har för avsikt att inleda en process för att avyttra verksamheten.

Utöver ovanstående åtgärder har styrelsen beslutat om en övergripande finansiell plan och investeringsram för koncernens verksamheter. Styrelsen har regelbundet följt upp koncernens resultat och finansiella ställning för att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas och att det finns effektiva system för uppföljning och kontroll av verksamheten och Volvokoncernens finansiella ställning. I samband med detta har revisionskommittén varit ansvarig för beredningen av styrelsens arbete med att kvalitetssäkra koncernens finansiella rapportering genom att granska delårsrapporter, årsredovisning och koncernredovisning. Styrelsen har sammanträffat med bolagets revisorer vid flera tillfällen och utan ledningens närvaro vid ett tillfälle 2016. Härutöver har styrelsen ägnat tid åt frågor rörande successionsplanering för koncernens högsta ledning.

Styrelsen har även fokuserat på riskrelaterade frågor såsom övergripande riskhantering och pågående legala tvister och utredningar. Som en del av detta arbete har styrelsen fattat beslut om en uppgörelse med EU-kommissionen, vilket avslutar utredningen om överträdelse av EU:s konkurrensbestämmelse. Uppgårelsen innebär att Volvo, under det fjärde kvartalet, har betalat ett bötesbelopp till kommissionen om 670 miljoner euro, motsvarande cirka 6,5 miljarder kronor.

Styrelsen besökte i oktober 2016 koncernens verksamheter i USA.

Slutligen håller sig styrelsen löpande uppdaterad om status för och utvecklingen av koncernens verksamheter genom att ägna avsevärd tid åt verksamhetsgenomgångar av koncernens olika lastbilsdivisioner och affärsområden. Som en del av dessa verksamhetsgenomgångar besöker styrelsen vanligtvis årligen någon av Volvokoncernens lastbilsverksamheter och i oktober 2016 besökte styrelsen koncernens verksamheter i USA, vilket gav styrelsen en fördjupad förståelse för den amerikanska marknaden och Volvokoncernens aktiviteter i USA.

Utvärdering av styrelsens arbete

Styrelsen genomförde under 2016 den årliga utvärderingen av sitt arbete. Syftet med utvärderingen är att vidareutveckla styrelsens effektivitet och arbetsmetoder och att bestämma huvudinriktningen för styrelsens kommande arbete. Utöver detta fungerar utvärderingen som ett verktyg för att fastställa kraven för den kompetens som behövs i styrelsen, och för att analysera den kompetens som redan finns i den nuvarande styrelsen. Genom detta fungerar utvärderingen även som underlag för valberedningens arbete med att föreslå styrelseledamöter.

Vid genomförandet av den årliga utvärderingen ombads styrelseledamöterna att, utifrån sitt eget perspektiv, fylla i frågeformulär och bedöma olika områden som rör styrelsens arbete. De områden som utvärderades för 2016 avsåg bland annat styrelsens sammansättning, hantering av och

fokus på styrelsemöten, styrelsestöd, styrelsens överblick och prioriterade områden för förändringar. Områdena som omfattas av utvärderingen kan skilja sig från ett år till ett annat för att återspegla utvecklingen av styrelsens arbete och Volvokoncernen.

Separata utvärderingar genomfördes för styrelsen som helhet, för styrelsens ordförande, för revisionskommittén och ersättningskommittén samt för koncernchefen. Utvärderingsrapporterna diskuterades vid ett styrelsemöte. Utöver detta delas resultatet av utvärderingarna avseende styrelsen som helhet och styrelsens ordförande med valberedningen.

Ersättning till styrelsens ledamöter

Årsstämman beslutar om de stämموvalda styrelseledamöternas arvoden. Vid årsstämman den 6 april 2016 beslutades att för tiden intill nästa årsstämma hållits skulle styrelsens arvode kvarstå oförändrade enligt följande.

Styrelsens ordförande erhåller 3.250.000 kronor och var och en av övriga stämموvalda ledamöter 950.000 kronor med undantag av verkställande direktören. Ordföranden i revisionskommittén erhåller 300.000 kronor och övriga ledamöter i revisionskommittén 150.000 kronor vardera. Ordföranden i ersättningskommittén erhåller 125.000 kronor och övriga ledamöter i ersättningskommittén 100.000 kronor vardera.

Styrelsens kommittéer**5 Revisionskommittén***Uppgifter*

I december 2002 inrättade styrelsen en revisionskommitté, främst i syfte att utöva tillsyn över koncernens ekonomiska redovisning och rapportering och över revisionen av bokslutet.

I revisionskommitténs uppgifter ingår bland annat att svara för beredningen av styrelsens arbete med att kvalitetssäkra koncernens finansiella rapportering genom att granska delårsrapporter, årsredovisning och koncernredovisning. Revisionskommittén har även till uppgift att granska och övervaka juridiska och skattemässiga frågor inom koncernen samt fullgörandet av lagar och föreskrifter, som kan ha en väsentlig inverkan på den finansiella rapporteringen. Ytterligare en uppgift för revisionskommittén är att granska och övervaka bolagets revisorers opartiskhet och självständighet. Kommittén har också ansvar för att utvärdera såväl interna som externa revisorers arbete samt i förekommande fall hantera upphandlingen av revisorstjänster. Revisionskommittén godkänner även i förväg vilka andra tjänster än revision som får upphandlas av bolagets revisorer. Revisionskommittén fastställer vidare riktlinjer för transaktioner med till Volvo närstående bolag och personer. Slutligen ska revisionskommittén utvärdera kvaliteten, relevansen och effektiviteten i koncernens system för intern kontroll med avseende på den finansiella rapporteringen samt med avseende på internrevision och riskhantering och fullgöra de uppgifter som i övrigt åligger en revisionskommitté.

Sammansättning och arbete under 2016

Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2016 utsågs följande styrelseledamöter till ledamöter i revisionskommittén:

- Lars Westerberg,
- Helena Stjernholm,
- Hanne de Mora

Lars Westerberg utsågs till ordförande i revisionskommittén.

Revisionskommittén har träffat de externa revisorerna utan ledningens närvaro vid fyra tillfällen under 2016 i samband med revisionskommittémötena. Revisionskommittén har även träffat chefen för internrevisionen i samband med kommittémötena.

Revisionskommittén och de externa revisorerna har bland annat gått igenom den externa revisionsplanen och synen på hantering av risker. Under 2016 hade revisionskommittén åtta ordinarie möten. Ledamöternas närvaro vid kommittémötena framgår av tabellen på sidan 177. Revisionskommittén rapporterar regelbundet resultatet av sitt arbete till hela styrelsen, och protokollen från revisionskommitténs möten distribueras till styrelseledamöterna.

6 Ersättningskommittén*Uppgifter*

I april 2003 inrättade styrelsen en ersättningskommitté i syfte att bereda och besluta i frågor om ersättning till högre chefer i koncernen. Kommittén ska lämna rekommendationer till styrelsen avseende styrelsens beslut om anställnings- och ersättningsvillkor för verkställande direktören och den vice verkställande direktören i AB Volvo, principerna för ersättningar, inklusive pensioner och avgångsvederlag, till övriga medlemmar i koncernledningen, samt principerna för system beträffande rörlig lön, aktiebaserade incitamentsprogram, pensioner och avgångsvederlag för andra högre chefer i koncernen.

Ersättningskommittén ska följa och utvärdera pågående och under året avslutade program för rörliga ersättningar till ledningen, tillämpningen av de riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare som årsstämman ska fatta beslut om och gällande ersättningsstrukturer och ersättningsnivåer i koncernen.

Styrelsen ska, senast tre veckor före årsstämman, lämna en redovisning av resultatet av ersättningskommitténs utvärdering på bolagets hemsida.

Sammansättning och arbete under 2016

Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2016 utsågs följande styrelseledamöter till ledamöter i ersättningskommittén:

- Carl-Henric Svanberg,
- Matti Alahuhta,
- James W. Griffith

Carl-Henric Svanberg utsågs till ordförande i ersättningskommittén.

Enligt Koden ska ledamöterna i ersättningskommittén, med undantag för styrelseordföranden om denne är ledamot i kommittén, vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen. Valberedningens oberoendebedömning inför årsstämman 2016 redovisas på sidan 174 under rubriken "Oberoendekrav".

Under 2016 hade ersättningskommittén tre möten. Ledamöternas närvaro vid kommittémötena framgår av tabellen på sidan 177. Ersättningskommittén rapporterar regelbundet resultatet av sitt arbete till hela styrelsen.

Styrelsens sammansättning samt närvaro under möten 1 januari 2016–31 december 2016

Ledamot	Styrelse (12 inkl. konstituerande)	Revisionskommittén (8)	Ersättningskommittén (3)
Carl-Henric Svanberg	12		3
Martin Lundstedt ¹	8		
Matti Alahuhta	12		2
Eckhard Cordes	12		
James Griffith	12		3
Hanne de Mora	12	8	
Kathryn Marinello	11		
Martina Merz	12		
Anders Nyrén ²	3	2	1
Håkan Samuelsson ³	6		
Helena Stjernholm ⁴	8	6	
Lars Westerberg	10	7	
Lars Ask, arbetstagarrepresentant ⁵	12		
Mats Henning, arbetstagarrepresentant	12		
Camilla Johansson, arbetstagarrepresentant ⁶	6		
Mari Larsson, arbetstagarrepresentant	12		
Mikael Sällström, arbetstagarrepresentant	11		
Berth Tulin ⁷	3		
Totalt antal möten	12	8	3

1 Invaldes i styrelsen den 6 april 2016.

2 Lämnade styrelsen den 6 april 2016.

3 Invaldes i styrelsen den 6 april 2016.

4 Invaldes i styrelsen den 6 april 2016.

5 Arbetstagarrepresentant, suppleant, fram till den 6 april 2016 då han inträdde som ordinarie ledamot.

6 Inträdde i styrelsen som arbetstagarrepresentant, suppleant, den 6 april 2016.

7 Lämnade styrelsen som arbetstagarrepresentant, ordinarie ledamot, den 6 april 2016.

Styrelsens ledamöter

STYRELSE- LEDAMÖTER VALDA AV ÅRSSTÄMMAN

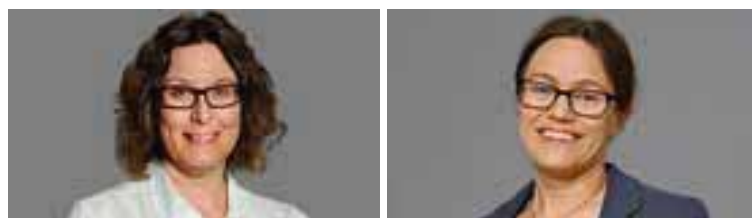
					
	Carl-Henric Svanberg <i>Styrelseordförande Ordförande i ersättningskommittén</i>	Matti Alahuhta <i>Ledamot i ersättningskommittén</i>	Eckhard Cordes	James W. Griffith <i>Ledamot i ersättningskommittén</i>	Martin Lundstedt <i>Verkställande direktör och koncernchef</i>
Utbildning	Civilingenjör, civilekonom.	Civilingenjör, fil dr.	MBA och fil dr från University of Hamburg.	BSc Industrial Engineering, MBA från Stanford University.	Civilingenjör.
Född	1952	1952	1950	1954	1967
Ledamot i AB Volvos styrelse	Styrelseordförande i AB Volvo sedan 4 april 2012.	Sedan 2 april 2014.	Sedan 1 april 2015.	Sedan 2 april 2014.	Sedan 6 april 2016.
Position och styrelseuppdrag	Styrelseordförande: BP p.l.c.	Styrelseordförande: DevCo Partners Oy och Outotec Corporation. Styrelseledamot: Kone Corporation, ABB Ltd.	Partner i Cevian Capital och EMERAM Capital Partners. Styrelseordförande: Bilfinger SE. Medlem: Executive Committee of Eastern European Economic Relations of German Industry.	Styrelseledamot: Illinois Tool Works Inc.	Verkställande direktör och koncernchef i AB Volvo. Styrelseordförande: Partex Marking Systems AB och Permobil AB. Styrelseledamot: ACEA Commercial Vehicle och Concentric AB. Medlem: IVA
Huvudsaklig arbetslivserfarenhet	Har innehaft ett flertal befattningar inom Asea Brown Boveri (ABB) och Securitas AB; verkställande direktör och koncernchef på Assa Abloy AB; verkställande direktör och koncernchef på Telefonaktiebolaget LM Ericsson; ledamot av External Advisory Board för Earth Institute vid Columbia University samt av Advisory Board för Harvard Kennedy School.	Har innehaft ett flertal chefsbefattningar inom Nokiakoncernen – verkställande direktör Nokia Tele-communications, verkställande direktör Nokia Mobile Phones och Chief Strategy Officer i Nokiakoncernen; verkställande direktör på Kone Corporation 2005–2014 och mellan 2006–2014 även koncernchef. Fram till och med 2015, styrelseordförande i Aalto Universitet. Styrelseordförande i Finlands Näringsliv EK 2015–2016.	Började 1976 inom Daimler Benz AG, där han innehaft ett flertal chefspositioner, bland annat som chef för lastbils- och bussverksamheten, chef för Group Controlling, Corporate Development och M&A i AEG AG samt koncernchef för Mercedes Car Group. Har vidare varit verkställande direktör inom Metro Group, rådgivare till EQT samt styrelseledamot i bland annat Air Berlin, SKF, Carl Zeiss och Rheinmetall AG. År sedan 2012 partner i Cevian Capital och EMERAM Capital Partners.	Började sin karriär på The Timken Company 1984, där han har innehaft ett flertal chefsbefattningar, bl.a. som ansvarig för Timkens kullagerverksamhet i Asien, Stillahavsområdet och Latinamerika och för bolagets verksamhet i Nordamerika med inriktning mot fordonsindustrin. Fram till 2014 verkställande direktör och koncernchef på The Timken Company.	Verkställande direktör och koncernchef i Scania 2012–2015. Innan dess ledande befattningar inom Scania sedan 1992. Ordförande i FN:s rådgivande panel för hållbara transporter 2015–2016.
Innehav i Volvo, eget och närstående	700.000 B-aktier.	64.100 B-aktier.	Inga.	20.000 B-aktier.	36.447 B-aktier.

STYRELSELEDAMÖTER UTSEDDA AV ARBETSTAGARORGANISATIONER

			
	Lars Ask <i>Representant för de anställda, ordinarie ledamot</i>	Mats Henning <i>Representant för de anställda, ordinarie ledamot</i>	Mikael Sällström <i>Representant för de anställda, ordinarie ledamot</i>
Född	1959	1961	1959
Ledamot i AB Volvos styrelse	Suppleant sedan 16 juni 2009. Ordinarie ledamot sedan 6 april 2016.	Sedan 9 maj 2014.	Sedan 7 september 2009.
Bakgrund inom Volvo	Verksam inom Volvo sedan 1982.	Verksam inom Volvo sedan 1982.	Verksam inom Volvo 1980–1999 och sedan 2009.
Innehav i Volvo, eget och närstående	245 A-aktier.	495 aktier, varav 250 B-aktier.	495 aktier varav 250 B-aktier.

					
Kathryn V. Marinello	Martina Merz	Hanne de Mora <i>Ledamot i revisionskommittén</i>	Håkan Samuelsson	Helena Stjernholm <i>Ledamot i revisionskommittén</i>	Lars Westerberg <i>Ordförande i revisionskommittén</i>
BA från State University of New York at Albany, MBA från Hofstra University.	BS från University of Cooperative Education, Stuttgart.	BA Economics från HEC i Lausanne, MBA från IESE i Barcelona.	Civilingenjör.	Civilekonom.	Civilingenjör, civilekonom.
1956	1963	1960	1951	1970	1948
Sedan 2 april 2014.	Sedan 1 april 2015.	Sedan 14 april 2010.	Sedan 6 april 2016.	Sedan 6 april 2016.	Sedan 4 april 2007.
Verkställande direktör och koncernchef Hertz Global Holdings. Styrelseledamot: Nielsen.	Vice styrelseordförande: SAF Holland SA. Styrelseledamot: Deutsche Lufthansa AG (supervisory board) och NV Bekaert S.A.	Styrelseordförande: a-connect (group) ag. Styrelseledamot: IMD Supervisory Board.	Verkställande direktör och koncernchef för Volvo Car Group. Styrelseledamot: Teknikföretagen.	Verkställande direktör och koncernchef för AB Industrivärden. Styrelseledamot: AB Industrivärden, Sandvik AB och Telefonaktiebolaget LM Ericsson.	Styrelseledamot: SSAB Svenskt Stål AB, Sandvik AB och Stena AB.
Har innehaft ett flertal chefsbefattningar på Citibank, Chemical Bank New York (nu JP Morgan Chase), First Bank Systems och First Data Corporation; divisionschef på General Electric Financial Assurance Partnership Marketing och på General Electric's Fleet Service; verkställande direktör och koncernchef för Ceridian Corporation och sedan även ordförande. Ordförande, verkställande direktör och koncernchef för Stream Global Services, Inc. Senior rådgivare Ares Management, LLC.	Fram till januari 2015 koncernchef för Chassis Brakes International. Har under närmare 25 år innehaft ett flertal befattningar inom Robert Bosch GmbH, senast som Executive Vice President Sales and Marketing för divisionen Chassis System Brakes kombinerat med ansvar för regionerna Kina och Brasilien samt verkställande direktör i dotterbolaget Bosch Closure System. Har även varit medlem av ledningsgruppen i Brose Fahrzeugteile GmbH & Co.	Kreditanalytiker på Den Norske Creditbank i Luxemburg 1984, olika befattningar inom brand management och controlling inom Procter & Gamble 1986–1989; partner i McKinsey & Company, Inc. 1989–2002; en av grundarna och ägarna, tillika styrelseordförande, i det globala konsultbolaget och talangnätverket a-connect (group) ag sedan 2002.	Började sin yrkeskarriär i Scania 1977 där han stannade i över 20 år. Han innehade ledande befattningar inom Scania tekniska organisation innan han blev medlem av ledningsgruppen 1996 med ansvar för utveckling och produktion. Verkställande Direktör för MAN Nutzfahrzeuge AG från 2000. VD för MAN AG från 2005–2009.	Tidigare partner i riskkapitalbolaget IK Investment Partners (f.d. Industri Kapital) med ansvar för IK:s Stockholmskontor samt medlem av IK:s Executive Committee. Har arbetat i olika befattningar inom IK sedan 1998. Var dessförinnan verksam som konsult på Bain & Company.	Har innehaft ett flertal befattningar inom ASEA 1972–1984, innehaft ett flertal chefsbefattningar inkl verkställande direktör och koncernchef för Esab AB 1984–1994, verkställande direktör för Gränges AB 1994–1999, har bred erfarenhet från fordonsindustrin och var verkställande direktör och koncernchef för Autoliv Inc. 1999–2007 samt ordförande i Autoliv Inc. 2007–2011. Tidigare ordförande i styrelser såsom Husqvarna AB, Vattenfall AB samt Ahlsell AB.
Inga.	4.500 B-aktier.	3.000 B-aktier.	106.000 B-aktier.	8.000 B-aktier.	198.000 aktier, varav 168.000 B-aktier.

SUPPLEANTER UTSEDDA AV ARBETSTAGARORGANISATIONER

Camilla Johansson*Representant för de anställda, suppleant***Mari Larsson***Representant för de anställda, suppleant*

1966	1978
Sedan 6 april 2016.	Sedan 22 maj 2015.
Verksam inom Volvo sedan 1997.	Verksam inom Volvo sedan 2004.
595 A-aktier.	557 A-aktier.

STYRELSENS SEKRETERARE

Sofia Frändberg*Styrelsens sekreterare*
Jur kand.

1964
Sekreterare till styrelsen sedan 1 april 2013.
Executive Vice President Group Legal & Compliance and General Counsel.
48.517 aktier, varav 46.827 B-aktier.

7 Extern revision

Volvos revisorer väljs av årsstämman. Nuvarande revisorer är PricewaterhouseCoopers AB (PwC) som valdes på årsstämman 2014 för en mandatperiod om fyra år. Två delägare i PwC, Peter Clemedtson och Johan Palmgren, ansvarar för revisionen av Volvo. Peter Clemedtson är huvudansvarig revisor.

De externa revisorerna diskuterar den externa revisionsplanen och hantering av risker med revisionskommittén. Revisorerna genomför en översiktlig granskning av halvårsrapporten samt reviderar årsredovisningen och koncernredovisningen. Revisorerna uttalar sig vidare om huruvida denna bolagsstyrningsrapport har upprättats samt om vissa upplysningar häri är förenliga med års- och koncernredovisningen. Revisorerna rapporterar resultatet av sin revision av årsredovisningen och koncernredovisningen och sin genomgång av bolagsstyrningsrapporten genom revisionsberättelsen samt ett särskilt yttrande om bolagsstyrningsrapporten, som de framlägger för årsstämman. Därtill avger revisorerna detaljerade redogörelser över utförda granskningar inför revisionskommittén tre gånger om året samt till styrelsen i dess helhet en gång om året.

När PwC anlitas för att tillhandahålla andra tjänster än den ordinarie revisionen, sker det i enlighet med de av revisionskommittén beslutade reglerna för godkännande i förväg av tjänsternas art och omfattning samt ersättning för dessa.

Under 2016 har Volvo beslutat att starta en upphandling rörande revisionstjänster för att förbereda valet av externa revisorer vid årsstämman i april 2018. Processen pågår för närvarande.

Information om ersättning som Volvo betalade till revisorerna återfinns i årsredovisningens not 28 "Ersättning till revisorer" i koncernens noter.

8 Intern revision

Volvos funktion för internrevision, Corporate Audit, hjälper koncernen att uppnå sina mål genom att använda ett systematiskt, disciplinerat tillvägagångssätt för att oberoende och objektivt utvärdera effektiviteten i riskhantering, kontroll och styrningsprocesser samt bidra till dess förbättring.

Vid fullgörandet av sitt uppdrag, utför avdelningen för internrevision interna revisioner samt särskilda uppdrag som efterfrågas av ledningen och revisionskommittén, och utfärdar rapporter som sammanfattar resultaten av dessa aktiviteter. Revisionerna omfattar bland annat bedömningar om lämpligheten och effektiviteten i de processer inom koncernen som relaterar till verksamhetsstyrning och riskhantering samt utvärdering avseende efterlevnad av riktlinjer och direktiv.

Internrevision genomför även utredningar om misstänkta bedrägerier inom organisationen samt koordinerar och bistår med översyn av andra styr- och övervakningsfunktioner.

Chefen för avdelningen för internrevision rapporterar direkt till den verkställande direktören, koncernens chefsjurist och styrelsens revisionskommitté.

För ytterligare information om den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen, se sidorna 186–187.

Ansvariga revisorer

PricewaterhouseCoopers AB

Peter Clemedtson

Auktoriserad revisor.

Huvudansvarig revisor.

Revisor i bolaget sedan 2012.

Peter Clemedtsons övriga noterade klienter är Nordea AB, SKF AB och Ratos AB. Hans onoterade klienter inkluderar Stena AB och Wallenbergstiftelserna.

Född 1956.

Johan Palmgren

Auktoriserad revisor.

Revisor i bolaget sedan 2015.

Johan Palmgrens övriga noterade klienter inkluderar Hexatronic Group AB.

Född 1974.

9 Styrningsprinciper och organisationsstruktur

Volvos strategi

Volvokoncernens mission är att "Bidra till ökat välbefinnande genom transportlösningar". Volvokoncernen bidrar till samhällets välbefinnande över hela världen på många olika sätt, genom transporter av människor och varor, sanering och kraftproduktion, utvinning av råmaterial i gruvor och optimering av infrastruktur. Koncernens produkter och tjänster utvecklas kontinuerligt för att stödja hållbara samhällen och människors välbefinnande och säkerhet. Med detta i åtanke strävar Volvokoncernen mot att uppnå sin vision "Att vara världens mest eftertraktade och framgångsrika leverantör av transportlösningar". Tillit och kundrelationer är därför viktiga komponenter i koncernens totala kunderbjudande.

Volvokoncernens ambitioner är att ha ledande kundnöjdhet för alla sina varumärken i respektive segment, att vara den mest eftertraktade arbetsgivaren i branschen och att ha en branschledande lönsamhet. Koncernens värderingar, Framgång för kunden, Tillit, Passion, Förändring och Prestation är grunden för koncernens företagskultur. Sju strategiska prioriteringar anger riktningen för koncernen. De beskriver nyckelprinciperna i Volvokoncernens strategi, såsom kundfokus, decentralisering, tydligt ledarskap och resultatansvar för varje varumärke, ständiga förbättringar samt vikten av att ta tillvara på koncernens styrkor för att öka synergier, lönsamhet och att vara ledande inom teknik.

Baserat på koncernens strategiska prioriteringar definierar varje affärsområde sin egen operationella plan. De långsiktiga planerna, såsom koncernens industriella och teknologiska planer är också viktiga delar av koncernens strategiska riktning. Uppföljningen av Volvokoncernens strategi styrs av koncernens årliga strategicykel. Volvokoncernens strategiska riktning bestäms av koncernledningen medan den övergripande bedömningen av koncernens produktportfölj och utvecklingsresurser hanteras av Product Board.

Styrdokument

En annan viktig del i styrningen av koncernen är koncernens policies och direktiv, såsom uppförandekoden och policies om investeringar, finansiella risker, redovisning, finansiell kontroll och internrevision, vilka innehåller koncerngemensamma operationella och finansiella regler för verksamheten samt ansvars- och befogenhetsstrukturer.

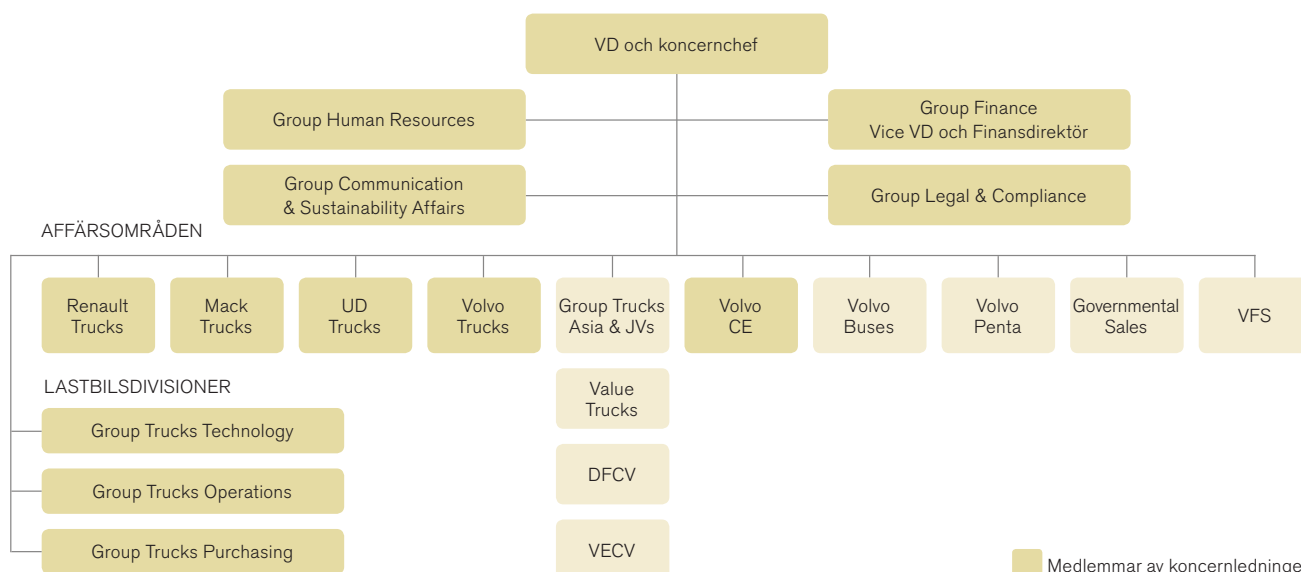
Organisationsstruktur

Den 1 mars 2016 införde Volvokoncernen en ny varumärkesbaserad organisation med tydligare affärsansvar för koncernens försäljningsverksamhet avseende lastbilar. Den nya organisationen innebär att fem separata affärsområden skapats; Volvo Trucks, UD Trucks, Renault Trucks, Mack Trucks och Group Trucks Asia & JVs, med eget resultatansvar för respektive affär.

Lastbilsdivisionen Group Trucks Technology (GTT) ansvarar för produktutveckling av motorer, växellådor och lastbilar, medan lastbilsdivisionen Group Trucks Operations (GTO) ansvarar för produktion av lastbilar samt koncernens motorer och växellådor. GTO ansvarar även för koncernens reservdelsförsörjning och logistikverksamhet.

VOLVOKONCERNENS ORGANISATIONSSTRUKTUR FRÅN OCH MED DEN 1 MARS 2016

Styrningsprinciper och organisationsstruktur (forts.)**10** Koncernledning

Slutligen har en ny tredje lastbilsdivision för inköpsorganisationen, Group Trucks Purchasing (GTP) inrättats, med ett övergripande ansvar för inköp inom koncernens lastbilsverksamhet och verksamheterna för motorer och växellådor samt för koncernens övriga inköp av varor och tjänster.

Från och med den 1 mars 2016 består Volvokoncernens verksamhet således, förutom av de tre lastbilsdivisionerna, av följande tio affärsområden: Volvo Trucks, UD Trucks, Mack Trucks, Renault Trucks, Group Trucks Asia & JVs, Volvo Construction Equipment, Volvo Buses, Volvo Penta, Governmental Sales och Volvo Financial Services (VFS). Härutöver finns fyra stabsfunktioner; Group Human Resources, Group Finance, Group Communication & Sustainability Affairs och Group Legal & Compliance, vars uppgift bl.a. är att ge stöd åt koncernchefen och koncernledningen med expertkunskap inom respektive stabsfunktionsområde samt att utveckla standarder för hela organisationen genom policies, direktiv och riktlinjer. Vidare finns koncernfunktioner som tillhandahåller tjänster och/eller produkter till hela koncernen, såsom exempelvis Group IT och Accounting & Company Control.

Med denna styrmodell kan Volvo dra nytta av synergieffekterna av globala organisationer för tillverkning, produktutveckling och inköp, samtidigt som tydligt ledarskap och ansvar för respektive varumärke bibehålls för att säkerställa att kundernas behov tillgodoses. Målet med styrmodellen är att alla koncernens affärsområden ska drivas utifrån samma tydliga affärsmässiga principer där varje enhet kan följa och optimera sin egen resultatutveckling på kort och lång sikt.

Sedan den 1 mars 2016 omfattar koncernledningen 13 positioner. Positionen som Executive Vice President GTP var vakant fram till den 1 januari 2017.

Utöver koncernchefen består koncernledningen av cheferna för koncernens tre lastbilsdivisioner, cheferna för de fem affärsområdena Renault Trucks, Mack Trucks, UD Trucks, Volvo Trucks och Volvo Construction Equipment samt cheferna för koncernens fyra stabsfunktioner Group Human Resources, Group Communication & Sustainability Affairs, Group Finance (Vice VD och Finansdirektör) och Group Legal & Compliance. Medlemmarna i koncernledningen rapporterar direkt till koncernchefen.

Cheferna för affärsområdena Group Trucks Asia & JVs, Volvo Buses, Volvo Penta, Governmental Sales och VFS rapporterar också direkt till koncernchefen och ingår i en utökad ledningsgrupp tillsammans med medlemmarna i koncernledningen.

Koncernchefen ansvarar för den löpande förvaltningen av Volvokoncernens verksamhet och har behörighet att fatta beslut i de frågor som inte kräver styrelsens godkännande. Koncernchefen leder den löpande verksamheten i koncernen huvudsakligen genom koncernledningen och den utökade ledningsgruppen. Vidare har de tio affärsområdena separata beslutsforum för viktiga frågor, så kallade Business Review Meetings. Business Review Meetings för de fem lastbilsrelaterade affärsområdena leds av koncernchefen. Business Review Meetings för de fem affärsområdena Volvo Construction Equipment, Volvo Buses, Volvo Penta, Governmental Sales och VFS leds av den vice koncernchefen/finansdirektören.

I Product Board fattas viktiga beslut relaterade till koncernens produkt- och teknologiportfölj. Här balanseras utvecklingsresurserna samt säkerställs och utvecklas synergier från ett affärsområdes- och koncernperspektiv. Product Board fokuserar primärt på utvecklingsprojekt inom koncernens lastbilsverksamhet samt på koncernövergripande projekt av betydande storlek. Medlemmar i Product Board är koncernchefen (ordförande), vice VD & Finanschefen, cheferna för de tre lastbilsdivisionerna samt cheferna för Renault Trucks, Mack Trucks, UD Trucks, Volvo Trucks och Group Trucks Asia & JVs. För koncerngemensamma frågor deltar även cheferna för Volvo Construction Equipment, Volvo Buses, Volvo Penta, Governmental Sales och VFS.

I Quality Board hanteras kvalitetsrelaterade frågor i syfte att främja snabbt beslutsfattande och kundfokus inom området. Medlemmar i Quality Board är koncernchefen (ordförande), vice VD & Finanschefen, cheferna för de tre lastbilsdivisionerna samt cheferna för Renault Trucks, Mack Trucks, UD Trucks, Volvo Trucks och Group Trucks Asia & JVs. På regelbunden basis deltar även cheferna för Volvo Construction Equipment, Volvo Buses, Volvo Penta, Governmental Sales och VFS.

På särskilda möten för Sales & Operations Planning (S&OP) fattas beslut om en produktionsplan som syftar till att optimera Volvokoncernens totala lönsamhet. Syftet med mötena är att balansera efterfrågan med leverantörskedjan, hantera kapacitet och ge direktiv för koncernens verksamheter för försäljning och produktion. Vid mötena deltar koncernchefen (ordförande), vice VD & Finanschefen, cheferna för Renault Trucks, Mack Trucks, UD Trucks, Volvo Trucks, Volvo Construction Equipment, Volvo Buses, Volvo Penta, Group Trucks Asia & JVs samt cheferna för lastbilsdivisionerna GTO och GTP.

Genom ovan nämnda organ sker styrning och uppföljning av koncernens finansiella utveckling, strategier och mål, samt fattas beslut om bland annat investeringar.

Ersättning till koncernledningen

Årsstämman i AB Volvo beslutar varje år om riktlinjer för ersättning till koncernledningen, efter förslag från styrelsen.

Under 2015 genomfördes en översyn av ersättningsstrategin för Volvos 300 högsta ledande befattningshavare. Syftet med översynen var att säkerställa en tydlig koppling mellan ersättningssystemen och en positiv utveckling av verksamheten, samt att ersättningssystemet bidrar till utvecklingen av en resultatorienterad kultur. Som en konsekvens av den reviderade ersättningsstrategin föreslog styrelsen att årsstämman 2016 skulle anta reviderade riktlinjer för ersättning till Volvos koncernledning.

De ersättningsriktlinjer som antogs av årsstämman 2016 anger bland annat att grundprincipen är att ledningens ersättning och andra anställningsvillkor ska vara konkurrenskraftiga för att säkerställa att Volvokoncernen kan attrahera och behålla kompetenta ledande befattningshavare. Ledningens totala ersättning består av fast lön, kort- och långfristig rörlig ersättning, pension och andra förmåner. Rörliga ersättningar ska vara kopplade till förutbestämda och mätbara kriterier relaterade till Volvokoncernens mål avseende rörelseresultat och kassaflöde, utformade med syfte att främja Volvokoncernens långsiktiga värdeskapande samt att stärka kopplingen mellan uppnådda prestationsmål och utfall.

Riktlinjerna anger att kortfristig rörlig ersättning, såvitt avser den verkställande direktören, får uppgå till högst 100 procent av den fasta ersättningen och, såvitt avser övriga personer i koncernledningen, högst 80 procent av den fasta ersättningen.

Martin Lundstedt, verkställande direktör och koncernchef, vid Volvo Group Leadership Summit i februari 2016.

Långfristig rörlig ersättning får, såvitt avser den verkställande direktören, uppgå till högst 100 procent av den fasta ersättningen och, såvitt avser övriga personer i koncernledningen, högst 80 procent av den fasta ersättningen.

Det långsiktiga incitamentsprogram (LTI) som infördes 2016 är ett kontantbaserat program med årliga prestationsmål relaterade till rörelseresultat och kassaflöde, med årlig utbetalning. Deltagarna i programmet ska åta sig att investera det årliga nettobeloppet (efter skatt) som betalas ut under programmet i Volvo B-aktier och att behålla dessa aktier under minst tre år. Syftet med programmet är att främja långsiktigt värdeskapande samt att säkerställa kopplingen mellan ledning och aktieägare. Programmet ersätter från och med 2016 det aktiebaserade incitamentsprogram som beslutades av årsstämman 2014.

Det kortfristiga incitamentsprogrammet (STI) som infördes för 2016 baserar sig även det på årliga prestationsmål relaterade till rörelseresultat och kassaflöde för 2016 med årlig utbetalning. Målen för rörelseresultat och kassaflöde mäts för koncernledningen på koncernnivå. För övriga ledande befattningshavare kan målen mätas delvis på koncernnivå och delvis baserat på resultatet per affärsområde/region/varumärke eller på lokal nivå.

Ersättningsriktlinjerna samt Volvos system för rörlig ersättning utvärderas årligen av ersättningskommittén och styrelsen upprättar en särskild rapport över denna utvärdering och slutsatserna från den. Rapporten avseende utvärderingen för 2016 kommer att finnas tillgänglig på Volvos webbplats senast tre veckor före årsstämman 2017, www.volvokoncernen.se. Vidare återfinns ytterligare information om ersättningar till koncernledningen samt en redogörelse för utestående aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram till ledningen i årsredovisningens not 27 Personal i koncernens noter.

Förändringar i koncernledningen

Som ett resultat av den nya organisationen för lastbilssidans försäljningsverksamhet och ett beslut att inkludera representanter från koncernens största affärsområden i koncernledningen ökade den 1 mars 2016 antalet positioner i koncernledningen från 10 till 13, inklusive koncernchefen. Koncernledningens sammansättning efter de organisatoriska ändringarna framgår ovan i inledningen av detta kapitel.

Den 1 juni 2016 tillträdde Jan Ohlsson befattningen Executive Vice President Volvo Group Trucks Operations (GTO) och blev medlem av koncernledningen. Jan Ohlsson, som ersatte Mikael Bratt, arbetade sedan den 1 april 2016 som organisationens tillförordnade chef.

Den 10 oktober 2016 tillträdde Lars Stenqvist befattningen Executive Vice President Volvo Group Trucks Technology (GTT) och blev medlem av koncernledningen. Lars Stenqvist ersatte Torbjörn Holmström, som i september 2015 meddelade sin avsikt att lämna positionen som chef för GTT.

Den 1 januari 2017 tillträdde Andrea Fuder befattningen Executive Vice President Volvo Group Trucks Purchasing (GTP) och medlem av koncernledningen. Positionen hade då varit vakant sedan den introducerades den 1 mars 2016.

Koncernledning

							
	Martin Lundstedt <i>Verkställande direktör och koncernchef</i>	Jan Gurander <i>Vice VD och Finansdirektör</i>	Claes Nilsson <i>Executive Vice President Volvo Group & President Volvo Trucks</i>	Bruno Blin <i>Executive Vice President Volvo Group & President Renault Trucks</i>	Dennis Slagle <i>Executive Vice President Volvo Group & President Mack Trucks</i>	Joachim Rosenberg <i>Executive Vice President Volvo Group & Chairman of UD Trucks</i>	
Utbildning	Civilingenjör.	Civilekonom.		MBA.	BS Accounting CPA.	Civilingenjör, civilekonom, ekonomie magister.	
Född	1967	1961	1957	1963	1954	1970	
Huvudsaklig arbetslivserfarenhet	Verkställande direktör och koncernchef. Medlem av Volvos koncernledning sedan 22 oktober 2015. Verkställande direktör och koncernchef Scania 2012–2015. Innan dess ledande befattningar inom Scania sedan 1992.	Chief Financial Officer & Senior Vice President Finance Volvo Car Corporation 2011–2013. CFO MAN Diesel & Turbo SE 2010. CFO MAN Diesel SE 2008–2009. Group Vice President och CFO Scania AB 2001–2006. President of Business Unit Finance AB Volvo 1999–2001. Senior Vice President & Finance Director Scania AB 1998–1999. Medlem av Volvos koncernledning sedan 2014. Verksam inom Volvo 1999–2001 och sedan 2014.	President Volvo Trucks sedan 2016. Senior Vice President Volvo Group Trucks Sales Latin America 2015. Senior Vice President Volvo Group Trucks Sales, Europe North and Central 2013–2014. Senior Vice President Volvo Trucks 2011–2012. President Volvo Trucks, Europe Division 2007–2011 och International Division 2006–2007. Medlem av Volvos koncernledning sedan 2016. Verksam inom Volvo sedan 1982.	Efter att ha arbetat i flera företag inom tillverknings-, kvalitets- och inköpsområdena, började Bruno Blin på Renault Trucks Purchasing 1999. Har innehaft flera ledande befattningar under åren, senast som Senior Vice President Group Truck Sales South Europe sedan januari 2013 och dess förinnan Senior Vice President Volvo Group Purchasing. Medlem av Volvos koncernledning sedan 1 mars 2016. Verksam inom Volvo sedan 1999.	Har innehaft ett antal ledande befattningar inom Volvo Group Trucks Sales North America 2008–2016. President Volvo Construction Equipment NA 2000–2008. Medlem av Volvos koncernledning 2008–2014 och sedan 1 mars 2016. Verksam inom Volvo sedan 2000.	Har innehaft ett antal ledande befattningar inom Volvokoncernen, senast som Executive Vice President Group Truck Sales. Executive Vice President Group Trucks Sales & Marketing APAC 2012–2014. Ansvarig för Volvo Group Asia Truck Operations 2007–2011. Chef inom Volvo Group Alliance Office 2007. Ansvarig för inköp Volvo Powertrain Sweden 2005–2007. Medlem av Volvos koncernledning sedan 2012. Verksam inom Volvo sedan 2005.	
Styrelseuppdrag	Ordförande i Partex Marking Systems AB och i Permobil AB. Ledamot i ACEA Commercial Vehicle och i Concentric AB. Medlem i IVA.				Volvo Group Representative för National Association of Manufacturers (NAM).	Volvokoncernens representant i Japan Automobile Manufacturers Association (JAMA).	
Innehav i Volvo, eget och närstående	36.447 B-aktier.	17.687 B-aktier.	17.195 aktier, varav 17.037 B-aktier.	19.417 B-aktier.	74.825 B-aktier.	52.194 aktier, varav 52.107 B-aktier.	

						
Martin Weissburg <i>Executive Vice President Volvo Group & President Volvo Construction Equipment</i>	Lars Stenqvist <i>Executive Vice President Group Trucks Technology</i>	Jan Ohlsson <i>Executive Vice President Group Trucks Operations</i>	Andrea Fuder <i>Executive Vice President Volvo Group Trucks Purchasing</i>	Sofia Frändberg <i>Executive Vice President Group Legal & Compliance and General Counsel</i>	Kerstin Renard <i>Executive Vice President Group Human Resources</i>	Henry Sténson <i>Executive Vice President Group Communication & Sustainability Affairs</i>
Civilekonom. BSc Industrial Management.	MSc Industrial Engineering.	Civilingenjör.	MSc. and MBA.	Jur kand.	Socionom fil kand.	
1962	1967	1953	1967	1964	1961	1955
President Volvo CE sedan 2014. President & CEO Volvo Financial Services 2010–2014. President Volvo Financial Services Americas 2005–2010. President Woodard LLC. President Great Dane Financial Services. Senior Vice President ORIX. Medlem av Volvos koncernledning 2010–2014 och sedan 1 mars 2016. Verksam inom Volvo sedan 2005.	Executive Vice President Group Trucks Technology och Volvo Group Chief Technology Officer sedan 10 oktober 2016. Chef för R&D och CTO på Volkswagen Truck & Buss 2015–2016. Senior Vice President Vehicle Definition R&D på Scania 2007–2015. Innan dess ledande befattningar inom Scania sedan 1992. Medlem av Volvos koncernledning sedan 10 oktober 2016. Verksam inom Volvo sedan 10 oktober 2016.	Senior Vice President Powertrain Production Group Trucks Operations sedan 2012. 2001–2012 General Manager European Manufacturing Volvo Trucks. Medlem av Volvos koncernledning sedan 1 april 2016. Verksam inom Volvo sedan 1979.	Har arbetat inom kvalitet och logistik och har innehaft ett antal ledande befattningar inom Volkswagens inköpsorganisation. Ansvarig för inköp på Scania 2012–2016. Verksam inom Volvo sedan 2017.	Ansvarig för Group Legal & Compliance och chefsjurist i Volvo-koncernen sedan 1 april 2013. Chef för Corporate Legal AB Volvo 1998–2013. Corporate Legal Counsel AB Volvo 1994–1997. Medlem av Volvos koncernledning sedan 1 april 2013. Verksam inom Volvo sedan 1994.	Personaldirektör för Volvokoncernen 2007–2011. Dessförinnan personalchef på Volvo Powertrain 2005–2006. Medlem av Volvos koncernledning sedan 2012. Verksam inom Volvo sedan 2005.	Partner Brunswick Group 2012–2014. Senior Vice President Corporate Communications Ericsson 2002–2011. Senior Vice President SAS Group Communications 1998–2002. Senior Vice President Communications Volvo Personvagnar 1995–1998. Vice President Automotive Communication AB Volvo 1993–1994. Vice President Communications & Public Affairs Volvo Aero 1989–1993. Medlem av Volvos koncernledning sedan 1 januari 2015. Verksam inom Volvo 1989–1994 och 1995–1998.
				Sekreterare i AB Volvos styrelse sedan 1 april 2013.	Ledamot i Teknikföretagen.	Ledamot i Vestas Wind Systems A/S, Danmark. Braathens Regional Aviation.
62.745 B-aktier samt 4.500 icke sponsrade ADR aktier.	1.210 B-aktier.	34.602 aktier, varav 34.163 B-aktier.	3.700 aktier, varav 2.100 B-aktier.	48.517 aktier, varav 46.827 B-aktier.	39.401 aktier, varav 38.996 B-aktier.	16.967 B-aktier.

11 Intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen

Styrelsen ansvarar enligt den svenska aktiebolagslagen och Koden för den interna kontrollen. Syftet med denna beskrivning är att ge aktieägarna och övriga intressenter en förståelse för hur den interna kontrollen är organiserad i Volvo vad beträffar den finansiella rapporteringen. Beskrivningen har utformats i enlighet med årsredovisningslagen och beskrivningen är därmed begränsad till intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen.

Inledning

Volvo har en funktion för intern kontroll som har till syfte att stödja ledningen så att den löpande kan tillse god och förbättrad intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen. Arbetet som bedrivs genom denna funktion grundar sig i huvudsak på att säkerställa efterlevnad av direktiv och riktlinjer och att skapa goda förutsättningar för kontrollaktiviteter i väsentliga processer relaterade till den finansiella rapporteringen. Revisionskommittén informeras löpande om resultatet av det arbete som funktionen för intern kontroll inom Volvo bedriver rörande risker, kontrollaktiviteter och uppföljning i den finansiella rapporteringen.

Volvo har vidare en internrevisionsfunktion som, bland annat, oberoende granskar att bolag i koncernen efterlever de principer och regler som återfinns i koncernens direktiv, riktlinjer och instruktioner för finansiell rapportering. Chefen för internrevisionsfunktionen rapporterar direkt till koncernchefen, till koncernens chefsjurist samt till styrelsens revisionskommitté.

Kontrollmiljö

Grundläggande för Volvos kontrollmiljö är den företagskultur som är etablerad i koncernen och som ledare och anställda verkar i. Volvo arbetar aktivt med kommunikation och utbildning avseende bolagets värdegrunder som beskrivs i bland annat koncernens Uppförandekod, för att säkerställa att god moral, etik och integritet genomsyrar organisationen.

Grundstommen i den interna kontrollen över den finansiella rapporteringen byggs upp kring koncernens direktiv, riktlinjer och instruktioner samt organisationens ansvars- och befogenhetsstruktur. Principer för Volvos interna kontroll samt direktiv och riktlinjer för den finansiella rapporteringen finns samlade i Volvo Group Management System, ett koncernövergripande ledningssystem som bland annat innehåller koncernens instruktioner, regler och principer.

Riskbedömning

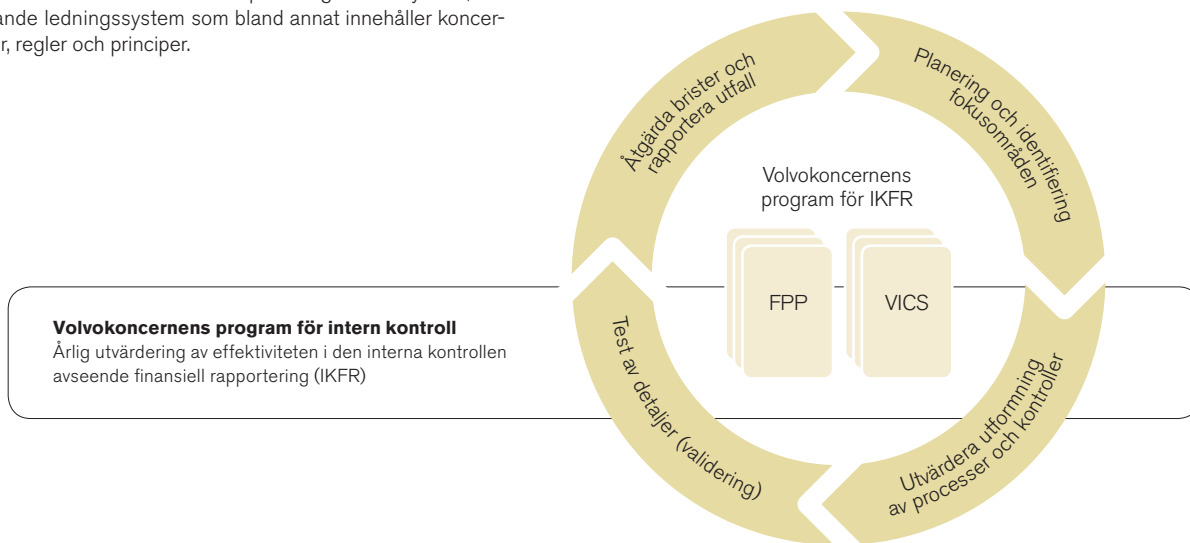
Risker avseende den finansiella rapporteringen utvärderas och övervakas av styrelsen genom dess revisionskommitté, genom att identifiera väsentliga risker och hur de ska hanteras och motverkas. Bedömningen av vilken grad av risk som föreligger för att det ska uppstå felaktigheter i den finansiella rapporteringen sker utifrån en rad kriterier, till exempel redovisningsprincipernas komplexitet, värderingsprinciper av tillgångar och skulder, komplexa eller förändrade affärsförhållanden, etc. De identifierade riskerna tillsammans med erforderliga mitigerande kontrollmål samlas i ett ramverk för intern kontroll avseende finansiell rapportering, Volvo Internal Control Standard (VICS).

Kontrollaktiviteter

Förutom styrelsen för AB Volvo och dess revisionskommitté utgör ledningsgrupperna och andra beslutsorgan i koncernen övergripande kontrollorgan. Affärsprocesserna är designade för att säkerställa att eventuella felaktigheter eller avvikelser i den finansiella rapporteringen förebyggs, upptäcks och korrigeras genom att inkludera kontrollaktiviteter som svarar mot de kontrollmål som definierats i VICS ramverket. Kontrollaktiviteter sträcker sig från allt mellan granskning av resultatutfall på ledningsgruppsmöten till specifika kontoavstämningar och analyser i de löpande processerna för den finansiella rapporteringen.

Information och kommunikation

Riktlinjer och instruktioner avseende den finansiella rapporteringen uppdateras och kommuniceras löpande från ledningen till samtliga berörda anställda. Koncernens redovisningsfunktion har ett direkt operativt ansvar för den löpande finansiella redovisningen och arbetar för att säkerställa en likformig tillämpning av koncernens riktlinjer, principer och instruktioner för den finansiella rapporteringen samt att identifiera och kommunicera brister eller förbättringsområden i processer för den finansiella rapporteringen.

Revisors yttrande om bolagsstyrningsrapporten

Uppföljning

Det löpande ansvaret för uppföljning ligger inom koncernens redovisningsfunktion. Därutöver genomför funktionerna för internrevision och intern kontroll granskning och uppföljning i enlighet med vad som anges i inledningen av denna beskrivning. Mer specifikt bedriver och koordinerar funktionen intern kontroll utvärderingsaktiviteter genom Volvo Group Internal Control Programme, vilket syftar till att årligen systematiskt utvärdera kvaliteten av den interna kontrollen över finansiell rapportering. En utvärderingsplan fastställs årligen och presenteras för revisionskommittén. Detta utvärderingsprogram innefattar tre huvudsakliga områden:

1. Koncernövergripande kontroller: Självutvärderingsprocedur som genomförs av ledningsgrupper på såväl affärsområdes-/koncernfunktions- som bolagsnivå. De områden som utvärderas är främst efterlevnad av koncernens finansiella direktiv och riktlinjer som finns samlade i Financial Policies and Procedures samt The Volvo Way och koncernens Uppförandekod.
2. Processkontroller på transaktionsnivå: Processer relaterade till den finansiella rapporteringen utvärderas genom testning av rutiner/kontroller baserat på ramverket för intern kontroll över finansiell rapportering, VICS – Volvo Internal Control Standards.
3. Generella IT-kontroller: Processer för underhåll, utveckling och behörighetsadministration avseende finansiella applikationer utvärderas genom testning av rutiner/kontroller.

Resultat av utvärderingsaktiviteter rapporteras till koncernens ledning samt till revisionskommittén. Under 2016 har funktionen för intern kontroll avlagt rapport till revisionskommittén vid tre tillfällen avseende årsplan, uppföljning av utestående punkter och slutlig bedömning av kontrollmiljön.

Göteborg den 6 mars 2017

AB Volvo (publ)
Styrelsen

Till bolagsstämman i AB Volvo (publ), org.nr 556012-5790

Uppdrag och ansvarsfördelning

Det är styrelsen som har ansvaret för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 170–187 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Granskningens inriktning och omfattning

Vår granskning har skett enligt FARs uttalande RevU 16 Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten. Detta innebär att vår granskning av bolagsstyrningsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden.

Uttalande

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Upplysningar i enlighet med 6 kap. 6 § andra stycket punkterna 2–6 årsredovisningslagen samt 7 kap. 31 § andra stycket samma lag är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar samt är i överensstämmelse med årsredovisningslagen.

Göteborg den 6 mars 2017

PricewaterhouseCoopers AB

Peter Clemedtson
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Johan Palmgren
Auktoriserad revisor

Förslag till riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare

Styrelsens förslag till årsstämma 2017

Dessa riktlinjer avser ersättning och andra anställningsvillkor för Volvo-koncernens koncernledning.

Ledningens ersättning och andra anställningsvillkor ska vara konkurrenskraftiga så att Volvokoncernen kan attrahera och behålla kompetenta ledande befattningshavare. Ledningens totala ersättning består av fast lön, kort- och långfristig rörlig ersättning, pension och andra förmåner. Rörliga ersättningar ska vara kopplade till förutbestämda och mätbara kriterier relaterade till Volvokoncernens mål avseende rörelseresultat och kassaflöde, utformade med syfte att främja Volvokoncernens långsiktiga värdeskapande samt att stärka kopplingen mellan uppnådda prestationsmål och utfall. Kriterierna för rörliga ersättningar ska fastställas årligen av styrelsen.

Kortfristig rörlig ersättning får, såvitt avser den verkställande direktören, uppgå till högst 100% av den fasta ersättningen och, såvitt avser övriga ledningspersoner, högst 80% av den fasta ersättningen.

Långfristig rörlig ersättning får, såvitt avser den verkställande direktören, uppgå till högst 100% av den fasta ersättningen och, såvitt avser övriga ledningspersoner, högst 80% av den fasta ersättningen. Det långsiktiga incitamentsprogrammet för koncernens högsta chefer, inklusive koncernledningen, är kontantbaserat. Programmet innebär att utfallet, som är baserat på hur väl prestationsmålen för programmet har uppfyllts, utbetalas kontant till deltagarna på villkor att de investerar nettoutfallet i aktier i AB Volvo samt att de behåller aktierna under minst tre år. Nya aktierelaterade incitamentsprogram beslutas i förekommande fall av bolagsstämman, men något sådant program föreslås inte för närvarande.

För ledningspersoner som är bosatta i Sverige ska uppsägningstiden från företagets sida vara högst 12 månader och från individens sida högst 6 månader. Dessutom får personen, under förutsättning att det är företaget som sagt upp anställningen, ges rätt till högst 12 månaders avgångsvederlag.

Personer som är bosatta utanför Sverige eller som är bosatta i Sverige men har väsentlig anknytning till annat land eller tidigare har varit bosatta i annat land får erbjudas uppsägningstider och avgångsvederlag som är konkurrenskraftiga i det land där personerna är eller har varit bosatta eller till vilket de har en väsentlig anknytning, företrädesvis lösningar motsvarande vad som gäller för ledningspersoner bosatta i Sverige.

Rätt att besluta om avvikelser från dessa riktlinjer

Styrelsen får frågå dessa riktlinjer om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Övriga upplysningar

Redan beslutade ersättningar till ledningen som inte har förfallit till betalning vid tidpunkt för årsstämma 2017 faller inom ramen för dessa riktlinjer. Detaljerad information om ersättningar finns i Volvokoncernens års- och hållbarhetsredovisning för 2016.

Förslag till vinstfördelning

AB Volvo	Kronor
Kvarstående vinstmedel	25.079.971.412,46
Tillkommer nettoresultat för 2016	8.127.108.554,17
Summa fritt eget kapital	33.207.079.966,63

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att ovanstående belopp disponeras enligt följande:

	Kronor
Till aktieägarna utdelas 3,25 kronor per aktie	6.602.589.682,00
Till nästa år överföres	26.604.490.284,63
Summa	33.207.079.966,63

Som avstämningsdag för rätt att erhålla vinstutdelning föreslås torsdagen den 6 april 2017.

Med anledning av att styrelsen föreslår att årsstämman den 4 april 2017 beslutar om utdelning med 3,25 kronor per aktie, får styrelsen härmed avge följande yttrande enligt 18 kap 4 § aktiebolagslagen.

Styrelsen finner att full täckning finns för bolagets bundna egna kapital efter föreslagen utdelning. Styrelsen finner även att den föreslagna utdelningen är försvarlig med hänsyn till de parametrar som anges i 17 kap 3 § andra och tredje styckena i aktiebolagslagen. Styrelsen vill därvid framhålla följande.

Föreslagen utdelning reducerar bolagets soliditet från 45,4% till 41,3% och koncernens soliditet från 24,5% till 23,2%, beräknat per 31 december 2016. Styrelsen anser denna soliditet vara betryggande med beaktande av den bransch koncernen är verksam inom.

Enligt styrelsens uppfattning kommer den föreslagna utdelningen inte att påverka bolagets och koncernens förmåga att infria sina betalnings-

förpliktelser och bolaget och koncernen har god beredskap att hantera såväl förändringar med avseende på likviditeten som oväntade händelser.

Styrelsen anser att bolaget och koncernen har förutsättningar att ta framtida affärsrisker och även tåla eventuella förluster. Föreslagen utdelning förväntas inte att negativt påverka bolagets och koncernens förmåga att göra ytterligare affärsmässigt motiverade investeringar i enlighet med styrelsens planer.

Utöver vad som ovan anförts har styrelsen övervägt andra kända förhållanden vilka kan ha betydelse för bolagets och koncernens ekonomiska ställning. Ingen omständighet har därvid framkommit som gör att föreslagen utdelning inte framstår som försvarlig.

Om årsstämman fattar beslut i enlighet med styrelsens förslag kommer 26.604.490.284,63 kronor att återstå av fritt eget kapital, beräknat per 31 december 2016.

Enligt styrelsens bedömning kommer bolagets och koncernens egna kapital efter föreslagen utdelning att vara tillräckligt stort i förhållande till verksamhetens art, omfattning och risker.

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed, respektive koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder, ger en rättvisande bild av företagets respektive koncernens ställning och resultat samt att förvaltningsberättelsen respektive koncernförvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets respektive koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget respektive de företag som ingår i koncernen står inför.

Göteborg den 6 mars 2017

Carl-Henric Svanberg
Styrelseordförande

Matti Alahuhta
Styrelseledamot

Eckhard Cordes
Styrelseledamot

James W. Griffith
Styrelseledamot

Martin Lundstedt
Verkställande direktör, koncernchef
och Styrelseledamot

Kathryn V. Marinello
Styrelseledamot

Martina Merz
Styrelseledamot

Hanne de Mora
Styrelseledamot

Håkan Samuelsson
Styrelseledamot

Helena Stjernholm
Styrelseledamot

Lars Westerberg
Styrelseledamot

Lars Ask
Styrelseledamot

Mats Henning
Styrelseledamot

Mikael Sällström
Styrelseledamot

Vår revisionsberättelse har avgivits den 6 mars 2017

PricewaterhouseCoopers AB

Peter Clemedtson
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Johan Palmgren
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse för AB Volvo (publ)

Till bolagsstämman i AB Volvo (publ), org.nr 556012-5790

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för AB Volvo (publ) för år 2016. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 76–169, 188–189 och 202–203 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Vår revisionsansats

Revisionens inriktning och omfattning

Vi utformade vår revision genom att fastställa väsentlighetsnivå och bedöma risken för väsentliga felaktigheter i de finansiella rapporterna. Vi beaktade särskilt de områden där verkställande direktören och styrelsen gjort subjektiva bedömningar, till exempel viktiga redovisningsmässiga uppskattningar som har gjorts med utgångspunkt från antaganden och prognoser om framtida händelser, vilka till sin natur är osäkra. Liksom vid alla revisioner har vi också beaktat risken för att styrelsen och verkställande direktören åsidosätter den interna kontrollen, och bland annat övervägt om det finns belägg för systematiska avvikelser som givit upphov till risk för väsentliga felaktigheter till följd av oegentligheter.

Vi anpassade vår revision för att utföra en ändamålsenlig granskning i syfte att kunna uttala oss om de finansiella rapporterna som helhet, med hänsyn tagen till koncernens struktur, redovisningsprocesser och kontroller samt den bransch i vilken koncernen verkar.

I vår granskning har vi fokuserat på de enheter som har störst påverkan på den finansiella rapporteringen med hänsyn tagen till koncernens olika segment samt varje bolags olika funktioner såsom tillverkning, försäljning och finansiella tjänster.

För de svenska bolagen utförs revisionen av det centrala revisions-teamet och för bolagen utanför Sverige utförs revisionen av lokala revisorer främst inom PwC-nätverket. Arbetet utfört av de lokala revisorerna är baserat på instruktioner från det centrala revisionsteamet som kontinuerligt övervakar och utvärderar de lokala revisorernas arbete.

Som en del av årets granskningsåtgärder har vi från det centrala revisionsteamet besökt utländska dotterbolag varav några i Sydafrika, Australien och Indien.

Väsentlighet

Revisionens omfattning och inriktning påverkades av vår bedömning av väsentlighet. En revision utformas för att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida de finansiella rapporterna innehåller några väsentliga felaktigheter. Felaktigheter kan uppstå till följd av oegentligheter eller fel. De betraktas som väsentliga om enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användarna fattar med grund i de finansiella rapporterna.

Baserat på professionellt omdöme fastställde vi vissa kvantitativa väsentlighetstal, däribland för den finansiella rapportering som helhet. Med hjälp av dessa och kvalitativa överväganden fastställde vi revisionens inriktning och omfattning och våra granskningsåtgärders karaktär, tidpunkt och omfattning, samt att bedöma effekten av enskilda och sammanlagda felaktigheter på de finansiella rapporterna som helhet.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Särskilt betydelsefullt område

Hur vår revision beaktade det särskilt betydelsefulla området

Uppgörelse EU konkurrensutredning – risk för förluster från skadeståndskrav från kunder och andra externa parter*Hänvisning till not 24 i årsredovisningen.*

I januari 2011 blev bolaget och andra lastbilsföretag föremål för en utredning av EU-kommissionen gällande eventuell överträdelse av EU:s konkurrensbestämmelser.

I juli 2016 träffade bolaget och EU-kommissionen en uppgörelse i utredningen. Som en följd av kommissionens förlikningsbeslut kommer bolaget att hantera skadeståndskrav från kunder och andra externa parter som hävdar att de har lidit skada på grund av det agerande som omfattas av beslutet.

Att bedöma denna typ av legala tvister och möjliga framtida skyldigheter är komplicerat och kräver att experter involveras inom relevanta områden för att assistera med hur ärenden ska bedömas redovisningsmässigt.

Utfallet av skadeståndskrav från kunder och andra externa parter kräver uppskattningar och är förknippat med osäkerheter. Det har i nuläget inte varit möjligt för bolaget att göra en tillförlitlig uppskattning av utfallet som skulle kunna uppkomma till följd av sådana krav.

Företagsledningen och styrelsen har i hög grad varit delaktiga i hanteringen av skadeståndskrav. I vår revision bedömer vi hur företagsledningen och styrelsen har hanterat de skadeståndskraven, vilket inkluderat att granska underliggande dokumentation.

Vi har i vår revision tagit del av ett flertal utlåtanden från bolagets externa legala rådgivare samt begärt och erhållit skriftligt utlåtande från bolagets externa legala rådgivare gällande kraven.

Risk för kreditförluster i Kina*Hänvisning till not 8, 21, 24 och 30 i årsredovisningen.*

Som ett resultat av de senaste årens nedgång i den kinesiska gruvindustrin så har många återförsäljare och slutkunder inom Anläggningsmaskiner i Kina finansiella svårigheter.

Den exponering som redovisas i balansräkningen föreligger främst i kundfordringar, lån till återförsäljare och begagnade maskiner som har återköpts medan eventualefterköpsförlusterna består av kreditgarantier.

Företagsledningen har vidtagit flera åtgärder för att hantera situationen.

Under 2016 har den finansiella situationen för kinesiska återförsäljare och slutkunder utvecklats positivt och exponeringen minskat.

Utvärderingen av förlustrisker i redovisade tillgångar och lämnade kreditgarantier inkluderar uppskattningar och bedömningar där utfallet kan avvika från nuvarande bedömning.

Vår revision av risken för kreditförluster i Kina utförs i flera steg och inkluderar att förstå och bedöma de processer och modeller företagsledningen använder för att begränsa förluster genom de åtgärder som genomförs.

Vi granskar företagsledningens riskbedömning och därmed också den nedskrivningsnivå som används för avsättningar och reserver. Granskningen görs individuellt per återförsäljare med syfte att bedöma redovisade avsättningar och reserver.

Våra granskningsåtgärder inkluderar att utföra tester av exponeringen genom test av bruttobelopp av kundfordringar, lån till återförsäljare och exponering för kreditgarantier genom att testa ett urval av underliggande dokumentation.

Intäktsredovisning*Hänvisning till not 7 och 21 i årsredovisningen.*

Redovisad nettoomsättning avser i huvudsak intäkter från försäljning av varor och tjänster. Intäkter från försäljning av varor redovisas i samband med att väsentliga risker och förmåner som är förknippade med varornas ägande har överförts till utomstående parter, normalt i samband med leverans till kund.

Om försäljningen av varor är kombinerad med en återköpsöverenskommelse eller en restvärdesgaranti redovisas transaktionen som operationell leasing under förutsättning att väsentliga risker förknippade med varan kvarstår i koncernen. Intäkter periodiseras då över perioden för riskåtagandet.

I de fall riskåtagandet inte bedöms vara väsentligt redovisas intäkten vid försäljningstidpunkten och en avsättning görs för restvärdesrisken.

Med anledning av komplexiteten i att bedöma överföringen av väsentliga risker och förmåner som är förknippade med varornas ägande finns en inneboende risk att försäljningen redovisas i fel period.

Eftersom koncernen erbjuder finansiering och olika former av restvärdesgarantier i samband med försäljning så måste försäljningsavtalen bedömas med hänsyn till när intäkter ska redovisas i tiden.

Bolaget har utvecklat instruktioner och modeller för hur intäkter för dessa transaktioner med kunder ska redovisas. Vi har bedömt huruvida dessa redovisningsmodeller är i enlighet med IFRS.

Vår ansats i revisionen har bestått av test av kontroller avseende företagsledningens process för att identifiera försäljningsavtal som ska klassificeras som operationell leasing.

Vi har också granskat ett urval av försäljningsavtal och bedömt klassificeringen. För försäljningsavtal klassificerade såsom operationell leasing har vi prövat att intäkten är redovisad såsom en operationell leasing och att intäkten är redovisad över kontraktets löptid.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen, koncernredovisningen och återfinns på sidorna 1–75, 193–201 och 204. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ än att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen finns på Revisornämndens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/rn/showdocument/documents/rev_dok/revisors_ansvar.pdf. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar**Uttalanden**

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för AB Volvo (publ) för år 2016 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisornämndens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/rn/showdocument/documents/rev_dok/revisors_ansvar.pdf. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Göteborg den 6 mars 2017

PricewaterhouseCoopers AB

Peter Clemedtson
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Johan Palmgren
Auktoriserad revisor

11-årsöversikt

I 11-årsöversikten är redovisningen baserad på IFRS. Från och med den 1 januari 2007 återförs vinsterna från samordningsfördelarna i affärsenheterna till de olika produktområdena. Från och med den 1 januari 2007 har också ansvaret för koncernens treasuryverksamhet samt koncernens fastigheter flyttats från Volvo Financial Services som från och

med den 1 januari 2007 konsolideras enligt förvärvsmetoden. Jämförelse-siffror för 2006 har omräknats. I 11-årsöversikten redovisas respektive år med då gällande redovisningsprinciper. Tidigare år räknas inte om när nya principer införs.

Koncernens resultaträkning

Mkr	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Nettoomsättning	301.914	312.515	282.948	272.622	303.647	310.367	264.749	218.361	303.667	285.405	258.835
Kostnad för sålda produkter	-231.602	-240.653	-220.012	-212.504	-235.085	-235.104	-201.797	-186.167	-237.578	-219.600	-199.054
Bruttoresultat	70.312	71.862	62.937	60.118	68.562	75.263	62.952	32.194	66.089	65.805	59.781
Forsknings- och utvecklingskostnader	-14.631	-15.368	-16.656	-15.124	-14.794	-13.276	-12.970	-13.193	-14.348	-11.059	-8.354
Försäljningskostnader	-26.867	-27.694	-27.448	-28.506	-28.248	-26.001	-24.149	-25.334	-27.129	-26.068	-21.213
Administrationskostnader	-5.121	-5.769	-5.408	-5.862	-5.669	-7.132	-5.666	-5.863	-6.940	-7.133	-6.551
Övriga rörelseintäkter och kostnader	-3.135	-4.179	-7.697	-3.554	-2.160	-1.649	-2.023	-4.798	-1.915	163	-3.466
Resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag	156	-143	46	96	-23	-81	-86	-14	25	430	61
Resultat från övriga aktieinnehav	112	4.609	50	-30	-47	-225	-58	-6	69	93	141
Rörelseresultat	20.826	23.318	5.824	7.138	17.622	26.899	18.000	-17.013	15.851	22.231	20.399
Ränteintäkter och liknande resultatposter	240	257	328	381	510	608	442	390	1.171	952	666
Räntekostnader och liknande resultatposter	-1.847	-2.366	-1.994	-2.810	-2.476	-2.875	-3.142	-3.559	-1.935	-1.122	-585
Övriga finansiella intäkter och kostnader	11	-792	931	11	-301	297	213	-392	-1.077	-504	-181
Resultat efter finansiella poster	19.230	20.418	5.089	4.721	15.355	24.929	15.514	-20.573	14.010	21.557	20.299
Inkomstskatter	-6.008	-5.320	-2.854	-919	-4.097	-6.814	-4.302	5.889	-3.994	-6.529	-3.981
Periodens resultat	13.223	15.099	2.235	3.802	11.258	18.115	11.212	-14.685	10.016	15.028	16.318
Hänförligt till:											
Moderbolagets aktieägare	13.147	15.058	2.099	3.583	11.039	17.751	10.866	-14.718	9.942	14.932	16.268
Minoritetsandelar i resultat	75	41	136	219	219	364	346	33	74	96	50
	13.223	15.099	2.235	3.802	11.258	18.115	11.212	-14.685	10.016	15.028	16.318

Koncernens resultaträkning Industriverksamheten

Mkr	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Nettoomsättning	291.459	303.582	275.999	265.420	296.031	303.589	257.375	208.487	294.932	276.795	249.020
Kostnad för sålda produkter	-225.797	-236.311	-217.251	-209.307	-231.216	-233.097	-197.480	-179.578	-232.247	-214.160	-192.400
Bruttoresultat	65.662	67.271	58.748	56.113	64.815	70.492	59.895	28.909	62.685	62.635	56.620
Forsknings- och utvecklingskostnader	-14.631	-15.368	-16.656	-15.124	-14.794	-13.276	-12.970	-13.193	-14.348	-11.059	-8.354
Försäljningskostnader	-24.946	-25.857	-25.778	-26.904	-26.582	-25.181	-22.649	-23.752	-25.597	-24.671	-19.999
Administrationskostnader	-5.081	-5.728	-5.367	-5.824	-5.639	-4.753	-5.640	-5.838	-6.921	-7.092	-6.481
Övriga rörelseintäkter och kostnader	-2.531	-3.473	-6.931	-2.710	-1.600	-1.045	-659	-2.432	-1.457	249	-3.275
Resultat från innehav i joint ventures och intresseföretag	156	-143	46	96	-23	-82	-86	-15	23	428	61
Resultat från övriga aktieinnehav	112	4.610	49	-31	-46	-225	-57	-13	69	93	141
Rörelseresultat	18.740	21.312	4.111	5.616	16.130	25.930	17.834	-16.333	14.454	20.583	18.713

Koncernens balansräkning											
Mkr	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Immateriella anläggningstillgångar	37.916	36.416	37.115	36.588	40.373	39.507	40.714	41.628	43.958	36.508	19.117
Fastigheter, maskiner och inventarier	55.875	53.618	55.181	52.233	55.004	54.540	54.242	55.280	57.270	47.210	34.379
Tillgångar i operationell leasing	34.693	32.531	31.218	25.672	29.022	23.922	19.647	20.388	25.429	22.502	20.501
Aktier och andelar	12.420	12.050	9.839	6.327	2.890	1.874	2.098	2.044	1.953	2.219	6.890
Varulager	48.287	44.390	45.533	41.153	40.409	44.599	39.837	37.727	55.045	43.645	34.211
Fordringar i kundfinansierings- verksamhet	110.821	102.583	99.166	83.861	80.989	78.699	72.688	81.977	98.489	78.847	64.742
Räntebärande fordringar	2.393	2.938	2.555	1.389	5.635	3.638	2.757	3.044	5.101	4.530	4.116
Övriga fordringar	70.814	61.932	68.448	59.943	55.531	59.877	53.154	50.575	61.560	55.152	42.567
Icke räntebärande tillgångar för försäljning	525	3.314	288	8.104	-	9.348	136	1.692	-	-	805
Likvida medel	25.172	24.393	33.554	29.559	28.889	37.241	32.733	37.910	23.614	31.034	31.099
Tillgångar	398.916	374.165	382.896	344.829	338.742	353.244	318.007	332.265	372.419	321.647	258.427
Eget kapital ¹	97.764	85.610	80.048	77.365	86.914	85.681	74.121	67.034	84.640	82.781	87.188
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	14.669	13.673	16.683	12.322	6.697	6.665	7.510	8.051	11.705	9.774	8.692
Övriga avsättningar	26.408	27.207	28.010	19.900	21.787	20.815	18.992	19.485	29.076	27.084	20.970
Räntebärande skulder	141.048	132.607	147.985	135.001	131.842	130.479	123.695	156.852	145.727	108.318	66.957
Skulder hänförliga till anläggnings- tillgångar för försäljning	148	573	130	350	-	4.716	135	272	-	-	280
Övriga skulder	118.879	114.495	110.042	99.891	91.502	104.888	93.554	80.571	101.271	93.690	74.340
Eget kapital och skulder	398.916	374.165	382.896	344.829	338.742	353.244	318.007	332.265	372.419	321.647	258.427
¹ varav minoritetsintresse	1.703	1.801	1.723	1.333	1.266	1.100	1.011	629	630	579	284
Ställda panter	10.592	9.428	7.680	5.078	4.099	1.832	3.339	958	1.380	1.556	1.960
Eventualförpliktelser	16.056	15.580	15.940	17.290	17.763	17.154	11.003	9.607	9.427	8.153	7.726

Koncernens balansräkning Industriverksamheten											
Mkr	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Immateriella anläggningstillgångar	37.768	36.314	37.010	36.479	40.267	39.385	40.613	41.532	43.909	36.441	19.054
Fastigheter, maskiner och inventarier	55.812	53.554	55.087	52.146	54.899	54.446	54.169	55.208	57.185	47.132	30.493
Tillgångar i operationell leasing	22.752	20.616	19.484	17.013	21.263	16.749	13.217	13.539	16.967	13.850	11.822
Aktier och andelar	12.409	12.042	9.825	6.321	2.884	1.871	2.080	2.025	1.935	2.189	16.565
Varulager	48.080	44.194	45.364	40.964	40.057	43.828	38.956	35.765	54.084	43.264	33.893
Fordringar i kundfinansierings- verksamhet	1.698	11	1.828	1.406	1.397	1.702	1.428	1.367	975	1.233	1.193
Räntebärande fordringar	4.415	3.738	2.777	2.195	11.011	6.734	11.153	8.010	6.056	13.701	13.214
Övriga fordringar	75.759	68.223	70.413	60.679	54.324	59.062	52.358	49.008	60.586	55.970	43.335
Icke räntebärande tillgångar för försäljning	525	3.314	288	8.104	-	9.348	136	1.692	-	-	805
Likvida medel	20.875	21.210	31.105	28.230	27.146	35.951	31.491	37.404	22.575	30.026	29.907
Tillgångar	280.093	263.216	273.181	253.537	253.248	269.076	245.602	245.550	264.272	243.806	200.281
Eget kapital	86.579	75.151	70.105	68.467	78.321	76.682	66.101	58.485	75.046	75.129	87.188
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	14.608	13.621	16.580	12.249	6.663	6.635	7.478	8.021	11.677	9.746	8.661
Övriga avsättningar	22.545	23.936	25.054	17.575	19.653	19.101	17.240	17.456	27.015	25.372	19.385
Räntebärande skulder	33.944	32.562	48.180	52.491	54.472	55.394	59.857	78.890	46.749	38.286	9.779
Skulder hänförliga till anläggnings- tillgångar för försäljning	148	573	130	350	-	4.716	135	272	-	-	280
Övriga skulder	122.269	117.374	113.131	102.405	94.139	106.548	94.791	82.426	103.785	95.273	74.988
Eget kapital och skulder	280.093	263.216	273.181	253.537	253.248	269.076	245.602	245.550	264.272	243.806	200.281

Koncernens kassaflödesanalys

Mdr kr	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Rörelseresultat	20,8	23,3	5,8	7,1	17,6	26,9	18,0	-17,0	15,9	22,2	20,4
Avskrivningar	16,7	16,8	15,9	17,4	14,7	13,9	13,8	15,2	13,5	12,5	12,4
Övriga ej kassapåverkande poster	-0,4	-0,5	6,1	2,4	1,4	1,3	1,6	4,4	-0,2	-0,5	0,7
Förändringar i rörelsekapital	-13,9	-9,0	-14,1	-10,8	-21,9	-15,1	4,8	16,9	-23,3	-9,9	-7,7
Finansiella poster och inkomstskatt	-5,7	-4,6	-5,0	-5,1	-8,0	-7,3	-5,5	-4,6	-5,2	-5,9	-4,3
Kassaflöde från den löpande verksamheten	17,5	25,9	8,7	11,0	3,8	19,7	32,7	14,9	0,7	18,4	21,5
Investeringar i anläggningstillgångar	-9,5	-8,8	-8,6	-12,2	-14,6	-12,6	-10,4	-10,5	-12,7	-10,1	-10,0
Investeringar i leasingtillgångar	-10,8	-10,5	-10,1	-8,2	-10,0	-7,4	-4,8	-4,2	-5,4	-4,8	-4,6
Försäljning av anläggnings- och leasingtillgångar	9,0	6,0	5,0	3,4	3,1	3,3	3,1	3,8	2,9	2,9	3,2
Aktier och andelar, netto	0,2	-2,0	0,1	0,0	-1,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,4	-5,8
Förvärv och avyttringar av dotterbolag och andra affärsheter, netto	1,4	0,4	7,4	0,9	3,4	-1,6	0,6	0,2	-1,3	-15,0	0,5
Räntebärande fordringar inklusive kortfristiga placeringar, netto	2,5	3,6	-4,8	0,5	3,7	2,6	6,8	-8,9	10,9	3,6	7,7
Kassaflöde efter nettoinvesteringar	10,4	14,5	-2,3	-4,6	-11,8	3,9	27,9	-4,7	-4,9	-4,6	12,5
Nettoförändring av lån	-2,2	-13,2	6,7	13,0	14,1	8,7	-25,7	12,6	18,2	28,7	-2,6
Återköp egna aktier	-	-	-	-	-	-	-	0,0	-	-	-
Utdelning/utbetalning till AB Volvos aktieägare	-6,1	-6,1	-6,1	-6,1	-6,1	-5,1	0,0	-4,1	-11,1	-20,3	-6,8
Utdelning till minoritetsägare	-0,2	0,0	-	-0,2	0,0	0,0	-0,1	-	-	-	-
Övrigt	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Förändring av likvida medel	1,9	-4,8	-1,8	2,2	-3,8	7,5	2,1	3,7	2,2	3,8	3,1
Omräkningsdifferenser på likvida medel	1,0	-0,4	1,1	-0,5	-0,8	-0,1	-0,4	-0,2	1,0	0,0	-0,5
Förändring av likvida medel	2,9	-5,2	-0,7	1,7	-4,6	7,4	1,7	3,5	3,2	3,8	2,6

Operativt kassaflöde Industriverksamheten

Mdr kr	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Rörelseresultat	18,7	21,3	4,1	5,6	16,1	26,0	17,8	-16,3	14,5	20,6	18,7
Avskrivningar	12,6	12,6	12,7	14,5	12,0	11,4	11,4	12,4	11,8	10,3	9,8
Övriga ej kassapåverkande poster	-1,1	-1,1	5,3	1,5	0,8	0,6	0,1	2,3	-0,7	-0,4	0,2
Förändringar i rörelsekapital	-14,7	-1,9	-3,3	-2,0	-9,2	-4,2	4,6	4,7	-10,9	-0,1	-3,1
Finansiella poster och inkomstskatt	-5,6	-4,0	-4,5	-4,9	-7,3	-6,9	-5,1	-4,7	-5,0	-6,0	-3,7
Kassaflöde från den löpande verksamheten	9,9	26,7	14,3	14,7	12,4	26,9	28,8	-1,6	9,7	24,4	21,9
Investeringar i anläggningstillgångar	-9,4	-8,8	-8,6	-12,2	-14,6	-12,6	-10,3	-10,3	-12,6	-10,1	-9,7
Investeringar i leasingtillgångar	-0,1	-0,3	-0,5	-1,5	-3,6	-1,4	-0,3	-0,2	-0,4	-0,2	-0,5
Försäljning av anläggnings- och leasingtillgångar	3,2	0,7	1,1	0,5	0,9	1,2	0,8	0,7	0,6	1,1	0,9
Operativt kassaflöde	3,5	18,3	6,4	1,5	-4,9	14,1	19,0	-11,4	-2,7	15,2	12,6

Export från Sverige

Mkr	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Volvokoncernen, totalt	91.962	86.731	78.174	88.560	84.314	91.065	72.688	41.829	96.571	88.606	80.517

Nyckeltal

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Bruttomarginal, % ¹	22,5	22,2	21,3	21,1	21,9	23,7	23,3	13,9	21,3	22,6	22,7
Forsknings- och utvecklingskostnader i % av nettoomsättning ¹	5,0	5,1	6,0	5,7	5,0	4,4	5,0	6,3	4,9	4,0	3,4
Försäljningskostnader i % av nettoomsättning ¹	8,6	8,5	9,3	10,1	9,0	8,0	8,8	11,4	8,7	8,9	8,0
Administrationskostnader i % av nettoomsättning ¹	1,7	1,9	1,9	2,2	1,9	2,3	2,2	2,8	2,3	2,6	2,6
Avkastning på eget kapital, %	14,9	18,4	2,8	5,0	12,9	23,1	16,0	-19,7	12,1	18,1	19,6
Räntetäckningsgrad, ggr ¹	10,3	9,1	2,2	2,1	6,7	9,6	5,9	-4,7	8,8	20,7	26,1
Självfinansieringsgrad, %	155	194	64	84	18	118	270	137	5	153	189
Självfinansieringsgrad Industriverksamheten, %	155	316	180	112	72	210	294	-16	78	265	235
Finansiell nettoställning inkl. pensioner och liknande förpliktelser, Mkr ¹	-15.679	-13.237	-26.378	-32.066	-22.978	-19.346	-24.691	-41.489	-29.795	-4.305	23.076
Finansiell nettoställning inkl. pensioner och liknande förpliktelser i procent av eget kapital ¹	-18,1	-17,6	-37,6	-46,8	-29,3	-25,2	-37,4	-70,9	-39,7	-5,7	29,2
Andel eget kapital, %	24,5	22,9	20,9	22,4	25,7	24,3	23,3	20,2	22,7	25,7	33,7
Andel eget kapital Industriverksamheten, %	30,9	28,6	25,7	27,0	30,9	28,5	26,9	23,8	28,4	30,8	40,6
Andel eget kapital exklusive minoritetsintresse, %	24,1	22,4	20,5	22,0	25,2	23,9	23,0	20,0	22,6	25,6	33,6

1 Uppgifterna avser Industriverksamheten. För perioder t.o.m. 2006 ingår Volvo Financial Services konsoliderat enligt kapitalandelsmetoden.

Aktiestatistik

Data per aktie (justerat för emissioner och split) ¹	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Resultat, kr ¹	6,47	7,42	1,03	1,77	5,44	8,75	5,36	-7,26	4,90	7,37	8,03
Kontantutdelning, kr	3,25 ⁹	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	2,50	0	2,00	5,50	10,00 ⁸
Aktiekurs vid årets slut, (B-aktier), kr	106,40	79,10	84,70	84,45	88,80	75,30	118,50	61,45	42,90	108,50	90,70
Direktavkastning, (B-aktier), % ²	3,1	3,8	3,5	3,6	3,4	4,0	2,1	-	4,7	5,1	11,0
Effektiv avkastning, (B-aktier), % ³	39	-3	4	-2	22	-34	97	43	-59	25,7	39,8
P/E-tal (kurs/resultat), (B-aktier) ⁴	16,4	10,7	82,2	47,7	16,3	8,6	22,1	neg	8,8	14,7	11,3
EBIT-multipel ⁵	11,7	7,7	26,3	19,6	9,0	5,1	12,0	neg	3,6	9,7	10,3
Utdelningsandel, % ⁶	50	40	291	169	55	34	47	-	41	75	62
Eget kapital, kr ⁷	47	41	39	38	43	42	36	33	41	41	43
Avkastning på eget kapital, %	14,9	18,4	2,8	5,0	12,9	23,1	16,0	neg	12,1	18,1	19,6

- 1 Resultat per aktie är beräknat som nettoresultat delat med genomsnittligt antal utestående aktier.
- 2 Föreslagen utdelning i kronor per aktie dividerad med börskurs vid årets slut.
- 3 Kursförändring under året plus under året föreslagen utdelning dividerad med börskurs vid årets ingång (2006 inkluderar aktiesplit 6:1 där den sjätte aktien är en så kallad inlösenaktie vilken vid inlösen gav 5 kronor i extra-betalning per aktie).
- 4 Börskurs vid årets slut dividerad med resultat per aktie före utspädning.

- 5 Marknadsvärde vid årets slut plus finansiell nettoskuld och minoritets-intresse dividerat med rörelseresultat.
- 6 Kontant utdelning dividerad med resultat per aktie före utspädning.
- 7 Eget kapital för aktieägare i AB Volvo dividerat med antalet utestående aktier vid årets slut.
- 8 Inklusive extra utbetalning på 5 kronor genom inlösen av aktier.
- 9 Enligt styrelsens förslag.

Övriga aktiedata

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Antal ägare vid årets slut	237.654	234.989	237.871	246.265	242.482	251.715	240.043	233.311	220.192	197.519	183.735
Antal utestående A-aktier vid årets slut, miljoner	472	485	492	499	526	643	657	657	657	657	131,4
Antal utestående B-aktier vid årets slut, miljoner	1.560	1.546	1.537	1.530	1.502	1.385	1.371	1.371	1.371	1.369	273,4
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	2.031	2.030	2.028	2.028	2.028	2.027	2.027	2.027	2.027	2.025	404,7
Årlig omsättning A-aktier, Stockholm, miljoner	67,2	51,7	86,3	53,0	45,4	130,5	203,2	147,0	308,0	172,3	56,4
Årlig omsättning B-aktier, Stockholm, miljoner	1.667,9	2.052,1	2.068,7	1.878,5	2.081,2	2.944,1	2.272,4	2.713,9	3.130,0	2.712,4	617,0

De största aktieägarna i AB Volvo, 31 december 2016¹

	Antal aktier	Röstandel, %	Kapitalandel, %
Industrivärden	142.154.571	22,6	7,0
Cevian Capital	170.515.457	15,3	8,4
Norges Bank Investment Management	97.514.686	6,1	4,8
SHB	32.027.820	5,1	1,6
Alecta (pensionsfonder)	83.206.000	4,6	4,1
AMF Pension och fonder	58.314.924	3,0	2,9
AFA Försäkring	14.884.990	2,1	0,7
Swedbank Robur fonder	96.328.321	2,0	4,7
Fjärde AP-fonden	23.841.352	1,9	1,2
Skandia Liv	17.201.021	1,0	0,8
Totalt	735.989.142	63,8	36,2

1 Baserat på antalet utestående aktier.

Aktiefördelning, 31 december 2016¹

Innehav	Antal aktieägare	Röstandel, % ¹	Kapitalandel, % ¹
1-1.000 aktier	183.887	2,9	2,6
1.001-10.000 aktier	48.781	5,9	6,5
10.001-100.000 aktier	4.167	3,5	4,9
100.001-	819	87,7	86,0
Totalt	237.654	100,0	100,0

1 Baserat på samtliga registrerade aktier.

AB Volvo ägde 4,6% av bolagets egna aktier den 31 december 2016.

Redovisning per affärsområde

Nettoomsättning ¹		2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Mkr												
Lastbilar	Europa	91.468	83.767	72.757	73.640	76.365	83.451	69.606	65.874	109.914	108.651	93.282
	Nordamerika	51.849	73.017	53.696	40.314	42.650	37.042	26.901	21.563	26.588	27.255	50.605
	Sydamerika	10.613	11.624	19.669	23.318	21.172	26.847	21.680	12.490	14.680	11.483	9.213
	Asien	33.464	31.589	29.264	26.740	36.531	37.840	35.231	26.943	37.515	26.593	8.975
	Afrika och Oceanien	13.256	13.982	15.518	14.462	15.565	13.741	13.887	12.069	14.538	13.910	9.190
	Totalt	200.650	213.978	190.904	178.474	192.283	198.920	167.305	138.940	203.235	187.892	171.265
Anläggningsmaskiner	Europa	19.739	17.732	17.215	16.356	16.518	17.765	16.138	12.987	25.192	25.294	20.326
	Nordamerika	10.724	11.843	10.784	8.319	12.027	7.829	6.267	5.475	10.159	11.170	11.280
	Sydamerika	1.414	2.207	3.234	3.314	3.788	4.163	4.130	2.578	2.913	2.155	1.358
	Asien	15.765	16.424	18.458	21.911	27.033	29.999	24.352	12.957	13.738	12.179	6.903
	Afrika och Oceanien	3.088	2.802	3.164	3.539	4.192	3.745	2.923	1.661	4.077	2.835	2.264
	Totalt	50.731	51.008	52.855	53.437	63.558	63.500	53.810	35.658	56.079	53.633	42.131
Bussar	Europa	7.861	7.284	6.139	5.429	6.200	6.631	6.242	7.707	7.321	7.767	7.924
	Nordamerika	11.345	10.635	6.721	5.929	6.675	7.532	7.200	5.673	5.355	4.630	4.910
	Sydamerika	1.363	1.425	2.559	1.836	2.794	2.715	1.737	1.235	1.571	1.623	1.537
	Asien	3.067	2.557	1.892	2.055	2.853	2.953	3.299	2.749	2.094	1.802	2.003
	Afrika och Oceanien	1.749	1.678	1.334	1.457	1.774	1.992	2.038	1.101	971	786	897
	Totalt	25.386	23.580	18.645	16.707	20.295	21.823	20.516	18.465	17.312	16.608	17.271
Volvo Penta	Europa	4.973	4.462	3.779	3.714	3.620	4.274	4.507	4.390	6.554	6.798	6.111
	Nordamerika	2.191	2.161	1.584	1.491	1.486	1.379	1.500	1.100	1.947	2.674	2.815
	Sydamerika	291	365	386	297	306	335	335	284	364	274	221
	Asien	1.891	1.855	1.615	1.692	1.867	2.130	2.008	2.054	2.082	1.624	1.359
	Afrika och Oceanien	546	562	425	356	352	341	366	331	486	349	268
	Totalt	9.893	9.406	7.790	7.550	7.631	8.458	8.716	8.159	11.433	11.719	10.774
Volvo Aero	Europa	-	-	-	-	2.404	2.893	3.768	3.942	3.497	3.462	3.798
	Nordamerika	-	-	-	-	2.657	3.300	3.599	3.508	3.534	3.723	3.815
	Sydamerika	-	-	-	-	0	7	27	34	58	127	173
	Asien	-	-	-	-	109	104	233	205	234	234	356
	Afrika och Oceanien	-	-	-	-	49	52	81	114	125	100	91
	Totalt	-	-	-	-	5.219	6.356	7.708	7.803	7.448	7.646	8.233
Övrigt och elimineringsar		4.799	5.610	5.806	9.252	7.044	4.532	-680	-538	-575	-703	-654
Nettoomsättning Industriverksamheten		291.459	303.582	275.999	265.420	296.031	303.589	257.375	208.487	294.932	276.795	249.020
Financial Services	Europa	5.116	5.278	5.120	4.686	4.703	4.663	4.733	7.127	7.099	4.484	4.388
	Nordamerika	4.202	4.033	2.999	2.900	2.833	2.326	2.605	3.004	369	2.467	2.569
	Sydamerika	1.235	1.116	1.122	1.009	1.195	1.131	1.156	1.070	791	620	608
	Asien	476	548	638	707	795	571	435	435	158	87	45
	Afrika och Oceanien	213	224	232	237	257	192	101	75	68	47	38
	Totalt	11.242	11.199	10.111	9.539	9.783	8.883	9.031	11.711	8.485	7.705	7.648
Elimineringar		-787	-2.265	-3.162	-2.336	-2.167	-2.104	-1.658	-1.836	250	905	2.167
Volvokoncernen totalt		301.914	312.515	282.948	272.622	303.647	310.367	264.749	218.361	303.667	285.405	258.835

¹ Från och med den 1 januari 2007 återförs resultaten från samordningsfördelarna i affärsenheterna till de olika affärsområdena. Jämförelsesiffror för 2006 har omräknats.

Volvo Aero avyttrades 1 oktober 2012.

Rörelseresultat¹											
Mkr	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Lastbilar	15.020	19.517	4.157	6.145	10.216	18.227	10.112	-10.805	12.167	15.193	13.116
Anläggningsmaskiner	2.246	2.044	652	2.592	5.773	6.812	6.180	-4.005	1.808	4.218	4.072
Bussar	911	860	92	-190	51	1.114	780	-350	-76	231	745
Volvo Penta	1.269	1.086	724	626	541	825	578	-230	928	1.173	1.105
Volvo Aero	-	-	-	-	767	360	286	50	359	529	359
Financial Services	2.086	2.006	1.712	1.522	1.492	969	167	-680	1.397	1.649	1.686
Övrigt	-707	-2.195	-1.514	-3.557	-1.217	-1.408	-102	-994	-731	-762	-684
Rörelseresultat Volvokoncernen	20.826	23.318	5.824	7.138	17.622	26.899	18.000	-17.013	15.851	22.231	20.399

1 Mellan 2007 och 2011 återförs vinsterna från samordningsfördelarna i affärsenheterna till de olika affärsområdena. Jämförelsesiffror för 2006 har omräknats. Rörelseresultatet 2006 inkluderar justering av goodwill på -1.712, vilket redovisas i Lastbilar. Rörelseresultatet 2014 inkluderar 660 för förväntade kreditförluster. Se avsnitt för alternativa nyckeltal avseende justerade poster.

Rörelsemarginal											
%	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Lastbilar	7,5	9,1	2,2	3,4	5,3	9,2	6,0	-7,8	6,0	8,1	7,7
Anläggningsmaskiner	4,4	4,0	1,2	4,9	9,1	10,7	11,5	-11,2	3,2	7,9	9,7
Bussar	3,6	3,6	0,5	-1,1	0,3	5,1	3,8	-1,9	-0,4	1,4	4,3
Volvo Penta	12,8	11,5	9,3	8,3	7,1	9,8	6,6	-2,8	8,1	10,0	10,3
Volvo Aero	-	-	-	-	14,7	5,7	3,7	0,6	4,8	6,9	4,4
Volvokoncernens Industriverksamhet	6,4	7,0	1,5	2,1	5,4	8,5	6,9	-7,8	5,2	7,8	7,9
Financial Services	18,6	17,9	16,9	16,0	15,3	10,9	1,8	-5,8	16,5	21,4	22,0
Volvokoncernen	6,9	7,5	2,1	2,6	5,8	8,7	6,8	-7,8	5,2	7,8	7,9

Anställda vid årets slut											
Antal ^{1, 2, 3}	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Lastbilar	52.154	54.668	58.067	58.542	61.256	62.315	57.796	56.505	64.280	64.390	49.900
Anläggningsmaskiner	13.397	13.889	14.901	14.663	14.788	18.422	16.648	16.126	19.810	19.710	11.050
Bussar	7.353	7.270	6.900	6.648	7.514	8.529	8.685	9.541	8.930	9.290	7.760
Volvo Penta	1.530	1.470	1.422	1.412	1.361	2.549	2.353	2.928	2.940	3.000	1.650
Volvo Aero	-	-	-	-	-	3.179	3.120	3.278	3.510	3.550	3.510
Financial Services	1.328	1.340	1.339	1.355	1.362	1.323	1.235	1.234	1.290	1.150	1.010
Övriga bolag	8.277	9.827	10.193	12.913	12.436	1.845	572	596	620	610	8.310
Volvokoncernen totalt	84.039	88.464	92.822	95.533	98.717	98.162	90.409	90.208	101.380	101.700	83.190

1 Mellan 2007 och 2011 har anställda i affärsenheter fördelats på affärsområdena.

2 Från och med 2009 anges endast tillsvidareanställda, tidigare har även visstidsanställda ingått.

3 Från och med 2012 fördelas inte anställda i affärsenheter på affärsområdena.

Miljöprestanda Volvos produktionsanläggningar, Industriverksamheten

Absoluta värden relaterade till nettoomsättningen	2016	2015	2014	2013
Energiförbrukning (GWh; MWh/Mkr)	2.076; 7,1	2.077; 6,8	2.168; 7,9	2.320; 8,7
Direkta koldioxidutsläpp, scope 1 (1.000 ton/Mkr) ³	211; 0,7	220; 0,7	231; 0,8	255; 1,0
Indirekta koldioxidutsläpp, scope 2 (1.000 ton/Mkr) ³	196; 0,7	192; 0,6	218; 0,8	243; 0,9
Vattenförbrukning (1.000 m ³ ; m ³ /Mkr)	4.430; 15,2	4.919; 16,2	4.982; 18,1	5.815; 21,9
Kväveoxidutsläpp (ton; kg/Mkr)	333; 1,1	344; 1,3	332; 1,2	347; 1,3
Lösningsmedelutsläpp (ton; kg/Mkr)	1.792; 6,1	1.885; 6,2	2.472; 9,0	2.221; 8,4
Svaveldioxidutsläpp (ton; kg/Mkr)	12,9; 0,04	32,1; 0,1	37,9; 0,1	23,4; 0,1
Farligt avfall (ton; kg/Mkr)	27.649; 94,9	27.824; 91,6	24.944; 90,4	28.395; 107,0
Nettoomsättning, Mdr kr	291,5	303,6	276,0	265,4

1 Omräknad enligt nya redovisningsregler.

2 UD Trucks och Ingersoll Rands division för väganläggningsmaskiner ingår ej.

3 Från 2012 reviderade systemgränser och emissionsfaktorer.

Anställda											
Antal ¹	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Sverige	19.235	20.412	21.384	22.588	23.052	24.663	23.073	22.763	28.190	28.660	27.830
Europa, exklusive Sverige	26.955	27.662	29.449	29.746	30.382	30.458	29.239	29.793	32.940	32.780	30.070
Nordamerika	14.245	15.534	15.217	16.397	16.569	15.427	12.844	12.640	14.200	15.750	14.820
Sydamerika	4.762	5.380	6.353	6.275	5.977	5.234	4.322	4.257	4.380	4.640	3.890
Asien	16.469	17.046	17.793	17.953	20.222	19.924	18.535	18.416	19.090	17.150	4.420
Afrika och Oceanien	2.373	2.430	2.626	2.574	2.515	2.456	2.396	2.339	2.580	2.720	2.160
Volvokoncernen totalt	84.039	88.464	92.822	95.533	98.717	98.162	90.409	90.208	101.380	101.700	83.190

1 Från och med 2009 anges endast tillsvidareanställda, tidigare har även visstidsanställda ingått.

Levererade fordon											
Antal	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Tunga lastbilar (>16 ton)	158.025	176.589	173.650	170.307	172.798	179.779	123.522	82.675	179.962	172.322	179.089
Medeltunga lastbilar (7-16 ton)	15.691	14.749	15.114	16.779	32.935	34.631	30.657	21.653	30.817	27.933	14.695
Lätta lastbilar (<7 ton)	16.708	16.137	14.360	13.188	18.284	23.982	25.811	23.354	40.372	36.101	26.147
Totalt lastbilar	190.424	207.475	203.124	200.274	224.017	238.391	179.989	127.681	251.151	236.356	219.931

Antal	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Lastbilar	Europa	97.909	86.448	72.458	82.088	84.355	95.113	65.503	49.145	121.847	114.417
	Nordamerika	39.193	64.507	57.714	44.755	47.806	42.613	24.282	17.574	30.146	70.499
	Sydamerika	9.442	11.069	23.741	29.137	23.443	29.274	21.483	12.587	18.092	15.264
	Asien	31.502	31.979	32.399	28.692	51.514	56.165	53.833	34.800	60.725	39.916
	Afrika och Oceanien	12.378	13.472	16.812	15.602	16.899	15.226	14.888	13.575	20.341	19.826
	Totalt	190.424	207.475	203.124	200.274	224.017	238.391	179.989	127.681	251.151	236.356
Bussar	Europa	2.676	2.431	2.221	2.146	2.491	2.695	3.164	3.313	3.748	3.570
	Nordamerika	2.659	2.398	1.590	1.752	1.826	3.014	2.092	1.539	1.884	1.741
	Sydamerika	1.149	1.415	2.985	2.434	2.560	2.620	690	995	1.318	1.236
	Asien	1.849	1.656	1.242	1.822	2.945	3.417	3.839	3.033	2.757	3.349
	Afrika och Oceanien	1.220	925	721	756	856	1.040	625	712	546	464
	Totalt	9.553	8.825	8.759	8.910	10.678	12.786	10.229	9.857	9.937	10.360

	2012 ¹	2011	2010	2009	2008	2007 ²	2006
	2.483; 8,5	2.471; 8,1	2.315; 9,0	1.888; 9,1	2.530; 8,6	2.426; 9,6	2.612; 10,5
	273; 0,9	255; 0,8	279; 1,1	213; 1,0	291; 1,0	242; 1,0	282; 11,4
	260; 0,9						
	7.372; 25,2	7.970; 26,2	7.519; 29,2	6.637; 31,8	8.205; 27,8	7.067; 27,9	7.596; 30,6
	413; 1,4	474; 1,6	719; 2,8	322; 1,5	800; 2,7	542; 2,1	606; 2,4
	2.358; 8,1	2.554; 8,4	2.294; 8,9	1.435; 6,9	1.945; 6,6	1.979; 7,8	2.048; 8,3
	26; 0,1	34; 0,1	33; 0,1	38; 0,2	64; 0,2	58; 0,2	69; 0,3
	32.547; 111,4	25.943; 85,5	22.730; 88	17.558; 84	27.675; 94	27.120; 107	26.987; 108,8
	292,2	303,6	257,4	208,5	294,9	253,2	248,1

Förklaring till justerat rörelseresultat

Mkr						Koncern- funktioner och övrigt inkl. elimi- neringar				
2016	Kvartal	Lastbilar	Anläggnings- maskiner	Bussar	Volvo Penta		Industriverk- samheten	Financial Services	Elimine- ringar	Volvo- koncernen
Nettoomsättning		200.650	50.731	25.386	9.893	4.799	291.459	11.242	-787	301.914
Rörelseresultat		15.020	2.246	911	1.269	-707	18.740	2.086	-	20.826
Försäljning av den externa IT-affären	1	-	-	-	-	-885	-885	-	-	-885
EU:s konkurrensutredning	2	2.334	-	-	-	-	2.334	-	-	2.334
EU:s konkurrensutredning	3	190	-	-	-	-	190	-	-	190
Reavinst från avyttring av fastigheter i Göteborg	4	-71	-	-41	-	-1.258	-1.371	-	-	-1.371
	YTD	2.453	-	-41	-	-2.143	268	-	-	268
Justerat rörelseresultat		17.472	2.246	870	1.269	-2.850	19.008	2.086	-	21.094
Rörelsemarginal		7,5	4,4	3,6	12,8	-	6,4	-	-	6,9
Justerad rörelsemarginal		8,7	4,4	3,4	12,8	-	6,5	-	-	7,0

Mkr						Koncern- funktioner och övrigt inkl. elimi- neringar				
2015	Kvartal	Lastbilar	Anläggnings- maskiner	Bussar	Volvo Penta		Industriverk- samheten	Financial Services	Elimine- ringar	Volvo- koncernen
Nettoomsättning		213.978	51.008	23.580	9.406	5.610	303.582	11.199	-2.265	312.515
Rörelseresultat		19.517	2.044	860	1.086	-2.195	21.312	2.006	-	23.318
Effektiviseringsprogram	1	127	75	-	16	11	229	-	-	229
Försäljning av aktier i Eicher Motor Limited	1	-2.471	-	-	-	-	-2.471	-	-	-2.471
Effektiviseringsprogram	2	701	17	5	-	76	799	-	-	799
Försäljning av aktier i Eicher Motor Limited	2	-2.137	-	-	-	-	-2.137	-	-	-2.137
Effektiviseringsprogram	3	368	-5	9	-	62	434	-	-	434
Effektiviseringsprogram	4	837	-41	8	-	67	871	-	-	871
Positiv påverkan från en skiljedom	4	-772	-	-37	-	-	-809	-	-	-809
	YTD	-3.347	46	-15	16	216	-3.084	-	-	-3.084
Justerat rörelseresultat		16.170	2.090	845	1.102	-1.979	18.228	2.006	-	20.234
Rörelsemarginal		9,1	4,0	3,6	11,5	-	7,0	-	-	7,5
Justerad rörelsemarginal		7,6	4,1	3,6	11,7	-	6,0	-	-	6,5

Mkr						Koncern- funktioner och övrigt inkl. elimi- neringar				
2014	Kvartal	Lastbilar	Anläggnings- maskiner	Bussar	Volvo Penta		Industriverk- samheten	Financial Services	Elimine- ringar	Volvo- koncernen
Nettoomsättning		190.904	52.855	18.645	7.790	5.806	275.999	10.111	-3.162	282.948
Rörelseresultat		4.157	652	92	724	-1.514	4.111	1.712	-	5.824
Effektiviseringsprogram	1	318	-	-	-	-	318	-	-	318
Effektiviseringsprogram	2	370	1	6	5	376	758	4	-	762
Upplösning av försäljning av Volvo Rents	2	-	-	-	-	-226	-226	-	-	-226
Reavinst från avyttring av fastigheter	2	-64	-	-	-	-751	-815	-	-	-815
Effektiviseringsprogram	3	578	-	-	-	81	659	-	-	659
Utsläppstvist i USA (EPA)	3	-	-	-	-	422	422	-	-	422
Effektiviseringsprogram	4	199	579	-	-	52	830	-	-	830
EU:s konkurrensutredning	4	-	-	-	-	3.790	3.790	-	-	3.790
	YTD	1.401	580	6	5	3.744	5.736	4	-	5.740
Justerat rörelseresultat		5.558	1.232	98	729	2.230	9.847	1.716	-	11.563
Rörelsemarginal		2,2	1,2	0,5	9,3	-	1,5	-	-	2,1
Justerad rörelsemarginal		2,9	2,3	0,5	9,4	-	3,6	-	-	4,1

Mkr						Koncern- funktioner och övrigt inkl. elimi- neringar				
2013	Kvartal	Lastbilar	Anläggnings- maskiner	Bussar	Volvo Penta		Industriverk- samheten	Financial Services	Elimine- ringar	Volvo- koncernen
Nettoomsättning		178.474	53.437	16.707	7.550	9.252	265.420	9.539	-2.336	272.622
Rörelseresultat		6.145	2.592	-190	626	-3.557	5.616	1.522	-	7.138
Effektiviseringsprogram	3	104	-	-	-	-	104	-	-	104
Effektiviseringsprogram	4	549	-	-	-	-	549	-	-	549
Nedskrivning av Volvo Rents	4	-	-	-	-	1.457	1.457	-	-	1.457
	YTD	653	0	0	0	1.457	2.110	-	-	2.110
Justerat rörelseresultat		6.798	2.592	-190	626	-2.100	7.726	1.522	-	9.248
Rörelsemarginal		3,4	4,9	-1,1	8,3	-	2,1	-	-	2,6
Justerad rörelsemarginal		3,8	4,9	-1,1	8,3	-	2,9	-	-	3,4

Mkr							Koncern- funktioner och övrigt inkl. elimi- neringar				
2012	Kvartal	Lastbilar	Anläggnings- maskiner	Bussar	Volvo Penta	Volvo Aero		Industriverk- samheten	Financial Services	Elimine- ringar	Volvo- koncernen
Nettoomsättning		189.156	63.558	19.587	7.631	5.219	7.047	292.198	9.783	-2.167	299.814
Rörelseresultat		10.779	5.667	37	549	775	-1.235	16.573	1.496	-	18.069
Utsläppstvist i USA (EPA)	1	-	-	-	-	-	66	66	-	-	66
Omstrukturering UD Trucks	3	560	-	-	-	-	-	560	-	-	560
Resultat vid försäljningen av Volvo Aero	4	-	-	-	-	-	-254	-254	-	-	-254
Omstruktureringkostnader	4	880	-	110	-	-	-	990	-	-	990
	YTD	1.440	-	110	-	-	-188	1.362	-	-	1.362
Justerat rörelseresultat		12.219	5.667	147	549	775	-1.423	17.935	1.496	-	19.431
Rörelsemarginal		5,7	8,9	0,2	7,2	14,8	-	5,7	-	-	6,0
Justerad rörelsemarginal		6,5	8,9	0,8	7,2	14,8	-	6,1	-	-	6,5

DEFINITIONER

Avkastning på eget kapital

Periodens resultat dividerat med genomsnittligt eget kapital.

Avkastning på operativt kapital

Periodens resultat dividerat med genomsnittligt operativt kapital.

Bruttomarginal

Bruttoresultat dividerat med nettoomsättning.

EBITDA

EBITDA är rörelseresultatet före avskrivningar på materiella och immateriella tillgångar. Nyckeltalet beräknas baserat på rörelseresultatet för Industriverksamheten med justering för avskrivningar och amorteringar.

Finansiella mål

Information om hur jämförelsen med konkurrenterna har gjorts finns under rubriken Aktieägare på www.volvokoncernen.se.

Finansiell nettoställning

Likvida medel, kortfristiga placeringar och räntebärande finansiella fordringar med avdrag för kort- och långfristiga räntebärande skulder samt avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser.

Investeringar

Begreppet investeringar inkluderar investeringar i fastigheter, maskiner och inventarier, immateriella anläggningstillgångar samt tillgångar i operationell leasing. I koncernens kassaflödesanalys inkluderas endast investeringar vilka påverkat koncernens likvida medel under året.

Joint ventures

Företag över vilka bolaget har gemensamt bestämmande inflytande, tillsammans med en eller flera externa parter.

Kassaflöde

Sammanlagda förändringen i koncernens likvida medel under räkenskapsåret. Förändringen i likvida medel specificeras med avseende på förändringar från rörelsen, löpande verksamheten, förändringar beroende på investeringar i maskiner, anläggningar, med mera, samt finansieringsverksamheten beroende på förändringar av lån och placeringar.

Penetrationsgrad

Andelen enheter som finansieras av Volvo Financial Services i förhållande till totala antalet enheter sålda av Volvokoncernen på de marknader där finansiering erbjuds.

Resultat per aktie

Periodens resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare dividerat med moderbolagets genomsnittliga antal aktier för räkenskapsåret.

Resultat per aktie efter utspädning

Periodens resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare dividerat med det vägda genomsnittet av antalet utestående aktier adderat med det genomsnittliga antalet aktier som skulle emitterats som en effekt av pågående ersättnings- och personalprogram.

Räntetäckningsgrad

Rörelseresultat samt ränteintäkter och liknande resultatposter dividerat med räntekostnader samt liknande poster.

Rörelsemarginal

Rörelseresultat dividerat med nettoomsättning.

Självfinansieringsgrad

Kassaflöde från den löpande verksamheten (se kassaflödesanalysen) dividerat med nettoinvesteringar i anläggningar och leasingtillgångar enligt kassaflödesanalysen.

Soliditet

Eget kapital dividerat med totala tillgångar.

REDOVISNINGENS OMFATTNING OCH AVGRÄNSNING

För redovisningens omfattning och avgränsning avseende icke-finansiell data, se GRI-indexet (G4) på www.volvokoncernen.se

ÅRSSTÄMMA DEN 4 APRIL 2017

Årsstämma hålls i Göteborg i Konserthuset, Götaplatsen, tisdagen den 4 april 2017.

Anmälan

Den som önskar delta skall dels vara upptagen som aktieägare i den av Euroclear Sweden AB förda aktieboken den 29 mars 2017, dels anmäla sig till AB Volvo senast den 29 mars 2017:

- per telefon 020-39 14 50 eller 08-402 90 76, sista tidpunkt för anmälan per telefon är kl 16.00 den 29 mars 2017
- per post till AB Volvo (publ), "Årsstämman", Box 7841, 103 98 Stockholm
- på AB Volvos hemsida www.volvokoncernen.se eller www.volvogroup.com

Vid anmälan bör aktieägare uppgge:

- namn
- personnummer (organisationsnummer)
- adress och telefonnummer
- namn och personnummer för eventuellt ombud
- antal eventuellt medföljande biträde/biträden (högst två).

Aktieägare som har sina aktier förvaltarregistrerade måste, för att ha rätt att delta i årsstämman, låta ägarregistrera dessa aktier i eget namn. Sådan ägarregistrering, som kan vara tillfällig, måste vara verkställd den 29 mars 2017 och bör därför begäras i god tid före den 29 mars 2017.

VOLVOS VALBEREDNING

Följande personer är ledamöter i Volvos valberedning:

Bengt Kjell	Ordförande i valberedningen, AB Industrivärden
Lars Förberg	Cevian Capital
Pär Boman	Svenska Handelsbanken, SHB Pensions- stiftelse, SHB Personalstiftelse, SHB Pensionskassa och Oktogonen
Yngve Slingstad	Norges Bank Investment Management
Carl-Henric Svanberg	Ordförande i AB Volvos styrelse

Valberedningen har bland annat till uppgift att till årsstämman lämna förslag till val av styrelse, av styrelsens ordförande och i förekommande fall revisorer. Valberedningen föreslår också arvoden till styrelsen.

PRELIMINÄRA PUBLICERINGSTILLFÄLLEN

Årsstämma 2017	4 april 2017
Rapport över det första kvartalet 2017	25 april 2017
Rapport över det andra kvartalet 2017	19 juli 2017
Rapport över det tredje kvartalet 2017	20 oktober 2017
Rapport över det fjärde kvartalet 2017	31 januari 2018

Rapporterna finns tillgängliga på www.volvokoncernen.se samt på www.volvogroup.com vid publiceringstillfället och sänds också elektroniskt till de aktieägare som anmält att de vill ha Volvokoncernens finansiella information.

Historiska tidsserier över Volvokoncernens marknadsinformation och aktiedata publiceras regelbundet på internet www.volvokoncernen.se samt på www.volvogroup.com

KONTAKTUPPGIFTER

Investor Relations:

Christer Johansson 031-66 13 34
Anna Sikström 031-66 13 36
Anders Christensson 031-66 11 91
E-mail: investorrelations@volvo.com

CSR Management:

Malin Ripa +46 31-322 01 60
Eva Lindebäck Brandt +46 31-322 67 00
E-mail: csr@volvo.com

Aktiebolaget Volvo (publ) 556012-5790

Investor Relations, VHK
SE-405 08 Göteborg
Sweden
Tel +46 31 66 00 00
www.volvogroup.com

VOLVO

AB Volvo (publ)

405 08 Göteborg
Telefon 031-66 00 00
www.volvogroup.com